234



Marlen Haushofer

Mansarda

Atmosfera stranie — redată cu mijloace simple şi fireşti — vaporoasă şi totodată împovărată, în care lumea reală şi cea ireală sînt deopotrivă de o concreteţe halucinantă, dă romanului Mansarda un farmec deosebit, farmecul poetic al necunoscutelor din sufletul omenesc.

MARIANA ŞORA

EDITURA UNIVERS

GLOBUS



Lei 6,25

MARLEN HAUSHOFER MANSARDA

1974

MARLEN HAUSHOFER

Mansarda



Colecţia GLOBUS / Editura Univers

Coperta colecţiei de *Ion State*
Ilustraţia de *Viorel Popescu*

GLOBUS



Marlen Haushofer

MANSARDA

Traducere de
Cecilia Teodorescu

Prefaţă de
Mariana Şora

EDITURA UNIVERS
Bucureşti
1974

MARLEN HAUSHOFER
Die Mansarde

PREFAȚĂ

Primul roman al scriitoarei austriece Marlen Haushofer (născută Marie Helene Frauendorfer, în 1920) poartă titlul semnificativ *O mînă de viață (Eine Handvoll Leben)*, cît se poate de potrivit pentru întreaga ei creație. E ca și cum autoarea ar fi știut dinainte ce avea să ne ofere în continuare în romanele și povestirile ei : cîte o frîntură de existență, sau o existență întreagă, surprinsă într-un moment de cumpănă în care ea se condensează. Considerațiile retrospective ce însoțesc redarea acelui moment pun în lumină trecutul personajului. O viață de om deci, trecută toată în revistă — dar și atunci ea apare mereu nerotunjită, destinul e departe de a împlini așteptările — și chiar dacă are o consecvență internă, rămîne fragmentară, și toată doar o frîntură de durată. Sînt relatări voit lacunare, nu din decizia de a aplica rețete literare în vogă, ci în mod firesc, din acea neîncredere în posibilitatea unei reconstituiri epice complete, în marele flux al povestirii „dintr-o bucată", prin care autorul contemporan adoptă, odată cu distanțarea autoironică față de opera sa, o manieră întrucîtva parodică. În fiecare povestire, Marlen Haushofer spune însă ceva esențial despre condiția umană.

O scriitură sobră și discretă, care uzează cu măsură de tehnicile moderne ale romanului, fără pretenția de a frapa prin noutate, ne înfățișează cu multă finețe experiențe de

viață, stări sufletești și atmosfere, transfigurînd banalul și redînd trăiri puțin banale la fel de simplu cum schițează și măruntele fapte ale cotidianului. Sensibilitatea foarte feminină care se exprimă în acest mod e dominată de inteligență artistică — travestită uneori în naivitate — și nu duce așadar la o literatură minoră, sentimentală sau romanțioasă. E drept că temele ce revin obsedant, prizonieratul între limitele strîmte trasate de destin, cenușiul existenței mediocre, provinciale, oriunde s-ar desfășura, produc în ansamblu o impresie de monotonie sură. Dar e același cenușiu înșelător ca la Cehov. Lumea re-creată de romancieră e de asemenea învăluită într-o negură pe care o luminează pe alocuri străfulgerări ale spiritului și ale inimii, și prin care personajele încearcă să răzbată croindu-și drum spre larg, căutînd libertate și spații aerate prin puterea imaginației.

Creația ei, puțin monocordă, e deci notabilă. S-a și bucurat de o justă apreciere, autoarea fiind de două ori distinsă cu Premiul de stat austriac pentru literatură. A nu fi controversat nu servește însă gloria imediată a unui autor. Natura însăși a calităților amintite — discreția, sobrietatea, folosirea echilibrată a mijloacelor moderne și tradiționale — explică în parte de ce autoarea n-a dobîndit un renume mai răsunător (rămînînd, firește, necunoscută la noi), aceste însușiri nefiind făcute să stîrnească discuții aprinse. În schimb, știm bine, noutatea cea mai riscată, experimentul cel mai discutabil declanșează multitudinea comentariilor care creează faima, adesea efemeră. În trecutul apropiat poate mai mult ca oricînd. Dar și independent de aceste împrejurări, nu e puțin lucru să-ți cucerești un loc într-un context literar constituit prin prezența încă foarte apropiată a marilor figuri scriitoricești care au adus aportul contemporan al Austriei la literatura de limbă germană — un aport într-adevăr uriaș, mai ales dacă ținem seamă de importanța lui numerică și valorică raportată la teritoriu și populație.

După ce Kafka marchează întreaga evoluție ulterioară a literaturii secolului, apare personalitatea covîrșitoare a lui Musil și o pleiadă întreagă de scriitori însemnați ca Hermann Broch, Heimito von Doderer, Elias Canetti, Albert Paris Gütersloh, pentru a-i numi doar pe cei care au stîrnit mai recent vaste ecouri în lume prin originalitate și vigoare spirituală. În pofida diversității lor atît de accentuate, toți au ceva comun, la fiecare se disting cîteva trăsături pe care le putem considera tipic austriece. Proveniența lor e recognoscibilă ca un aer de familie, pe care-l prezintă și scriitoarea noastră, chiar dacă n-o putem asemui cu acești creatori notabili. Printre însușirile ei caracteristice se află de asemenea o anumită nuanță specifică, sensibilă dincolo de unele particularități de stil și limbaj, prin ceva ce ține de structură sufletească și de atmosferă.

Desigur că acea notă specifică e greu de definit, fiind ceva complex, iscat dintr-un amalgam de componente. Printre ele prevalează, credem, modul de a trăi timpul: trecerea lui apare lentă, încetinită parcă, și cu atît mai inexorabilă; iar acest mod de trăire ni se pare determinat în mare măsură de ponderea trecutului. Imperiul habsburgic dăinuie cumva în spiritul și-n sîngele celor care-i poartă moștenirea culturală; măreția și decăderea lui, declinul lui încă în vremea cînd se afla în plină glorie, ros de diverse morburi cu mult înainte de prăbușire, minat de propriile-i incompatibilități, au o prezență obsedantă, imprimînd pînă și operelor aparent străine de preocuparea de a aduce în prim plan situații istorice sau realități sociale, aceeași tulburătoare întunecare ce emană din evocările sincrone sau ulterioare ale împărăției cezaro-crăiești. Fie că ea apare cu toate aspectele ei derizorii, cum o arată Musil numind-o Kakania, sau e analizată critic, nu fără o mare și nefericită dragoste, cum face Joseph Roth, fie că birocrația ei ucigătoare se arată în forme sublimate și integrate unor tematici

ce o depășesc în toate direcțiile, ca la Kafka, sau că i se acuză subiacentele izvoare de demonie, cum o face Doderer, peste tot critica se însoțește cu melancolia regretelor. E poezia nostalgică a ruinelor, și chiar a ruinelor viitoare, presimțite și previzibile. Astfel tradiționala imagine a bonomiei neîmpovărate e contrazisă flagrant de o literatură de coloratură gravă, tragică (să ne gîndim la Rilke, la Trakl mai ales, întorcîndu-ne la începutul secolului, adică la vremurile de aur ale valsului, operetelor și balurilor de la curte). Iar majoritatea scrierilor de azi, chiar atunci cînd tematica lor e departe de a fi social-istorică, poartă pecetea unor lucruri realizate oarecum post-festum.

Astăzi, caracterul cvasimuzeal al Vienei — ca și al Veneției — în care viața pulsează totuși în ritmurile erei atomice, dar cu o febrilitate scăzută în comparație cu alte metropole apusene, accentuează încă impresia de ceva vetust și prăfuit de care suferea, încă de pe vremea cînd peste tot se așternea un colb de aur, sensibilitatea celor mai delicați sau chiar sensibilitatea obștească. Fiindcă mărturiile relevante, literare și de alt gen, atestă o netă tendință de mult încetățenită a autoironiei complexate — nu e poate o pură coincidență că teoreticianul complexelor a profesat la Viena — a autoacuzațiilor de ineficacitate și provincialism. În atacurile fățișe cum e satira, de un haz adesea „caragialesc", *Ultimele zile ale omenirii (Die letzten Tage der Menschheit)*, a neînfricatului umorist polemic Karl Kraus, ca și în paginile unde Musil înfățișează cu ironia lui sclipitoare și tăioasă uriașa mașinărie imperială ca un sistem funcționînd în gol, fără acoperire într-o realitate bine constituită, ca un sistem impersonal și tiranic, devenit la Kafka o misterioasă entitate de sine stătătoare, simbolizat într-o halucinantă transpunere de acel „Castel", dar pînă și în capitolele consacrate de Roth aspectelor grandioase ale monarhiei, se poate citi printre rînduri acuzația că întregul aparat statal și formele

sale de constituire sînt golite de conținut, deci și de sens. Această stare de fapt nu e totuși imputabilă numai destrămării imperiului, în curs de desfășurare sau consumată și considerată retrospectiv, de vreme ce acuzația e mult mai veche. O găsim încă din 1848 la Nestroy, atît de tipic austriac prin amestecul de bonomie și spirit mușcător, precum și prin limbaj (el introduce pe scenă pronunția dialectală și vorbirea „caragialesc" stîlcită), al cărui comic agresiv a făcut școală, înrîurirea lui putînd fi urmărită pînă la Dürrenmatt. În comediile sale, nelipsite nici azi din repertoriul teatrelor, mai ales *Libertate într-un tîrg de provincie (Freiheit in Krähwinkel)*, o farsă a revoluției, unde denunță cu hazul său irezistibil și dintr-un punct de vedere democratic jumătățile de măsură și incongruențele pașoptiste, se poate întrezări un veritabil proces al „formelor fără fond". S-ar putea însă ca sentimentul propriilor limitări, mediocrități și grandomanii să fie și mai vechi, fiind discernabil în eterna ambiție a Habsburgilor de a egala — la Schönbrunn — strălucirea curții franceze de la Versailles, precum și în imitația grandios-mediocră a barocului tardiv italian. Acestea dăinuie în conștiința publică, dînd naștere, împreună cu alți factori, impresiei de a fi mereu oarecum în întîrzire, de a trăi într-o lume închistată, unde totul se mișcă mai încet și mai greu decît în alte părți. Pe scurt, e autoacuzația de provincialism a Austriei

Și totuși, din această țară așezată în inima Europei, din această lume care a trăit intens sentimentul inutilității de a întreprinde ceva spre a-și modifica ritmul și mentalitatea aparent retardatară, sentiment viu chiar și după, sau mai ales după destrămarea imperiului, cînd eșecul confirmă complexele și tendința de autoflagelare, din această cultură marcată de timpuriu cu stigmatele declinului, au pornit impulsuri dintre cele mai novatoare pe plan spiritual. Să ne gîndim numai la psihanaliză (Freud și Adler), la muzica atonală

creată, în patria lui Mozart, Schubert, Richard Strauss și patria electivă a lui Beethoven, de Schönberg, Webern și Alban Berg; cît despre arta literară, e destul să amintim figura lui Trakl cu înrîurirea lui esențială asupra întregii poezii germane noi, de apariția timpurie a absurdului în proză, prin Kafka, apoi prin Elias Canetti, și a monologului interior, înainte de Joyce, de detectat încă la Arthur Schnitzler, psiholog al clarobscurului și, datorită în parte experienței sale de medic, diagnostician fin al morbidității după cele mai vagi simptome, apoi și la Italo Svevo, pe jumătate austriac; la fel și problematica eului dislocat, înstrăinat de lume și de sine însuși, ce avea să cîștige atîta audiență prin Camus, precum și ideea sartriană că împrejurările țin loc de destin sînt amplu dezvoltate de Musil, fără să-l mai amintim încă o dată pe Kafka.

Mai toți acești autori — cu unele excepții ca Hofmannsthal, Schnitzler, Stefan Zweig — împărtășesc soarta de a fi apreciați tîrziu sau postum. Pînă și cezura tăiată în evoluția culturală de al doilea război mondial e mai sensibilă aici, amînînd apariția și răspîndirea unor opere care au fost astfel devansate de corespondentele lor stilistice din alte părți.

Dar sîntem în 1974 și se pune întrebarea în ce măsură cele expuse înainte rămîn valabile. Ar fi de amintit în treacăt că și în a doua epocă postbelică apar condeie de avangardă ale literaturii germane produse de solul austriac, ca scriitoarele Ilse Aichinger și Ingeborg Bachmann, ca tînărul Handke, care mai revoluționează o dată scena după teatrul absurdului și al happening-ului. Totuși sentimentul de „provincialism" — un termen prin care încercăm să cuprindem întregul complex foarte sumar analizat mai sus — n-a încetat să fie viu. O dovadă ar fi chiar faptul că avangardiștii își caută în genere debușeul în Germania federală, alta ne e furnizată, prin cîteva trăsături pe care le găsim reprezentative, de însăși autoarea de care urmează să ne ocupăm, în sfîrșit.

Acea neliniște, sentimentul că ceva „nu e în ordine" în lume, sau că poate nimic nu e chiar în ordine, pe care-l atestă literatura occidentală contemporană, este curent, cum am văzut, și oarecum tradițional în expresiile majore ale scrisului austriac. Îl regăsim acut la Marlen Haushofer, redat așa cum e trăit în ordinea particulară a experiențelor de viață izolate. Ca mai tot scrisul contemporan, și al ei acuză un soi de autonomie a fenomenelor psihice — corespondent subiectiv al lipsei de coeziune și coerență a faptelor social-istorice. Convingerile, principiile, pînă și sentimentele ajung să se pulverizeze treptat, în măsura în care existau în cele cîteva generații surprinse de privirea romancierei. În epoca în care viața devine „diformă", după expresia lui Musil, prin multiplicitatea de necuprins a datelor existenței create de civilizația modernă, conștiința omului se preface într-o răscruce unde ele se întretaie. Consecința e, între altele, o literatură care se poate numi a „datelor imediate ale conștiinței", redarea literară corespunde unui impresionism aproape pointilist, fie că notația fixează gesturi, priviri, frînturi de comportament, observabile din afară, fie că se încearcă o înșiruire la fel de incongruentă a momentelor de flux mental. Se înregistrează detalii, imagini văzute de un ochi miop. Acesta se apropie de obiectul observației fără a putea cuprinde un întreg mai vast, a cărui redare cere perspectivă, și se realizează literar prin comentarii interpretative ale datelor imediate, stabilind legături între faptele nude pe calea epicului propriu-zis. Și Marlen Haushofer adoptă adesea această optică și maniera corelată cu ea, caracterizată prin „absența autorului". Apoi ochiul se depărtează, se adaptează distanței, vede ansambluri și reapare scriitorul cu opinia sa despre personaje, le interpretează fugar gesturile și simțirile, stabilind prin povestire legături între momentele izolate (dealt-

fel punctele de culoare se structurează, firește, tabloul se rotunjește prin însăși dispoziția lor, întîmplătoare doar în aparență). Astfel se revine la tehnica tradițională, care tinde spre retrasarea vieții ca întreg, vizînd dincolo de datele prime ale existenței, coordonatele ei sociale și istorice. Îmbinarea aceasta a prozei narative cu mijloacele moderne, ca înregistrarea nudă a gesturilor, monologul interior și convorbirile compuse din replici neelaborate, aluzive, creează premisele unei analize psihologice adîncite, evitînd ca pătrunderea în intimitatea ascunsă, adesea subconștientă a personajelor să dea loc unor dificultăți de înțelegere a textelor, cum se întîmplă adesea.

Timpul narațiunii e prezentul și ne întîmpină aceeași neliniște ca și în alte scrieri contemporane. Cu toate acestea, temele scriitoarei se situează oarecum în afară de timp : e vorba de elanuri frînte, de vieți irosite, de dragoste și despărțire, de decepții, conflicte surde între soți, singurătate, îmbătrînire, moarte. Coloratura nu e totuși atît de sumbră pe cît s-ar părea după această enumerare. Am înșirat doar elementele condiției umane obștești, datele obișnuite ale vieții, schițată așa cum e, dar cu destulă seninătate, în tablouri vaporoase, scăldate într-o lumină blîndă. O anumită fragilitate sau chiar incapacitate de a înfrunta lupta cu viața, adesea unită cu o mare bunăvoință de a o înfrunta totuși, acceptîndu-i neajunsurile, e trăsătura prin care mai toate personajele autoarei se înrudesc. Ele trăiesc într-o realitate dublă, una imediată, a faptelor și a datelor senzoriale, și alta fictivă, un fel de suprastructură sentimentală și etică. Iar aceasta se răsfrînge asupra celeilalte, astfel și lumea din afară participă la un fel de irealitate din care personajele sînt smulse printr-un incident revelator. Mai întotdeauna există în sufletul lor un punct nevralgic, o frustrare, sau urma indelebilă a unei traume, mai puțin expuse decît sugerate printr-o psihanaliză discretă, nu atît în spiritul lui

Freud cît al lui Adler — fiind vorba de insatisfacții în ordinea autoafirmării.

Scriitoarea surprinde de obicei clipa de declanșare a unui sistem interior pînă atunci mai mult sau mai puțin stabil, menținut în echilibru prin absența sau eliminarea voită a reflecției, un soi de inconștiență spulberată de imponderabile survenite în relațiile cu ceilalți, de perturbări somatice, de vreun incident dezastruos sau care ia proporțiile unui dezastru. Atunci, într-o clipă de derută, se frînge ceva în sufletul ros și uzat de amărăciuni tăinuite, pacea interioară precară se vădește a fi iluzorie, disoluția lentă se instalează ca proces ireversibil.

Aceste constante frapează mai ales în povestirile scurte și dureroase, reunite sub titlul : *Cumplita fidelitate (Schrekkliche Treue)* — 1968. Ele stau oarecum sub semnul senectuții : chiar atunci cînd e vorba de tineri, prospețimea trăirii e întinată de o anumită neîncredere, dezabuzare ori lipsă de elan, sau sufletele juvenile sînt împovărate de teama și presimțirea decepțiilor și nereușitei, în genere însă ele tratează despre dramele renunțării și îmbătrînirii.

Se perindă în fața noastră existențe sure, mărunte, învăluite într-o atmosferă stagnantă, de plictis și lipsă de orizont. Ea apasă personajele care contribuie s-o creeze prin sensibilitatea lor, prin năzuințele lor refulate. Întîmplările care le constituie destinul își au rădăcinile împlîntate într-un psihism care nu e de duzină, deși pare a fi. Dorințele și ambițiile, realizate doar în imaginație, sînt ascunse sub un văl de ținută care le cultivă calitățile etice, ca modestia, spiritul de sacrificiu și de renunțare, ce duc spre o scădere a vitalității și a puterii de autoafirmare, spre vieți ratate, făcute din eșecuri și capitulări. Toate acestea amintesc de Cehov. Comparația, justificată și prin lucrătura fin elaborată a detaliilor trăirii intime și ale mediului, se mai impune și prin intervenția cîte unui moment dramatic. Ca din întîmplare, se petrece

ceva revelator — o învățătoare bătrînă descoperă cruzimea unor copii pe care-i crezuse angelici, un bărbat matur și afemeiat îndrăgește o fată, dar tinerețea și inocența ei trezesc în el scrupule, care-l opresc să i se destăinuie, pînă cînd e prea tîrziu : află de sinuciderea ei grăitoare, și atunci edificiul lăuntric se surpă. Alteori, sub efectul unui șoc abia sensibil, se trezește în cel atins amintirea unor momente insignifiante, și din amănuntele rememorate, acum semnificative, se reconstituie o viață, văzută abia atunci în lumina adevărului. Alteori cumințenia, acceptarea unui rol șters se răzbună ; demonii despre care nimeni n-ar fi putut bănui că sălășluiesc în adînc, personajul în cauză mai puțin ca oricine, irump într-un moment critic și răzbat în conștiință. De cele mai multe ori însă scriitoarea nu are nevoie de un „fapt divers" pentru a schița din cîteva trăsături de condei o viață, banală în linii mari, și totuși atît de deosebită, unică pînă și în repetarea fără mari surprize a dramelor obștești — dragoste și decepție, conflicte surde între soți, singurătate, sentimentul trecerii, năzuințe neîmplinite, resemnare, îmbătrînire.

Pentru romanul de față, ultimul apărut, autoarea a ales o formă deosebit de potrivită pentru a-și exprima genul de sensibilitate : e un jurnal ținut de o femeie. Îi urmărim existența pas cu pas, numai timp de cîteva zile, dar printre însemnările privind măruntele întîmplări cotidiene, însoțite pe alocurea de observații ce le comentează pe scurt, se intercalează amintiri și reflecții, așa încît toată ființa ei se exteriorizează în cronica acelor zile, care-i cuprinde și trecutul. Eroina își notează îndeletnicirile gospodărești — munci umile și obositoare de care se achită excesiv de conștiincios, cu toate că ele o excedează și cu toate că nu e constrînsă de situația materială ; împlinirea „datoriei" îi servește mai degrabă ca derivativ și ca tribut plătit, în spiritul conformismului, pentru evadările ei din cotidian. Amănuntele casnice și reflecțiile ei

fugare despre ai săi ne introduc în viața unei familii din burghezia medie — soțul e avocat — care se scurge în tipare prescrise, acceptate de eroină fără revoltă propriuzisă, dimpotrivă, cu o mare bunăvoință de a-i mulțumi pe toți. Răzbate totuși o critică inerentă a mentalității mărginite, a vieții terne, dinainte trasate. Copiii, părinții, soacra, însuși soțul sînt personaje episodice care ilustrează egoismul, indiferența, orizontul limitat, prejudecățile, intoleranța. Tot ce o înconjoară formează de fapt numai un cadru strîmt, inhibitor, în contrast cu firea ei visătoare. Adevărata viață a acestei femei mature, mamă a doi copii mari, gospodină devotată și aparent împăcată cu soarta, în fond însă cu ceva copilăresc în suflet și retranșată în trăiri incomunicabile (comunicarea cu ai săi are loc, ca de obicei, la nivelul banalităților), se desfășoară în altă parte, în interior, în imaginație. Jurnalul nu e singurul ei refugiu ; profesiunea pe care o exercită în orele libere — pictează ilustrații reprezentînd animale, păsări, insecte — e o activitate artistică, desigur minoră, dar îi deschide o fereastră spre poezie, spre ceva situat dincolo de artă, spre ceva esențial. De pildă, reface cu dăruire și disperare încercarea mereu neizbutită de a înfățișa o pasăre care să nu fie doar un exemplar dintr-o speță, ci una anume, personală, dacă se poate spune așa. E o căutare naivă, într-un registru minor, dar autentică, pornind din nevoia de a se realiza într-un fel, și totodată dintr-un simț profund pentru farmecul propriu al fiecărei ființe.

Discrepanța dintre viața ei exterioară și cea interioară, o adevărată dedublare, își are corespondentul tangibil : pe de o parte casa, pe de alta mansarda, acea încăpere numai a ei, unde pictează și scrie. Acolo, în singurătate, trăiește ca un fel de „rață sălbatică". Firește că între cele două lumi nu e un hiat ; trăirile intime și viața cotidiană se petrec în vase comunicante. Uneori personajul viețuiește paralel în ambele lumi, căutînd să le împace, să le îmbine, dîndu-și seama apoi

că armonizarea lor e iluzorie și suferind în continuare, fără speranță, de precaritatea unui echilibru între ele, menținut cu sacrificii și renunțări. Osmoza dintre realitate și imaginație pare să se fi produs odată, prin ciudata experiență care i-a marcat viața. O surditate subită — care rămîne neexplicată, dar are pregnanța unui simbol al însingurării și izolării de lume, dealtfel, în termeni psihanalitici, e clasica „evadare în boală" — a făcut-o incapabilă să-și vadă de treburi, tăindu-i contactul cu cei din jur, astfel că a fost dată în grija unui pădurar. Acolo, în sihăstria impusă, se petrece strania întîmplare, întîlnirea, în cursul plimbărilor ei singuratice prin păduri și pe cîmpii, cu un criminal care se ascunde în împrejurimi. Între ei se înfiripă o ciudată apropiere; ea e înfricoșată dar și atrasă de acest om, iar el îi caută prezența, simțind nevoia să se destăinuie și ajunge să-și mărturisească crima în fața ei, care nu-l aude și nu-l poate trăda. Ea însă înțelege totul, nu-i scapă nimic din confidențele acelui suflet zbuciumat. Am putea interpreta această empatie oarecum supranaturală ca efect al unei sete imense de a stabili un contact cu întruparea reală a unui univers interior înrudit cu străfundurile ascunse ale conștiinței ei și diametral opus lumii terne ce o înconjoară. Vindecată de misterioasa ei surditate, reintegrată din nou în cotidian, cum am văzut, își ține existența secundă încuiată, exilată în mansardă. Sosirea unui plic conținînd pagini de jurnal scrise cu ani în urmă, în casa pădurarului, o smulge din nou prezentului; apariția lor neașteptată e momentul declanșator al rememorărilor și întrucîtva nodul dramatic al romanului. Încorporate jurnalului — pe măsură ce le citește cu teamă, amînînd mereu lectura — și comentate din perspectiva prezentului, acestea aruncă asupra întregii ei vieți o lumină difuză, care nu pătrunde în toate ungherele, lăsînd în jurul eroinei un halou de mister. Apoi arde foile, vrînd să dea uitării acel episod ciudat. Într-adevăr, amintirea lui vie

amenință să-i distrugă echilibrul precar, cîștigat cu necontenită trudă.

Psihologia complicată și fragilă a acestei ființe, atît de străină de tot ce e practic și totuși atît de robită îndatoririlor practice, dă loc unor pagini de analiză fină, a căror subtilitate, niciodată subliniată, rezidă tocmai în simplitatea unor notații din cele mai nepretențioase. Atmosfera stranie — redată de asemenea cu mijloace simple și firești — vaporoasă și totodată împovărată, în care lumea reală și cea ireală sînt deopotrivă de o concretețe halucinantă, dă romanului un farmec deosebit, farmecul poetic al necunoscutelor din sufletul omenesc.

Mariana Șora

DUMINICA

Peste drum, în fața ferestrei dormitorului, se află un copac, asupra căruia nu cădem niciodată de acord. Hubert susține că ar fi un acaț. Îi spune acaț, fiindcă tatăl său, de fel din Görz, așa îi spunea. Nu știu dacă toți oamenii din Görz îl numesc astfel, sau era numai o ciudățenie a tatălui său. Hubert are o adevărată slăbiciune pentru salcîmi, pentru florile lor, despre care romanele vechi afirmă că ar avea un parfum dulceag și amețitor. Într-adevăr, e dulceag și amețitor, cuvinte precise cum sînt toate adjectivele folosite în romanele vechi. Numai că astăzi nu mai pot fi folosite. Și totuși, parfumul florilor de salcîm va mirosi totdeauna dulceag și amețitor, atîta vreme cît pe lume va exista chiar și un singur nas care să-l simtă.

Așadar, Hubert este convins că arborele de pe cealaltă parte a străzii este un salcîm. Dar părerea mea este că el nu se pricepe cîtuși de puțin la copaci. Îi plac salcîmii, numai pentru că tatăl său, bătrînul, pe atunci tînărul Ferdinand, obișnuia să se plimbe pe o alee plantată cu salcîmi. Vreau să-mi închipui că n-o făcea de unul singur, ci însoțit de o tînără fată. Tînăra fată purta, fără îndoială, o umbreluță de soare ; și umbreluța ei de

soare era, neapărat, din mătase galbenă. Iar acel parfum inefabil învăluia lumea, o lume rotundă, pură, care forma un tot şi care astăzi nu mai există. Dealtfel şi bătrînul Ferdinand a dispărut odată cu lumea aceea, dar fiul lui continuă să afirme că arborele din faţa casei noastre este un acaţ.

Părerea aceasta mă face totdeauna să zîmbesc. După mine, copacul acela nu poate fi decît un ulm sau un anin, ceea ce dovedeşte că nici eu nu mă prea pricep la copaci, deşi am crescut la ţară. E atît de mult de atunci şi Dumnezeu ştie unde cătau ochii mei pe vremea aceea !

Dealtfel, nici nu ţin să ştiu pe de rost toate denumirile care figurează în manualele de ştiinţele naturii. Pentru mine, numele de „copac frumos" îmi ajunge pe deplin. Eu le spun unor păsări picioruş roşu sau pană verde, şi fiecare mamifer, al cărui nume îmi este necunoscut, se cheamă animal cu blană, urechilă, coadă stufoasă, bot rotund, păr mătăsos, dar tot animal cu blană. Celor porecliţi astfel puţin le pasă, nu înaintează nici o plîngere că le-a fost încălcată onoarea ; la fel şi copacului de peste drum îi e totuna cum îi spun. Aşadar să fie un ulm sau un anin.

El nu ştie de existenţa mea. Dintre toate însuşirile lui, cea mai ciudată este aceea că nu-l poţi vedea decît iarna. De îndată ce înmugureşte şi se îmbracă în frunziş, devine invizibil, pînă cînd într-o zi se profilează, golaş, cu ramurile-i gingaşe pe cerul întunecat de noiembrie, stîrnind aceeaşi enigmă în jurul denumirii sale.

Hubert se ridică în capul oaselor în pat şi spune : „E fără îndoială un acaţ." — „E anin sau ulm", spun eu, cu încăpăţînare. „Drept cine mă iei,

îmi răspunde, nu sînt atît de prost încît să nu pot recunoaşte, de la prima vedere, un acaţ !" În realitate, o ştiu foarte bine, habar n-are cum arată un salcîm, dar mă feresc să i-o spun, ca să nu-l jignesc. De fapt, n-am ştiut niciodată prea bine ce anume îl jigneşte, uneori e de-a dreptul nesimţitor, alteori îi sare ţandăra din te miri ce. Sînt convinsă însă, că povestea cu salcîmul l-ar jigni, ca, dealtfel, tot ceea ce este în legătură cu tatăl său. În străfundurile sufletului, Hubert are, cred, cultul străbunilor. Dar cum îl am şi eu, sînt prudentă în această privinţă. De aceea am tăcut, ca să pun capăt discuţiei şi mi-am întors privirile din nou spre copac.

E o duminică de februarie, şi această mică scenă se desfăşoară în fiecare duminică dimineaţă. În zilele de lucru, nu avem timp de pierdut cu asemenea jocuri. „S-a aşezat o pasăre în copac, mă anunţă Hubert, un graur." — „Da' de unde, îi răspund eu, iarna nu sînt grauri ! Trebuie să fie o mierlă." Sînt în dezavantaj, căci Hubert are ochi foarte buni, iar eu sînt cam mioapă. De fapt, nu distingeam decît o mică pată întunecată pe o creangă. „Nu, spune Hubert, cu siguranţă nu e o mierlă." — „Poate că e o aripioară verde ?" îmi dau eu cu părerea. Nu ştiu care este numele exact al păsărilor cărora eu le spun aripioară verde, sînt ca nişte vrăbii, foarte mari, dar verzi. „Dă-mi pace cu aripioarele tale verzi", pufneşte Hubert dispreţuitor şi deschide o carte, descrierea bătăliei de la St. Gotthard-Mogersdorf, 1644. Citeşte de preferinţă cărţi despre vechi bătălii şi îşi închipuie că ar fi fost un strateg mai iscusit decît toţi bătrînii generali care putrezesc în pămînt. Te cuprinde jalea să vezi cum îl doare inima la gîndul

că nu mai poate schimba cu nimic soarta bătăliilor pierdute de noi. Şi asta nu din patriotism, m-am convins de mult, ci doar dintr-o arzătoare nevoie de perfecţiune. Îl jignesc bătăliile pierdute de oricare popor. Totuşi, se pare că lectura aceasta îl mulţumeşte şi, întrucît există tone de asemenea cărţi despre bătălii uitate, va găsi oricînd ce să citească. Ar putea atinge liniştit o sută de ani. Mai mult ca sigur că lucrurile nu vor sta aşa, şi nici n-ar fi de dorit.

Hubert are cincizeci şi doi de ani şi, dacă te gîndeşti că nu-şi îngrijeşte sănătatea aproape deloc, este într-o formă excelentă. Tensiunea o are normală, îi mai scîrţîie însă uneori încheieturile şi îi lipsesc patru dinţi. Asta nu-i mare lucru! În schimb, are părul încă şaten, destul de bogat, dar fireşte pe ici, pe colo, are şi cîteva fire sure. Fumează, poate, prea mult, nu bea însă aproape deloc şi, în general, e un om ponderat, cu o uşoară înclinaţie spre pedanterie. Nu ştiu de ce n-ar putea trăi pînă la adînci bătrîneţe. Munceşte enorm, dar pare că o face cu plăcere, prin urmare nu-i poate fi prea dăunător.

Zîmbeşte şi trece, fără efort, de la salcîmul parfumat la bătălia de la St. Gotthard-Mogersdorf, uitînd într-o clipă şi de mine şi de copac şi de păsăruica aşezată pe acel copac.

Copacul se profilează pe cer, fără adîncime, ca un desen creionat pe hîrtie cenuşie din pai de orez. Pare o stampă chinezească. Dacă îl priveşti cu încordare, mult timp, sau, cel puţin, dacă eu fac acest lucru, începe să se metamorfozeze. Cerul alburiu se învolburează printre crengile lui subţiri, învălătucindu-se în fuioare dezlînate şi, în cîteva

clipe, copacul, salcîm, anin sau ulm, cuprinde tot cerul cu degete subţiri, de argint. Dacă apoi închid ochii şi după o clipă mă uit din nou spre copac, acesta se vede ca un desen fără relief, o imagine care nici nu te întristează, nici nu te bucură şi pe care o pot privi ore în şir. Ca apoi, dintr-o dată, strania metamorfoză să înceapă din nou şi, fără veste, cerul să se rotunjească, prizonier în încleştarea delicată a degetelor.

Copacul mai are şi minunatul dar de a absorbi şi stinge dorinţele. Nu că aş mai avea cine ştie ce dorinţe arzătoare, doar unele nelinişti, amărăciuni, clipe de indispoziţie. Toate acestea, copacul le soarbe din sufletul meu, le cuibăreşte în desişul lui de crengi, învăluindu-le în fuioare albe, pînă ce totul se destramă în aburul rece. Atunci pot pune din nou pe pernă capul gol de gînduri şi mai dorm o jumătate de oră. Copacul, salcîm, ulm sau anin, este un copac solid, te poţi bizui pe el.

Îi sînt recunoscătoare că, datorită lui, reuşesc să adun forţe şi datorită acestor forţe, să las ca timpul să se scurgă în chip cuviincios. Nu sînt eu aceea care să mă dau în spectacol, dar n-aş vrea nici să devin ostilă sau ironică, atitudine către care am o uşoară înclinaţie. Nu trebuie nici să cloceşti sau să stai îmbufnat, sau, cum se mai spune pe la noi, să faci mutre. Englezii au expresia „sulk" — expresie cum nu se poate mai potrivită pentru această stare de spirit, care ar trebui evitată, pe cît se poate. „A sta îmbufnat", sună nepotrivit de caraghios, iar „a cloci" are cu totul alt sens; şi un pustnic poate „cloci", fără a supăra pe nimeni; dar de un pustnic care „să facă mutre", nu s-a auzit încă niciodată. „A sta îmbufnat" se apropie

ceva mai mult de sens, sugerează acea încăpăţînare neroadă şi înăbuşită a celui ce se află într-o asemenea dispoziţie. În limba engleză însă, „sulk" cuprinde toate aceste nuanţe şi ceva în plus, acea răceală şi prefăcută indiferenţă menite să rănească victima. Eu n-aş vrea să rănesc pe nimeni. Şi aşa, în jurul nostru sînt răniţi mult prea mulţi oameni, fără încetare.

Uneori se întîmplă ca şi Hubert să cadă pe gînduri. O face însă cu discreţie, la masa lui de lucru, cu un ziar în faţă. Alteori se duce anume pentru asta la cafenea. Nu mi-ar trece niciodată prin minte să-l însoţesc. Dacă vreau să merg la cafenea, mă duc singură. Perechile căsătorite nu au ce căuta acolo. Pot face orice în doi, dar să stea la cafenea, citind ziarele, asta nu ! Există riscul de a descoperi, deodată, că s-au săturat unul de altul pînă în gît.

Bineînţeles, simţim şi noi, uneori, că ne-am săturat unul de altul, dar, de îndată ce ne dăm seama de acest lucru, cădem într-o profundă melancolie, pînă cînd starea aceasta deplorabilă trece. Pur şi simplu nu ne putem permite să ne săturăm vreme îndelungată unul de altul. Încotro ne-am mai putea întoarce privirile, cine ne-ar mai întinde mîna ? Toţi oamenii, în jurul nostru, ne sînt străini, chiar şi prietenii, care de fapt sînt doar nişte cunoscuţi. Ne este străină pînă şi fiica noastră, Ilse, care, la cincisprezece ani, se simte stingheră în compania noastră. Camera ei este cea mai frumoasă din toată casa ; am dori să-i fie bine, să fie fericită. Îi merge dealtfel minunat şi e o fată exuberantă ; uneori îmi aminteşte de o mătuşă a mea care a intrat la mînăstire, numai că Ilse nu va intra la mînăstire. Cu certitudine, fireşte, nu pot să afirm

asta, te poţi aştepta la lucrurile cele mai surprinzătoare. Este un adevărat noroc pentru Ilse că, în realitate, nu avem nevoie de ea şi nu o sufocăm cu dragostea noastră. Ilse nu aparţine cercului nostru intim. Înainte de naşterea ei s-a petrecut ceva care a făcut-o să fie un copil venit pe lume după ce adevărata viaţă a părinţilor a luat sfîrşit.

E un copil postum, numai că părinţii ei mai rătăcesc pe aici, ca şi cînd nimic nu s-ar fi întîmplat. Probabil că sînt foarte mulţi copii ca ea, dar nimeni nu scoate un cuvînt despre asta. Cred totuşi că Ilse e foarte fericită. Toate prietenele o invidiază pentru faptul că părinţii nu se ocupă de ea decît atunci cînd le-o cere. Care copil mai are asemenea noroc ?

Fiul nostru Ferdinand, botezat astfel după bunicul său, tatăl lui Hubert, nu pare tot atît de fericit. Cred chiar că nu a fost niciodată cu adevărat fericit. El a venit pe lume înaintea acelei întîmplări şi a stat tot timpul în miezul vieţii noastre, acolo unde oglinda apei este complet liniştită, dar unde cea mai uşoară deviere poate tîrî un corp, Dumnezeu ştie unde. Şi cred că a simţit asta. Şi-a dat seama la timp că e mai bine să nu se mişte prea mult şi mai ales să acţioneze cu prudenţă. Nu este un fricos şi îl cheamă pe drept Ferdinand, deşi numele acesta împărătesc a făcut din el, în şcoala primară, ţinta tuturor batjocurilor. E, poate, recunoscător că pe bunicul lui nu l-a chemat Leopold, ceea ce s-ar fi putut întîmpla foarte bine. Cînd a împlinit douăzeci şi unu de ani — deci în urmă cu un an — s-a mutat într-o cameră cu chirie, în circumscripţia a noua. Ferdinand este

moştenitorul mamei lui Hubert, soţia consilierului, care i-a lăsat toţi banii. Lui i-a lăsat banii, iar lui Hubert casa, dar asta pentru simplul motiv că-i aparţinea în orice caz, de la moartea tatălui său, bătrîna avînd doar dreptul de a o locui. Ilsei nu i-a lăsat absolut nimic, nici măcar o bijuterie, şi nici mie, bineînţeles.

Duminicile, Ferdinand vine adesea să ia masa cu noi ; în zilele de lucru apare uneori la cafea şi, fireşte, ne vizitează de sărbători. Nu a plecat de acasă pentru că nu s-ar fi simţit bine, dar voia să trăiască liber, independent. Moştenirea primită de la bunica lui îi va ajunge pînă cînd îşi va termina studiile şi se va putea întreţine singur. Într-ascuns, Hubert suferă pentru asta, dar eu mă bucur. E foarte bine pentru Ferdinand, socot eu, că nu este silit să ne ceară bani şi poate fi, măcar în închipuirea lui, un om liber. Dealtfel, nu sînt prea convinsă că mai crede într-o asemenea himeră. A avut totdeauna o intuiţie foarte ascuţită. Să ai în preajma ta un fiu matur născut înaintea acelui eveniment şi care stă în centrul uraganului, ar fi fost de nesuportat. Faptul că aparţine cercului nostru intim, ne îngreunează relaţiile cu el. Apropierea este copleşitoare şi nici unul dintre noi nu suportă prea marea apropiere.

Oricum, nici lui Hubert, nici mie, nimeni nu ne mai poate veni într-ajutor şi de aceea nu ni se mai pot întîmpla prea multe, numai implacabilul destin comun, hărăzit fiecărui om, ne poate lovi. De aceea este poate mai bine că Ferdinand s-a despărţit de noi. Poate că uneori îi e dor de viaţa

tihnită, burgheză a căminului nostru, dar continuă să rămînă în camera lui închiriată, înfruntînd dorul de casă, foarte atent întotdeauna să păstreze linia de mijloc şi să nu treacă în nici un fel pe terenul periculos. Şi e greu de imaginat un teren mai periculos, pentru el, decît casa noastră. Uneori e, pesemne, deznădăjduit că nu cutează să facă pasul care l-ar azvîrli la capătul lumii. În momentele acelea închide cărţile şi caietele şi pleacă la cinema, sau se întîlneşte cu prieteni. Nu am idee de relaţiile lui cu fetele. Are un anumit farmec, care probabil că atrage tocmai acele naturi orgolioase şi dominatoare, de care ar trebui să se ferească.

Ilse, care seamănă cu mama mea, e o fire fericită, simplă. Poate că şi Hubert ar fi putut să fie fericit. Dacă nu este, acest lucru ţine mai puţin de el şi mai mult de influenţe şi împrejurări pentru care nu a fost pregătit. Ferdinand nu-i seamănă nici lui Hubert, nici mie, ci bunicului său. În chip ciudat, va fi întotdeauna ceea ce, pe vremuri, se numea „un adevărat domn". Bineînţeles, nu e conştient de asta, pentru că nu poţi recunoaşte fapte şi împrejurări pe care nu le-ai văzut şi nu le-ai trăit niciodată. Pe de altă parte, este limpede că nu poate fi altfel ; Ferdinand, care s-a născut în trecutul nostru îndepărtat, trebuie să fie un anacronism. Ne dăm seama de asta, dar nu ştim dacă trebuie să ne bucurăm, sau să-l deplîngem. Oricum, lucrurile nu mai pot fi schimbate. Nu putem interveni cu nimic, totul este definitiv hotărît şi îşi urmează cursul. Nu putem mişca un deget în acest scop. În ceea ce-l priveşte pe Hubert, toate sînt doar presupuneri, căci vorbim doar rareori despre fiul nostru şi, în nici un caz, nimic de mare impor-

tanță. Ilse constituie un subiect de conversație inofensiv, ca toți cei care nu aparțin cercului intim, dar care îți sînt dragi și ți se par agreabili.

Copiii sînt destul de străini unul față de celălalt. Diferența de vîrstă e prea mare. Ferdinand o consideră pe Ilse o prostuță mică, ceea ce e departe de realitate, iar el, în ochii Ilsei, nu este decît un individ ciudat și, din punctul ei de vedere, e lesne de înțeles. Uneori, Ferdinand îi aduce bomboane sau îi ajută să-și facă temele la latină. Nu am fost o adevărată familie decît trei ani, de la nașterea lui Ferdinand, pînă în ziua cînd s-a produs acea întîmplare, despre care nu pomenim niciodată și pe care fiecare dintre noi încearcă s-o uite. Uneori reușim chiar s-o uităm cu adevărat, doar urmările ei nu se lasă înlăturate.

De aceea mă simt atît de fericită cînd copacul înăbușă în mine orice amintire și izbutesc să dorm o jumătate de oră, fără vise.

Cînd m-am deșteptat, soarele era pe cale să străpungă perdeaua plumburie a cerului de iarnă. Dacă nu plouă sau nu ninge, încearcă s-o facă în fiecare zi. Dar nu izbutește aproape niciodată. Pe mine mă emoționează nespus de mult strădaniile acestea. Apare ca un disc roșietic învăluit în pîcla deasă, aruncînd asupra orașului o lumină ciudată, trandafirie. Lumina aceasta face ca arborele să aibă o strălucire umedă, iar crengile să pară de argint și aramă. În clipele acelea nu-mi pot imagina că este un adevărat copac, cu rădăcinile adînc înfipte în pămîntul din care seva vie urcă și iarna, încet, în trunchiul său. În lumina difuză, nu arată ca o ființă organică, ci e un obiect de artă, avînd strălucirea și duritatea cristalului.

— Ciudat, foarte ciudat, rostește Hubert, lăsînd deoparte bătălia de la St. Gotthard-Mogersdorf. Într-adevăr ciudat. De fiecare dată cînd o pasăre se așază în copac, alta își ia zborul.

— Poate e un ceremonial, îi răspund, doar așa, ca să spun ceva.

— Ce facem azi ? întreabă Hubert.

Cuvintele lui au fost ca o ușoară împunsătură pentru mine, nu foarte dureroasă, ci ca și cum ar fi atins o veche rană. Punînd întrebarea aceasta, Hubert nu făcea decît să treacă asupra mea răspunderea pentru felul în care ne vom petrece ziua. Ca și cum mi-ar fi spus : „Vezi, născocește ceva care să nu fie prea neplăcut, căci oricum, duminica nu pot merge la birou. Nu-ți bate capul prea mult, ai să găsești pînă la urmă ceva !“

Și acesta este un joc, unul dintre ultimele jocuri care ne-au rămas. Pe cele de odinioară, mai bine să nu ni le amintim. Și cum nici eu nu sînt în stare să născocesc nimic nou, trebuie să-l accept. Dealtfel îl accept întotdeauna, fiindcă țin foarte mult să nu izbucnească nici o neînțelegere. O ceartă m-ar tulbura ore sau zile, și asta nu-mi pot îngădui.

Ilse este plecată pentru zece zile cu clasa ei, într-o tabără, la schi. Dar, chiar atunci cînd este acasă, preferă să-și petreacă după-amiezele de duminică în compania tinerilor ei prieteni. De obicei, duminica dimineața fac curățenie și gătesc. Nu mergem aproape niciodată la restaurant, căci ne exasperează să așteptăm chelnerul cu nota de plată. În afară de asta, mîncarea este mizerabilă, chiar în localurile de lux, și nu ne plac nici feluritele mirosuri, nici oamenii așezați mult prea aproape de noi. Trebuie deci să ne facem program doar pentru

după-amiază, căci nu poţi să asculţi mereu discuri sau să citeşti.

— S-a deschis o expoziţie de pictură franceză modernă, spun eu, ezitînd.

Hubert mormăie ceva nedesluşit.

— Sau cea de mobilă finlandeză...

— Trebuie să fie groaznică ! răspunde Hubert.

— O plimbare, propun, şi pe urmă un film suedez.

— Suedezii mă plictisesc, spune Hubert.

Şi pe mine mă plictisesc, aşa că cedez imediat. Continui :

— Dealtfel, nu-mi face nici o plăcere să merg la cinema, filmele sînt îngrozitoare !

— Cum aşa ? întreabă Hubert.

— Am oroare de chipurile acelea uriaşe. Totul e gigantic şi-mi dă aproape o senzaţie de rău fizic. Mă tem de uriaşi. Dealtminteri, cînd am fost ultima oară la cinema ?

Hubert stă pe gînduri o clipă, în căsnicia noastră el e memoria noastră vie.

— Acum şapte luni, am văzut o comedie. Îmi amintesc.

— Nu era cîtuşi de puţin amuzant, spun eu. Capetele acelea uriaşe pe pînză. Ca nişte canibali. Căscau cu toţii nişte guri imense, cu mult prea mulţi dinţi, iar chipurile le erau brăzdate de riduri adînci ca nişte prăpăstii, şi femeile purtau gene false, de-a dreptul obscen. Chiar şi îndrăgostiţii, pe ecran, arată ca nişte canibali. Mi-a fost frică.

Făcînd un efort, Hubert întoarce capul şi mă priveşte. Ochii lui sînt cenuşii, iar altădată, demult, mi se păreau plini de vioiciune. Acum arată ca apa prinsă sub o pojghiţă de gheaţă. Sub gheaţă,

am zărit scînteind ceva, peşti mărunţi pe fundul unui lac îngheţat.

— Ciudat, spune Hubert, nu-mi amintesc. Cînd ţi-e frică, respiri mult mai repede. Şi remarc asta numaidecît.

— Erai atît de absorbit de film, că nu aveai cum să observi. Rîdeai, îmi amintesc perfect.

— Bine, dar înainte, nu-ţi era frică la cinematograf ! zice el.

— Cred că din cauza televizorului, îi răspund grăbită. Cînd te obişnuieşti cu piticii, suporţi probabil mai greu uriaşii.

— Atunci, slavă Domnului, nu mai mergem la cinematograf, hotărăşte Hubert.

— Poate să mergem într-o vizită ?

Nu-mi răspunde, la ce bun s-o facă ? Nici eu n-am întrebat serios. Nu mergem în vizite, decît atunci cînd nu le putem evita. Nu avem mulţi cunoscuţi, iar cei pe care-i avem nu sînt ai amîndurora, şi nici rude nu avem, şi chiar dacă am fi avut, probabil că le-am fi vizitat foarte rar.

Simţeam că mă apropii de un vîrtej, care mă putea prinde dintr-o clipă într-alta. Dar nu voiam încă să mă las prinsă, jocul trebuia să dureze un anumit timp, şi el nu trecuse încă.

— Hai să ne uităm pe la vitrine ! propun eu.

Hubert încearcă să rîdă. Rîsul lui nu sună prea plăcut, e cam spasmodic şi perfid. Ascunde o şiretenie care numai rareori se lasă surprinsă. Cîndva, demult, trăsătura aceasta a lui chiar îmi făcea plăcere, ne colora viaţa cu o nuanţă de neprevăzut. Acum însă, rîsul lui Hubert nu spune decît : „Te înţeleg, iubito !" — Şi e ultimul lucru pe care-l doresc, să fiu înţeleasă pe deplin.

— Ei bine, rostesc în cele din urmă cu resemnare, vom merge la Arsenal.

Satisfăcut, Hubert se așază mai comod în perne și deschide din nou cartea.

Totdeauna, cînd nu știm ce să facem duminică după-amiază, ne ducem la Arsenal. Ne agățăm de ideea aceasta ca de o soluție salvatoare, dar, în realitate, nici unul dintre noi nu vrea să meargă în altă parte. Că lui Hubert îi face atîta plăcere, înțeleg ; de ce îmi face însă mie plăcere, nu prea înțeleg, dar așa stau lucrurile. Prefer Arsenalul oricărei expoziții și oricărui alt muzeu. Faptul că mă simt atît de bine acolo, mi se pare și mie puțin straniu.

Mai arunc o ultimă privire spre copac. Soarele firav dispăruse, iar lumina trandafirie se stinsese. Mă ridic și ies din odaie.

După-masă ne-am plimbat vreo oră. Vremea era rece, cețoasă și calmă. Îmi place un asemenea timp, căci sufăr totdeauna din cauza vîntului, care, în orașul acesta, suflă fără încetare. Calmi și prietenoși, am vorbit despre fel de fel de lucruri lipsite de importanță. Dealtfel, așa sîntem aproape totdeauna. De fapt, totdeauna. Nu puteam bănui că a doua zi viața mea se va schimba cu totul, într-un mod ciudat, și nici Hubert nu bănuia. Cred că nu o va ști niciodată, sau cel puțin nădăjduiesc.

Ceva mai tîrziu, ne-am dus cu mașina la Arsenal. Duminica, drumul acesta cu mașina e foarte plăcut, chiar și în februarie, deși nu e atît de agreabil ca vara, cînd, în zilele de sărbătoare, orașul toropit pare pustiu și miroase a asfalt topit.

În hol, la intrare, Hubert și-a cumpărat imediat o broșură despre lupta de la Ebelsberg, din

1809, și o carte poștală ilustrată cu portretul prințului Eugen, pictat de Johann Kupezky. Cartea poștală ilustrată va dispărea, desigur, într-un sertar, fără să fie trimisă cuiva ; cui oare ar putea să-i trimită Hubert o carte poștală ilustrată ? Apoi s-a îndreptat, ca de obicei, spre stereoscop, unde se pot vedea imagini din primul război mondial. Pretinde că într-una dintre fotografiile acelea vechi l-ar fi descoperit pe tatăl lui. Nu știu ce să zic, eu nu disting decît silueta unui tînăr subțirel, în uniformă de sublocotenent, cu moletiere, cu capela pe ceafă, care se holbează, cu o figură obosită și absentă, la o pușcă mitralieră. Fotografia, făcută undeva, prin munții Tirolului, este cam îngălbenită. Pe tatăl lui Hubert nu l-am văzut decît de trei ori, și atunci era un bărbat trecut de șaizeci de ani. Poate că, într-adevăr, fotografia aceea îl reprezintă pe el, dar tot atît de bine ar putea fi chipul oricărui alt tînăr de vîrsta lui.

Din momentul cînd ajungem la stereoscop, Hubert uită cu totul de existența mea. Eu merg încet mai departe, rătăcesc prin sălile cunoscute, privesc figurinele îmbrăcate în vechi uniforme soldățești, care, în vitrinele lor de sticlă, par atît de reale, încît simți că te înfiori. E drept că, de aproape, nu par nici lipsite de viață, dar nici vii, sînt păpuși și au acel ceva atrăgător și neplăcut în același timp, propriu păpușilor. Mă opresc totdeauna îndelung în fața lor, fascinată. Dealtfel, întregul Arsenal îți dă senzația aceasta de atrăgător și neplăcut, poate tocmai de aceea mă simt bine aici. Vizitez sala Radetzky, sala arhiducelui Karl, sala prințului Eugen și nu mă pot opri de a admira ordinea și curățenia care domnesc peste tot. Nici

un muzeu, în tot orașul, nu este întreținut cu atîta grijă și dragoste. Este surprinzător, dar, într-un fel, găsesc că e foarte firesc și elocvent. Peregrinările mele sfîrșesc, invariabil, lîngă marele cort turcesc al lui Kara-Mustafa. Acolo mă odihnesc.

Știu că în acest timp, afară, mașinile trec peste linia de centură, că semafoarele semnalizează și remarc, cu jenă, că mă simt mai în voie aici, în această pașnică împărăție a morților, decît afară, în iureșul viu al orașului. De fapt, nu sînt convinsă că orașul trăiește cu adevărat. Poate că este doar o arenă, unde li se îngăduie personajelor să mai țopăie puțin, înainte de a fi închise pentru totdeauna în vitrine de sticlă, ca bătrînii archebuzieri pe care i-am privit.

Îmi place să fiu înconjurată de obiecte care nu-mi simt prezența și nu încearcă să se apropie de mine, modele de vechi nave, cu pînzele umflate, dar în jurul cărora nu adie nicicînd vîntul ; nenumărate flamuri și stindarde care, odinioară, însemnau totul și care astăzi nu mai reprezintă decît niște biete petice vechi de mătase fragilă, pe care nu trebuie să le atingi. Aici miroase a străvechi, a piele, a stofă mîncată de molii și a ceară de parchet.

Ne întîlnim, de obicei, lîngă marele cort turcesc și apoi, tăcuți, coborîm încet treptele. Știu că nu aparținem acestei lumi, ci lumii de afară, cu mașini și semafoare, care este lumea noastră, chiar dacă n-am avut posibilitatea să ne-o alegem. Dar liniștea și trecutul care dormitează în această clădire exercită un soi de fascinație, ca tot ceea ce ține de trecut, chiar și atunci cînd îl găsim respingător și

demn de dispreț, și îl găsim respingător și demn de dispreț tocmai pentru că ne simțim atrași de el.

— Azi l-ai recunoscut ? am întrebat.

— Sînt aproape convins, mi-a răspuns Hubert. E, fără îndoială, ținuta lui. Bineînțeles, nu pot fi chiar sigur.

— Nu, am spus, sigur nu vei putea fi niciodată.

Apoi am încetat să mai vorbim. După-amiaza la Arsenal se sfîrșise. Ne aflam din nou în stradă. Începuse să ningă, cu fulgi mărunți și discreți, aerul era rece și proaspăt. În drum spre casă, am tăcut tot timpul. Hubert trebuia să conducă foarte atent, căci era polei și unul dintre ștergătoarele de parbriz se defectase. Vedeam strada ca prin ceață. Între timp, se lăsase întunericul și farurile automobilelor mă orbeau.

În grădinița din fața casei, gazonul veșted, tuns scurt, acoperit de o pulbere fină de zăpadă, mi-a amintit ceva, n-am reușit să-mi dau seama însă ce anume, și a trebuit să renunț a mă mai gîndi la asta.

În casă era plăcut, cald și mirosea puțin a fum, un miros care nu dispare niciodată cu totul. Dar miroseau și cojile de mandarină de pe masă și aceste miresme amestecate nu erau cîtuși de puțin supărătoare. Hubert s-a retras în camera lui, știam că trebuie să termine de citit bătălia de la St. Gotthard-Mogersdorf. În zilele de lucru nu are timp pentru asta sau, în orice caz, nu în măsura care ar dori-o.

Știindu-l adîncit în lectură, am urcat la mansardă și m-am așezat la măsuța mea de desen. Mansarda este numai a mea. Nici chiar Hubert nu urcă aici fără să fie invitat. Asta se întîmplă însă

foarte rar şi face parte mai degrabă dintr-un ritual. Anume, cînd, în mod excepţional, Hubert îmi încredinţează o preocupare intimă a lui şi ştiu că se simte din cale-afară de stînjenit din această pricină, drept despăgubire şi ca o compensaţie, îi ofer şi eu una dintre tainele mele. Tainele mele sînt mărunte, fără însemnătate, mai ales desene de reptile sau de păsări, dar altceva nu-i pot oferi. Dealtminteri, ceea ce-mi încredinţează Hubert, sînt lucruri tot atît de lipsite de importanţă, aşa că sîntem chit şi echilibrul este restabilit.

În mansardă pot să desenez, să pictez sau, pur şi simplu, să mă învîrtesc de colo-colo fără rost, dacă am chef, un obicei care pe Hubert l-ar scoate din sărite. Am un singur talent, cu care însă nu pot face mare lucru. Pe vremuri, am ilustrat cîteva cărţi, dar e mult de atunci. Lui Hubert nu i-ar plăcea ca în felul acesta să cîştig ceva, fie cît de puţin. Mai cu seamă de cînd s-a dovedit că Ferdinand nu mai are nevoie de bani de la el. Pe de altă parte şi eu sînt mai mulţumită că pot desena după bunul meu plac, fără să trebuiască să mă conformez cerinţelor impuse de o comandă oarecare.

Talentul meu e destul de modest, însă, în limitele acestea, am ajuns la o anume măiestrie. Mi-a plăcut totdeauna desenul şi, după ce am absolvit şcoala medie, am urmat un curs de grafică, timp de doi ani. Am învăţat tot ce se putea învăţa acolo, dar în realitate nu era prea interesant pentru mine. N-am desenat niciodată altceva decît insecte, peşti, reptile şi păsări ; mamifere şi oameni nu am încercat niciodată. Flori aş putea de asemeni să desenez, dar ideea nu mă atrage.

În ultimii ani m-am ocupat în mod aproape exclusiv de păsări. Mi-am propus un anumit ţel, deşi dacă mi-ar fi dat să-l ating, nu ştiu ce aş mai face pe urmă. Poate este una dintre cauzele care mă ţin în loc. Şi anume, urmăresc să desenez o pasăre care să nu fie unică pe lume. Vreau să spun că acest lucru ar trebui să se remarce din prima ochire. Pînă acum nu mi-a reuşit şi mă îndoiesc că-mi va reuşi vreodată. Uneori am impresia că, în sfîrşit, am găsit, dar a doua zi, privind desenul, îmi dau seama că pasărea mea nu ştie că pe lume mai trăiesc şi alte păsări la fel cu ea. Şi atunci iau desenul şi-l închid în dulap. Acolo zac vrafuri întregi de păsări singuratice, desene pe care nimeni în afară de mine nu le-a văzut vreodată. Doar Hubert a văzut cîteva, dar pentru el sînt pur şi simplu mici capodopere, nu-şi dă seama că toate nu sînt decît eşecuri. Cînd şi cînd, cîteodată se iveşte o scînteie de speranţă, dar foarte rar. Cu mulţi ani în urmă, pe vremea cînd nu mă preocupau atît de mult păsările, am reuşit să desenez un graur care arăta ca şi cum ar fi auzit de la mare depărtare chemarea unui alt graur aflat în vreuna din grădinile învecinate. Felul în care îşi ţinea capul şi penele înfoiate părea a arăta asta. Era însă numai o presimţire, nu recunoaşterea celuilalt. Cu toate acestea atunci am fost nespus de fericită. Micul desen s-a pierdut în timpul războiului.

Cu cîteva zile în urmă începusem să schiţez o rîndunică, dar mi-am dat seama imediat că nu fusesem prea inspirată. Pentru că rîndunelele zboară totdeauna în stoluri mari, ne închipuim că sînt păsări sociabile. Este, desigur, o greşeală. Zboară doar una lîngă alta, însă nu urmăresc decît prada.

Rîndunica mea, cel puţin, părea că se simte minunat în această singurătate aleasă de bună voie, era o păsărică drăgălaşă, decorativă, dar care nu se sinchisea cîtuşi de puţin de semenele ei. M-am ocupat vreo zece minute de ea, schimbînd ici o linie, dincolo o pată de culoare. Apoi m-am ridicat de pe scaun şi am început să umblu prin cameră. Din fericire, mansarda este situată deasupra bucătăriei, aşa că nu-l pot deranja pe Hubert. Şi pentru mine e foarte important să mă pot mişca dintr-un loc într-altul, de la masă la hornul care trece prin mansardă, apoi pînă la scrin şi divan şi, în sfîrşit, pînă la fereastră. De la fereastră nu se vede decît zidul casei vecine, un zid cenuşiu, tare urît ; e mai bine aşa, o altă privelişte poate că mi-ar împrăştia gîndurile. Degetele îmi tremură uşor. Aşa mi se întîmplă ori de cîte ori le împiedic să deseneze. Închid ochii şi încerc să-mi imaginez rîndunica, aşa cum mi-o doream. Mă reped de îndată la masa de lucru şi îi schimb puţin forma ochiului. Acum arăta provocatoare, exultînd parcă de bucuria de a fi singură. Mă îndoiesc că mai există o rîndunică atît de neruşinată ; părea că-şi bate joc de mine. Privirea ei părea a spune : Sînt singura rîndunică de pe pămînt, slavă Domnului ! — Asta m-a scos în asemenea hal din fire, încît am rupt planşa şi am aruncat-o la coş ; această mică bestie nu merită să supravieţuiască nici măcar în dulap.

Ratasem din nou ceva şi de data asta într-un fel deosebit de provocator. Am început din nou să mă învîrtesc prin cameră, şi deodată mi-am dat seama, că numai eu sînt de vină de eşecuri ; voiam în mod vădit să desenez doar păsări singure. Gîn-

dul acesta m-a preocupat îndelung, fără să mă ducă la nici un rezultat. În cele din urmă am înţeles că în ziua aceea nu voi mai fi în stare să fac nimic şi am coborît în camera de zi.

Hubert privea la televizor o emisiune sportivă. De fapt, nu e prea mare amator de sport, dar această emisiune o lasă rareori să-i scape. Îşi petrece, în general, prea mult timp în faţa televizorului şi, fiindcă se plictiseşte singur, îmi pierd şi eu destulă vreme lîngă el. Nu-mi acordă nici o atenţie, nu-mi adresează nici un cuvînt, dar simte nevoia să mă ştie acolo. Uneori citesc între timp, dar e rău pentru ochi, fiindcă în încăpere e prea întuneric, pe de altă parte însă şi televizorul dăunează ochilor. În fond, tot ceea ce facem ne dăunează, într-un fel sau altul. Dacă am asculta toate sfaturile care ni se dau, singurul lucru cu adevărat salutar ar fi moartea.

Am stat aşa pînă la ora unsprezece, dar nu-mi amintesc absolut nimic din ceea ce am văzut. Totuşi ceva trebuie să fi văzut, căci tot timpul mi-am ţinut ochii deschişi şi aţintiţi asupra ecranului. Unde au zburat toate orele, zilele, lunile şi anii care au trecut în felul acesta sau în chip asemănător ? Gîndul că memoria mea a înregistrat o sumedenie de lucruri, pe care nu mi le pot aminti, mă supără. E ca şi cînd ai sta pe o pajişte liniştită, fără să bănuieşti că, în orice clipă, din hăţiş ar putea să-ţi sară în spate o fiară. Surprizele îmi fac rău.

LUNI

Poşta soseşte în fiecare zi în jurul orei nouă. Aduce numai reclame sau reviste la care m-am abonat într-o clipă de slăbiciune. Scrisorile de afaceri şi notele de plată le primeşte Hubert, la birou. Desigur, ar putea primi acolo şi scrisori de care nu aş avea cum să aflu. Dar nu cred ca Hubert să primească corespondenţă personală. Nu mai are rude, afară de un unchi din Triest, un domn foarte bătrîn şi care nu ne scrie decît de Crăciun o carte poştală. Cunoştinţele lui Hubert locuiesc aici, în oraş, şi pot să-l cheme oricînd la telefon. Nu, nu-mi pot închipui că există cineva care să-i trimită lui Hubert o scrisoare.

În orice caz, mie poşta nu-mi aduce niciodată nimic. Singura mea rudă, o soră a mamei mele, trăieşte într-o mînăstire din Tirol. Nici nu ştiu dacă mai e în viaţă, n-am mai auzit nimic despre ea. Poate că ordinul din care face parte e atît de sever, încît a trebuit să rupă orice legătură cu lumea. Poate, uneori, se roagă pentru mine. Gîndul acesta mi se pare ciudat şi înduioşător. Sau, poate, a uitat cu totul de existenţa mea.

În dimineaţa asta, însă, poşta mi-a adus un plic. Un plic gros, galben, avînd adresa scrisă cu litere

de tipar. Nu era indicat nici un expeditor. M-am dus cu el în bucătărie, teribil de intrigată. Mă învîrteam ca o pisică în jurul castronului cu lapte fierbinte.

În cele din urmă, am desfăcut plicul ; au căzut din el cîteva foi îngălbenite, rupte dintr-un caiet de şcoală, acoperite cu un scris mărunt, pe care l-am recunoscut imediat. Era scrisul meu sau, mai bine zis, al tinerei fete care am fost cîndva. Am recunoscut nu numai scrisul, ci mi-am dat seama, din prima clipă, şi ceea ce conţineau filele acelea, deşi nu le mai văzusem de vreo şaptesprezece ani. N-am simţit decît dezgust şi acel şoc pe care mi-l provoacă orice întîmplare neaşteptată. Am pus toate hîrtiile la loc, în plic, şi le-am dus sus, în mansardă. Acolo le-am ascuns în sertarul mesei, sub hîrtia de desen. Nu am obiceiul să ascund nimic. Foile acelea îngălbenite trebuiau însă ascunse, chiar dacă nu conţineau nimic reprobabil sau dezonorant : reprezentau o relicvă a trecutului, de care nu-mi place să mi se amintească.

Am coborît din nou în bucătărie, ferm decisă să nu abdic de la principiul meu : obiectele şi gîndurile legate de viaţa din mansardă nu au ce căuta în restul casei. Nu sînt o fiinţă prea ordonată, dar lucrul acesta l-am respectat totdeauna cu sfinţenie.

Mi-am reluat treburile începute care, dintr-o dată, mi s-au părut de o covîrşitoare importanţă. M-am aruncat cu disperare asupra lingurii de bucătărie şi mi-am concentrat toată atenţia asupra ştrudelului cu nuci pe care-l pregăteam. Asta mi-a luat destul timp, căci un ştrudel cu nuci, preparat cum se cuvine, nu se face cît ai bate din palme.

Hubert a venit la prînz și ne-am așezat la masă. Eram încă năucită, ca și cînd aș fi primit o lovitură în moalele capului. Hubert nu a observat nimic, fiindcă s-a cufundat de îndată în ziarele lui și, dealtfel, vorbim totdeauna foarte puțin în timpul mesei. După ce a citit ziarul, s-a întins vreo douăzeci de minute pe canapeaua din camera de zi ; eu m-am dus la bucătărie, să fac ordine. Mă apuc de treaba asta totdeauna imediat, căci am oroare de ea și prefer să o știu terminată.

După ce Hubert a plecat din nou la birou, am citit ziarul ; mai bine zis, am simulat că-l citesc. Ce am făcut în realitate, nu știu.

Pe la trei, a venit Ferdinand să-și ia niște cărți. Este foarte înalt, trebuie să se aplece ca să mă poată săruta. Orazul lui tînăr miroase plăcut, proaspăt. E mai înalt ca tatăl său ; și în privința aceasta îi seamănă bunicului. I-am pregătit o cafea și am pus pe masă ștrudelul cu nuci. Ferdinand are cu siguranță un al șaselea simț, datorită căruia repereazà, de la orice distanță, mirosul ștrudelului, sau al oricărei alte prăjituri. Mă trezesc cu el ori de cîte ori am făcut ceva bun.

— La voi totul e în ordine ? mă întreabă.

— Ca de obicei, îi răspund. Doar că tata a făcut o nouă bătătură, iar eu dorm cam prost în ultima vreme.

— De ce ? zice el.

— Poate fiindcă am coșmaruri. Sau poate că vîrsta își spune cuvîntul...

— Copilării ! Arăți mai bine ca oricînd.

Are un dar de a spune lucrurile acestea atît de convingător, că mă simt, cu adevărat, tînără și frumoasă. Mă privea gînditor, cu ochii lui mari, negri. Părul, și el negru, proaspăt spălat, stătea puțin zburlit, făcîndu-l să semene cu o pasăre de noapte pe care o desenasem cîndva. Îmi închipui că pînă la trei ani a avut ochii albaștri și părul blond închis. Îmi dau seama că nu poate fi așa ; părul poate să se închidă, dar ochii nu-și schimbă niciodată culoarea după vîrsta aceasta. Mi se întîmplă să am astfel de amintiri false sau poate că toate amintirile mele sînt false, cine știe ! În copilărie, Ferdinand avea o piele brun-roșcată, care acum a devenit palidă, cu o tentă măslinie, dar netedă și curată, o culoare de piele cum nu se prea vede prin părțile astea. A absorbit ca un burete toate umbrele întunecate ale acelui trecut îndepărtat și încîlcit.

Bietul Ferdinand, e imposibil să-ți dai seama dacă iubește sau nu viața. La vîrsta lui, eu tocmai îl pierdusem pe bunicul, sau mai bine zis ceea ce mai rămăsese din ființa lui de mai înainte, adică nu prea mult. M-am trezit deodată singură, în acest oraș, smulsă departe și, după cum știam, pentru totdeauna, din cîmpiile și pajiștile verzi de pe malul Dunării, din casa mare și din satul meu, care se numea Rautersdorf și care încă și astăzi este înscris pe hartă. Îmi rămăseseră foarte puțini bani. Mă simțeam din cale-afară de nefericită. Abia mai tîrziu, cînd l-am cunoscut pe Hubert, am început să fiu iar fericită. Asta a fost de la douăzeci și patru la douăzeci și nouă de ani. Pe atunci nu mai aveam aproape nici o lăscaie, abia dacă aveam ce îmbrăca, nu aveam casă, dar aveam în schimb un soț și un copil. Nici aranjarea unei locuințe, nici îngrijirea ei nu-mi abăteau atenția de la Hubert și Ferdinand, nici rochiile, perdelele, rufăria, nici cumpărăturile mari, iar gătitul nici pe-atît, căci

aveam foarte puțin de gătit. Nici prietenii noștri nu aveau mai mult, unii chiar mai puțin. Dar eram cu toții destul de sănătoși și plini de speranță și în jurul nostru creștea o droaie de copii. Hubert, care în perioada aceea și-a terminat studiile și apoi a început anii de practică, a fost nevoit să vîndă aparatul de fotografiat, uneltele de pescuit și armele tatălui său, un radio și un microscop. Bătrînul Ferdinand murise cu puțin timp înaintea nunții noastre. Avea o mustață foarte neagră, iar sprîncenele, îmbinate la rădăcina nasului, îi dădeau un aer morocănos. În fotografiile de tinerețe arată ca un tînăr anarhist, care poartă în buzunarul hainei o bombă minusculă, cochetă. În pofida aparențelor, era un om foarte blînd, care nu și-a permis niciodată față de soția lui nici cea mai mică impolitețe, ceea ce, pentru mine, îl așază în cetele sfinților. Spre sfîrșitul carierei a fost consilier la Justiție și numele său, Ferdinand, i se potrivea de minune.

Hubert a studiat și el dreptul, nu pentru că tatăl său l-ar fi obligat să o facă, ci pentru că orice domeniu îl interesa la fel de mult, sau la fel de puțin, și apoi, acesta îi era mai la îndemînă. A vîndut nu numai uneltele de pescuit și armele, dar și scurta cu guler de blană și smochingul tatălui său. Ori de cîte ori își vizita mama, avea grijă să nu plece fără vreunul dintre aceste obiecte, care oricum îi aparțineau, dar de care bătrîna nu voia să se despartă. Să cedeze ceva, fie chiar un obiect care nu-i aparținea, era peste puterile ei. Între mamă și fiu se iveau mereu neînțelegeri. O irita desigur și faptul că trebuise să se retragă în fața altei femei, pe care nu o iubea. Asta nu însemna

mare lucru, căci nu cred să fi iubit cu adevărat pe cineva.

La drept vorbind nu avea prea multe să-mi reproșeze. Veneam dintr-o familie de oameni cumsecade, chiar dacă azi au dispărut cu toții, și aveam și ceva bani ; nu era vina mea dacă micul meu avut n-a supraviețuit războiului. Părinții mei, amîndoi, au fost tuberculoși, eu însă am fost sănătoasă, cu un ten brun-arămiu, cu un păr bogat, șaten. Doamna consilier nu a aflat niciodată adevărul despre părinții mei. Hubert îi spusese că tata a murit în urma unei gripe, iar mama de congestie pulmonară. Dacă n-aș fi fost atît de îndrăgostită, minciuna aceasta a lui ar fi trebuit să-mi dea de gîndit.

Dar pe vremea aceea luam totul de bun ! Nu mai puteam suporta singurătatea, trebuia să-mi întemeiez cît mai repede o familie, pe care s-o pot aduna seara, în jurul lămpii, spunînd impunătoare și calmă basme, ca bunicul. Nu-mi dădeam seama însă că n-aveam nici forța, nici calmul necesare pentru a putea fi sufletul familiei și nici nu puteam spune povești, în orice caz nu povești care să placă unei familii. Îmi făcusem, atît despre mine, cît și despre Hubert, o imagine cu totul falsă. Dacă aș fi fost așa cum socoteam eu că sînt, neîncrederea lui Hubert nu ne-ar fi putut dăuna, iar maică-sa nici pe-atît. Oricum, cu ea aș fi scos-o mult mai ușor la capăt. Dar cum pe-atunci eram oarbă și nu știam să văd adevărul, lucrurile au ieșit prost. În orice caz îmi dădeam toată silința pe vremea aceea. Cîștigam chiar și ceva bani cu ilustrarea de cărți și cu felicitări. Nu știam să pictez decît plante, insecte, pești și păsări, dar pentru

ilustrarea anumitor cărţi, asta era suficient. Îmi amintesc că, odată, avînd urgentă nevoie de bani, am încercat să desenez felicitări de Crăciun, dar îngerii mei arătau ca un stol de bufniţe, iar micul Isus semăna cu un crap înfăşat. Decepţionată, a trebuit să renunţ. Cu toate acestea eram gata să fac orice, poate chiar în prea mare măsură. Cîtva timp, desenele mele cu fluturi au fost foarte solicitate, iar doamna consilier ar fi putut foarte bine să mă considere o fiinţă omenească. Ea continua să nu mă vadă, ca şi cînd n-aş fi existat. Acum nu m-ar mai afecta o asemenea atitudine, dar atunci aveam atîta nevoie de afecţiune ! Nu mi-a dăruit-o însă. Hubert se străduia să joace rolul unui adevărat stîlp al familiei, iar eu socoteam autentică această siguranţă a lui. Îi făceam o nedreptate, fără să vreau.

Cred că, în anii copilăriei, Hubert îşi iubise foarte mult mama, dar mai tîrziu, şi-a închipuit că nu o mai poate suferi şi de atunci între ei n-a mai fost decît discordie. În acel moment, Hubert l-a descoperit pe tatăl său, îndreptîndu-şi toată afecţiunea asupra acestuia, dar cu mult înainte de a mă cunoaşte pe mine. Nu eu eram deci pricina atitudinii sale ostile faţă de mama lui. Îmi era de-a dreptul neplăcut că se ducea atît de rar să o vadă şi că era atît de puţin amabil.

Mai tîrziu, cînd şi-a dat seama că mă trădase, mă părăsise, s-a răzbunat crunt pe mama lui. Nu se mai ducea aproape deloc s-o vadă, şi se purta cu ea rece, aproape ostil. Pe sine însuşi nu se putea pedepsi şi totuşi o făcea, pedepsind-o pe maică-sa. Într-o vreme, bătrîna a încercat să ajungă la o înţelegere cu mine. Îmi amintesc ziua cînd, după

naşterea Ilsei, mi-a dăruit un şirag de perle. I-am mulţumit politicos, dar nu mi-a făcut nici o plăcere. Era prea tîrziu ; a priceput şi ea şi nu a mai încercat niciodată un gest de apropiere. Perlele nu le-am purtat, nu pentru că le aveam de la doamna consilier, ci pur şi simplu pentru că nu-mi place să port bijuterii. Am să i le dăruiesc Ilsei cînd va împlini optsprezece ani.

Ferdinand dădu la o parte farfuria cu ştrudel.

— A fost grozav, mamă, dar nu mai pot. Spune-mi, te rog, cum se mai simte sărmana Fini ?

Fini a fost bucătăreasa doamnei consilier. Acum locuieşte într-un azil de bătrîni, dar, de cîteva săptămîni, e în spital. O vizitez uneori, deşi nu sînt legată de ea cîtuşi de puţin. Cît timp a fost ca o sclavă a doamnei consilier, abia dacă mă băga în seamă. Hubert îi trimite lunar o sumă de bani, dar nu se duce niciodată s-o vadă. Doar Ferdinand se mai interesează uneori de ea. El a fost, dealtfel, singurul care o vizita pe bunica lui şi care-i purta o oarecare afecţiune. Şi, în chip ciudat, bătrîna nu a încercat niciodată să-l sîcîie. Cred că ţinea la el ; cea mai bună dovadă este că i-a lăsat toată agoniseala.

— Fini se simte ceva mai bine. Dar va mai trebui să stea cîteva săptămîni la pat.

— Ar trebui să mă duc pe la ea. E o biată bătrînă părăsită.

Am găsit caracterizarea cum nu se poate mai potrivită. Nu pot să nu-l admir pe Ferdinand pentru răbdarea pe care o are cu bieţii bătrîni părăsiţi. Este mult mai milos decît părinţii lui. Sînt sigură că tot el va fi acela care va veni, cîndva, să mă viziteze la spital. Calitatea lui cea mai mare

este că-i face pe cei din jur să se simtă folositori şi iubiţi. Nu-mi dau seama cum îi reuşeşte acest lucru şi nici în ce măsură joacă teatru. Dar senzaţia de a fi necesar şi iubit e atît de reconfortantă, că alung de îndată acest gînd.

— Apropo! spune Ferdinand, privindu-mă cu ochii lui negri. Am văzut la un magazin, un fel de plasture din material sintetic, care protejează degetele cu bătături. Cred că e foarte practic, am să-i cumpăr tatei.

M-am simţit prost; totdeauna fiul meu este acela care are asemenea inspiraţii, eu niciodată. Nu sînt în stare să văd nimic în îngrămădeala aceea de lucruri din vitrinele magazinelor.

— Şi ai vise chiar atît de înspăimîntătoare? mă întreabă el.

— Nu, n-aş putea spune, dar foarte obositoare. Visez, de exemplu, că trebuie să fac curat într-o casă îngrozitor de murdară şi dimineaţa mă deştept istovită, ca şi cum într-adevăr aş fi muncit toată noaptea.

— Foarte neplăcut, spune Ferdinand, dar nu e de mirare. Munceşti prea mult. Casa asta te omoară. Nu înţeleg de ce, la urma urmelor, nu-ţi angajezi un ajutor.

— Îţi împachetez o bucăţică de ştrudel, s-o iei cu tine!

Voiam să abat firul conversaţiei, căci o discuţie pe tema asta trebuia evitată cu orice preţ. Ştiu prea bine de ce nu-mi iau un ajutor. Sînt prea sălbatică pentru a suporta o slujnică în preajma mea. Prin urmare aşa îmi trebuie, n-am decît să mă chinui. Şi apoi, la vîrsta mea munca fizică e foarte folositoare. Plin de tact, Ferdinand în-

cheie discuţia. Sînt convinsă că el ne consideră, pe tatăl lui şi pe mine, cazuri pierdute, bieţi oameni, aproape bătrîni, pentru care nu mai poţi face nimic altceva decît să fii drăguţ cu ei.

— Udo şi Fritz îţi trimit salutări, îmi spune el.

Fac un efort să-mi amintesc de cei doi tineri, şi cînd reuşesc, îmi dau seama că e exclus să fi risipit un gînd pentru mine. Dar îi mulţumesc, bucuroasă, şi le trimit, la rîndul meu, salutări. Ferdinand rînjeşte. Rînjeşte puţin strîmb şi asta îmi place. Mi-a ghicit gîndurile. Se şterge la gură, se ridică, mă sărută pe obraz atît de uşor că abia simt atingerea şi îmi spune:

— Trebuie să plec valvîrtej, mamă. Îţi mulţumesc pentru gustare. Te rog, ai mai multă grijă de tine!

De plecat valvîrtej nici nu putea fi vorba. Ferdinand se mişcă totdeauna foarte tacticos.

L-am urmărit cu privirea de la geam, el mi-a făcut semn cu mîna, îndreptîndu-se agale spre tramvai. Uitîndu-mă cum se îndepărta, mi-am dat seama, dintr-o dată, cu cîtă abilitate ştiuse să evite orice aluzie la problemele lui. În arta aceasta este un adevărat maestru. „Udo şi Fritz îţi trimit salutări!" Îi place să-i împodobească pe cei din jurul lui cu anumite trăsături amabile. Fără această amabilitate născocită de el, viaţa i se pare, pesemne, de nesuportat. Ştie să picure totdeauna un strop de ulei peste viaţa de toate zilele, pentru ca stridenţele şi dezacordurile ei să nu-l vatăme. Ferdinand este muzical şi are o ureche deosebit de sensibilă la disonanţe. Contrar aspectului său melancolic, se strecoară prin lume cu uşurinţă şi eleganţă.

Priveam în urma lui, în urma acestui fiu al meu, matur, înțelept, care își dăduse seama că e cu mult mai bine pentru noi să suferim întrucîtva din pricina absenței sale, decît să ne amintim mereu, văzîndu-l, de timpul cînd eram o mică și fericită familie unită. Deși de acele timpuri abia dacă-și mai aduce aminte, sînt sigură că a înțeles totul.

În schimb, Ilse nu este cîtuși de puțin înțeleaptă. Cînd se află în societatea unor oameni care nu-i sînt pe plac, e ca de gheață din pricina plictiselii și a aversiunii ce i-o trezesc. N-are nevoie să se arate înțeleaptă, căci va proceda totdeauna cum va crede de cuviință, fără să țină seama de cei din jur. Nu are ureche muzicală, stridențele și dezacordurile nu o supără. Nu-mi fac niciodată griji în legătură cu Ilse, ea se află de pe acum acolo unde eu n-am fost și nu voi fi niciodată. Siguranța ei îmi taie respirația.

Ilse seamănă cu cei din neamul mamei: morari, proprietari de joagăre, țărani, oameni viguroși, blonzi, cu ochi albaștri, siguri de ei, și în anumite împrejurări, întrucîtva iuți la mînie. Oameni care nu fac mofturi, care pot fi uneori grosolani, dar totdeauna buni și generoși. Cunosc bine soiul acesta de oameni, am crescut în mijlocul lor. În casa bunicului, primul meu cămin sau, mai bine zis, singurul, căci un altul nu am avut niciodată.

Văd ca acum pajiștile acoperite de rouă, pajiștile plin de ghiocei, calcea-calului, piciorul-cocoșului, mereu amenințate de revărsarea apelor Dunării. Văd crupele puternice ale vacilor bunicului, și coroanele rotunde ale merilor din livezi. Primăvara, cînd erau în floare, pomii păreau nori

trandafirii, iar pe cer, norii rotunzi și pufoși, arătau ca merii înfloriți. Nu se putea deosebi pămîntul de văzduh. Îmi stăruie încă pe limbă gustul pîinii proaspete, al bulgărului de unt galben, care astăzi, cînd laptele se vinde la lăptării, nu se mai găsește nicăieri. Dealtminteri, tot ceea ce mîncăm astăzi nu mai are nici un gust. Carnea de pasăre, de porc, de vițel miroase mai degrabă a lături. Ori de cîte ori gătesc gulaș de vițel, Hubert exclamă: „Fir-ar al naibii, miroase a mortăciune!" Din cauza asta, n-am mai gătit în ultimul timp decît gulaș din carne de vită, sperînd că, totuși, vacile se opun cu mai multă îndărătnicie să primească altă hrană decît iarbă și fîn. Mă bucur că Hubert fumează, în felul acesta nu-și poate da seama ce gust îngrozitor au toate. Nu simte că frișca miroase, iar crapul pute a gaz. Pe măsură ce se scumpesc, alimentele capătă un gust din ce în ce mai înfiorător, în schimb ambalajele sînt de-a dreptul fascinante. Cînd te gîndești numai ce au putut face din piersici, pe care cred că nimeni nu le va mai putea mînca! Cît despre mezeluri, nici să nu mai vorbim. Pentru o felie de pîine cu unt ca pe vremuri, aș renunța la toată prosperitatea noastră.

Ceea ce mi se pare mai supărător, este faptul că sîntem cu toții conștienți de situația asta, dar nimeni nu crîcnește. Înghițim, docili, ceea ce ni se pune dinainte. Sîntem niște biete vite cu belciug în nas, tîrîndu-ne cuminți pe cărări știute. Sîmbătă am cumpărat porumb murat și anghinare, la un preț ridicol de mare. Aveau gust de castraveți murați în oțet. Se pare că pentru asemenea probleme nu există nici o autoritate competentă. Nu ai pe cine învinui. Începînd cu ministrul și sfîrșind cu

portarul, mîncăm toţi, cu seninătate, sugativă muiată în oţet.

Îmi aduc aminte de nucile verzi din copilăria mea. Cînd frecam în palmă o frunză de nuc, împrăştia o mireasmă care mi-a lăsat în nări o urmă de neşters. S-ar putea ca frunzele de nuc să mai aibă şi acum acelaşi miros. Nu îndrăznesc să încerc, nu vreau să cercetez cu de-amănuntul.

Să fie oare vina mea ? E oare cu putinţă ca toate aceste schimbări să se fi petrecut numai din vina mea ? Aşa-i oare cînd începi să îmbătrîneşti ? Am patruzeci şi şapte de ani, Hubert cincizeci şi doi ; s-ar putea ca o vreme lucrurile să meargă mai departe neschimbate. Zilele au început să fie din ce în ce mai scurte, nopţile mereu mai lungi, şi asta pentru că sînt din ce în ce mai multe nopţile în care ne trezim şi rămînem apoi aşa, fără somn. Insomniile astea, noaptea, sînt pustiitoare. Îmi dau numaidecît seama cînd Hubert este treaz, respiră altfel, mai uşor, ferindu-se parcă. Pesemne că şi eu fac la fel. Fiecare dintre noi stă singur cu gîndurile lui, şi nu vrea ca cel ce veghează în patul alăturat să bănuie ceva.

Ce se petrece cu noi în aceste nopţi, cînd, întinşi pe spate, gîndurile noastre rătăcesc şi pîndim zgomotul îndepărtat al cascadei nimicitoare care ne va îngropa sub ea ? Ştim prea bine că minuni nu se pot întîmpla, că nimeni nu s-a putut smulge curentului, că de cei care au fost înşfăcaţi înaintea noastră nu ne desparte decît o fărîmă de timp. O zi, trei ani, zece ani, douăzeci. Uneori nici măcar nu e atît de neplăcut. Fără să fac nici un efort, fără măcar să agit braţele în apa tulbure, curentul mă poartă de la sine cu el... Simt o

uşoară ameţeală şi-mi dau seama că voi atinge acel liman, singurul la care voi ajunge vreodată, poate fiindcă a fost singurul pe care nu mi l-am propus eu însămi.

Departe, îndărătul nostru, şi totuşi foarte aproape, la o distanţă de ani şi care, totuşi, nu are nimic a face cu anii, ne urmează copiii. Ei însă nu bănuiesc. Nopţile lor sînt scurte şi profunde ca o clipă de leşin.

Cînd eram tînără, mi se întîmpla să mă cuprindă ziua-n amiaza mare o cumplită spaimă de moarte. Simţeam cum mi se face părul măciucă. Gîndul că va veni o clipă cînd nu voi mai fi mi se părea cumplit. Acum, ziua mi se întîmplă foarte rar să mă mai gîndesc la asta şi, dacă o fac totuşi, nu-mi este frică. Pentru spaime am nopţile. Poate tocmai de aceea Hubert zăboveşte înainte de a se culca. Eu însă mă duc cu plăcere la culcare şi adorm imediat, nu aici e buba. Dar în zori, pe la patru, mă trezesc, cu senzaţia că alunec uşor, necontenit. Vuietul cascadei abia se mai aude, nu există însă nici o îndoială că mă aşteaptă.

Şedeam încă la masă, privindu-mi cu atenţie mîinile. Ce ciudat ! Mîinile mi-au îmbătrînit cu mult înaintea obrazului. Ferdinand plecase. Poate de o oră, poate de zece minute. În ultima vreme mi se întîmplă din ce în ce mai des să mă las în voia unor gînduri pe care nu le pot controla. Şi totuşi nu sînt adevărate gînduri, nu este vorba de conştientul meu, e ceva fără consistenţă, care-mi străbate fiinţa. Probabil că asta se întîmplă cît e ziua de mare cu bătrînii cuibăriţi în fotoliile lor ; nu ştii niciodată dacă dorm sau veghează. Mă întreb însă dacă mai există bătrîni cuibăriţi în foto-

liilor lor. Bătrînii pe care-i văd eu încearcă să-și croiască drum pe străzi ca racii, un pas înainte, doi înapoi. Îi vezi stînd cuminți la casele prăvăliilor, așteptîndu-și rîndul, și se gîndesc cît de plăcută le era viața cînd nu se cunoșteau încă magazinele cu autoservire. Se urcă șchiopătînd la etajul trei al unor case fără lifturi, agățîndu-se trudnic de balustrade și încearcă să trăiască din pensia modestă. Se plîng unul altuia de bolile lor : sciatică, flebită, astm, boli de inimă, apă la genunchi. Strada îi sperie, cum îi sperie cîinii pe iepuri. Dacă nu se mișcă destul de repede, s-a zis cu ei. Nimeni nu-i dorește, fata nu-i vrea, iar băiatul nici pe-atît. Viața este scurtă și devine din ce în ce mai scurtă și nimeni nu vrea să aibă în jurul lui ruine, cărora trecerea timpului nu le-a adăugat nimic atrăgător.

Cu mintea aiurea, vîr o bucățică de ștrudel în gură, dar mă înec. Un acces de tuse mă trezește la realitate. La ce bun să mă gîndesc la bătrînii cărora nu pot și nici nu vreau să le vin în ajutor ? Bineînțeles că nu vreau să-i ajut, sînt fericită că nu mai am bătrîni în familie. Acum noi înșine sîntem bătrînii, sau, în orice caz, cei mai bătrîni.

Fără nici un motiv, după cele cîteva momente de înviorare prilejuite de vizita lui Ferdinand, m-am simțit deodată doborîtă și acum am ajuns la limita de jos. Cînd mi se întîmplă așa ceva, n-am voie să încep să mă răsfăț sau să mă compătimesc. Nu există decît un remediu împotriva acestei stări : trebuie să mă scutur și să mă apuc imediat de o muncă grea, cea mai neplăcută cu putință, fără cruțare. Sistemul acesta nu a dat greș niciodată. O scuturătură zdravănă și o pereche de palme sînt

leacul cel mai bun pentru mine, asta ține, pesemne, de originea mea țărănească. Nu știu ce fac alții în asemenea împrejurări și nici nu mă interesează.

Primul lucru care mi-a venit în minte a fost biblioteca ; cărțile nu mai fuseseră scoase și scuturate de mai bine de jumătate de an. Eul meu sensibil a tresărit dureros la gîndul acesta, dar nu m-am pus pe plîns și pe scîncit, ci m-am ridicat cu hotărîre de la masă ; am simțit că-mi amorțise un picior și am bătut în podea zdravăn, de trei ori. Mă înviorez totdeauna cînd bat din picior. Să mă duc la dentist, și asta ar fi fost o soluție ; dar abia fusesem, cu două săptămîni înainte, și l-ar fi surprins vizita mea. Sărmanul, este și așa supraaglomerat și în mod cert are picioare plate și dureri de șale. Cînd te gîndești la toate meseriile astea, una mai groaznică decît cealaltă ! Dar nu mai aveam timp pentru astfel de reflecții, parola era „biblioteca“ și, dacă nu voiam să abdic de la principiul meu, trebuia să mă apuc imediat de lucru.

Mi-am legat un șorț dinainte, mi-am strîns părul cu un batic și am adus scărița din cămară. Locuința noastră are această mare calitate : există cămări ; a fost construită într-o vreme cînd oamenii își clădeau locuințele în așa fel încît puteai trăi cu adevărat în ele.

M-am suit pe scăriță și, umplîndu-mi șorțul cu cărți, am coborît, așezîndu-le pe măsuța din verandă. Apoi am început să trebăluiesc cu peria și cîrpa de praf. Mă miram și eu de nevoia de activitate care mă cuprinsese deodată. Era o trăsătură moștenită, cu siguranță, de la mama, despre tata știam doar că fusese un spirit agitat și lacom de

viață, dar nu prea harnic. Din cîte îmi aduc aminte — căci nu aveam decît vreo opt ani cînd a murit — cel mai mult îi plăcea să joace cărți, să flirteze cu fetele drăguțe, iar duminica să hoinărească prin centrul orașului. Era funcționar de bancă și a murit, la treizeci și opt de ani, de tuberculoză. Poate că nu era leneș din fire, ci doar un organism istovit de boală. Îmi amintesc foarte bine de el. Avea o față fină, îngustă, încadrată de păr brun ; ochii verzi, puțin oblici, scînteiau de veselie, mai ales cînd îi mergea totul din plin. Pe vremea aceea, nu-l iubeam. Din cauza lui, mama nu avea niciodată timp pentru mine. Am înțeles, destul de curînd, că eram nedorită, și de prisos, că mama nu iubise cu adevărat pe nimeni altcineva decît pe omul acesta frumos, bolnăvicios, nevolnic, care-i risipea în chip ușuratic banii. Eu apărusem doar ca un fenomen însoțitor pe care neglijaseră să-l înlăture.

Uneori, mama îmi inspira teamă. Era ca un munte impozant, blond, roșcovan. Și ca un munte veghea asupra tatei. Îl slujea ca o sclavă, dar asta nu-i schimba cu nimic aspectul amenințător. Mă îndoiesc că lui îi făcea plăcere să fie slujit astfel, dar îi lipsea pur și simplu forța să se apere. Cred că ar fi fost în stare să-l înghită, ca astfel, închis în ea, să-l știe în siguranță. După moartea lui, era tot ca un munte, dar un munte mort, tot blond și roșcovan, care însă nu mai avea nici un țel și nu se mai sinchisea de nimic.

Nici chiar atunci, nu am simțit că mama ar avea nevoie de mine. Nu mai avea nevoie absolut de nimeni, și-a irosit anii ce-au urmat cum a dat

Dumnezeu, pînă cînd starea i s-a agravat și putea să moară și ea. Era, se-nțelege, bolnavă de mult, se molipsise de la tata. Nu-mi dau seama dacă am iubit-o. Cred că da, fiindcă de multe ori suferea, în copilărie, că nu mă primea niciodată în patul ei. Mirosea atît de plăcut, era caldă și moale, dar nu mă primea niciodată în pat, nici n-ar fi avut voie dealtfel. În privința asta erau amîndoi foarte atenți, nu voiau să mă amestece în viața sau, mai bine zis, în moartea lor. Nu-mi amintesc ca părinții mei să mă fi sărutat vreodată ; îmi amintesc în schimb că mama își spăla mereu mîinile. Poate că era o manifestare a dragostei ei, sau poate era numai simțul datoriei ?

Toate astea nu le înțelegeam. Aveam întotdeauna degetele de la picioare reci și aș fi vrut să mi le încălzesc în patul mamei. Îmi punea însă o sticlă cu apă caldă. Picioarele mi se încălzeau, într-adevăr, dar frigul lăuntric a rămas, cuibărit în suflet.

Odată, tata mi-a dăruit un șirag de corali ; eram atrasă în mod deosebit de tot ce era roșu. Șiragul era țepos și l-am pierdut mai tîrziu. Împlinisem vreo șase ani și tata era, încă de pe vremea aceea, foarte bolnav. Îmi amintesc că și-a spălat mîinile, ca și coralii, înainte de a mi-i pune în jurul gîtului. M-am înfiorat, căci erau reci și umezi. În ochii lui verzi am văzut dorința aprigă să mă ridice în brațe și să mă sărute. Am simțit ca o forță care voia să mă înhațe și să mă țintuiască locului, și atunci am fugit. Nu-mi mai amintesc ce-a spus tata. Memoria mea nu înregistrează niciodată vocile, numai imaginile și această scenă o am vie în fața ochilor. Cum am spus, șiragul de corali l-am

pierdut mai tîrziu. Aveam un fel de înclinație să pierd lucruri, chiar și oameni, și asta ușor, ca în joacă.

Urc și cobor pe scăriță, fără întrerupere, cu șorțul plin de cărți și simt o durere surdă în spate. Avem mult prea multe cărți. Nimeni nu le va deschide vreodată. Singurul care le-a citit, probabil, a fost bătrînul Ferdinand. Cărțile lui sînt aproape toate valoroase, frumos legate în piele, dar tocmai acestea sînt tare îngălbenite și pline de praf. Hubert nu s-a atins niciodată de ele, cu excepția istoriei aceleia universale în zece volume, a cîtorva cărți despre artă sau despre bătălii de odinioară. Și, bineînțeles, cărțile lui de specialitate. După părerea mea, acestea din urmă nici nu pot fi numite cărți. În ceea ce mă privește, sînt convinsă însă că bătrînul Ferdinand citea atît de mult numai ca să nu fie nevoit să stea de vorbă cu soția lui. În orice caz, pe vremea aceea, bărbații știau să se impună, nimeni nu îndrăznea să calce pragul camerei lor de lucru. Și, în felul acesta, iubitul meu socru a devenit un învățat.

Am regretat moartea lui timpurie. Cred că pe el aș fi putut să-l iubesc. Soția lui era vanitoasă, șireată și rece. Lîngă ea nu și-ar fi putut încălzi niciodată nimeni degetele de la picioare. Era fără îndoială frumoasă, dar figura ei era surprinzător de inexpresivă. În copilărie, la o serbare școlară, jucase într-o feerie. O întruchipase pe Albă-ca-zăpada. Am văzut o fotografie : o fetiță cam de zece ani, cu părul brun împletit în cozi lungi, cu sprîncenele negre, subțiri, arcuite, cu un zîmbet batjocoritor încremenit pe gura mică, în formă de inimă. O fețișoară inexpresivă. Pesemne că bătrînul Ferdinand iubise un asemenea chip ! Din păcate, Hubert îi seamănă mai mult ei decît tatălui său ; de la bătrînul Ferdinand a moștenit doar gura, și asta încă e foarte mult. Dar și chipul lui e întrucîtva inexpresiv ; și totuși, acesta este omul pe care l-am ales. Nu a fost primul bărbat din viața mea, dar din ziua în care l-am cunoscut, tot ce fusese înaintea lui s-a șters într-o clipă. Din primul moment Hubert nu mi-a fost străin, l-am simțit apropiat, ca și cum am fi copilărit împreună. Avea și el aerul unui copil care nu-și putuse încălzi niciodată picioarele lîngă mama lui. Pe atunci, firește, nu știam mai nimic despre asemenea lucruri, dar asta trebuie să ne fi apropiat.

În timp ce muncesc de zor și cu încordare, urcînd și coborînd scărița și simțind în gură gustul neplăcut al prafului de pe cărți, nu-mi mai pot ține gîndurile sub control și ele încep să rătăcească în toate părțile. Același lucru mi se întîmplă și cînd stau fără să fac nimic, numai că atunci mi-e mai ușor să le țin în frîu.

Aveam mîinile negre de praf și mă miram de gustul amar pe care-l simțeam în gură. Nimic nu e mai amar decît praful strîns în cărțile vechi. Și nu se mai terminau. Aliniate în rafturi, arată cît se poate de sistematic orînduite ; cum le scoți, se prefac însă într-un munte pe care nu-l mai poți cuprinde cu privirea.

Deodată mi-a căzut sub ochi o carte a bunicului meu, o carte despre vînatul mic, cu ilustrații vechi, în care animalele apar cu totul altfel decît sînt în realitate. Bunicul nu avea cărți prea multe, să fi fost poate treizeci, dar le-a citit toată viața, încît, avînd o memorie bună, aproape că le învă-

ţase pe de rost. În copilăria mea, era în stare să-mi citească din ele fără să întoarcă foile şi asta mă umplea de admiraţie. Mi se părea un fel de vrăjitorie. Nu mai ştiu unde s-or fi rătăcit celelalte cărţi, mi-a rămas doar aceasta, plină de animale ciudate. Cînd ploua şi Dunărea se revărsa din matcă, bunicul se închidea în camera lui şi citea. Cînd apele se retrăgeau, pe pajişti rămîneau ochiuri mici, mocirloase, în care se oglindea cerul. Niciodată n-am mai văzut ochiuri de apă atît de albastre. Pentru mine, culoarea albastră avea pe atunci un farmec aparte. Eram obsedată de ea. Şi ochii mamei erau cu adevărat albaştri, ai mei sînt mai curînd verzui şi puţin oblici, ca ai tatei. Dar el avea gene dese şi negre. Pesemne ochii aceia au încîntat-o pe mama, smulgînd-o departe de casa mare, spaţioasă, departe de pajiştile pline de ghiocei albi-verzui şi de băltoace.

Bunicul meu n-a fost un om norocos în viaţa lui de familie. Soţia i-a murit foarte tînără, iar singurul fiu a rămas schilod în urma unui accident avut pe cînd se juca. Era un om bine clădit, arătos, ce nu şi-a putut înfrînge niciodată neajutorarea şi şi-a luat o soţie, care n-a iubit decît averea lui. A avut de la ea un fiu, care a dispărut în război. Asta l-a lovit foarte tare pe bunicul şi de aceea a început să lase lucrurile să meargă la voia întîmplării, căci nu mai era acelaşi om. Îşi pierduse şi fetele, mama murise, iar mătuşa mea intrase la mînăstire, ceea ce, pentru bătrîn, era acelaşi lucru. Nu era supărat pe ea, dar nu l-am mai auzit niciodată pomenindu-i numele. Toţi fraţii bunicului, mai tineri decît el, bărbaţi înalţi, voinici, toţi au murit înaintea lui. Se căsătoriseră cu fe-

mei înstărite, primind ca zestre mori şi joagăre, iar în anii lui buni, bunicul era şeful clanului, la care veneau cu toţii, în orice împrejurare, după sfat. Fraţii lui au avut numai fete, fiecare cîte una, şi ele, căsătorindu-se, au plecat după soţii lor. Abia dacă le-am cunoscut. Rămăsese, în cele din urmă, numai cu mine şi cu unchiul meu schilod, care şedea lîngă sobă cît era ziua de lungă şi bea peste măsură ca să-şi aline durerile din picioare. Poate că bea şi din alte pricini, dar cine l-ar fi putut învinui pentru asta ? Nimeni nu-l mai băga în seamă, nevasta lui luase frînele casei şi îl trata ca şi cînd nici n-ar fi existat.

Cred că bunicul ar fi dorit să mă lase pe mine moştenitoarea întregii lui averi, asta însă nu se putea. Dealtfel nici n-aş fi putut primi, feciorul lui, fie el şi schilod, rămînea feciorul lui, şi asta îi era limpede şi bătrînului. Ştia că totul va intra pe mîini străine, iar cînd s-a îmbolnăvit, chiar că nu mai avea nici o importanţă. S-a stins în trei zile şi n-a mai recunoscut pe nimeni, nici chiar pe mine. Dar am stat ore în şir ţinîndu-i mîna. Îmi pare bine că a fost aşa. Chiar dacă nu mai vedea şi nu mai auzea, poate simţea, totuşi, că cineva îi ţine mîna în mîna lui. Dar nu poţi şti niciodată asta. Am primit suma de bani ce mi-o lăsase şi am plecat la oraş ca să urmez cursurile unei şcoli de grafică.

Din păcate, odată cu moartea bunicului, pierdusem şi singurul loc din lume unde mă simţeam acasă. Mult mai tîrziu, am aflat, printr-o întîmplare, că unchiul meu cel infirm murise, iar soţia lui se recăsătorise cu un agent silvic. Era un bărbat mult mai tînăr decît ea şi ducea o viaţă de-

străbălată. Pămîntul şi joagărul au fost vîndute la licitaţie şi astfel s-a încheiat şi acest capitol. Aşa s-a dus totul, casa mare, păşunile şi holdele, vitele frumoase, depozitul de lemne care mirosea atît de bine, merii cu coroana rotată, tot, tot ceea ce îmi fusese cîndva drag.

Banii s-au devalorizat, asta însă nu era cine ştie ce pagubă. Nu m-am întors niciodată în Rautersdorf. În realitate, niciodată nu mi-a aparţinut nimic din ceea ce era acolo, nici măcar o pietricică, numai eu trăisem închipuindu-mi că acolo sînt acasă.

Veneau la rînd clasicii şi erau nesfîrşit de mulţi. Cu muchie aurită, se-nţelege, şi tipăriţi cu caractere mult prea mici. Dar nu i-am citi cu mai multă rîvnă nici dacă ar fi tipăriţi cu litere de o şchioapă. Ne-au chinuit destul în şcoală ca să nu uităm tot restul vieţii. Îmi amintesc vag de ei, n-am memorat decît pasaje cu totul nesemnificative. Am o remarcabilă înclinaţie pentru lucrurile neînsemnate, în timp ce, pe cele importante, le uit cu uşurinţă. De la înmormîntarea mamei, de exemplu, îmi amintesc doar că era o zi de iunie grozav de călduroasă, valuri fierbinţi curgeau din cerul alburiu. Suflătorii cîntau fals, iar una dintre mătuşile mele, nevastă de morar, purta nişte ghete enorme, înălbite de praful din cimitir. Tot timpul ceremoniei m-am gîndit — din cîte îmi amintesc — că trebuie să fie un bărbat travestit şi ideea aceasta mi s-a părut atît de înspăimîntătoare, încît m-am pornit pe plîns. Nu-mi dau seama ce anume m-a înspăimîntat atît, dar am încă înaintea ochilor picioarele acelea păroase, bărbăteşti, ieşind de sub fusta lungă de tafta. Astea

sînt lucrurile ce mi s-au întipărit în memorie şi nicidecum cele demne de reţinut. Şi acum mi-e frică de oamenii travestiţi, iar un bal mascat este pentru mine un adevărat coşmar.

În orice caz, clasicii erau într-un hal fără hal şi am fost nevoită să-i şterg pe rînd, cu o perie moale, înghiţind un nor de praf. Se lăsase frig pe verandă şi asta îmi făcea bine. Poate că ar fi trebuit să-mi pun mănuşi de menaj, dar mai niciodată nu le folosesc. Nu-mi plac mănuşile, în general. Iarna, cînd sînt nevoită să port, îmi simt degetele încătuşate, amorţite. Bunicul nu purta niciodată mănuşi şi mîinile lui, pe gerul cel mai straşnic, erau roşii-arămii, uscate şi calde.

Mult timp mi-am închipuit că-i semăn bătrînului, dar nu a fost decît o dorinţă fierbinte a mea. În realitate îi semăn tatei. Numai tuberculoza n-am moştenit-o, poate fiindcă la Rautersdorf am fost într-una hrănită cu unt, lapte şi miere. Satul era plin de stupi, iar în văzduh zumzăiau plăcut albinele. Femeile care munceau pe cîmp semănau şi ele cu albinele, plinuţe la trup, cu pielea acoperită de perişor blond pe braţe, pe picioare şi pe ceafă în jos. Cred că pe întreg trupul aveau ca o gingaşă pieliţă pufoasă. Bărbaţii semănau cu nişte tăuni, cu pantalonii lor bufanţi cafenii, cu vocile grave şi ursuze. Printre ei erau chiar şi cîteva viespi, înalte, strălucitoare, periculoase, care veneau mereu în urma roiului de femei-albine blonde.

Gata clasicii, i-am pus la loc. Muncisem pe rupte, zorindu-mă. Arătam desigur ca un gîndac prăfuit şi dacă mi-aş fi îngăduit o clipă de răgaz, nu m-aş mai fi putut ridica. În muncile gospodăreşti, nu trebuie să te întrerupi deloc, căci altfel

oboseala nu pîndeşte decît să se năpustească asupra ta.

Veneau la rînd cărţile de călătorii şi biografiile. Hubert le-a aşezat pe genuri şi nu am voie să le amestec. Cărţile de călătorii nu erau chiar atît de prăfuite ca operele clasicilor, mai fuseseră răsfoite şi apoi, stînd pe raftul de jos, le curăţam cu regularitate.

Mă bucuram la gîndul că voi dormi bine noaptea, dar nu eram chiar sigură. Hubert urma să vină mai tîrziu acasă, căci trebuia să ia masa cu un client. Fiind singură, nu eram obligată să mă uit la televizor şi puteam să mai urc la mansardă. Trebuia să urc la mansardă, să deschid sertarul şi să privesc fantomele în faţă. Toată ziua reuşisem să înăbuş gîndul acesta, căci am devenit o adevărată maestră în arta de a mă eschiva. Este o măiestrie care se deprinde. Şi a trebuit să o deprind, ca viaţa mea să nu se transforme pe de-a-ntregul într-un haos. M-am măritat cu un burghez, duc o viaţă burgheză şi trebuie să mă comport în consecinţă. Serile petrecute în mansardă sînt evadările mele neburgheze.

Gîndul de a urca acolo nu-mi făcea nici o plăcere şi am observat că mîinile îmi tremurau, poate să fi fost şi din pricina efortului făcut cu căratul cărţilor, şi m-am decis să accept această ultimă explicaţie.

Brusc, n-am mai simţit nici urmă de oboseală şi am început să mă mişc cu mai multă vioiciune decît înainte. Dacă aş mai fi avut o bibliotecă de curăţat aş fi făcut-o fără efort, dar nu mai exista. Ştiam că sus, în mansardă, trebuia să înlătur o fărîmă de trecut. De fapt, nu aveam senzaţia că

este vorba de propriul meu trecut, dar ştiu că tot ceea ce aparţine trecutului trebuie înlăturat. Este un proces dureros, în faţa căruia am ezitat întotdeauna.

Ce noroc că Hubert avea să vină astă seară după ce totul se va sfîrşi. Eram bucuroasă şi că nu trebuia să mă uit la televizor !

Ilse nu-şi petrece aproape niciodată serile cu noi. Cred că e mai bine aşa, are o viaţă proprie şi nu se rezumă la a privi televizorul. Ascultă discuri în camera ei, învaţă, sau iese cu tinerii ei prieteni. La zece fix însă, trebuie să fie înapoi, şi întotdeauna însoţită. În privinţa asta Hubert este foarte sever. Din cînd în cînd, foarte rar, Ferdinand petrece cîte o seară în compania noastră ; atunci iese şi Ilse din cetatea ei şi bem cu toţii o sticlă de vin. Ferdinand ne povesteşte cîte în lună şi în stele, fel de fel de întîmplări pe care bănuiesc că le inventă. Căci tot ceea ce ne povesteşte nu poate fi cu nici un chip adevărat. Istoriseşte cu atîta farmec, fără a spune nimic, încît eşti tentat să-l strîngi în braţe cu recunoştinţă. În astfel de seri, jucăm o scenă de familie ; şi asta-i nostim şi dureros în acelaşi timp. Dacă s-ar repeta mereu, ar deveni de nesuportat, aşa însă, din cînd în cînd, o facem cu plăcere.

Dragul de Ferdinand, copilul care nu-şi mai aminteşte de vremurile cînd trăiam într-adevăr. Foarte demult, mi se pare o veşnicie de atunci, îi făcusem o broscuţă verde, dintr-o vestă de postav a lui Hubert. Dormea totdeauna cu broscuţa de un verde întunecat lipită de obrăjorul lui oacheş. Cînd am plecat atunci, i-am spus băieţelului : „Fii cuminte micuţule, am să vin repede înapoi şi am să-ţi aduc ceva frumos !" Mă sileam să vorbesc în

şoaptă, căci nu-mi dădeam seama cum îmi sună vocea. Surzisem şi mi-era necontenit teamă să nu zbier sau să nu mă vait. Ferdinand mi-a zîmbit şi am văzut cum îşi mişcă buzele. Mi-a spus ceva, dar niciodată nu voi şti ce anume.

După un an şi jumătate, broscuţa de postav dispăruse. De bună seamă o aruncase doamna consilier, în marea ei grijă pentru igienă. Ferdinand nu mai avea nici o jucărie pe care s-o poată lua în pătuţ. Se obişnuise ca în fiecare seară să învîrtească colţul pernei ca pe o păpuşă şi să-i vorbească pînă i se închideau pleoapele. Găsise o soluţie. Nu sînt convinsă că perna era mai igienică decît broscuţa, dar, împotriva ei, doamna consilier nu mai avea nici o putere. Abia după ce a împlinit şapte ani, copilul s-a dezobişnuit.

Ilse a avut de la început fel de fel de păpuşi şi animale de postav, dar nici una nu era făcută de mîna mea. La drept vorbind, nici nu avea nevoie de ele, căci era un copil care adormea totdeauna din prima clipă. Uneori, foarte rar, îşi sugea degetul cel mare. Să creşti un astfel de copil e un fel de joacă. Poate tocmai de aceea era atît de plăcută, pentru că niciodată nu am sufocat-o cu dragostea şi grija mea. Primea exact atît cît dorea să aibă, nimic mai mult. Ne înţelegem şi acum foarte bine. De pildă, nu intră niciodată în mansardă să răscolească în lucrurile mele. Eu nu mi-aş fi putut stăpîni curiozitatea, aş fi fost mereu pe urmele mamei. Numai că eu nu aveam nimic de spionat şi nici nu aş fi putut afla nimic împotriva căruia să mă fi putut răzvrăti. Ea era trup şi suflet pentru tata, iar după moartea lui, se transformase într-un

automat care robotea fără încetare şi care, din timp în timp, avea un acces de tuse.

Astăzi îmi închipui uneori că tata a ţinut la mine. Îmi amintesc privirea aceea a ochilor lui verzi, setoşi de mîngîieri. Poate că ar fi vrut să mă alinte, să mă sărute, era un om tandru, căruia nu-i era permis să-şi dăruie tandreţea. Era destul că mama îi căzuse victimă. Îţi trebuie multă dîrzenie să-ţi poţi stăpîni pornirea de a mîngîia un copil drag. Îmi pare şi acum rău că, la vîrsta aceea, îl priveam ca pe o piedică ce mă despărţea mereu, neînduplecat, de mama.

Cînd a murit, m-am bucurat că nu-l voi mai auzi noaptea tuşind. Căci avea o tuse tare rea, prelungă, hîrîită, care mă smulgea din somnul meu adînc de copil. Uneori săream din somn ţipînd şi atunci mama, supărată, îmi spunea: „Nu fi proastă, e bietul taică-tău, nu poate să respire!" Ziua îmi dădeam seama că aşa era, dar noaptea, totul lua o altă înfăţişare. Noaptea nu mai era bietul meu tată care se trudea să respire, ci o fiinţă străină, înfiorătoare, care era ucisă acolo, în dormitor. Tremuram în patul meu, lac de sudoare, îmi trăgeam pătura peste cap, dar fiinţa aceea străină nu înceta să strige după ajutor, în timp ce eu mă simţeam singură şi lipsită de apărare.

Nimeni nu-mi purta de grijă, căci mama nu avea timp şi uita probabil cu totul, în acele clipe, de existenţa mea.

Înţeleg acum foarte bine şi nu mai sînt supărată pe ea. Nici nu ar mai avea sens. Dar că nici atunci nu eram supărată pe ea, asta n-a fost bine pentru mine. În felul acesta mi-am frustrat copilăria de ceva important. Un copil trebuie, uneori, să-şi

-urască părinţii. Poate de aceea nu am fost în stare niciodată să mă cert nici cu Hubert. Încerc şi acum uneori, dar nu reuşesc, totul sună fals şi derizoriu. Hubert ştie prea bine şi ia totul în glumă. Se pare că lui îi convine situaţia asta ; s-a certat prea mult cu mama lui şi acum îi plac femeile blînde. Poate asta l-a şi determinat să mă ia în căsătorie ; un om tînăr, sătul de veşnicele certuri şi care căuta la mine liniştea. Oare de aceea te apropii de o fată tînără, pentru că nu ştie să se certe ?

Firea lui Ferdinand mă îngrijorează, este mult prea paşnic. Nu cedează însă niciodată, se eschivează doar şi face exact ceea ce vrea, amabil şi intransigent. Ar fi fost poate mai bine ca Hubert să aibă un fiu care, uneori, să-l contrazică şi în sinea lui cred că regretă, dar nu mai poate schimba nimic. Uneori o sîcîi puţin pe Ilse şi ea reacţionează normal, ridică tonul, sau devine de-a dreptul obraznică. Asta mă bucură şi abia mă stăpînesc să nu i-o arăt. „Ţipă, fetiţo, îmi spun în sinea mea, ţipă şi apără-te, dacă eşti atacată. Am putea să te ucidem cu amabilitatea noastră indiferentă, şi asta nu trebuie să se întîmple !" Lui Hubert îi displac asemenea scene. El este un estet, femeile certăreţe sînt dizgraţioase. Se întîmplă dealtfel foarte rar, de cele mai multe ori îmi vine destul de greu să-i ţin piept şi nu împing lucrurile prea departe. Nu am obişnuinţa acestor scene şi Ilse o simte. Nu pot face lucrurile decît pe jumătate. Îmi este limpede că nu am nici o înclinaţie de pedagog. Mă întreb dealtminteri pentru ce am înclinaţie, căci nici în mansarda mea, cînd pictez şi desenez, nu mă simt în stare să realizez ceea ce îmi propun.

E drept, nu abandonez imediat, îmi dau osteneala. Din cînd în cînd, şterg chiar praful din bibliotecă. Nu mă plîng niciodată şi caut să-i menajez pe-ai mei. Sper cel puţin că reuşesc. Dar nu sînt sigură nici măcar de asta. Altfel de ce ar fi plecat Ferdinand de acasă ? Un băiat cu o fire mai puţin delicată ar fi spus pur şi simplu : „M-am săturat de voi, am să fac după cum mă taie capul ; viaţa pe care o duceţi nu e viaţă, mă plictiseşte, mă îngrozeşte ! La revedere !" Că nu a rostit aceste cuvinte, nu înseamnă că nu le-a gîndit. Nu ştim ce e în mintea lui. A fost în orice caz soluţia cea mai bună pentru toţi trei.

Pe la şapte, am terminat cu cărţile. M-am vîrît în cadă şi am lăsat să se scurgă de pe mine şiroaie de apă murdară. Astea sînt lucruri la care un bărbat nu se gîndeşte niciodată, că în biblioteca lui se adună atîta praf, pe care, totuşi, o femeie trebuie să-l scuture din cînd în cînd. Ce fac oare bărbaţii necăsătoriţi, care nu au nici femeie de serviciu, dar îşi umplu casa de cărţi ? Nu-mi dau seama. Şi mai ales cum îşi închipuie bărbaţii că dispare această murdărie, care se adună în casele lor ? Dar probabil că nu-şi pun deloc întrebarea, sau o pun în mod cu totul abstract. Cam în felul următor : „Trebuie să vină din nou doamna Maier, să facă ordine". Şi în timp ce bărbatul stă comod în biroul lui curat, curat pentru că o altă doamnă Maier s-a îngrijit de asta, acasă, propria sa doamnă Maier se agită şi luptă împotriva prafului şi gunoiului. Cînd se întoarce acasă, totul străluceşte de curăţenie, şi asta nu-l surprinde cîtuşi de puţin, căci nu are habar cînd şi cum s-au petrecut toate, în lipsa lui. Se culcă în aşternutul proaspăt, dimi-

neaţa îmbracă o cămaşă curată, pe care o a treia doamnă Maier a spălat-o şi a călcat-o pentru el, şi pleacă din nou, cu iluzia că lumea este o orînduire perfectă şi desăvîrşit de curată. Singurul deşeu de care trebuie să se îngrijească singur este propria lui barbă, şi pentru asta face atîta caz, suspinînd în faţa oglinzii, şi lasă camera de baie într-un asemenea hal, încît biata doamnă Maier suspină la rîndul ei. Cînd se reîntoarce acasă, nu se miră cîtuşi de puţin văzînd că totul este iar în ordine. Nenorociţii care nu au nici o doamnă Maier însă, ridică dezordinea la rang de virtute şi-şi lasă chiar şi barbă, ca să fie scutiţi de orice efort.

Cu gîndurile acestea, într-o oarecare măsură subiective, mi-a dispărut toată oboseala. Aş fi putut să afirm că am făcut şi un duş rece, dar nu sînt o eroină şi apa rece e ceva îngrozitor pentru mine. Dar cred că nici alţi oameni nu fac cu adevărat duş rece. Şi dacă totuşi face cineva, acela nu poate fi în toate minţile. M-aş feri să am vreo legătură cu asemenea indivizi. Poate că nici nu sînt fiinţe omeneşti, ci vlăstare ale unei specii de amfibii, dispărută prematur din cauza băilor reci.

M-am şters cu prosopul, mi-am uscat părul cu fönul şi am îmbrăcat un halat. O ceaşcă de ceai mi-ar fi prins bine ; dar după ce amînasem ani îndelungaţi acel lucru atît de neplăcut pentru mine, şi anume să mă gîndesc la trecut, acum nu-mi mai era îngăduit să pierd nici o clipă.

M-am urcat la mansardă şi, fără să arunc nici o privire spre ispititoarele creioane şi pensule, am luat plicul din sertar, am scos foile îngălbenite şi am început să citesc.

Pruschen, 6 septembrie

Nu-mi place vînătorul. Se uită la mine ca şi cînd ar sta pe gînduri dacă nu cumva, de dragul familiei lui Hubert, ar fi mai bine să mă împuşte. Este obişnuit să dea lovitura de graţie animalelor bolnave. Ascund foile acestea sub saltea, e greu de presupus că un bărbat ar putea să caute acolo. Dealtfel ar trebui să-mi fie indiferent dacă vînătorul le va citi sau nu. Probabil că nici nu mi-ar putea descifra scrisul.

Nici n-ar vrea, cred, să le citească, nu sînt cîtuşi de puţin interesantă, mai puţin chiar decît un schilod. Lîngă un schilod poţi trăi, căci poţi sta de vorbă cu el. Dacă aş fi respingător de urîtă, dacă aş avea un semn de arsură pe obraz sau o cocoaşă în spate, oamenii m-ar compătimi, sau şi-ar bate joc de mine. Dar cu mine nu pot proceda astfel, fiindcă eu nu aud nici cuvintele de compătimire, nici cele de batjocură. Sînt pentru ei o prezenţă neplăcută şi de neîndurat.

Vînătorul însă nu mi-ar plăcea nici altfel, dacă aş fi un om întreg. În ochii lui spălăciţi nu citeşti decît meschinărie. Este un om hrăpăreţ şi dur pînă şi faţă de animale. O ştiu, pentru că văd, sînt surdă, nu oarbă. Se poartă rău cu animalele nu pentru că ar avea o fire violentă, ci pentru că le dispreţuieşte şi ştie că ele sînt la mîna lui. În ochii lui eu sînt mai prejos decît animalele, dar i se plăteşte pentru că m-a luat la el şi are, într-un anumit fel, grijă de mine. Probabil că mă socoteşte tot atît de utilă ca şi vaca lui, cu singura deosebire că vaca întoarce capul cînd o strigă. Faptul că nu mă poate trata ca pe o vacă, îl scoate din sărite. Une-

ori mi se pare chiar că se teme de mine; poate că e superstițios, sau mai știu eu ce se petrece în creierul lui? Dacă nu ar fi atît de ahtiat după bani, cu siguranță nu s-ar fi încumetat la o asemenea treabă. Mă îndoiesc că o face din recunoștință față de socrul meu, căruia știu totuși că ar trebui să-i fie foarte îndatorat. Bătrînul a murit, nu-i mai poate fi deci de nici un folos. Sau poate că vrea să se împăuneze în fața consătenilor cu devotamentul pentru foștii lui stăpîni. Dar și asta mi se pare puțin probabil. Oamenii îl cunosc de cînd a deschis ochii și-i ghicesc orice mișcare, exact așa cum le ghicește și el pe ale lor. Pe lîngă asta, vînătorii nici nu se prea bucură de simpatie, fiindcă sînt considerați întotdeauna un fel de lachei, care nu fac parte cu adevărat dintre săteni și în care e mai înțelept să nu te încrezi.

12 septembrie

Camera mea este mică, cu geamuri joase și destul de întunecate, deoarece chiar în spatele casei, începe povîrnișul muntelui. Urcîndu-se într-un copac, oricine ar putea pătrunde cu ușurință în odaia mea, dar ferestrele au gratii, și asta face ca mica mea încăpere să semene cu o temniță. Locuința vînătorului este ceva mai luminoasă, ferestrele dau spre vale. La el bate soarele dimineața, eu aș avea soare după-amiaza, dacă, între mine și izvorul de lumină, nu s-ar ridica munții. Și aici sînt prea mulți munți. Iar mie nu mi-au plăcut niciodată.

În camera aceasta locuia socrul meu ori de cîte ori venea la vînătoare. Bănuiesc că nu era un vînă-

tor pasionat, ci voia doar în felul acesta să scape de soția lui. Mobilierul era al lui, vînătorul l-a moștenit. Un pat vechi țărănesc, cu tăblia pictată. Un ochi al lui Dumnezeu, larg deschis, mă privește de-acolo tot timpul, dacă dorm sau stau trează. Mai este un scrin pictat, o masă mică de scris și un fotoliu vechi, din piele maronie, în care te poți ghemui. Într-un colț se află o sobă verde de teracotă. Alături este o mică bucătărie cu o vatră înzidită, cu un dulăpior șubred și o masă grosolană din lemn de molid. Din bucătărie dai în closet. Socrul meu a pus să-l instaleze acolo. îi venea greu pesemne să coboare treptele. Nu fac focul niciodată în vatră, gătesc pe o mică plită electrică. Vînătorul vede asta cu ochi răi, atîta risipă îl scoate din fire. Primește însă atîția bani, că trebuie să accepte plita electrică.

Vînătorul nu mai e tînăr, dar nici bătrîn, din moment ce se mai află încă în slujbă. Mai toată ziua lipsește de acasă, dimineața și seara trebuie să vină însă acasă să mulgă vaca. Nu are soție și nici nu știu dacă a avut vreodată. Cred însă mai curînd că este văduv.

Ușa camerei mele dă spre o verandă de lemn, care are o scară ce duce pînă jos. Scara aceasta este bucuria mea, atît cît mă mai pot bucura eu. Uneori îmi petrec dimineața pe verandă, ca să simt un pic căldura soarelui. Stau pe un scaun tare de lemn, pe al cărui spătar e cioplită o inimă. Dacă mă ridic, mă lovesc cu creștetul de coarnele unui cerb. Toată veranda este plină de oase înălbite.

Soarele se ivește tîrziu, cam pe la ora nouă. Întîi trebuie să urce povîrnișul muntelui din față. În apropierea casei curge pîrîiașul Prusch, care e

plin cu păstrăvi. Acum are apă puțină, a fost secetă. Pe malul celălalt, începe, abruptă, coasta muntelui. Mă aflu ca într-o colivie. Dincolo de munții din față sînt, cred, văi înguste și apoi din nou, munți.

Bunicul avea o casă mare, spațioasă. De jur împrejur erau pajiști pe care, la vremea asta, păşteau cirezile de vaci, vite voinice, frumoase, nu ca această creatură jalnică, vaca vînătorului. Oriunde te-ai fi aflat, acolo, vedeai ziua-ntreagă soarele, te simțeai liber și în siguranță. Dacă bunicul ar fi trăit, m-ar fi luat, fără îndoială, la el și nu aș mai fi singură. Nu i-ar păsa că nu mai putem sta de vorbă. Dealtminteri nici așa nu vorbeam prea mult, noi doi. Dar a murit și nu mai poate să mă ajute. Nimeni, dealtfel, nu mă mai poate ajuta. La Hubert și la Ferdinand mă gîndesc destul de rar. Îmi face rău cînd mă gîndesc la ei.

Stau ghemuită în fotoliul de piele și scriu pe genunchi. De cînd mă aflu aici, mă simt foarte obosită. Dar, să nu mă pripesc. Poate că liniștea și aerul curat îmi vor face bine. Liniște ar fi pentru mine în orice colț al lumii. Poate că aerul mă obosește așa. Trebuie mai întîi să mă obișnuiesc.

1 noiembrie

Vînătorul s-a dus azi la cimitir cu un buchet mare de ochiul boului și crenguțe de molid. Cîinele mergea după el. Încă nu-mi dau seama dacă îmi place cîinele. E bătrîn și urît, dar îl compătimesc că are un asemenea stăpîn.

Hubert îmi scrie că vrea să vină în curînd să mă vadă. În fiecare duminică îmi scrie cîte o scri-

soare. Este, mai presus de orice, un om ordonat și punctual. E drăguț din partea lui, mai ales cînd mă gîndesc ce mult are de lucru, chiar dacă aceste scrisori ale lui nu spun prea mult. A renunțat la casa pe care o aveam cu chirie și s-a mutat la maică-sa. Cred că e mai bine așa, n-aș dori ca micul Ferdinand să fie crescut numai de bunica lui. Este acolo desigur și Serafine, bucătăreasa, dar ea nu contează, e doar sclava bătrînei. Cînd Hubert își va fi aranjat situația, va căuta o locuință și mă va lua de aici. Presupunînd că mă voi îngriji și voi auzi din nou. Doctorii l-au asigurat că nu e nimic organic. Aș fi uitat, pur și simplu, să aud. Poate că-mi voi aduce aminte la un moment dat. De asta mă aflu aici, așa e mai la-ndemînă pentru toți. Lui Ferdinand îi merge bine, îmi scrie Hubert. Asta înseamnă că m-a și uitat, altfel cum i-ar putea merge bine ? ! Un copil de trei ani uită cu ușurință. De aproape șase luni se află la soacra mea. O mamă surdă nu i-ar fi de nici un folos.

Am să-i scriu lui Hubert că ar fi mai cuminte să nu vină, ar fi chinuitor pentru amîndoi. E mai înțelept să-și vadă de treburile lui și să se gîndească la situația pe care trebuie să și-o asigure.

Îl cunosc foarte bine pe Hubert ; nu poate, în același timp, să-și asigure existența și să se gîndească la soția lui. Asta l-ar deruta complet. După catastrofa petrecută în micul nostru univers, s-a recules și a încercat să facă ordine. Este un excelent organizator. Prin urmare datoria mea este să mă odihnesc, să-mi întăresc sistemul nervos și să învăț din nou să aud. Ferdinand este încredințat spre îngrijire bunicii sale, iar Hubert se ocupă de situația lui. Și dacă fiecare dintre noi își îndepli-

nește îndatoririle cu seriozitate, totul va reintra în făgașul normal, vom putea fi din nou împreună și va fi ca mai înainte.

Hubert nu bănuie poate că nimic nu va mai fi ca înainte. Eu sînt mai tînără decît el, dar am înțeles acest lucru. Poate pentru că am mai pierdut o dată tot ce aveam. Un bunic mort nu mai învie niciodată, și nici părinții morți. Știu de mult aceste lucruri. Nici chiar o păpușă nu o mai poți cîrpi așa fel, ca să arate ca la început. E bine că Hubert nu știe încă. Dar nu va trece mult și va înțelege și el.

13 noiembrie

Ploaia nu vrea să vină. Vremea a început să prezinte cea mai mare importanță pentru mine, deși, înainte, nu mă interesa cîtuși de puțin. Aici însă, în afară de capriciile vremii, nu se întîmplă niciodată nimic. De ieri noapte a început fönul și bate un vînt foarte puternic. Nu-l aud, dar văd copacii clătinîndu-se și tufișurile zbuciumîndu-se fără zgomot. Furtuna mă neliniștește întotdeauna, mai ales vîntul rece dinspre nord, fönul însă nu mă stînjenește. Privesc crengile copacilor cum izbesc acoperișul casei, cîte o ramură lovește chiar fereastra mea. Fiindcă ferestrele nu se închid bine simt curentul cum îmi atinge obrajii și-mi ridică șuvițele de păr căzute pe frunte. Mă ghemuiesc mai tare în fotoliul de piele, dar în poziția asta îmi vine foarte greu să scriu.

Mai bine am să citesc ceva. Vînătorul are un obicei ciudat. Îmi scrie bilețele laconice: „Ce s-aduc din sat?“ sau „Trebuie să mă duc după lemne“.

Bilețelele mîzgălite sub ochii mei, pe foi de calendar, le distruge imediat, rupîndu-le în zeci de bucățele și aruncîndu-le apoi în foc. Așteaptă pînă le vede arzînd. Distruge întotdeauna orice urmă. Și-ar ieși din fire dacă i-aș lua un bilețel; furia i-aș citi-o numai în ochi, fața lui ofilită, pămîntie, cu barba sură, nerasă, este lipsită de orice expresie. Nu are înfățișarea unui om care își petrece mai tot timpul în aer liber. Chipul lui îmi amintește de o sculptură nefinisată; nimeni nu și-a dat osteneala să-i aducă ultimele retușuri. La ce bun să-i iau un bilețel și să-l înfurii? Am doar atîta nevoie de omul acesta, el face toate cumpărăturile și-mi aduce lemne sus. Deși, cred, că și eu aș putea face toate astea. Într-o zi chiar am să le și fac. Nu-i normal că nu vreau să mă duc în sat, dar la gîndul de a întinde negustoresei, peste tejghea, bilețelul cu comanda, îmi simt mîinile reci ca gheața și umede. La urma urmei ce s-ar întîmpla? Nimic. Fără îndoială oamenii știu totul despre mine. Cel mult m-ar privi curios, dar cu asta m-am obișnuit. Nu-i adevărat, nu m-am obișnuit, altfel nu m-aș afla aici. Dacă mă gîndesc la ultimele șase luni, aproape îi sînt recunoscătoare lui Hubert că m-a adus aici. Vînătorului îi sînt absolut indiferentă. Cred că, de dragul banilor, ar tăinui și un ucigaș. Dumnezeu știe dacă nu a și făcut-o! Cel puțin, cu un ucigaș poți sta de vorbă, și se pare că printre criminali sînt oameni destul de sociabili și chiar amuzanți.

Astăzi mi-am dat seama că niciodată nu mă întreb de ce a trebuit să mi se întîmple tocmai mie una ca asta? Ar fi o întrebare firească. Bănuiesc că, în adîncul sufletului meu, a existat întotdeauna certitudinea că fericirea noastră nu era sortită să

dureze. Nu mi-am dat seama, dar cred că așa trebuie să fi fost. Cu toate acestea, am fost un copil normal și uneori chiar fericit. De ce așa, deodată, refuz să aud ? Eu, sau acea ființă străină cuibărită în mine. Și asta tocmai cînd viața îmi dăruise ceea ce-mi doream mai mult, o familie ? Totul era atît de frumos.

Stau și aștept clipa cînd făptura străină din mine va binevoi din nou să audă. Medicii pretind că s-ar putea ca minunea să se întîmple așa, dintr-o dată, sau pur și simplu să nu se mai întîmple deloc. Se pare că nu știu nici ei mare lucru în privința asta și nu mai am poftă să consult pe cineva. Pur și simplu, n-aș mai putea să suport.

S-a lăsat noaptea și crengile fagului se frămîntă întunecate în fața ferestrelor mele. O pală de vînt se strecoară în cameră. Ar trebui să citesc ; dar stau liniștită și aștept.

Am pus filele la loc în plic și am coborît în pivniță. Le-am aruncat în focarul cazanului și am așteptat pînă ce au ars. Procedasem întocmai ca vînătorul ; distrugeam toate dovezile.

După ce n-a mai rămas nimic decît o pulbere fină, cenușie, pe jăraticul ce ardea mocnit, m-am așezat pe o ladă veche de bere și am încercat să gîndesc. Pusesem, pe vremea aceea, însemnările în cufăr, sub haine. Cînd le-am căutat mai tîrziu, dispăruseră. Am presupus că, în seara plecării din Pruschen, nu le împachetasem și le arsesem, din greșeală, laolaltă cu ziarele vechi. Vînătorul nu putuse să mi le ia, pentru el erau de nedescifrat și apoi nu bănuia că aveam de gînd să plec. Îmi amintesc perfect : nu era acasă, ci în sat sau la

pădure ; eu mai colindasem un pic prin pădure și mă întorsesem, dar el nu venise. Cufărul era gata pregătit și nu l-am mai desfăcut pentru a mă încredința că nu uitasem nimic. Camera mea nu era niciodată încuiată ; în întunericul serii, oricine ar fi putut pătrunde acolo să-mi ia însemnările. Nu puteam bănui decît pe un singur om. Încercasem să-l uit și chiar reușisem. Foarte curînd încetasem cu totul să mă gîndesc la el. Anumite ființe și anumite lucruri trebuie neapărat să mi le scot din minte, dacă vreau să trăiesc. El făcea parte dintre acestea. De ce se ivește pe neașteptate, după atîția ani ? Un bătrîn, acela care se teme de mine pentru că știu prea multe.

Gîndul acesta era atît de caraghios, încît m-am pornit pe rîs. Rîsul mă făcea să mă cutremur. Șaptesprezece ani lungi el s-a temut de mine, oriunde l-au dus pașii, iar eu nici măcar nu mi-am amintit niciodată de el. Nu era nimic caraghios în spaima lui, dar faptul că suportase atîta timp groaza aceea fără temei, că o suporta încă, mi se părea de-a dreptul rizibil. Era un lucru fără noimă și nu aveam cum să-i explic, pur și simplu nu m-ar fi crezut. Îndeobște tot ce se poate întîmpla vine prea tîrziu și nu mai are nici un sens.

Am urcat în hol. Spre marea mea uimire, Hubert era așezat în fața televizorului și privea emisiunea. Pesemne că întîlnirea aceea nu mai avusese loc. Privirea mi-a căzut pe scrumiera masivă de cristal de pe măsuță. L-aș fi putut ucide pe Hubert într-o clipă, dar nu simțeam nici cea mai mică dorință de-a o face. Aș fi putut tot atît de bine să mă omor și eu, acum ar fi totuna.

Hubert întoarse capul spre mine și îmi zîmbi.
— Vrei să-mi dai o felie de pîine cu unt și o sticlă de bere ?

M-am dus în bucătărie, am uns cîteva felii de pîine cu unt și i le-am adus împreună cu sticla de bere. Hubert părea cît se poate de inofensiv. Un bărbat între două vîrste, care merge în fiecare zi la birou ca să-și întrețină familia. Am simțit o umbră de duioșie privindu-i părul, nițel rărit în creștet. Pe umerii înguști, poartă o povară prea grea pentru el. Nu l-am auzit însă niciodată plîngîndu-se. Să-i aduc o felie de pîine cu unt și o sticlă de bere, era cel mai mărunt lucru pe care-l puteam face pentru el, și, dealtfel, aproape singurul.
Berea l-a predispus la somn și a început să caște. Dar în seara asta nu i-am spus cum obișnuiesc în fiecare seară : „Vîră-te în pat". În fiecare seară e frînt de oboseală, dar nu vrea cu nici un chip să se culce.

Am mai rămas o oră, urmărind o discuție în care șase oameni se adresau, cu dibăcie, unul altuia, dar nici unul nu era atent la ce spuneau ceilalți. Nu am fost în stare să prind firul discuției lor, dar asta mi se întîmplă de fiecare dată. Am impresia că în ultimul timp s-a născocit o limbă pe care pur și simplu n-o înțeleg. În seara asta mai ales, nu-mi puteam aduna gîndurile și nu era deloc de mirare. Pe la unsprezece m-am dus singură la culcare și am adormit pe loc. Tîrziu, prin somn, am simțit patul mișcîndu-se sub greutatea lui Hubert, și mîna lui atingîndu-mi ușor umărul. Poate că am visat toate astea, căci adesea nu pot deosebi exact visul de realitate.

MARȚI

La șase și jumătate a sunat deșteptătorul. Vegheasem culcată, de la ora patru pînă la șase, și apoi adormisem din nou adînc. Mă trezisem însă cu cîteva minute înainte de a auzi ceasul. În fiecare dimineață se întîmplă la fel. Nici nu am avea nevoie de deșteptător, dar Hubert nu are destulă încredere în reflexele mele.

Urăsc deșteptătorul. E așezat prea departe, pe noptiera lui Hubert, și nu-l pot opri. Sînt sigură că obiectul ăsta blestemat ne ucide, cu încetul, în fiecare zi cîte puțin. Chiar și încordarea cu care aștepți momentul cînd va începe să sune și aceea e un chin. Zgomotul lui mă sperie. Hubert nu are încredere în mine și mi-a interzis să-l ating ; pretinde că am distrus pînă acum, cu perfidie, două deșteptătoare. Nu e adevărat, pur și simplu nu voiau să mă ating de ele, pentru că mă detestau așa cum le detestam și eu. Uneori stau și mă gîndesc cum aș putea să-l maltratez pe ăsta nou și asta mă face să mă simt mai bine. Hubert își imaginează că deșteptătoarele sînt ustensile cu totul inofensive ; în naivitatea lui le consideră chiar utile. Dar el habar n-are, de fapt, ce îi e de folos și ce nu.

Ce invenţii diabolice! Urăsc din toată inima maşinăriile astea zgomotoase. Înainte ca ziua să se poată strecura gingaş în odaie, este sfîrtecată de zornăitul lor grosolan. Sigur, îmi dau seama, este greu să mi se dea dreptate. De fapt, obiectele de metal nu mi-au plăcut niciodată. După părerea mea, deşteptătoarele ar trebui să fie făcute din lemn, ca să trosnească uşor, ca scările vechi; sau deşteptătoare de sticlă, care să cînte, sau din piatră, care să scrîşnească încetişor şi să lase fire de nisip. Numai să nu fie din metalul acesta dur şi strălucitor. Sînt de acord: metalul în sine nu este urît! Are o frumuseţe a lui, netedă şi primejdioasă. Numai că mie nu-mi place acest soi de frumuseţe. Cît despre obiectele de material plastic, nici nu-mi plac, nici nu-mi displac, sînt pur şi simplu urîte. Şi măcar de-ar fi moarte, dar ele nu sînt la drept vorbind nimic.

Deşteptătorul a sunat şi astăzi deosebit de strident. Un adevărat semnal pentru cea de-a patra zi de marţi din lună, ziua în care trebuie să-i fac o vizită doamnei baroane.

Hubert se ridică în capul oaselor şi spune: „Bună dimineaţa". Aşa se-ntîmplă în fiecare zi. Buna creştere i-a intrat în sînge, maică-sa a avut grijă de-asta. Ah, dacă l-aş auzi măcar o singură dată bombănind: „Fir-ar a'dracului, iar trebuie să trag o zi la galere!" ar fi pentru mine o adevărată sărbătoare. Ar sări carapacea dură, sub care se ascunde Hubert cel adevărat, cel pe care l-am cunoscut cîndva. Dar asta nu se va întîmpla niciodată. Şedea în pat trecîndu-şi mîna prin părul ciufulit care, astăzi, mi se pare mai cărunt ca de obicei. Omul ăsta ori doarme buştean, ori e treaz

de-a binelea. Nu cunoaşte linia de mijloc, de aceea, probabil, nu-i place amurgul. Aprinde lumina, se dă jos din pat şi intră în baie.

Mă simţeam tare obosită şi copleşită de un puhoi de gînduri legate de mansarda mea. Eram îngrozitor de năucită din pricina zgomotului strident al deşteptătorului şi nu puteam să rezist decît cu greu. Aşa mă simt întotdeauna, cînd ore în şir, noaptea, mă răsucesc în aşternut şi nu pot închide ochii. Ca să mă scutur de moleşeala asta, am sărit din pat şi mi-am îmbrăcat halatul. Săritura mea a fost destul de jalnică; mă dureau toate oasele şi fiecare mişcare îmi amintea dureros excesul de zel ce-l desfăşurasem în bibliotecă.

Micul dejun este o treabă plicticoasă în casa noastră. Hubert bea doar o cafea neagră cu o feliuţă subţire de pîine, ceea ce pe mine una, căreia îmi place să mănînc bine dimineaţa, mă afectează. Nici măcar nu-şi pune zahăr în cafea. Este un obicei deprins în timpul milităriei, dar cred că ar fi momentul să renunţe la el. Pur şi simplu îmi taie pofta de miere, marmeladă şi chifle proaspete. Căci dimineaţa simt nevoia să mănînc ceva dulce, mai ales în cea de-a patra marţi din lună, ziua cînd trebuie să dau piept cu doamna baroană.

Hubert obişnuieşte să-şi citească ziarul în timpul micului dejun. Nu cred că şi acesta e un nărav deprins la militărie, ci, mai curînd, unul pe care-l au toţi bărbaţii. Ani de zile şi-a refuzat acest viciu, mama lui nu i-ar fi permis-o în ruptul capului. Eu însă cred că îşi poate îngădui puţin viciu, nu i-ar face rău deloc. În afară de asta, ziarul mă împiedică să văd mereu acest mic dejun atît de sobru. Hubert îmi este recunoscător pentru faptul că îl

las să-şi citească liniştit ziarul la masă. Nu o spune, dar simt din felul în care mă priveşte, afectuos, cu oarecare vinovăţie. Conştiinţa propriei vinovăţii nu-i dispare niciodată pe deplin, de pe o parte pentru că i-a devenit familiară, pe de altă parte pentru că are, ca orice om, temeiuri pentru asta. Dar, spre deosebire de ceilalţi oameni, conştiinţa lui este mai severă, mai intransigentă, şi împotriva acestei conştiinţe nu poţi face nimic.

După zece minute îşi împătureşte ziarul — în treburile astea e foarte meticulos — şi aplecîndu-se spre mine, mă sărută pe obraz, cu buzele lui uscate şi reci.

— Pe la unu sînt înapoi. Te las cu bine.

— La revedere, i-am spus. Fii atent cum conduci!

Nu-mi răspunde. S-a convins de mult că nimic pe lume nu m-ar putea determina să renunţ la descîntecul meu copilăresc. Îmi dau seama, la rîndul meu, că e o idee fixă, dar ar fi zadarnic să lupt împotriva ei. Trebuie să ştii ce este posibil şi ce nu. Să renunţ la formula „Fii atent cum conduci", ei bine, asta pentru mine nu este posibil, Hubert nici n-o mai aude şi de dăunat în nici un caz nu poate să-i dăuneze.

Iau ziarul şi-l frunzăresc. Nu găseşti nimic interesant în el, dacă te-ai obişnuit să citeşti mereu că într-o parte a lumii e război, că există copii care mor de foame, că pînă şi în ţara noastră paşnică, în fiecare zi, zeci de oameni sînt răniţi în accidente de maşină, că bărbaţii îşi ucid soţiile, iar femeile, soţii. Rămîi cu impresia că lumea asta e plină de beţivi şi de nebuni. Ca să nu mai punem la socoteală obişnuitele catastrofe naturale, oamenii

care mor undeva pe glob îngheţaţi, sau, în alte părţi, istoviţi de sete.

Pe lîngă toate acestea, ştirile despre hoţi şi escroci sînt amuzante, chiar reconfortante. De fiecare dată, cînd citesc ziarul, mă simt cuprinsă de un val de simpatie pentru oamenii aceştia care exercită o meserie atît de puţin sîngeroasă şi totuşi sînt pedepsiţi aproape la fel de aspru ca ucigaşii şi sceleraţii.

Banul pare să aibă o importanţă covîrşitoare, n-ai voie să te atingi de el, lucru pe care îl găsesc tare ciudat şi de neînţeles. La drept vorbind ce nu este pentru mine ciudat şi de neînţeles? Pun deoparte ziarul, strîns cam la întîmplare şi urez, în gînd, noroc pentru ziua de azi tuturor pungaşilor, mai cu seamă celor mărunţi.

Apoi încep să strîng de la masă. Untul arată aproape alb, iar frişca se vede cît de colo că e degresată. Le pun în frigider, cu gîndul la un bulgăre galben de unt proaspăt. Apoi dinaintea ochilor îmi apare o fîntînă aşezată în faţa unei case la care n-ar trebui să mă mai gîndesc, o fîntînă din care izvorăşte apa aceea fără pic de clor, proaspătă şi limpede ca lacrima. Clatin buimacă din cap şi simt deodată o foame şi o sete chinuitoare. Dar îmi amintesc că abia am mîncat şi senzaţia aceea nemaipomenită dispare, lăsînd în locul ei un sentiment de jale. Era însă prea devreme pentru un asemenea sentiment; l-am izgonit, făgăduindu-i că-l voi primi din nou, spre seară, în mansardă, şi a dispărut supus.

Pe la ora nouă am terminat cu casa şi am plecat după cumpărături. Îmi plac magazinele cu autoservire, mă scutesc de a mai sta de vorbă cu vîn-

zătorii, sînt prea leneşă pentru asta. La măcelărie am avut ceva mai mult de aşteptat şi a trebuit să ascult cele mai ciudate conversaţii. Cartierul acesta pare a fi plin de oameni mai în vîrstă. Toţi sînt suferinzi, sau au acasă bolnavi de îngrijit. La măcelărie, lumea sporovăieşte exact despre aceleaşi lucruri ca şi într-o sală de aşteptare la medic. Cu toate acestea femeile aleg pe-ndelete, cele mai multe fără să ştie bine ce vor să cumpere. Îl compătimeam în taină pe măcelar, un flăcău uriaş, care aştepta cu cea mai mare răbdare. Doar uneori, îşi ridica privirea spre cer, în aşa fel că nu i se mai vedea decît albul ochilor, dar de răstit nu se răstea niciodată şi, dacă ofta, o făcea cu discreţie. Uneori cumpărătoarea se răzgîndeşte după ce carnea a fost împachetată şi cere nitam-nisam o altă bucăţică. Asta ne face să pierdem foarte mult timp.

Apoi ceata de femei suferinde se depărtează, sporovăind voioase şi se îndreaptă spre un alt biet vînzător, pe care-l vor împinge pe pragul deznădejdii. Poate că în felul acesta îşi mai îndulcesc viaţa. Aşa nădăjduiesc, căci altminteri ar trebui să te scoată din fire.

Pe străzi zăpada s-a prefăcut într-un fel de zloată murdară, nu e prea multă, dar suficientă ca să aluneci la tot pasul şi să fii stropit de maşini din cap pînă-n picioare. Aici strada este foarte lată şi fără pasaj pentru pietoni, aşa că o traversez totdeauna cu stîngere de inimă. Uneori vezi oameni în vîrstă zăbovind pe marginea trotuarelor, fără să îndrăznească să se aventureze în vîrtej. Bătrînii aceştia îmi amintesc întotdeauna de vînătoarea cu hăitaşi, cînd vînatul încolţit este împins, fără posibilitate de scăpare, în bătaia puştilor. E de neconceput că oamenii s-au acomodat cu viaţa aceasta şi totuşi m-am acomodat şi eu. Cei care nu o pot face sînt înlăturaţi, sau zac în spitalele de urgenţă şi clinicile de boli nervoase. Acolo se remediază, în linii mari, stricăciunile, după care pacienţii sînt trimişi din nou în bătaia vînătorilor.

Chiar bunicul meu, omul acela robust, căpetenia unei mari stirpe, n-ar fi aici decît un biet ţăran bătrîn, ridicol, fără şansă de scăpare. Mă bucur că nu a ştiut niciodată lucrul acesta.

Locuinţa noastră se află într-un cartier mai mărginaş, aşa că am făcut vreo zece minute din strada principală, pînă acasă. Deodată mi-a apărut foarte clar ideea că trebuie s-o şterg pe baroană din viaţa mea, odată pentru totdeauna. Aparţinea trecutului şi hotărîsem doar că tot ce ţine de trecut trebuie stîrpit, aşa că şi baroana trebuia să aibă acelaşi destin. Bineînţeles, nu o puteam preface în cenuşă, dar ar fi fost de-ajuns să n-o mai vizitez. Gîndul acesta îmi dădu aripi.

Ce m-ar obliga să o suport la nesfîrşit, numai pentru că locuisem un timp la ea şi că o dată, în adăpostul casei, se agăţase de mine, cu dinţii clănţănind de groază ? Cred că asta nu e de natură să lege doi oameni pe viaţă, doar nu era singura căreia îi clănţăneau atunci dinţii, toţi făceam acelaşi lucru. Şi eu, ca şi ceilalţi, mai ales în timpul raidurilor aeriene de noapte. Nu ştiu din ce pricină nu puteam suporta sirenele. Mă temeam numai de urletul lor asupra oraşului, nu de bombe. Era o prostie din partea mea, dar asta era adevărul. Urletul sirenelor m-a urmărit şi a dat vieţii mele, mai tîrziu, o întorsătură gravă. Dar asta mă privea nu-

mai pe mine şi nu era un motiv să o suport la nesfîrşit pe baroană.

Cu ani în urmă, ar fi fost mai uşor să pun capăt lucrurilor, e mai simplu să părăseşti o femeie de cincizeci de ani decît una de şaptezeci. Şi de ce, la urma urmei ? Baroana nu are vîrstă. La cincizeci de ani era la fel de respingătoare, iar acum, la şaptezeci, nu e cu nimic mai slabă sau mai nevolnică. Ura o menţine sănătoasă tun şi vioaie. Este ucigaşă prin vocaţie. Ar fi bine dacă şi-ar putea împlini menirea omorînd pe cineva, ar putea, în sfîrşit, îmbătrîni în tihnă, fie chiar şi într-o celulă. Dar a ratat prilejul. Cel pe care ar fi vrut să-l răpună s-a salvat la timp. Mîna baroanei nu-l mai poate ajunge acolo unde doarme acum, în cripta lui din Cimitirul central. Şi în afară de asta, chiar dacă grozăvia aceea ar fi fost făptuită, baroana ar fi devenit o bătrînică oarecare, mai mult chiar, un zero ; ori ea preferă să fie o sperietoare umflată de ură, decît un zero. Şi cu asemenea oameni am eu de-a face ; cred că nu sînt pentru mine.

Nici nu ştiu cum am ajuns acasă. M-am pomenit spălînd în chiuvetă ciorapii lui Hubert. Ciudat, cîte gînduri ţi-aleargă prin minte fără ca nimic, dar absolut nimic, să se schimbe pe lume. Oglinda de deasupra chiuvetei se aburise puţin şi cîţiva stropi se prelingeau încet pe luciul ei argintiu. Părea că plîng eu. Dar de fapt oglinda plîngea. Eu nu plîng niciodată.

Am plîns ultima oară în prima noapte petrecută cu Hubert, după întoarcerea mea de la Pruschen. Atunci am nădăjduit că totul va fi ca la început, pentru că puteam din nou să plîng. Şi poate că ar fi fost cu adevărat bine, dacă Hubert ar fi plîns

şi el. Dar el este bărbat şi, de mic, i-a fost interzis să plîngă. Cînd, dintre doi oameni, numai unul este cel care plînge, nimic nu se mai poate îndrepta, răul nu mai poate fi înlăturat. De aceea m-am dezobişnuit iar repede de a mai plînge. E de necrezut cît de uşor te poţi dezobişnui. Te gîndeşti că n-are nici o importanţă şi că vei mai avea prilejul s-o faci într-o bună zi, dar cînd se iveşte ocazia, nu mai eşti în stare !

Acum plîngea oglinda pentru mine ; asta mă stînjenea şi mi-am plecat privirea asupra apei din chiuvetă. Nu sînt de părere că aceste treburi aşazis murdare te înjosesc. Cineva trebuie să spele şosetele, nu e o ruşine şi chiar dacă ar fi o ruşine aş prefera-o decît să văd şosete murdare.

Neplăcut e că, în timp ce fac aceste treburi, gîndurile mele zboară. Cînd desenez sau pictez, mă concentrez numai asupra lucrului meu sau, pur şi simplu, nu gîndesc deloc. Cum aş face oare să desenez o pasăre care ştie că nu e singură pe lume ? Este o preocupare importantă numai pentru mine, o preocupare de care nu mă ruşinez, frumoasă, cinstită, care înlătură orice alt gînd. Pe cînd, a spăla şosete şi a fi, în acelaşi timp, hărţuit de o sută de gînduri mărunte, este o comportare ambiguă şi asta îmi dă o stare de confuzie şi nervozitate.

Cel mai bun lucrul ar fi să nu mai gîndeşti deloc, să fii un corp liber, ce evoluează cu uşurinţă şi siguranţă în spaţiu. Să ştii că timpul nu-i decît o închipuire a noastră şi că, prin urmare, nimic nu te poate sili să te grăbeşti. Aş vrea să pot vedea lucrurile cum sînt cu adevărat, şi cum nu ni se arată niciodată. De aceea mă duc cu atîta plăcere la culcare, căci în clipele acelea dinaintea somnului

nu mai există decît imagini, nici timpul, nici gîndurile, numai imaginile, care în clipa următoare se sting şi nu mai ştii de nimic. În general adorm întinsă cu faţa în jos, ceea ce, se pare, denotă un caracter rău şi egocentric. Probabil că aşa şi sînt, dar e o mare plăcere să poţi adormi întins pe burtă, întorcînd spatele lumii întregi, fie chiar şi numai pentru cîteva ore.

Simţeam că azi somnul mă va ocoli şi asta nu din cauza gîndurilor mele în legătură cu mansarda, acestea nu le iau cu mine, în pat, ci din cauza doamnei baroane. Amintirea ei nu are darul să mă adoarmă, deşi mă istoveşte. Pe de altă parte, poate nu era tocmai rău că azi amintirea ei mă îndepărta de obsesia şi temerile mele, care nu se lăsau închise acolo, în mansardă, ci dădeau necontenit buzna în conştiinţa mea. Cel puţin, baroana era o veche spaimă a mea. Dar mai bine o spaimă veche, decît cea nouă, necunoscută.

Hubert nu ştie prea multe în legătură cu baroana, o consideră o veche cunoştinţă a mea, o biată bătrînă neajutorată, pe care o vizitez uneori, din milă. Chiar dacă ar şti că nu asta e realitatea, nu mi-ar da să înţeleg cu nimic acest lucru. E un om rezonabil, sau mai bine zis, ar dori cu înfocare să fie. Raţiunea i se pare idealul uman, supremul şi cel mai rîvnit ţel şi asta, cred, tocmai pentru că, în fond, e un iraţional şi nu îndrăzneşte să şi-o mărturisească. E greu de admis, dealtfel, că un bărbat cu adevărat rezonabil s-ar fi căsătorit cu mine. Timp de patru ani şi-a permis să se comporte ca un om iraţional şi, în tot acest timp, a fost făptura cea mai adorabilă care se poate imagina. Mă întreb uneori dacă îşi mai aduce aminte. Cred că

nu, sau, în orice caz, foarte vag, şi toate faptele noastre de atunci îi par, probabil, o nebunie. Nu, nu, desigur şi-a impus să uite, aşa cum şi eu am decis să uit unele lucruri din viaţa mea, destul de multe chiar. Reuşeşti în cele din urmă, dacă te străduieşti.

Clătind şosetele, îmi dădeam seama că eram foarte supărată pe Hubert. Amărăciunea împotriva lui mă cuprinde totdeauna fără să vreau. Sînt nedreaptă. Era normal ca Hubert, atunci, să se ocupe de existenţa noastră. Ce s-ar fi ales de noi dacă el nu ar fi fost atît de muncitor ? Făcuse exact ceea ce era necesar şi inevitabil. Dar în felul acesta, ar fi putut să mă omoare. Într-un fel poate ar fi fost mai bine. S-ar fi recăsătorit cu o femeie întreagă, matură, nu cu un copil hărţuit de spaime ; Ferdinand ar fi avut o mamă înţeleaptă, iar Ilse nu s-ar mai fi născut. Nu, Ilse n-ar fi existat, şi asta îmi e greu să-mi imaginez. Este atît de reală, de vie, ca laptele şi ca sîngele şi are ochii mamei mele.

Aş putea să privesc ore în şir în ochii oamenilor. Dar nu se poate, fiindcă asta îi irită. Bunicul avea ochii cu adevărat albaştri, dar nu albastrul acela spălăcit, inexpresiv, pe care-l întîlneşti la anumiţi indivizi suspecţi, ci de un albastru închis, intens, care, spre bătrîneţe, devenise străveziu şi limpede, iar în ultimele săptămîni ale vieţii, se acoperise cu o pojghiţă alburie, ca la animalele bolnave, ce trag să moară. Ochii mei sînt de un albastru-verzui, cu o urmă din azuriul acela curat, dar şi cu sticlirea verde, nesăţioasă, a ochilor care ar vrea să înghită tot ce le iese în cale.

Cînd spun că Ilse a moştenit ochii mamei, nu e chiar pe de-a-ntregul adevărat ; are ceva din lumina cenuşie, liniştitoare, a ochilor lui Hubert. Ilse nu s-ar mărita niciodată cu un om frumos şi bolnav, pe care să-l slujească toată viaţa. În privinţa asta nu am de ce să-mi fac griji.

Ochii lui Ferdinand sînt deosebiţi, întunecaţi, străini, fac parte dintr-o altă lume decît ai noştri. În asemenea ochi nu poţi citi nimic, poate de aceea în preajma lor mă simt totdeauna puţin stînjenită. Dar ştiu că toate astea nu au nici un sens. Ochii ne sînt daţi pentru a vedea. Probabil că nimeni în afară de mine nu-şi bate capul în privinţa culorii lor.

Uneori preocuparea asta a mea e tare chinuitoare, căci nu pot ruga un om cu totul străin să mă lase să-l privesc îndelung în ochi. De ce oare nu ne e îngăduit să procedăm cum ne-ar fi pe plac ? Eu nu aş fi deloc surprinsă şi nici nu m-aş supăra dacă cineva mi-ar privi ochii. Dar nu se cuvine să procedăm aşa, şi trebuie să ţinem seama de asta. Există anumite reguli, cărora trebuie să ne conformăm, şi ele ne fac viaţa monotonă şi tristă.

M-am îndreptat de spate şi mi-am netezit şuviţele de păr căzute pe frunte. Oglinda şiroia de lacrimi ; a trebuit să deschid larg ferestrele, ca să nu o mai văd plîngînd. Nu, nu poate fi indiferentă culoarea unui obiect. Ea are o semnificaţie anume, cum ar fi de pildă penele albastre ale alunarului, sau cele cenuşii-gălbui ale graurului, cînd soarele le face să strălucească în lumină. Au, desigur, toate un sens, un sens care mie îmi scapă.

Graur fusese şi pasărea care aproape reuşise să întruchipeze ideea mea. Se spune că graurii pot comunica între ei, ca şi oamenii. Pasărea desenată de mine părea că ascultă chemarea unui alt graur din grădina învecinată. Desenul acela n-ar fi trebuit să se piardă. Nu a fost decît un început, ceva care nu mi-a mai reuşit niciodată. Multe lucruri de preţ s-au pierdut atunci, dar pentru mine important era graurul, mă simţeam fericită că-mi reuşise.

Am întins ciorapii pe frînghie, în verandă şi am intrat în bucătărie. Am izbutit în fine să alung gîndurile nelalocul lor, legate de mansardă, şi să mă preocup numai şi numai de masa de prînz. Era şi timpul, căci astăzi încălcasem orice disciplină.

Pe cînd opăream spanacul, mi-a venit o idee care, pentru o clipă, m-a împietrit. Am alergat la poartă şi am deschis iute cutia de scrisori. Înăuntru nu era decît un plic gros, gălbui. Fireşte, ştiusem tot timpul că e acolo, şi în mod intenţionat nu mă uitasem în cutie. De data asta nu m-am mai speriat. Nu mai era o surpriză, aproape îl aşteptam. Am urcat la mansardă şi l-am pus în sertar. Poate că, de-acum înainte, va fi ceva cît se poate de firesc, ca în fiecare zi să primesc un plic mare, gălbui. N-am zăbovit acolo, ci m-am întors iar ca să mă ocup de spanac. Mi se luase parcă o piatră de pe inimă. Aveam sentimentul că lucrările intrau în normal. Spanacul era fiert şi i-am pus bucăţele de unt.

La ora unu, Hubert s-a întors acasă. Hubert acesta nu are nici o legătură cu plicul galben, iar un altul nu mai există, aşa cum nu mai există nici tînăra femeie străină care a scris rîndurile acelea în caiet. Nu trebuia să-mi pierd cumpătul, toate acestea nu mai aveau nici o legătură cu noi.

Hubert arăta obosit. Munceşte peste puteri. Casa asta cere o grămadă de bani. E veche şi are în permanenţă nevoie de reparaţii. La urma urmei, casa ne înghite totul. Noi nu ducem o viaţă prea costisitoare. Ilse nu este mai pretenţioasă decît alte fete de vîrsta ei, iar lui Ferdinand nu-i mai facem decît cadouri mai substanţiale, uneori, la anumite sărbători. Hubert ar fi fost fericit să muncească şi mai mult, cu condiţia ca Ferdinand să fi rămas împreună cu noi. Suferă că a fost privat de o îndatorire. Numai eu sînt bucuroasă că Ferdinand este liber, liber cît poate fi un om, măcar atît ca să nu-şi simtă tot timpul lanţurile. Şi asta înseamnă destul de mult.

Prin urmare unde se duc banii ? Se topesc, nu ştiu cum. Hubert ţine socotelile casei şi m-am obişnuit să nu-l întreb. Sînt banii lui, casa lui, şi el trebuie să ştie ce face. Bineînţeles, dacă ar vrea, s-ar putea sfătui cu mine, dar, evident, nu vrea. O dată pe an facem un voiaj, lui Hubert îi plac foarte mult cărţile de artă, dar pentru toate astea ar trebui să ne ajungă banii. Nu facem risipă. Mai este, desigur, şi maşina, dar nu ne putem dispensa de ea. La asta se adaugă faptul că Hubert nu-i deloc îndemînatic. Are mîini frumoase, bronzate, cu degete lungi, dar abia dacă poate bate un cui. Sîntem deci la cheremul meseriaşilor. Desigur, ceva nu e în ordine aici, dar prefer să închid ochii şi să nu mă amestec. Nu trebuie să se petreacă nimic ce i-ar putea da lui Hubert senzaţia de inferioritate. Doreşte din toată inima să fie un tată de familie şi trebuie să-i las această bucurie. Cred că ţine să păstreze casa în bună stare pentru Ilse. Consideră nedrept gestul doamnei consilier, de a lăsa

totul lui Ferdinand, iar Ilsei nici un bănuţ. Eu nu-i împărtăşesc părerea. Aşa era firesc să se întîmple ; singurul om care a însemnat ceva pentru ea, a fost Ferdinand. Şi în afară de asta, băiatul i-a dăruit doi ani fericiţi. Or asta nu se poate plăti !

Hubert s-a aşezat la masă şi am mîncat tăcuţi, fiecare cu gîndurile lui. Atmosfera însă era destinsă, numai că eram absenţi, mai cu seamă Hubert. Aveam lîngă mine o simplă prezenţă fizică, un trup care-şi lua hrana trebuincioasă vieţii. Ar fi putut foarte bine să facă acelaşi lucru într-un restaurant, dar Hubert vine acasă ori de cîte ori îi e posibil, fiindcă preferă să stea tăcînd lîngă mine, decît oriunde în altă parte. Poate îmi face în felul acesta o declaraţie de dragoste.

După-masă s-a dus să se odihnească douăzeci de minute. Douăzeci de minute exact, timp în care doarme profund. Cînd s-a întors în cameră, era complet refăcut şi nu mai arăta atît de obosit. Am băut împreună o cafea, am fumat o ţigară şi a început să-mi povestească că l-a întîlnit pe unul, pe altul, oameni pe care nu-i cunosc, dar am ascultat totul cu aerul că mă interesează. Poate că într-adevăr mă interesează, la urma urmei, tot ceea ce auzi este, într-o măsură oarecare, interesant.

Puţin după aceea, era gata de plecare. De multe ori mă gîndesc că Hubert îşi iubeşte atît de mult profesiunea, tocmai pentru că ea îl împiedică să se gîndească la lucruri care nu-i sînt plăcute. Înainte, Hubert avea o sănătate destul de delicată, răcea uşor şi făcea mereu guturai, dar cu timpul s-a călit. Asta, cred eu, provine din faptul că, în general, ţesuturile i s-au cam uscat. Or guturaiul presupune o mucoasă umedă, şi asta lui îi lipseşte.

Uneori are crize de reumatism, şi cred că-l supără şi inima. Nu-mi spune, dar îl surprind ascultînd înăuntrul lui ceva care merge anapoda. Dacă îl întreb, se enervează, aşa că am renunţat s-o fac. Trebuie să dovedească lumii întregi şi lui însuşi, neîncetat, că e sănătos, puternic şi robust, exact aşa cum trebuie să fie un bărbat, după părerea lui. Dacă ar fi fost aşa, cu siguranţă nu m-aş fi căsătorit cu el. Dar asta nu e nevoie să afle niciodată. Încearcă necontenit să pară un erou şi nu-şi dă seama că eforturile lui sînt zadarnice.

L-am cunoscut pe Hubert la o mică petrecere. Ţin minte că un tînăr, Kranawettreiser, îşi sărbătorea doctoratul şi m-am dus, închipuindu-mi că cine ştie ce se ascunde sub numele acesta. Kranawettreiser era însă un tînăr cu nimic deosebit, care se şi îmbătase cînd am ajuns acolo. Eram prietenă cu logodnica lui şi ea mă invitase. Bucuria era cu atît mai mare cu cît studiile lui duraseră neobişnuit de mult. Avea vreo şapte-opt invitaţi, studenţi şi fete tinere. Kranawettreiser era cel mai în vîrstă dintre colegii lui şi-şi putuse prelungi atît de mult studiile deoarece, suferind de nu ştiu ce boală, fusese declarat inapt pentru serviciul militar. Datorită acestei boli era invidiat de toţi.

Unul dintre tineri stătea în fundul camerei şi schimba plăcile la gramofon. Era Hubert. Era treaz şi părea că nu se simte la largul lui printre băieţii aceia beţi. Am simţit din primul moment că avem ceva comun. În încăperea plină de fum, figura lui părea pierdută şi oarecum distantă. Îmi închipui că arătam destul de jalnic, căci brusc s-a apropiat de mine, prin norul acela gros, propunîndu-mi să ieşim puţin la aer. Apoi s-a prezentat, foarte corect,

fapt care mi s-a părut oarecum comic în împrejurarea aceea. Am acceptat imediat să ies la aer, deşi era în ianuarie. Gerul şi zăpada mi s-au părut o încîntare faţă de aerul din încăperea aceea mică. Nimeni n-a remarcat lipsa noastră şi, dealtfel, puţin îmi păsa. Pe vremea aceea nu puneam nici un preţ pe o bună reputaţie şi făceam totdeauna ce-mi plăcea, numai că ceea ce făceam nu-mi plăcea cu adevărat. Asta era realitatea. Nu voiam cu nici un chip să mă deosebesc de ceilalţi tineri, nu voiam să se creadă că sînt o mironosiţă sau demodată. Dar în sufletul meu dăinuia, undeva, groaza tinerei fete cuminţi, crescută la ţară, în faţa dezmăţului marilor oraşe. Dar nu aş fi recunoscut-o cu nici un preţ. Poate de asta am uitat tot ce ţine de acea perioadă din viaţa mea, ca şi cum nu ar fi vorba despre mine.

Am ieşit aşadar cu Hubert să iau aer, cu gîndul că s-ar putea ca, în cele din urmă, să ajungem în cămăruţa lui de student. Nădăjduiam însă ca, pînă la urmă, să pot scăpa din încurcătură, căci eram obosită şi nici n-aveam chef de aşa ceva. Mă simţeam deprimată pentru că era iarnă şi pentru că nu pot suporta oamenii beţi.

Mi-am dat însă imediat seama că Hubert nu voise nimic altceva decît să iasă puţin la aer şi să se plimbe.

Am mers pe la fortificaţii ţinîndu-ne de mînă ; Hubert îmi spuse că avea o permisie de paisprezece zile, după care urma să se întoarcă la regiment. Era în uniformă şi ne necăjeam ori de cîte ori ne ieşea înainte un ofiţer, pentru că Hubert trebuia să-mi lase mîna, ca să-l salute.

Vorbeam într-adevăr unul cu celălalt, nu numai cum o cer regulile jocului, ci absolut fără rezerve, fără gînduri ascunse, așa cum își vorbesc doi copii care s-au cunoscut la joacă.

Am avut sentimentul extraordinar, pentru prima oară de cînd mă aflam în orașul acesta, că nu mai sînt singură. Abia în clipa aceea mi-am dat seama de golul imens ce mă înconjurase în toți acești ani. Fulguia ușor, fulgii se așezau la întîmplare pe gulerul mantalei lui și pe gulerașul meu de blană, iar aerul mirosea aproape ca acasă. Hubert m-a însoțit pînă pe Lerchenfelderstrasse, unde locuiam pe atunci, o stradă cu mult mai puțin frumoasă decît numele ce-l purta. Drumul era lung, dar mă obișnuisem să-l parcurg pe jos și ningea din ce în ce mai des, iar noi continuam să ne ținem de mînă.

În fața ușii m-a sărutat, așa, ca un prieten, iar eu mi-am lipit obrazul de al lui, la fel de rece ca și al meu. Fețele frumoase exercitaseră dintotdeauna o atracție deosebită asupra mea, iar fața lui Hubert mi se părea frumoasă sub lumina palidă a lămpii. Mi-ar fi plăcut să o desenez. Dar nu asta era esențial, ci faptul că ne vorbisem atît de deschis. Hubert știa acum despre mine mai multe decît oricare alt om pe lume, fiindcă toți cei ce mă cunoscuseră cu adevărat erau morți de mult.

Și de aceea mi-am închipuit că îi aparțin. Nu știu ce simțea el, dar din ziua aceea ne-am întîlnit mereu, pînă cînd a plecat la regiment.

După sfîrșitul războiului, ne-am căsătorit imediat. Deși între timp nu ne mai văzusem decît foarte puțin, ne simțeam ca și cînd am fi fost dintotdeauna împreună. Totul a mers nespus de ușor și eram fericită și nu înțelegeam cum de trăisem

înainte unul fără celălalt. Dacă Hubert ar fi fost orfan ca și mine, nimic nu s-ar fi schimbat între noi sau, în orice caz, nu atît de repede și atît de iremediabil.

Noaptea aceea geroasă, plimbarea noastră pe la fortificații, sub ninsoare, totul mi se părea acum o veche legendă. O poveste frumoasă, care poate să nu fi fost decît o plăsmuire. Ne fusese dat să ne întîlnim într-o iarnă, să simțim o clipă dogoarea apropierii noastre și să înghețăm apoi iarăși. Așa ne-a fost sortit.

Chiar dacă a fost numai o legendă, avea, ca toate legendele, o putere miraculoasă și ne-a ajutat, mai tîrziu, să clădim din ruinele vieții noastre apuse o căsuță mică, lipită peste tot, înfundată cu cîlți, care să ne adăpostească de urletul furtunii dezlănțuite. Vuietul ei se mai aude firește, uneori, înăbușit. Viața noastră nu e cu nimic mai rea și mai ucigătoare decît oricare alta, ci cu mult mai plăcută.

Hubert ieșise, așa că am putut rosti nestingherită formula magică: „Fii atent cum conduci". M-am dus la geam și l-am privit cum se urcă în mașină. Deodată s-a întors, a ridicat mîna și mi-a făcut semn în felul lui, melancolic. Fața îi arăta iar tînără, mi-ar fi plăcut mult s-o pot desena din nou. Sînt cam mioapă, așa că, fericită, i-am făcut la rîndul meu semn tînărului Hubert. În clipa aceea am avut o senzație ciudată, ca o mînă străină care mi-a încleștat creierul, trăgîndu-mi capul înapoi. Nu m-a durut, însă m-a înspăimîntat, pentru că era o senzație pur fizică și nu se întîmpla pentru prima oară. Cred că e ceva în legătură cu circulația, deci niște cauze foarte naturale.

Nu prea înțeleg de ce suportăm mai ușor tot ceea ce este rău, neghiob, dureros, cu condiția să aibă cauze naturale. Ce ni se pare oare liniștitor în asta ? E de neînțeles că un om mîrșav ne sperie mai puțin decît o stafie prietenoasă. Această dorință de a căuta în toate cauze naturale este o caracteristică a prostiei noastre omenești primordiale. Dacă am putea să ne dezbărăm de ea, totul ar deveni, dintr-o dată, posibil. Este de neconceput cît de îngustă și săracă am făcut lumea noastră.

Zîmbetul lui Hubert, fantoma zîmbitoare a lui Hubert cel de atunci, m-a înveselit, chiar dacă era numai o nălucă făurită de ochii mei miopi. Mă simțeam în stare acum s-o suport mai ușor pe doamna baroană.

M-am schimbat. Ciorapii aveau iar fire duse, din cauză că treburile gospodăriei mi-au asprit mîinile ; prefer însă palmele aspre, mănușilor netede de cauciuc. Mi-am pus, prin urmare, o pereche de ciorapi noi, m-am îmbrăcat în vechiul meu taior gri și, pe deasupra, cel mai vechi pardesiu, pe care, altfel, nu-l mai port decît cînd merg la vreo înmormîntare. E singura haină neagră pe care-o am, căci nu pot suferi culoarea asta mohorîtă. M-am îmbrăcat așa ca să nu par prea tînără și să nu port culori prea vii ; mi-am permis doar puțin ruj pe buze. Cînd am o mină mai bună, baroana își iese pur și simplu din sărite ; nu suportă în jurul ei oameni care arată bine.

Am mers pe jos pînă la stația de tramvai, exact opt minute, un mic exercițiu sănătos, așa cel puțin îmi spun în fiecare zi, că e sănătos. Vremea se înseninase, zloata se zbicise aproape,

aerul era călduț și umed. Norii cenușii, gonind pe cer, anunțau ploaie.

Trebuia să schimb de două ori tramvaiul și mă străduiam să fiu atentă, să nu mă las dusă de gînduri. Tramvaiele erau peste măsură de aglomerate. Mulțimea aceea nu-mi făcea nici o impresie. Mirosea a lînă umedă și, din păcate, a tutun, a naftalină și a usturoi. Dar toate astea nu trebuiau să-mi abată atenția și să uit unde trebuia să cobor. Mi se întîmplase de două ori să trec de stație și fusesem silită să mă întorc pe jos. Nu voiam să pățesc și astăzi așa ceva. Am reușit de data asta să cobor chiar la Lerchenfelderstrasse, la acea stradă care n-are frumos decît numele. Trecînd prin fața unei florării, am văzut în vitrină trandafiri, violete și garoafe, dar am respins gîndul de a cumpăra ceva. Iubesc florile și nu suport să fie îngrămădite într-un vas în care apa nu se schimbă niciodată, așa cum procedează baroana. Poate le va cumpăra altcineva, care să aibă grijă de ele. Cu mulți ani în urmă, am făcut greșeala să-i dăruiesc baroanei un papagal micuț. După o săptămînă, pasărea prezenta simptomele unei boli ciudate. Persoanelor cu înclinații de ucigaș n-ar trebui să li se dăruiască nici flori, nici animale. Am cumpărat așadar o cutie de bomboane și am plecat, cu conștiința împăcată. Bomboanele pot fi mușcate și deci nu-i puteam face doamnei baroane un dar mai potrivit.

Casa bătrînei, o clădire masivă de la sfîrșitul secolului trecut, are lift, dar nu-mi place să folosesc liftul. Prefer să merg pe scări, mai ales cînd nu sînt mai mult de trei etaje. A trebuit

de a apăsa pe butonul soneriei. Nu voiam să încap așa, fără suflare, pe mîinile baroanei, în general nu voiam să încap pe mîinile ei ; aș fi fost bucuroasă să fac cale întoarsă și s-o iau la goană. Dincolo de ușă însă, se iscase un fel de uragan, un vuiet, o forfotă, un tropot. Baroana mă aștepta, desigur. Deschizînd brusc ușa, mă trase în casă și, încleștîndu-mi umerii, mă strivi la sînul ei. Sînul acesta a fost totdeauna pentru mine un mister sinistru. Nu este moale ca un sîn de femeie, ci tare ca piatra și scrîșnește ca un sac umplut cu talaș. Totuși este un sîn adevărat. Baroana poartă întotdeauna rochii foarte decoltate așa că, fără să vreau, am văzut din sînul ei atîta, cît să pot fi încredințată că e adevărat. Atingîndu-l însă, nu-ți dai seama că are aspect omenesc. M-am gîndit de multe ori la asta, dar nu am reușit să dezleg misterul.

După ce m-a ținut un timp în cleștele de oțel al brațelor ei, sărutîndu-mă de cîteva ori pe gură, am reușit în cele din urmă să întorc capul în așa fel, încît următorul sărut să-mi atingă doar obrazul. Este singurul om care mă sărută pe gură, iar o dată chiar mi-a rupt un colț din caninul stîng. Asta era prea de tot. De atunci îmi țin buzele strînse și încerc să respir numai pe nas, lucru nu prea simplu, căci și nasul îmi este strivit de obrazul baroanei.

Totdeauna m-am întrebat cum trebuie să interpretez acest fel de-a mă primi. Nu găsesc decît o singură explicație : în felul acesta își descarcă toate aprigele-i dorințe înăbușite. Nu pe mine mă strivește la pieptul ei, ci întreaga lume care, din-

totdeauna, a respins-o. Simțeam mirosul trupului ei, un amestec ciudat de lavandă, pudră și metal. Mi-a smuls paltonul și m-a împins, cu mișcări hotărîte, în salon, așa cum ai împinge găinile în coteț. Nimic nu s-a schimbat în camera aceasta, din ziua cînd i-am trecut pragul pentru prima dată ; o cameră mobilată în stilul tradițional german, sinistră, ca și stăpîna ei. Nu se află în toată încăperea nici un loc unde ai putea să te așezi, fără să te cuprindă cele mai neplăcute stări. Pe scaunele acestea îmi amorțesc imediat picioarele, mai apoi mă străfulgeră o durere în șale, îmi înțepenesc umerii și, în cele din urmă, simt oasele bazinului sfredelindu-mă nemilos prin carne. În momentul acela știu că trebuie să plec imediat, durerea riscă să devină de nesuportat. Ce-i drept, baroana este mult mai voinică decît mine, totuși nu-mi explic cum rezistă.

Așadar ne-am așezat. Chinul începea. Bătrîna își pusese pe masă amîndouă mîinile, cu degetele răsfirate. Mîinile ei nu s-au zbîrcit și nici nu s-au pătat, sînt late și netede, cu degetele groase, parcă retezate la vîrf. Baroana trebuie să aibă șaptezeci și patru sau șaptezeci și cinci de ani, dar arată mult mai tînără, sau poate nu e bine zis tînără ; arată ca și cînd ar fi fost îmbălsămată pe la cincizeci de ani, de un maestru în această artă. O cunosc de mai bine de douăzeci și șapte de ani și abia dacă observ vreo schimbare ; nu e cu nimic mai dărîmată sau mai neputincioasă, pur și simplu e de spaimă.

De fapt, nu este o adevărată baroană, ci fata unor burghezi foarte bogați, căsătorită cu un baron. În fiecare cameră poți vedea cîte un portret

mare, în ulei, reprezentînd-o la diferite vîrste, ca fată tînără, ca tînără căsătorită, apoi ca văduvă. Se spune că a fost o frumusețe dar, în toate aceste tablouri, are aceeași figură de mîncător de oameni. Îți vine să iei cleștele de la sobă și să o împingi cît mai departe, ca astfel să fie mai ușor de suportat.

— Ce mai faci, tanti Lilly ? am întrebat-o.

Așa încep de fiecare dată, este formula care deschide conversația. Odată rostită, nu mai e nevoie multă vreme să pronunț nici un cuvînt, e suficient să-i privesc cu atenție fața mare, acoperită cu un strat gros de pudră roz. Un minut mai tîrziu, conversația noastră ajunsese acolo unde ajunge în mod invariabil : la defunctul baron. Mă străduiam să nu aud nimic, avînd însă aerul că urmăresc fiecare cuvînt. Baronul a murit de mai bine de patruzeci de ani, dar nu-i poate îngădui una ca asta, căci ura împotriva lui e ceea ce o ține zdravănă, frumoasă și plină de vitalitate. Auzind ani la rînd despre el tot ceea ce se poate spune mai respingător despre un om, reușisem, în cele din urmă, să-mi fac o imagine clară : un om bolnav, nefericit, care se vînduse pentru foarte mulți bani. Îl văd în camera lui, cu mîinile tremurînde, cu fața de o paloare cadaverică și cu ochii negri ațintiți spre sertarul biroului, în care se află ultima lui speranță, revolverul. Și, zi și noapte, sfredelitoare, țipetele acelei femei, pe care nu a atins-o decît o dată, în noaptea nunții, beat fiind. Se spune că mai tîrziu a avut mereu legături cu femei, dar convingerea mea este că, în noaptea aceea, capitolul acesta a fost definitiv închis pentru el. Și în cele

din urmă, ziua cînd a luat pistolul din sertar. Am o adevărată slăbiciune pentru baron și îl admir mai ales pentru faptul că nu a avut nici un copil cu baroana. A fost frumos din partea lui deși, trebuie să admit, a fost o mică înșelătorie. Să pui mîna pe atîta bănet și apoi să nu vrei un copil, nu e un lucru cinstit, chiar dacă e înțelept. Privită în mare, o viață nu prea fericită. Plătise cu vîrf și îndesat pentru plăcerile din tinerețe. Un om ușuratic, nu prea deștept, mai curînd un om slab, din care ura baroanei a făcut, cu timpul, un demon, dar n-a putut fi niciodată asta. Toată povestea pare un roman ieftin, la fel de neverosimil și neomenesc ca și sînul umplut cu talas al baroanei.

Mă întreb de multe ori, cum am putut trăi cîndva aici. Pe atunci însă, camera aceea de serviciu, pe care mi-o închiriase baroana, mi s-a părut o mană cerească. Îmi dăduse voie să folosesc baia și bucătăria ; și după numai o săptămînă mi-a îngăduit să-i spun „tanti Lilly". Atunci a început calvarul, cu poveștile ei înspăimîntătoare, însoțite de țipete și blesteme. Ajunsesem să-mi fie teamă de ea. Și totuși, într-o iarnă geroasă din timpul războiului, cînd m-am îmbolnăvit de gripă, m-a îngrijit, mi-a dat aspirină și m-a învelit în cearceafuri umede. O făcea cu nemaipomenită brutalitate, dar altminteri nu e în stare ; m-am însănătoșit repede însă, poate de groază să nu mă împacheteze iar în cearceafuri. Cît am fost bolnavă însă — și asta nu se poate uita — tăcea ore în șir, și mă lăsa să dorm. De aceea mult timp am privit-o ca pe un om. Au urmat apoi vremurile acelea cînd, în adăpostul anti-

aerian, se agăța de mine, cu dinții clănțănind ; nu țipa, acolo jos, în beciul unde mirosea a sudoare iscată de frică și a cartofi încinși, ci scîncea. Scîncetul acela m-a înfiorat mai mult chiar decît atacul aerian. Nu era desigur nici o rușine că se văicărea agățîndu-se de mine, dar simțeam că dintr-o clipă într-alta îmi vor plesni coastele. Erau într-adevăr timpuri grele.

O dată mi-a scris la Pruschen. Probabil că-i smulsese adresa lui Hubert. Scria : „Fii curajoasă, biata mea copilă. Îți vei fi dat seama cred, că în tot ceea ce se petrece, numai bărbații sînt de vină". Urma un lung pomelnic al grozăviilor săvîrșite de baron. Nu i-am răspuns și nici ea nu mi-a mai scris. Un om care nu răspunde, încetează de a mai exista, cel puțin pentru baroană. Mai tîrziu, cînd m-am întors acasă, m-a întîlnit într-o zi, întîmplător, pe stradă și m-a tîrît la dînsa. A fost pentru ea o zi mare și de atunci trebuie să o vizitez în fiecare a patra marți din lună. Cred într-adevăr că nu sînt în toate mințile.

Baroana nu pomenește niciodată de soțul meu. E o dovadă de tact din partea ei, își dă seama că nu și-ar putea călca pe inimă spunînd un cuvînt amabil la adresa lui, căci pentru ea Hubert e imaginea, în mic, a baronului ; și, fiindcă dorește să nu mă piardă, preferă să-și țină gura. Nu sînt decît un obiect care stă țintuit lîngă masa ei și o rabdă să-și reverse toată murdăria, atît și nimic mai mult. Tot ce e pe lumea asta, există numai în raport cu ea, așa încît lumea ei este ridicol de mică.

Deodată lovi cu pumnul în masă de zornăiră ceștile. Ce, nu mai auzeam ? Firește, nu auzisem.

— A fost un porc de cîine, nimic altceva ! strigă ea, holbînd ochii.

E ciudat că ochii ei mici, gălbui, rotunzi ca niște mărgele, nu exprimă nimic din ura care îi zguduie trupul. N-am văzut niciodată ochi mai lipsiți de expresie.

— Nu te enerva, tanti Lilly, e mort de-atîta vreme, nu mai merită...

Era o lingușire respingătoare, dar cine nu devine respingător în preajma ei ? Nu sînt nici eu o eroină.

— Am să i-o plătesc ! strigă, privindu-mă cu ochii aceia gălbui, fără vedere.

Începu să plîngă. Nu erau lacrimi de durere, ci de ură. Dar unde încetează ura și unde începe durerea ? Mă înfășurase în cearceafuri și îmi dăduse aspirină și poate că totuși era un om.

— Era atît de frumos... atît de distins...

Acum vorbea aproape în șoaptă și am simțit că mă trece un fior de groază. Prefer s-o aud țipînd. Îmi era teamă. Cred că și-a dat seama de mult ce părere am despre ea. S-ar putea ca într-o bună zi să-i vină ideea să mă doboare cu lampa aceea de fontă, cu picior. Numai că nu-și poate permite să mă omoare, ar însemna că nu mai are cine să-i asculte țipetele.

De data asta se pierdu în fel de fel de amintiri erotice dezgustătoare, răzbunarea ei pentru indiferența baronului. Acesta nu trebuia să-și închipuie nici o clipă că îi rămăsese credincioasă. Nu credeam nici un cuvînt. Bărbații nu sînt atît de curajoși. Dacă o întreb ce s-a ales de toți acești bărbați, imaginația ei nu o mai ajută. Unii ar fi murit, alții au plecat. Totuși, cum a dis-

părut toată ceata aceea de adoratori ? Cît timp am locuit la ea, nici un bărbat nu i-a călcat pragul, în afară de cîte un meseriaş. Doream din tot sufletul să-şi găsească un bărbat, poate vreun ofiţer german care nu-i cunoştea faima, dar speranţele mele au fost zadarnice.

Stăteam cuminte pe locul meu, mirîndu-mă cum de nu sar în sus şi nu fug sau cum de nu izbucnesc în rîs, izgonind fantomele acelea ridicole. Am privit pe furiş pendula de perete. Trebuia să mai rezist o oră. În auzul meu, poveştile ei începură să sune aidoma vuietului monoton al mării, întrerupt din cînd în cînd de tunetul unui talaz ce se sparge de stînci.

Încercam să mă refugiez cu gîndul în mansarda mea, schiţînd mintal o pasăre. Degetele începuseră să se contracte uşor, ca şi cum ar fi mînuit creionul şi mă simţeam mai sigură şi mai ferită, cînd deodată talazul se sparse, asurzindu-mă :

— Ce zici de asta ? Nu mi-a lăsat nici măcar o scrisoare de adio.

Mă trezii spunînd :

— Era pesemne foarte nenorocit, tanti Lilly, şi oamenii nefericiţi nu scriu niciodată scrisori.

— Prostii ! strigă ea. Nu era deloc nefericit, a făcut-o din josnicie, numai din josnicie. Nu încerca să-l aperi, era un porc de cîine.

În vocea ei mocnea o ameninţare rece.

— Ai dreptate, era un porc de cîine, spusei, cerînd iertare, în gînd, răposatului baron.

Picioarele îmi amorţiseră de mult, mă durea mijlocul şi începuse să-mi intre os prin os. Mă simţeam atît de distrusă, că nu mai eram în stare să scot un cuvînt. Deodată, spre groaza mea,

m-am surprins rîzînd. Cred că eram pe punctul să-mi pierd minţile.

— Ce găseşti de rîs în asta ? mă întrebă tăios bătrîna.

— Rîd pentru că oamenii pot fi atît de proşti, am încercat să-i explic.

Surprinzător, cuvintele mele i-au făcut plăcere. Urmară apoi trei poveşti pe care le învăţasem pe de rost : cea cu bucătăreasa nătoadă, care se alesese cu un copil din flori, cea cu nepotul prostănac, însurat cu o fată de oameni nevoiaşi, şi, în sfîrşit, istoria cu portăreasa stupidă, care n-a lăsat să-i fie ucis cîinele bătrîn. Îmi simţeam fruntea umedă din pricina încordării. În cameră totuşi era destul de rece, căci baroana face economie la cărbuni. În casă nu sînt niciodată mai mult de cincisprezece grade. De atîta ură, transpiră din abundenţă şi bea cantităţi enorme de apă de la gheaţă. Varsă litri întregi peste văpaia ce arde înăuntrul ei, fără să o poată domoli.

Cînd va muri, ce se va alege oare de ura ei ? Va muri odată cu ea ? Nu e de crezut. Va rămîne poate în camera aceasta, se va prelinge apoi, pe nesimţite, afară, pe sub tocurile ferestrelor, şi se va topi în norul de ură care îneacă oraşul.

— Între sprîncene, auzii glasul baroanei, avea o pată cafenie, ca semnul celor ce fac parte dintr-o castă. Păziţi-vă de cei însemnaţi ! Pumnul ei încleştat, rezemat de masă, se desfăcu încet, prefăcîndu-se într-o mînă stîngace, neputincioasă. Nu m-a iubit. Eram tînără, frumoasă, bogată, şi el prefera să se culce cu toate dezmăţatele. Poţi să înţelegi aşa ceva ? Înţelegeam foarte bine, dar a trebuit să dau din cap a nedumerire. Bineînţeles

că nu, nici un om normal n-ar putea pricepe, zise ea. Dar era nebun și porc, un porc nebun.

Se pare că formularea aceasta o satisfăcea, căci a mai repetat-o de două ori, rîzînd, pînă cînd o arteră i s-a umflat la tîmplă, gata să plesnească. „Are să moară curînd, și am să scap de ea", m-am gîndit. De fapt, ar fi trebuit să-i spun ceva liniștitor, dar nu găseam nimic. Mă simțeam îngrozitor. În jurul meu plutea un miros de lucruri vechi, descompuse, ca și cînd încăperea ar fi fost plină de mumii. Baroana nici nu băgă de seamă că sînt la capătul puterilor. Nu bagă niciodată de seamă ce se petrece cu mine; nu mă socotește nimic mai mult decît un obiect. Trebuie să-ți pui capăt zilelor, ca să înțeleagă că te-ai săturat de ea. Se lansase acum în înșirarea tuturor modurilor în care își imaginase că-l va ucide pe baron : otrăvindu-l, torturîndu-l, înjunghiindu-l, electrocutîndu-l în baie și multe altele.

— Iartă-mă, tanti Lilly, rostii pierdută, dar trebuie să plec. Peste patru săptămîni voi veni din nou.

Am simțit cum se dezumflă deodată, ca un balon spart. Am sărutat-o din fugă, pe frunte, și mi-a ajuns în nări același miros de metal încins, pe care pudra și lavanda nu-l puteau înăbuși. Mirosul acesta de metal și de jăratic mocnit i se potrivește de minune. Ca de obicei, nu m-a însoțit pînă în vestibul, așa că am plecat în grabă.

Cred că toate mobilele acelea, covoarele, închise acolo în cameră cu ea, sînt îmbîcsite de spaimă. N-aș vrea să fiu acela care le va cumpăra la vreun negustor de vechituri, după moartea ei. N-ar trebui să cumpărăm niciodată lucruri de ocazie, au adunat prea multe amintiri.

În drum spre casă, în tramvai, mi-a trecut pentru prima oară prin minte că, de fiecare dată cînd mă duc la baroană, masa este aranjată ca pentru ceai, dar nu-mi oferă niciodată ceai sau prăjituri. Pe masă e doar cana cu apă rece, din care-și toarnă fără încetare. Însă nici măcar apă nu-mi oferă. Înclin să cred chiar că nu strînge niciodată masa, ci rămîne așa pînă la următoarea mea vizită. Tare aș vrea să știu ce anume mă face să revin aici, din patru în patru săptămîni, da, aș vrea într-adevăr să știu.

Ajunsă acasă am intrat direct în baie și m-am lungit în cadă. Am stat așa vreun sfert de oră, nemișcată, în apa caldă, privind bășicuțele de aer care se îngrămădeau pe trupul meu și apoi se ridicau la suprafață. Înainte îmi ajungeau cinci minute, azi am simțit nevoia să stau cincisprezece. Baroana dispărea în bolboroseala apei. Deodată, într-o străfulgerare, am înțeles : eram un monstru, un monstru care vrea să alerge liber, singuratic, prin păduri, fără să suporte nici măcar atingerea unui vrej pe frunte. Nu e nimic rău în asta. Dar monstrul acesta simte, din cînd în cînd, nevoia să fie mîngîiat și iubit, și atunci să tîrîie, scîncind, la picioarele oamenilor.

Am dat imediat uitării gîndul acesta sau, mai bine zis, senzația care, o clipă, m-a fulgerat. Mi-a rămas doar ca urma unei înțepături în tîmplă. Mi-am îmbrăcat vechiul capot și am pus masa, dar Hubert mi-a telefonat că întîrzie. Am pus receptorul în furcă, decepționată și fericită în același timp ; fericită că aveam răgazul să mă duc

la mansardă, decepţionată pentru că mansarda mea devenise din nou un loc plin de primejdii. Încet, am urcat treptele.

2 decembrie

Ninge. Mă simt liniştită, împăcată. E prima oară de cînd sînt aici, că înţeleg ceea ce citesc. M-am abonat la o bibliotecă şi mi se trimit cărţi acasă. Cer numai cărţi de istorie, romanele şi poeziile nu le pot citi. De o săptămînă citesc despre istoria înfloririi şi decadenţei Imperiului roman, dar, pînă azi, trebuia să reiau în fiecare zi lectura de la prima pagină ; nu înţelegeam nici un cuvînt, nimic nu pătrundea pînă în creierul meu. De ieri am început să citesc cu adevărat. Istoria înfloririi şi decăderii Imperiului roman mi se pare acum mult mai reală decît cea a propriei mele vieţi.

În faţa ferestrei, pădurea stă nemişcată sub povara zăpezii. Uneori, o bucată mată şi informă de zăpadă cade din copac şi verdele crud al ramurilor tinere scînteiază în lumină.

Imperiul roman mă înduioşează. Mi-e milă ca de un animal mare, puternic, adormit în stepă. Pieptul i se ridică şi i se lasă ritmic, în somn ; şi nu bănuieşte că într-o bună zi va fi nimicit. Mă bucur că pot simţi milă măcar pentru Imperiul roman. Mila aceasta nu-mi produce durere, e cu totul inofensivă. Mi-este ceva mai bine. Poate chiar voi fi în stare să cobor în sat. La gîndul acesta, mă simt încolţită de nelinişte şi îl abandonez imediat. Pentru asta mă aflu aici, să stau

liniştită, să pot reflecta. Mi-e teamă numai că nu sînt făcută să gîndesc ; înainte nu-mi dădeam seama, dar acum îmi apare din ce în ce mai clar această incapacitate a mea.

Hubert m-a anunţat că va veni de Sfîntul Ştefan. Crăciunul trebuie, fireşte, să-l petreacă împreună cu micul Ferdinand. Nu mă bucură sosirea lui. Este soţul meu, dar nu mai simt acest lucru, nu-i doresc apropierea. Stă ascuns în fiinţa mea un mare pustiu de gheaţă. Hubert mă preocupă în orice caz mai puţin decît Imperiul roman. Acesta din urmă a dispărut de mult şi cele dispărute le poţi iubi, fără teama de a fi pedepsit. Hubert este prea viu. Gîndul că mi-ar atinge obrazul cu mîna mi se pare ciudat. De ce ar face-o şi de ce ar trebui ca obrazul să se înfioare de plăcere ? Nu m-a mîngîiat nici un om de foarte multă vreme, mi-e teamă că acum, dacă m-ar atinge cineva, m-aş sfărîma în mii de cristale de gheaţă. Gîndul acesta mi se pare insuportabil. Tot ceea ce s-a petrecut între mine şi Hubert mi se pare de necrezut.

La început mă agăţam de el ; chiar dacă nu-i puteam auzi vocea, mă bucuram măcar de căldura lui, de fiinţa lui care îmi era apropiată. Îi puteam vedea faţa, îi simţeam mirosul. Cred că pentru Hubert era de nesuportat. Citeam asta în privirea lui, nesigură şi înspăimîntată. Cred chiar că-i era frică de mine. Acum îl înţeleg foarte bine. Înţeleg şi atitudinea mamei lui, care nu putea suporta ideea că unicul ei fiu are o soţie surdă. Începusem să mă tem cumplit. Cînd venea cineva la noi, mă ascundeam, încuindu-mă în camera

mea. Nu mai făceam parte dintre ei, eram ruptă de realitatea lor. De fapt, ce devenisem ?

Odată, Hubert s-a gîndit că ar fi fost cu mult mai bine dacă aş fi murit în noaptea aceea sfîşiată de urletul sirenei. Cum am aflat ? Mi se întîmplă ca, brusc, să ghicesc gîndurile oamenilor. A fost un lucru foarte neplăcut pentru mine. O străfulgerare de o clipă, şi iată-mă în creierul celuilalt ; îngrozită, m-am dat înapoi. Mi se întîmplă foarte rar, dar atunci s-a petrecut exact în clipa aceea. Hubert şedea la biroul lui şi lucra. M-am strecurat în cameră, căutînd să fac cît mai puţin zgomot. Eram obsedată de teama de a nu face prea mult zgomot. Soarele inunda încăperea. Am rămas locului de frică să nu-l sperii. Stăteam învăluită într-o dîră lată de firicele însorite de praf şi ştiam că părul îmi sclipeşte în lumină. Mi se părea cu neputinţă să mai fac un pas. Îmi pierdusem nu numai auzul, dar şi curajul de a mai vorbi ; uitasem sunetul glasului meu. Aveam senzaţia că nu mai am ce căuta pe lumea asta.

Numai cu cîteva luni în urmă, lumea aceasta fusese şi lumea mea, în care mă simţisem sigură, tihnită. Atît de sigură şi de tihnită, încît, uneori, îmi venea greu s-o cred.

Deodată, Hubert şi-a dat seama că în spatele lui se află cineva. A întors capul. M-a văzut stînd în dîra aurie de soare, în care dansau firicele de praf. Ochii i s-au întunecat de durere. I-am pătruns gîndurile şi am înţeles că-mi dorea moartea. Am uitat ce s-a întîmplat după aceea, dar în aceeaşi clipă am hotărît să plec. Hubert s-a împotrivit, simţeam însă că propunerea mea îi ia o piatră de pe inimă.

Nu pot uita zelul pe care-l dovedea doamna consilier. Pentru prima oară se arăta prietenoasă faţă de mine. Era dispusă chiar să plătească un sanatoriu şi mi-o spunea mîngîindu-mă consolator pe spate. I-am răspuns foarte liniştită, că nu vreau să intru într-un sanatoriu, ci să mă retrag undeva, departe de oameni. Am văzut cît de încîntată a fost de soluţia aceasta, mult mai puţin costisitoare, şi bătrîna ţinea foarte mult la bani. Adevărul e că doream şi să fiu singură, dar şi gîndul că întreţinerea mea l-ar fi făcut pe Hubert să depindă de ea, mă scotea din minţi. Aşa că am procedat într-adevăr cuminte.

De aceea nu cred că e bine ca Hubert să vină. Nu vreau să-l văd mîhnit şi nici nu vreau să ştiu că îmi doreşte moartea ; nu vreau nici să mă gîndesc la micuţul Ferdinand. Copilul mă va uita, sper, curînd.

Nu vreau decît să fiu lăsată să stau în fotoliul acesta de piele, să citesc istoria Imperiului roman şi să pot privi din cînd în cînd, pe fereastră, peste vîrfurile împovărate de zăpadă ale molizilor. Vreau să nu mă atingă nimeni, căci altminteri mă tem că mă voi sparge în mii de bucăţi. Doctorul pretinde că singură am ajuns în starea asta şi tot singură trebuie să fac efortul de a ieşi din ea. Nu înţeleg. Cum aş fi putut să-mi fac singură acest lucru ? Dar, admiţînd că e aşa, trebuie să aştept pînă cînd fiinţa aceea ciudată, cuibărită în mine, va voi din nou să audă. Nu o pot sili, nu se lasă constrînsă de nimeni. Trebuie să am răbdare.

Editura cu care colaborez din cînd în cînd, îmi scrie, solicitîndu-mă să ilustrez o carte despre insecte. Nu e un manual pentru specialişti, aşa că nu va trebui să merg pînă la ultimul tentacul. Dar mie îmi place să execut desenele foarte corect, aşa că-mi voi procura modele. Am să accept oferta. Insectele mi se potrivesc de minune ; şi ele sînt alcătuite altfel decît celelalte vietăţi. Şi, în afară de asta, nu pot să fiu o povară pentru Hubert pînă la sfîrşitul zilelor mele. Este adevărat că întreţinerea mea aici costă destul de puţin, dar Hubert are nevoie de mulţi bani ca să-şi facă o situaţie.

Din fericire, am cu mine toate ustensilele de pictură, mai bine zis Hubert m-a convins să le iau ; s-a gîndit că asta m-ar putea distra. Fireşte, nu mi-a spus-o, mi-a scris-o pe un bileţel. Cumpărase un blocnotes foarte gros pe care îmi scria totul, iar seara ardeam foile scrise peste zi. Dealtfel, din zi în zi, aveam mai puţine foi de ars.

De fapt, aş fi preferat să rămîn cufundată în istoria Imperiului roman. Visez mereu oraşe moarte şi peisaje pustii, fără urmă de suflet omenesc, populate doar de statui roase de vreme. Mă plimb prin faţa lor şi mă simt urmărită de orbitele lor albe, goale. Mă văd, dar nu mă izgonesc din mijlocul lor. În visul meu e linişte deplină ; şi, cuprinsă de somn, cobor treptele adînci ale unei cripte, unde mă înconjoară aerul cald şi uscat, iar pereţii sînt acoperiţi de inscripţii pe care nu le pot descifra. Mă simt foarte liniştită în somn că nu le pot citi, ştiu bine că nu se află

acolo pentru a fi citite. Mă întind pe jos, pe pămîntul acoperit cu iarbă şi adorm. În ultima secundă de luciditate, mă cuprinde o mare fericire.

Ziua, visul acesta îmi pare primejdios şi înspăimîntător, în somn însă, totul îmi este nespus de familiar şi am senzaţia că, după un drum istovitor, am ajuns în sfîrşit acasă, la adăpost. Sînt mai acasă chiar decît eram, pe vremuri, în casa bunicului.

Am încercat să pun pe pînză peisajul acela cu statui, dar n-am reuşit şi asta mi-a dat o senzaţie de linişte, aceeaşi linişte pe care o simt în faţa inscripţiilor indescifrabile din criptele subpămîntene.

Vînătorul are grijă să-mi aducă lemne ; le aşază frumos în faţa sobei. Citesc în ochii lui şi simt, după pufăitul lui răutăcios, că mă consideră o fiinţă inutilă şi nu e, de fapt, prea departe de adevăr.

Hotărît, am să mă duc singură în sat, ca să nu mai fie nevoit să-mi facă el cumpărăturile. De ce n-am procedat de mult aşa ? E doar foarte simplu. Aş intra în magazin şi aş întinde vînzătoarei bileţelul peste tejghea. Şi aş zîmbi ; zîmbetul meu a cucerit întotdeauna oamenii. Nu înseamnă că acum, dacă nu mai aud, zîmbetul meu a încetat de a mai fi atrăgător.

Totuşi nu mă voi duce în sat nici azi, nici mîine. Mă voi duce cu siguranţă, dar nu acum.

Vînătorul are o pisicuţă care stă în grajd. O văd uneori, cenuşie şi mlădioasă, strecurîndu-se pe drum. Cred că nu-i dă decît un strop de lapte pe zi ; nu are voie să intre în casă şi nici nu încearcă să se tupileze. Mi-ar plăcea să am

o pisică, pisicile sînt moi, calde, le simți trăind. Cred că aș iubi-o. Dar dacă voi pleca, va trebui să rămînă aici, singură cu vînătorul. Și e mai bine să nu se deprindă cu mîngîieri, căci apoi le va simți lipsa.

Dar voi pleca oare, vreodată, cu adevărat ?

30 ianuarie

Astăzi am fost în pădure. O împărăție a gheții, a liniștii și a frumuseții. Nimic nu mă distrage, nici trosnetul vreunei crenguțe rupte, nici scrîșnetul pașilor mei pe zăpadă, nimic. Îmi amintesc foarte bine scrîșnetul pașilor pe zăpadă. Liniștea deplină îmi dă sentimentul irealului, mă simt o fantomă rătăcind prin pădurea adormită sub troiene. Nici o urmă de animal, nicăieri. Unde or fi oare ? Poate că stau pitite sub cușmele de zăpadă ale arbuștilor, printre rădăcinile găunoase, sau prin scorburile copacilor. La geamul meu, vin mereu pițigoi și cintezoi ca să culeagă firimituri, dar, în pădure, nici picior de pasăre. Poate că le sperie zgomotul pașilor mei, nu trebuie să uit că și eu fac zgomot, ca orice om. Poate că se adăpostesc în desișul crengilor, în lumina palidă a zăpezii, străduindu-se să mențină vie slaba pîlpîire de viață închisă în ghemul minuscul și cald. Iar sus, deasupra norilor ce acoperă pămîntul, se rotește încet necruțătorul zeu al păsărilor, cu pene de foc. Uneori acesta își închide ochii negri, și-atunci ghearele micuțe îngheață cu miile și se descleștează de pe crengi. Ghemele gingașe se rostogolesc în zăpadă, cu penele acoperite de promoroacă, cu ghearele rășchirate, în timp ce în pădure s-a iscat o suflare

de gheață. Dar nu s-a întîmplat nimic, absolut nimic.

Mîinile și picioarele îmi sînt amorțite de ger. Simt că înghet toată, cînd mă gîndesc la păsărelele moarte.

Vînătorului îi e, fără îndoială, teamă de mine. Cînd intră cu brațul plin de lemne și mă vede ghemuită în fotoliul meu, întoarce capul, evitîndu-mi privirea. Îmi vine să rîd. Dar vînătorul este un om simplu, superstițios, este firesc să se teamă de mine. Pînă și Hubert se teme de mine.

Am avut dreptate. Ar fi fost mai bine ca Hubert să nu vină. Am ajuns să cred că ceea ce ne-a legat a fost faptul că puteam vorbi unul cu altul. Acum îl sperie că nu poate ști ce gîndesc, ce simt, toate acestea nu se pot scrie pe un petic de hîrtie. Hubert, copil singur la părinți, își găsise, în cele din urmă, un tovarăș de joacă. Tovarășul de joacă îl părăsise însă, transformîndu-se dintr-o dată într-o păpușă surdă și taciturnă. Pe chipul crispat al lui Hubert înghețase un zîmbet chinuit. N-a îndrăznit măcar o dată să renunțe la zîmbetul acela, stătea ca un scut între noi, ca o armă cu puteri magice pe care o purta ca să-l ocrotească de duhul străin ce i se înfățișa sub un chip cunoscut. Noaptea ne-am culcat unul lîngă celălalt, strîns lipiți, ținîndu-ne de mînă. Simțeam cum spaima i se scurge în vîrfurile degetelor mele. Era o noapte fără lună și nădăjduiesc că măcar în somn i s-a stins zîmbetul acela. Nu îndrăzneam să-mi trag mîna și am fost bucuroasă cînd, după ce m-a îmbrățișat cu disperare, a adormit.

Am stat trează pînă în zori ; mi-am dat seama că nu mai puteam dormi în același pat. Nu eram

nici mai înalți, nici mai grași ca înainte și patul acesta era mai încăpător decît altele în care dormisem, pe vremuri, împreună. Pe atunci însă, nu ne stinghheream unul pe celălalt.

Hubert mai dormea cînd s-au ivit zorile, așa că îi puteam privi fața. Nu mai arăta prea tînăr, ceea ce părea orgoliu pe chipul lui dispăruse cu totul și nu mai rămăsese decît oboseala. De la rădăcina nasului pînă la colțul gurii apăruse o cută nu prea adîncă, totuși vizibilă.

Fără să înțeleg de ce, mă simțeam vinovată. Ceva mai tîrziu, Hubert mi-a scris pe un bilețel: „Voi veni din nou. Trebuie să mai reziști puțin". A mai adăugat că avea o nouă locuință în perspectivă și un local pentru birou. Că într-o zi, noi trei vom fi iarăși împreună. A scris și asta. Și că trebuia să mai am puțină răbdare. Asta mi s-a părut ciudat, căci nu dădusem nici un semn de nerăbdare. Apoi a plecat la gară. Mai tîrziu am ars toate hîrtiile, așa cum distruge vînătorul, grijuliu, toate biletele ce mi le scrie. Nu vrea să cadă nici unul în mîinile mele. Nu-mi pot închipui ce se petrece în creierul lui mărginit.

14 februarie

Zăpada nu s-a topit încă, dar timpul s-a încălzit. Insectele au și apărut, lăcuste, bondari, gîndaci și muște de tot felul, bărzăuni înspăimîntători, libelule și multe altele. Toate creaturile astea sînt de neînțeles și deci, cu atît mai simplu de desenat.

Cînd eram copil, îmi era groază de coropișnițe, poate fiindcă la țară toată lumea le urăște. Se spune că sînt atît de dăunătoare, încît un călăreț are

datoria să descalece ca să le strivească. Și eu am omorît în copilărie destule, cu groază și scîrbă. Erau pentru mine simbolul a tot ce poate fi mai rău și dezgustător. Pentru prima oară, acum, trebuia să desenez una. Era o imagine de coșmar și am înțeles, în cele din urmă, că era propria mea răutate și urîciune, cinci centimetri de răutate zugrăvită pe hîrtie galbenă. Am rupt planșa și am luat-o de la început. M-a cuprins mila. Coropișnița nu e deloc urîtă și e departe de a fi o imagine de coșmar. Culoarea ei cafenie nu e neplăcută, căci e culoarea pămîntului. O biată făptură greoaie, urîtă de toți și strivită fără milă, numai pentru că mănîncă rădăcini și pentru că, fără să-și dea seama, îl încurcă pe om. Părea uimită și pierdută, o ființă care nu înțelegea pentru ce oamenii o urăsc și o distrug. Am primit-o în inima mea și am făcut cel mai bun desen al meu, reprezentînd o insectă. Doresc din tot sufletul ca niciodată un călăreț să nu mai coboare de pe cal ca s-o strivească. Îmi place mai mult decît sclipitorul cărăbuș sau decît viespea aurită, pe care o admiră toată lumea.

La insecte nu te supără faptul că arată atît de singuratice. Fiecare dintre ele e înconjurată de o aură de însingurare, propria mea însingurare. Găsesc că e firesc să fie așa, dar cu păsările e altceva. Sînt sigură că se poate desena o pasăre care știe că nu este singură și dacă eu nu reușesc, e numai din vina mea. Nu pot, pur și simplu, deși nu mă dau în lături de la unele șiretlicuri. Odată am desenat o pereche de pițigoi pe o creangă, cu capetele întoarse unul către celălalt, și poate că privitorul se lasă înșelat. Eu însă nu mă puteam lăsa înșelată. Nu știu ce vedeau păsările mele, dar un

lucru era sigur : nu se recunoşteau. Desenul pe care-l visez trebuie să reprezinte o singură pasăre, dar totul în ea trebuie să strige : „Nu sînt singura pasăre pe lume. Cînt, şi milioane de voci se ridică, răspunzîndu-mi. Cîntecul meu e şi al lor, sîngele meu dogoreşte în trupurile lor, sîntem una şi aceeaşi fiinţă. Sînt fericită că nu sînt singură !"

După ce am citit totul, m-am dus în pivniţă şi am aruncat hîrtiile în foc. Nu-mi dau seama exact de ce le ard, poate doar din spirit de ordine. În mansardă vreau să am numai desenele mele, nu aceste însemnări periculoase. Căci sînt într-adevăr periculoase. Îmi amintesc atîtea lucruri pe care le credeam de mult uitate ! Timpul petrecut la Pruschen mi se pare un vis urît, confuz, amănuntele nu mai vreau să le ştiu, dar trebuie să recitesc aceste foi, ca să ştiu ce nimicesc acolo, jos, flăcările. Ieri am mai avut încă senzaţia că citesc confidenţele unei străine, ale unei tinere femei nefericite ; azi am simţit-o cu mult mai aproape, încercînd să mă atragă înapoi, spre vremurile acelea. Nu, nu mai vreau să am nimic comun cu ea. O resping, cu toată fiinţa mea.

Nu mă îndoiesc deloc că mîine voi primi un nou plic, doar nu vor înceta aşa, deodată, să apară ; sau poate totuşi ? În orice caz sînt hotărîtă să citesc totul, înainte de a azvîrli în flăcări hîrtiile. Nu renunţ niciodată la hotărîrile mele, nici la cele mai proaste. Este probabil o idee fixă care, adeseori, mi-a pricinuit mult rău. Ceea ce am decis o dată, nu mai pot schimba nici cu o iotă. Poate că sînt nebună şi nu-mi dau seama. La urma urmei, nici

nu ar fi de mirare. Nebunia, această plagă a generaţiei noastre, este consecinţa atîtor evenimente pentru care nu am fost pregătiţi. Cred că există evenimente pentru care nici o generaţie nu este pregătită. Ce caraghioşi şi de neînţeles trebuie să apărem în faţa copiilor noştri ! Pînă în ziua cînd vor ajunge într-o situaţie asemănătoare şi vor fi tot atît de depăşiţi cum sîntem şi noi şi de neînţeles pentru cei din afară.

De aceea, e foarte important să avem răbdare unul cu celălalt, să cîntărim fiecare cuvînt şi să trăim ca şi cînd nimic nu s-ar fi întîmplat. De aceea nu mă miră faptul că Hubert îşi petrece ore în şir aşezat la biroul lui, stă fără să facă nimic şi priveşte în gol. Ştiu eu oare ce măsuri de siguranţă şi-a luat ? Îi cunosc eu oare amintirile, pe care le-a închis ermetic, şi care tot mai încearcă să răzbată la lumină ? Despre anumite perioade din viaţa lui nu mi-a vorbit niciodată, zilele acelea cînd eu mă furişam în adăpost, iar el în tranşee. De o viaţă se chinuie să uite aceste lucruri ; dacă, uneori, e puţin ciudat, cine altul ar putea înţelege mai bine decît mine ?

Cîtva timp, tinereţea şi bucuria de a fi supravieţuit ne-au amăgit. Dar nu am putut rămîne tineri şi eu am fost prima care am ieşit din joc. Hubert, cel puţin, n-ar fi ţinut niciodată un jurnal intim pentru a-şi descrie nefericirea, pentru asta trebuie să-l admir.

În ceea ce-l priveşte pe omul acela care presupun că-mi trimite scrisorile, din partea lui nu mă puteam aştepta la altceva. De pe atunci — şi iată au trecut şaptesprezece ani — era un smintit, dacă nu de-a dreptul nebun. Nu pot să-i iau în nume de

rău nebunia, o are pe a lui, cum o avem fiecare dintre noi. Nici măcar nu mi-e frică de el, deși este un om de temut. Nu are nici un sens să-mi bat capul cu asta ; la urma urmei să facă ce vrea și ceea ce îi este de folos !

Am urcat în camera de zi și m-am așezat într-un fotoliu. Eram amărîtă, dar numai din cauză că toată săptămîna n-am putut să desenez și că eram împiedicată și tulburată într-o activitate vitală pentru mine.

Mi-am rezemat fruntea în palmă și am adormit adînc, fără vise, pînă cînd a intrat Hubert și m-a deșteptat. Privind camera cu ochi somnoroși, am simțit că nu sînt acasă aici. Dar simt că e mai bine să nu fiu aici acasă, decît oriunde în altă parte.

Poate că și asta este o fericire.

MIERCURI

În fiecare miercuri fac curățenie ; una dintre camere, prin rotație, mai temeinic, celelalte superficial. Sigur că ar trebui să-mi iau un ajutor, dar în treburile astea nu am mînă bună ; răsfăț prea mult oamenii și nu mă mai respectă. În afară de asta, cînd muncesc, am sentimentul că sînt și eu utilă. Hubert trudește destul pentru casa asta și doresc să-l ajut, în felul meu. Dealtminteri, la vîrsta mea, munca fizică nu poate să-mi facă decît bine, căci nu practic nici un sport. Miercurea la prînz Hubert rămîne de obicei în oraș. Uneori se întîlnește cu un anume Dr. Melichar, un cunoscut pe care niciodată nu-l invită acasă. Îi e teamă pesemne că l-aș găsi plicticos sau ridicol. Chiar dacă nu aș spune nici un cuvînt, ar simți imediat și e foarte sensibil în această privință. Am însă o deosebită simpatie pentru acest domn Melichar, fiindcă pare a avea darul de a-l înveseli. Hubert este prin excelență tipul de bărbat făcut să trăiască printre bărbați ; în societatea femeilor devine neîncrezător și face o adevărată alergie la sporovăiala lor, sau la aceea ce numește el sporovăială. E lesne de înțeles, cînd te gîndești că a fost atîta amar de vreme terorizat de maică-sa. Miercurea, deci, este pen-

tru el ziua dedicată doctorului Melichar, iar pentru mine, ziua scuturatului. Este, cred, un aranjament foarte bun.

Bineînţeles, acţionez conform unui plan bine stabilit. Dacă aş proceda altfel nu aş mai termina niciodată cu treaba sau pur şi simplu treptat aş înceta cu totul să mai fac curăţenie, căci, la drept vorbind, îmi e silă de munca asta. Mă prefac doar că mă amuză, şi asta-i tot un truc din sistemul meu.

Dimineaţa deretic prin camere, după-amiaza vin la rînd bucătăria, baia, dependinţele şi veranda. În mansardă fac curat într-o altă zi, în felul acesta există distincţie netă între mansardă şi restul locuinţei. În afară de bucătăreasa Serafine, nimeni din familie nu a dormit vreodată acolo.

La cîteva săptămîni, îmi fixez o zi anume pentru spălatul ferestrelor. Rufele mici le spăl printre picături, cele mari le dau la spălătorie. Nu am pic de îndemînare la călcat, mai ales cămăşile bărbăteşti mă depăşesc cu totul : prefer muncile mai grosolane. Nu pot suferi cusutul şi nici lucrul de mînă, în primul rînd pentru că nu-mi place să stau jos. Cînd desenez sau pictez mă ridic mereu în picioare, mişcîndu-mă de colo pînă colo. În timp ce mă mişc, închid ochii ca să-mi reprezint mai clar forma lucrurilor, şi astfel mi se întîmplă să mă izbesc de cîte ceva şi să-mi fac vînătăi. Adevărul este că văd mult mai bine cu ochii închişi.

Hubert ar fi în stare să stea ore întregi pe scaun. Mult timp l-am compătimit pentru asta, dar nu era cazul, căci mi-am dat seama că îi place. E evident că se simte bine aşa, ceea ce pentru mine e de neînchipuit. Apoi, adesea e atît de preocupat de un gînd, încît nu mai observă nimic în jur. Eu nu mă

pot concentra decît cu greu şi numai cînd sînt singură şi atunci doar pentru scurt timp. Gîndesc mişcîndu-mă, mergînd, şi de aceea gîndurile mele sînt superficiale, rătăcitoare. Eu însă nu încetez nici o clipă de a gîndi, pe cînd Hubert poate să o facă. Observ asta pe chipul lui care, în clipele acelea, arată gol şi cam stupid, dar mult mai drăguţ ca de obicei. Chipul lui îmi place şi în somn şi cînd e pustiit de gînduri. Asta mă face să cred că îl iubesc. În orice caz, e singurul om pe care-l pot suporta în apropierea mea timp mai îndelungat. Bineînţeles, mă bucur că lipseşte mai toată ziua de acasă. Ferdinand, dimpotrivă, îmi iscă nelinişte, tulburare, chiar dacă sînt plăcute. Iar Ilse mă calcă în răstimpuri pe nervi, e prea robustă, prea zgomotoasă. Dar amîndoi sînt copiii mei, mă deranjează desigur uneori, însă în măsura în care te deranjează propriile braţe sau picioare ; totuşi parteneri nu-mi pot fi, asupra acestui fapt nu am nici un dubiu. Singurul meu partener este Hubert. Cred că multe femei l-ar socoti imposibil. Pentru mine însă, este cum nu se poate mai potrivit. Este lîngă mine şi totuşi nu e cu totul prezent şi nu mi se vîră niciodată în suflet.

Înainte, era cu totul altfel. Eram foarte aproape unul de celălalt, uneori prea aproape. Oricum, n-am fi putut rezista mult timp ; nici unul dintre noi nu era obişnuit cu apropierea, cu contopirea. Uneori mă întreb dacă nu a fost una dintre cauzele care au provocat boala mea, dar acestea sînt gînduri care ţin de mansardă, trebuie să le izgonesc cît mai repede. Ştiu puţine lucruri despre Hubert, dar şi ceea ce ştiu este prea mult. Uneori, mi

se pare că nu se cuvine să știi prea multe despre partenerul tău.

Am pus aspiratorul în funcțiune și l-am lăsat să bîzîie. Gîndurile mele au început s-o ia razna.

Casa nu mai are nimic din înfățișarea de odinioară. Hubert a vîndut aproape toată mobila veche ; piesele mai valoroase le-a păstrat Ferdinand, pentru camera lui, celelalte nu erau destul de vechi ca să fie frumoase. Hubert a reținut numai biroul bătrînului Ferdinand, o piesă masivă, neagră, pe care singură nu o pot urni din loc. Dar nu mă plîng niciodată, pentru că Hubert ține la el și e foarte atent ca nimeni să nu-l zgîrie, sau să pună pe el vreun pahar umed. Are grijă să nu-i scape nici scrum de țigară, ceea ce foarte lesne s-ar putea întîmpla. Îmi închipui că, pentru el, ar fi ca și cum l-ar zgîria sau l-ar arde pe propriul său tată.

Hubert vorbește foarte rar despre tatăl său, dar dacă îl vezi cum are grijă de biroul lui, totul e limpede.

Uneori mă doare că Hubert n-a păstrat nici un obiect de la maică-sa ; mobila ei era într-adevăr foarte urîtă, totuși, cred că ar fi trebuit să păstreze vreun fleac de la ea. Nu văd de ce aș compătimi-o, totuși aș prefera ca Hubert să se fi înțeles mai bine cu dînsa. La urma urmei, nu din pricina mea a dușmănit-o.

Bătrînul Ferdinand a fost bun cu mine din primul moment. Era un om încă foarte atrăgător, cu fața smeadă, uscățiv, cu o ținută plină de eleganță. Arăta cam posac și avea un caracter greu de definit, dar știa să fie uneori fermecător. Cred că aș fi ținut la el, dar nu l-am văzut decît de trei ori. La șaizeci și patru de ani a murit subit, la

masa de lucru. Soția lui era la coafor, bucătăreasa plecase după tîrguieli și, cînd l-au găsit, se și răcise. A dispărut la momentul potrivit pentru a se cruța de toate neplăcerile bătrîneții și mai ales de ziua aceea, cînd ar fi trebuit să se lase îngrijit de soția lui.

Ascultam bîzîitul surd al aspiratorului și mă gîndeam cu duioșie la bătrînul Ferdinand, care se înclinase sărutînd mîna mea de tînără fată ; gîndurile mele bune pluteau prin cameră și se cerneau apoi ușor pe masa lui de lucru.

Bietul Hubert, nu-i seamănă deloc tatălui său. Nu iubește femeile, are doar nevoie de ele ; nici viața nu o iubește cu adevărat, este pentru el ca o temă, dată de un profesor necunoscut și pe care n-o poate birui, oricît ar încerca. Și se străduiește într-adevăr foarte mult.

Ferdinand seamănă cu bunicul său, de la Hubert a luat doar trăsăturile de mică importanță. Este dealtfel și puțin mai scund decît tătăl lui și cu o osatură mai delicată. Hubert nu are aerul sever și elegant, ci doar corect și uscat.

M-am dus în bucătărie și am golit punga aspiratorului.

În ultimul timp, am observat ceva foarte ciudat. Hubert arată din ce în ce mai mult ca tatăl său și asta nu e bine, ar fi de preferat să semene cu Hubert cel adevărat. Uneori mă întristează constatarea aceasta, mai ales că-mi dau perfect seama că nu mai e nimic de făcut. Lucrurile nu se desfășoară aproape niciodată pe calea cea bună. Mă întreb doar unde o fi Hubert cel adevărat ? Reușește să mimeze, ca un desăvîrșit actor, pe omul

uscățiv, distins, cu înfățișare severă. Dar el, cel adevărat, nu-mi dau seama unde a rămas.

Aspiratorul începu deodată să facă zgomot foarte ciudat, smulgîndu-mă din gîndurile rele ce-mi încolțeau în minte, și anume că Hubert cel adevărat nu existase niciodată, ci doar niște elanuri ce se destrămaseră înainte de a deveni realitate. Am încercat, la întîmplare, o anumită manevră cu aspiratorul, care, de cele mai multe ori, îmi reușește și brusc, urletul a redevenit un bîzîit pașnic.

Da, asta este, împietrirea exterioară a devenit singura formă posibilă.

Am început să aspir praful de sub paturi, necăjită, ca totdeauna, că nu pot ajunge în toate colțurile. Mă urmărea o senzație neplăcută. Totdeauna găsesc cîteva pene sub pat. Probabil că inletul s-a mai rărit. Ar trebui schimbat, dar costă cam mult. Am decis să uit de pene și nu mi-a venit deloc greu.

Cîndva, cînd eram tînără, aveam convingerea că doamna consilier nu are suflet. Nu știu exact care era pe atunci, pentru mine, noțiunea de „suflet", se vede treaba însă că aveam una destul de bine definită, din moment ce o refuzam atît de categoric doamnei consilier. Poate pentru că totul la femeia aceasta mi se părea a fi o crustă rece, dură, de nepătruns. Nu am avut niciodată sentimentul că vorbesc cu o ființă omenească, în măsura în care putea fi vorba de o comunicare între noi două. Știam prea bine că nu ține la mine, dar nu părea să fie o repulsie personală. Probabil că nu iubea absolut pe nimeni. În ochii doamnei consilier eram un obstacol în calea fiului ei, mai bine zis în calea pe care ea o trasase vieții lui, un factor ce trebuia

înlăturat. Nu-mi dau seama ce-ar fi fost în stare să facă dacă, după numai patru ani de căsnicie, nu m-aș fi dat singură la o parte, ca și cum i-aș fi ghicit dorința.

Trebuie să recunosc, avea și unele calități, dar acestea le putea constata oricine venea în contact cu ea. Era zgîrcită, neîncrezătoare, dominatoare. A fost o soție rea pentru bărbatul ei, o mamă rea pentru Hubert, în schimb o bunică foarte bună pentru Ferdinand, căruia s-a străduit să-i facă totdeauna pe plac, copleșindu-l din cînd în cînd, cu daruri. În ultimii ani de viață presupun că i-a încredințat lui Ferdinand foarte multe amintiri legate de copilăria și tinerețea ei, căci fiul nostru știe anumite lucruri de care Hubert n-are habar. Așa, de exemplu, Hubert nu a auzit nimic, niciodată, despre familia ei, Ferdinand cunoaște în schimb destule amănunte. Era unul dintre cei opt copii ai unei familii de funcționari, care se zbătea în veșnice lipsuri. Pentru ca băieții să-și poată face studiile, fetele au dus, acasă, o viață de mizerie. Dar asta nu pare s-o fi mîhnit.

După căsătoria, care i-a adus o situație materială și socială bună, nu s-a mai sinchisit de familia ei și nici nu a mai amintit vreodată despre ea. Abia la bătrînețe a dezgropat toate aceste amintiri, povestindu-le nepotului ei. Se pare că în copilărie, trebuia mereu să se apere de frații și surorile ei, care îi semănau întocmai. Cel mai mult o făcea să sufere faptul că veșnic era silită să poarte hainele uzate ale celor mai mari, și asta pînă s-a măritat. Poate de aceea a pus, mai tîrziu, atîta preț pe rochii și bijuterii.

Era o femeie arătoasă, înaltă, zveltă, cu un păr bogat, negru, care semăna mai mult cu o cască de lac întunecat. Părea aspră și șlefuită. Dacă nu era într-adevăr elegantă, de vină era prea marea ei dragoste pentru podoabe ; purta totdeauna cîteva peste limita bunului gust. Nu putea suferi florile și animalele. Nu am văzut niciodată un fir de verdeață în casa ei, iar bătrînul Ferdinand era neconsolat că nu putea să aibă un cîine. În schimb, colecționa cu zel tot felul de obiecte de aramă și porțelan. Toate comorile astea, ca și bijuteriile, le-a vîndut puțin înainte de a muri. Ideea că vor intra în mîinile mele, i-a fost, probabil, de nesuportat. Îi sînt recunoscătoare pentru asta, chiar dacă nu a făcut un lucru prea înțelept și le-a vîndut în pierdere.

Cînd am cunoscut-o pe doamna consilier, nu știam mare lucru despre oameni ; mă impresiona doar strălucirea lor și ea avea strălucirea marmurei bine lustruite. Nu pot spune că am urît-o sau că am detestat-o. Cînd eram sigură că nu observă, o priveam îndelung, ca pe un tablou neplăcut, dar fascinant. Eram supărată doar pentru că îl făcuse pe Hubert atît de nefericit ; atunci cînd l-am cunoscut, era într-adevăr nefericit. Cheltuise mult prea multă energie, în tinerețe, ca să se elibereze de ea și, evident, maică-sa fusese mai tare.

Cînd m-a întîlnit, o vreme totul a mers bine. Locuiam cu chirie și ne întrețineam din moștenirea rămasă lui Hubert de la tatăl său. Mult mai tîrziu mi-am dat seama cît de ușor i-ar fi fost bătrînei să-l ajute. Nu aveam idee de averea de care dispunea, dar nu a mișcat un deget pentru Hubert și poate a fost mai bine așa. Faptul că tot ceea ce

a realizat a fost în întregime meritul lui, a avut pentru el cea mai mare importanță. Excepție făcea doar casa aceasta, care fusese a tatălui său și trebuia să-i revină cîndva. Hubert se numără printre oamenii care nu suportă să primească daruri, pentru că nu au deprins să fie recunoscători. Dacă ai avut prilejul s-o cunoști pe mama lui, poți înțelege perfect acest lucru. Nici chiar eu, care mă bucur ca un copil pentru orice, chiar și pentru un buchețel de flori, nici eu n-aș fi putut primi ceva de la ea.

Asta a fost mama lui Hubert și soacra mea. Bunica lui Ferdinand, însă, trebuie să fi fost cu totul altfel de femeie, pe care el a iubit-o și despre care mai povestește cînd și cînd.

Era însă timpul să abandonez gîndurile acestea, așa că am început să chibzuiesc la cheltuielile pentru gospodărie și să fac tot felul de socoteli complicate. Îmi vine foarte greu să calculez în minte și asta mă absoarbe cu totul. În cele din urmă am început să rememorez data nașterii și morții părinților și bunicilor mei, să calculez data diferitelor evenimente din viața lor. E un truc vechi al meu, la care recurg ori de cîte ori simt că nu voi mai putea suporta gîndurile astea fără rost. Mîinile acționează automat, în timp ce calculez anii de serviciu militar și de război ai tatălui meu, anul în care mama a fost operată, diferite date din viața bunicului meu. În vremea asta ochii răscoleau toate ungherele, căutînd pînze de păianjen, o treabă care, fără ochelari, îmi cere oarecare efort.

Cînd mi-am terminat toate calculele, fruntea mi-era umedă și bluza lipită de trup. Ajunsesem la data primei cuminecături a unchiului meu cel

şchiop şi asta îmi solicita memoria în mod cu totul deosebit. Am ridicat capul şi mi-am îndreptat spatele ; în clipa aceea am văzut-o, în sufragerie, acolo unde fusese bufetul în stil clasic german, pe soacra mea, înaltă, zveltă, într-o rochie neagră de lînă, purtînd în jurul gîtului un lanţ greu de aur, care-i ajungea pînă la talie. Casca neagră de lac îi încadra chipul mic, gol, cu buze subţiri şi sprîncene arcuite, abia desenate. Toate calculele mele nu duseseră la nimic. Nimic nu se schimbase pe faţa ei de totdeauna fără zîmbet, ci privea prin mine, arogant. Semăna întrucîtva cu libelula pe care am desenat-o de-atîtea ori. Am spus : „E destul pentru astăzi, întoarce-te acolo de unde-ai venit !“ Ascultătoare, s-a strecurat la loc în creierul meu şi s-a cuibărit acolo. E o adevărată povară să porţi în minte atîtea întruchipări ascunse aici şi care ameninţă să iasă în orice clipă. Pesemne că toţi oamenii care văd stafii sînt asemenea mie, dar nu-şi dau seama şi se înspăimîntă de propria lor fiinţă. Mi se pare extraordinar gîndul că numai eu sînt în stare să o văd atît de clar pe doamna consilier. E, într-un fel, un tablou frumos, în măsura în care poate fi frumoasă o libelulă.

M-am apucat să întocmesc meniul pentru zilele următoare : friptură şi supă cu găluşte de ficat, ficat de viţel cu smîntînă, iar pentru duminică, friptură de pasăre şi clătite cu mere. Probabil că Ferdinand va veni la prînz şi el e mare amator de clătite cu mere. Lui Ferdinand îi place să mănînce, nu mult, dar bine. E cu atît mai meritorie încăpăţînarea cu care rezistă tentaţiilor bucătăriei mele, preferînd modesta lui pensiune. Desigur, nu

ar fi de dorit să ajungă în situaţia jalnică de a nu mai putea trăi fără bucătăria mamei.

Hubert, dimpotrivă, mănîncă orice i se pune în farfurie. El nu a fost un răsfăţat în privinţa asta, mama lui nu ştia, sau nu voia să gătească, iar Serafine făcea tot ce-i stătea în putinţă, dar de gătit nu a învăţat niciodată să gătească. Bătrînul Ferdinand, care avea o mare slăbiciune pentru mîncarea gustoasă, nu venea niciodată să prînzească acasă. Uneori, Hubert manifestă o totală indiferenţă mai ales faţă de mîncare ; e foarte neplăcut pentru mine, pentru că ştiu că e o prefăcută indiferenţă, prin care vrea doar să spună : „Priviţi-mă ! eu, Hubert, omul sever, spiritualizat, nu sînt robul plăcerilor stomacului. Sînt atît de absorbit de gîndurile mele, încît nu am timp de fleacurile astea...“ Apoi îşi suge obrajii, dar asta nu-i dă cîtuşi de puţin un aer spiritualizat, ci doar necăjit şi, între sprîncene, îi apare cuta aceea adîncă pe care el susţine că a moştenit-o de la tatăl său. Dar cuta aceea nu ţine de fizionomia lui, şi-a croit-o cu multă trudă şi, de îndată ce uită de ea, dispare aproape cu totul.

Pe cînd ştergeam praful, deodată mi-a apărut înaintea ochilor Ilse, ca şi cum atunci aflam, pentru prima dată, că am o fiică. Cîteva minute m-am tot gîndit la ea ; la cursurile de schi se pot întîmpla doar o mulţime de lucruri ; dar mi-am dat seama că nu făceam decît să mimez grija şi teama pentru Ilse. Mi-a fost ruşine. În realitate nu sînt îngrijorată niciodată în ce o priveşte pe Ilse, ea nu are niciodată nevoie de grija mea. S-ar putea să fie o eroare, dar aşa stau lucrurile. Am hotărît să-i cumpăr cizme lungi şi, din nou, m-am simţit

ruşinată. În felul acesta încercăm să ne răscumpărăm conştiinţa, cînd o simţim încărcată şi, mai cu seamă, cînd nu o avem deloc.

E în firea mea să fac cu plăcere altora cadouri, poate pentru că şi mie îmi place să primesc daruri, sau poate şi fiindcă doresc să fiu îndrăgită de cei cărora le fac, sau fiindcă în felul acesta, pentru un timp, mă simt răscumpărată. Nimic nu e mai greu decît să-ţi descoperi tu însuţi propriile şiretlicuri. Din cînd în cînd, am adevărate revelaţii ; meditaţia nu mi-a ajutat niciodată. Ştiu, sau nu ştiu ; asta e tot. Gîndurile mele, asemenea unui stol de păsări, se împrăştie în toate părţile. Uneori o aripă uşoară mă atinge, trezind în mine imagini de mult uitate. Nu le făuresc eu în mod conştient, se află acolo, viu colorate şi, deodată, ştiu lucruri pe care nicicînd, înainte, nu le-am ştiut. Le uit apoi imediat. De aceea, am considerat totdeauna gîndirea ca o ocupaţie de mîna a doua. Asta însă e valabil numai în ceea ce mă priveşte. Alţi oameni reuşesc să ajungă unde vor prin gîndirea lor ; eu nu, niciodată. Gîndirea te ajută, este chiar foarte folositoare, în lucrurile mărunte, lipsite de importanţă. În rest, cel puţin în ceea ce mă priveşte, nu poate duce decît la o confuzie nesănătoasă. Toate hotărîrile greşite pe care le-am luat în viaţă au fost rezultatul unei mature chibzuinţe. Continui, desigur, să gîndesc, pentru că mi s-a imprimat de mică ideea că omul trebuie să gîndească. S-ar spune că ori eu nu sînt om, ori această învăţătură era falsă. Gîndirea joacă, pentru mine, rolul cîinelui ce conduce un orb ; mă conduce atunci cînd ochii mei, închişi, nu percep imaginea. Din păcate, obişnuinţa de a raţiona, sădită în copilărie în creierul meu, m-a adus în situaţia de a fi permanent hărţuită de gînduri, fără clipă de odihnă.

Cînd am isprăvit cu ştersul prafului, Ilse îmi dispăruse cu totul din minte ; m-am simţit cuprinsă de dezgust. Mi se întîmplă adesea, ori de cîte ori trebuie să şterg praful, poate pentru că nici o altă îndeletnicire nu are darul de a-mi da o imagine mai pregnantă a inutilităţii oricărei activităţi omeneşti. Pînă şi în bibliotecă se aşternuse din nou un strat fin de praf. M-am tîrît cu greu de la masă la bibliotecă, de acolo la birou ; mă simţeam foarte bătrînă, învăluită de o ceaţă grea, cenuşie.

Mi-am adunat ultimele forţe ca să lupt împotriva acestei inceţoşări, am dat fuga în baie, am luat o găleată cu apă, o cîrpă şi m-am aşezat în genunchi, să şterg parchetul lăcuit din camera de zi. Nu am luat peria cu coadă ; m-am tîrît aşa, în genunchi, ştergînd fiecare ungher, ceea ce cu peria nu reuşesc. Era o adevărată binefacere şi am uitat să mai gîndesc. Este o muncă straşnic de grea, trebuie să-ţi răsuceşti braţele, întinzîndu-te pe sub dulapuri, să muţi din loc mobile grele, spatele te doare, mîinile îţi ard. Nu există un remediu mai bun împotriva gîndurilor chinuitoare.

Cînd am terminat, afară se lăsase o ceaţă deasă, dar asta nu mă supăra. Dacă Hubert m-ar fi văzut în halul în care arătam, ar fi fost îngrozit. O clipă mi-am dorit să vină, i-aş fi alergat în întîmpinare, l-aş fi îmbrăţişat, aş fi rîs şi aş fi plîns, i-aş fi dovedit într-un fel că încă trăiesc. Asta l-ar fi derutat îngrozitor. Nimic nu-l poate descumpăni mai mult, decît exteriorizarea unor

sentimente exagerate sau, mai bine zis, a unor sentimente care lui îi par exagerate. În ce mă privește, îl cruț totdeauna de asemenea surprize, căci cea mai mică abatere i-ar putea zdruncina echilibrul și asta, în nici un caz, nu o doresc. Dealtfel, mi se întîmplă foarte rar să am poftă să rîd sau să plîng. Și atunci e doar un joc al imaginației, fără vreo semnificație deosebită.

Am rîs în sinea mea, dar, deodată, rîsul acela interior a înghețat. Nu era într-adevăr nimic de rîs, sau, în orice caz, nu pentru mine. Dimpotrivă, afară, în cutia de scrisori mă aștepta, cu siguranță, un nou dar.

Am decis ca, măcar pentru un moment, să nu mă sinchisesc și să mai joc puțin teatru. Poate pentru că nu mă simt bine cînd sînt singură în toată casa ; îmi place să stau singură într-o cameră, dar nu mă simt la îndemînă singură într-o casă goală. Cînd ești singur într-o cameră, poți să te apropii de prima ușă, să bați și să întrebi : „Îmi dai voie să intru puțin ?“ Și cel de dincolo de ea să-ți răspundă : „Da, fetița mea, vino înăuntru !“ Putem sta apoi pe canapeaua mare, verde, celălalt fumează pipă și-mi povestește fel de fel de istorioare care n-au nici cap, nici coadă ; după un timp, mă simt din nou în stare să plec în camera mea și să rămîn din nou singură.

Celălalt, din camera alăturată, nu e nimeni altul decît bunicul, nimeni vreodată nu-i va putea lua locul. El e o icoană și dinaintea icoanelor mă simt dezarmată. Și apoi, cine ar putea să-mi spună „fetița mea“ ? Icoanele nu pot fi schimbate, chiar dacă îți dai seama că nu mai au darul de a te ocroti.

Hubert nu șade pe o canapea verde și nu fumează pipă, ci țigări. El stă la birou și biroul este, prin excelență, o mobilă pentru o singură persoană. Niciodată nu ar putea sta doi oameni la același birou. Pe de altă parte, Hubert nu povestește istorioare, iar cele pe care le știe nu mi le povestește, din pricini cunoscute lui. În cel mai bun caz, stăm în fotoliu și ne povestim micile întîmplări petrecute peste zi. Eu par a avea ceva mai mult talent, îi relatez ce mi-a spus tutungiul, îi spun cîte păsări erau după-amiază pe balcon și că, prin vecini, s-a ivit fără veste o pisicuță albă. Nu-mi dau seama dacă Hubert simte nevoia să asculte toate astea, dar dacă nu ar vrea să le audă, ar putea foarte bine să se ridice și să plece. Dar nu se ridică, mă ascultă, face niște ochi mirați, uneori rîde chiar, poate puțin silit, așa cum rîd oamenii care au pierdut obișnuința rîsului. Principalul este că ședem amîndoi în fotoliu și jucăm o scenă care sună, uneori, fals, dar care este în orice caz un simulacru destul de reușit al unui episod adevărat, ce nu se va juca niciodată.

Așezată în genunchi pe podea, priveam găleata cu apă murdară. Îmi încolțise în minte ceva foarte important, un gînd rău, tulburător : Nimeni și nimic nu ar trebui să fie un înlocuitor pentru cineva sau ceva. Mi-a apărut deodată limpede că, de la vîrsta de nouăsprezece ani, am săvîrșit o groază de fărădelegi, folosindu-i pe cei din jurul meu numai în scopul de a mă ajuta să-mi visez mai departe, nestingherită, visele de copil. Gîndul era înspăimîntător și am decis să-l uit.

Eram peste măsură de obosită. Am dus găleata în baie și am golit-o. Am curățat-o cu atîta sîr-

guință, ca și cînd mîntuirea omenirii ar fi ținut de treaba asta. Am făcut-o însă ca să pot uita mai ușor ideea groaznică ce-mi venise în minte, cu cîteva clipe mai înainte.

Prima parte a treburilor era aproape terminată. Mai aveam de bătut covoarele, nu pe toate, doar pe cele din camera de zi ; să le curăț pe toate, ar fi fost mult peste puterile mele.

Grădina noastră este mică și destul de sărăcăcioasă, înconjurată de un gărduț viu de tisă, care miroase a cimitir. Mi-ar fi plăcut mai mult niște fagi pitici, dar cine să se ocupe de așa ceva ? Aici nu se dezgroapă nici o rădăcină putredă ca să se planteze o mlădiță nouă. Grădina simte parcă lipsa noastră de dragoste și se închircește. Nu crește nimic, doar gărduțul acela viu de tisă este cu adevărat verde. Iarba crește rară și gălbuie, trandafirii sînt tot mai degenerați și fac, în fiecare an, flori din ce în ce mai mărunte ; pe deasupra sînt bolnavi de toate bolile ce pot lovi trandafirii. Într-un colț al grădinii, se află o măsuță lîngă care, vara, punem cîteva scaune de trestie. În spatele ei se înalță un păr care face pere cu gust de sfeclă și care încep să se strice înainte de a se coace. Nu mișc un deget pentru sărmana mea grădină. Nici eu nu știu din ce pricină. Odată am încercat să plantez două tufe de bujori, dar nici măcar ele n-au rezistat. Arătau sfrijite și galbene și a trebuit să le scot, nu fără o oarecare satisfacție. Bujorii nu au cum să înflorească aici, ei fac bucuria unei alte grădini, o grădină care nu mai există decît în mintea mea. Acolo globurile lor însîngerate strălucesc în soare, fur-

nicile grăbesc pe tijele subțiri, în sus și în jos, de o veșnicie.

Am întrerupt bătutul covoarelor și am stat așa, o clipă, să-mi trag sufletul ; soarele se străduia din nou să pătrundă prin ceață. Nu reușea. Îmi ardeau ochii ; m-am scuturat, încercînd să alung frumoasele dar chinuitoarele duhuri de odinioară, crăițele, florile de soc, gherghinele, daliile.

Am luat covoarele împăturite pe brațe și le-am tîrît cu greu în casă. Trecuse ora prînzului. M-am spălat pe față și pe mîini, spunîndu-mi că făcusem o treabă bună ; simțeam cît urăsc munca aceasta și cîtă nevoie aveam, totuși, de ea.

Mi-am luat apoi plicul galben din cutia de scrisori și m-am urcat în mansardă. Mă simțeam prea istovită ca să mă pot gîndi măcar o secundă la asta și l-am pus imediat în sertar, sub hîrtia de desen. M-am dus în bucătărie, mi-am turnat un pahar de lapte și mi-am uns o felie de pîine cu unt. Hubert era foarte departe, probabil, la ora aceasta, lua masa cu doctorul Melichar, savurîndu-și pofta de a rumega. Noi doi ar fi trebuit să fim gemeni.

Nu m-am așezat, căci pînă la urmă ar fi trebuit să mă ridic și în halul de oboseală în care eram, n-aș mai fi putut s-o fac. Laptele nu prea avea gust de lapte, dar era cel puțin rece. Pîinea cu unt nu am putut s-o mănînc. Mușcasem o bucățică, a trebuit să o scuip însă, aveam senzația că era prea mare ca să o pot înghiți. Am băgat de seamă că lăsasem cuțitul de pîine cu tăișul în sus. L-am întors imediat. Nu se cade ca un cuțit să stea cu tăișul în sus, căci bietele suflete rătăcitoare ar trebui să călărească pe el. Gîndul

acesta mă urmărește din copilărie, cînd nu-mi amintesc cine mi-a spus povestea asta. Nu cred în existența sufletelor rătăcitoare, dar gîndul că ar trebui să călărească pe lama cuțitului meu mi s-a părut cumplit.

Eram ceva mai liniștită că am salvat sărmanele ființe, dar simțeam, în același timp, că miercurea aceasta eram peste măsură de obosită. Pesemne că vîrsta își arată colții. Hubert mi-a dat odată ideea să-mi iau un ajutor, dar am refuzat. Pare că a și uitat însă ce mi-a spus atunci, căci nu m-a mai întrebat niciodată. E foarte bine așa. Nici eu nu-l întreb niciodată cum își aranjează treburile la birou, dacă este printre avocații buni sau mediocri, sau dacă n-ar fi cazul să-și mai angajeze personal. În chestiunile acestea oamenii nu se pot ajuta unul pe celălalt.

Cîteodată, destul de rar, îmi povestește vreun proces al său, vreun caz mai deosebit; îl ascult cu atenție, emoționată la atingerea acelei lumi străine în mijlocul căreia el își petrece zilele, anii, viața toată. În schimb, uneori îl primesc și eu în mansarda mea și îi arăt planșele. Îi place tot ce desenez, pentru că este făcut de mîinile mele și, pe de altă parte, pentru că am o ocupație care, în ochii lui, trece drept un „hobby". Nu trebuie să știe că nu e așa. Poate că totuși bănuie de mult adevărul. Soții știu foarte multe unul despre celălalt, chiar dacă nu și-o mărturisesc.

După astfel de vizite, cîtva timp ne evităm. Se întîmplă totuși atît de rar, că nici nu merită să mai vorbesc. O vreme, Hubert nu se mai ridică aproape deloc de la biroul lui. Ilse își face viața ei, ca de obicei. Eu îmi petrec aproape tot timpul

în mansardă. În felul acesta, ispășim clipa de nepermisă intimitate.

Ilse obișnuiește să învețe întotdeauna ascultînd muzică ușoară, ceea ce pe Hubert îl enervează; dar pentru că niciodată nu dă prea tare drumul la aparat, nu-i interzice. Eu nu-mi bat capul cu asta. Pesemne că se poate învăța la fel de bine și cu muzică de dans, cînd ai structura sufletească pe care o are fata noastră. Nu am de ce să mă îndoiesc de asta. Ilse are adesea prietene în vizită. Camera ei este spațioasă și și-a aranjat un colț unde e plăcut să șezi. În zilele cînd are musafiri, îi pregătesc o mică gustare pe masa din bucătărie și Ilse poate să și-o ia de aici. Mă bucur că fetele astea tinere vin la noi, că Ilse este agreată și iubită în lumea ei. E bine că are prieteni cu care poate să rîdă. Nu știu despre ce discută. Fetele din ziua de azi arată cu totul altfel decît cum arătau fetele din generația mea, cele mai multe sînt înalte, bine dezvoltate și foarte degajate. Ilse este de pe acum mai înaltă decît mine și nu mai poate purta lucrurile mele. Nu descopăr la ea nici urmă din curiozitatea aceea caracteristică pe vremea mea. Pare că știe totul și că nimic nu o interesează în mod deosebit. O preocupă doar discurile și lucrul de mînă — asta mă uimește de-a dreptul — și mica ei menajerie de pîslă, împrăștiată pretutindeni în cameră. Toate astea îmi par foarte ciudate și nu le înțeleg defel. La școală se descurcă foarte bine și îi vine destul de ușor să învețe, căci a moștenit memoria excelentă a tatălui ei. Nu știu ce va face mai tîrziu, pentru ea școala pare doar un rău necesar.

Nu vorbesc niciodată cu Hubert despre Ilse, el o consideră încă un copil care se joacă cu animale de pîslă şi care, uneori, pare a fi totuşi femeie. L-ar stînjeni îngrozitor dacă s-ar trezi în situaţia de a-şi pune probleme în legătură cu feminitatea ei şi, mai cu seamă, dacă ar trebui să discute despre asta. Am impresia uneori că speră, în adîncul sufletului lui, ca Ilse să rămînă toată viaţa în camera ei, între discuri şi caiete de şcoală şi că astfel nimic nu se va schimba, pînă la sfîrşitul zilelor lui. Cred că e la fel de mirat ca şi mine, că fata asta tînără, pe care abia dacă o cunoaştem, este fiica noastră. Fireşte, nici despre Ferdinand nu ştim prea multe, însă în acelaşi fel în care părem a nu şti nici Hubert şi cu mine nimic unul despre celălalt. Asta schimbă cu totul situaţia. Ferdinand este doar printr-o întîmplare mai tînăr decît noi, dar face parte din noi, a apărut în acele zile îndepărtate, care nu erau terne, ci frumoase, vii, strălucitoare. Lui Ferdinand îi poţi vorbi ca unui om matur, căci este un om matur, dar nu pomeneşte niciodată despre viaţa lui intimă. Hubert l-a zărit întîmplător în oraş, în compania unei femei tinere, care, după părerea lui, era ceva mai în vîrstă decît Ferdinand, dar foarte distinsă. Probabil că nu voi avea niciodată prilejul s-o cunosc.

Toate astea sînt foarte confuze pentru mine. Oamenii care n-au fost în stare să o scoată la capăt cu propria lor viaţă, n-ar trebui să se amestece în nici un fel în viaţa altora. Adevărul e că nu pricep mare lucru din toate astea. Rămîn la părerea mea că tot ceea ce se petrece între bărbat şi femeie este foarte ciudat şi, privit la rece,

de-a dreptul de neînţeles. Aceste lucruri se petrec totuşi necontenit, ne-am obişnuit cu ele şi au încetat chiar să ne mai dea de gîndit.

Îmi amintesc foarte vag de primele mele mici aventuri. Îmi amintesc doar că un bărbat cu mîinile foarte calde făcea asupra mea o impresie extrem de puternică. Ce-i drept, anii petrecuţi în oraşul acesta, ca fată tînără, îmi apar acum ca o nesfîrşită iarnă de război, şi mă încălzeam oriunde se putea. Cîţiva tineri, pe care i-am cunoscut atunci, nu sufereau de frig şi erau pentru mine ca nişte minunate şi imense sobe de teracotă, cărora le sînt şi acum recunoscătoare, acum, cînd chipurile lor mi-au dispărut de mult din memorie.

În atari condiţii, cum aş mai îndrăzni să mă ocup de problemele altora ? Cine poate şti de ce oamenii fac sau nu un anume lucru ?

Într-o vară, pe cînd trăia bunicul, eram în vacanţă la ţară ; seara mă întîlneam uneori cu un băiat cu care copilărisem. Mergeam la vînătoare de arici ; din cînd în cînd mă săruta, dar asta părea a face parte din jocul nostru. Pe mine mă atrăgea mai mult aventura în sine şi aricii. Îi auzeam foşnind şi mişunînd prin tufişuri ; erau uşor de găsit. Ei îşi scuturau puricii pe noi şi porneau apoi mai departe. Peste păşuni plutea mirosul fînului cosit, iar cînd şi cînd o pară cădea din pom. În liniştea nopţii zgomotul acesta era foarte puternic, făcîndu-ne să tresărim şi să ne ghemuim strîns unul într-altul.

Sună telefonul. Buimăcită, ridic receptorul. E doamna aceea drăguţă, care se interesează dacă poate veni vineri să mă vadă. N-o pot refuza, mai schimbăm deci cîteva amabilităţi şi pun jos

receptorul. Nu-mi convine deloc perspectiva, dar telefonul mă ia totdeauna prin surprindere. Drăguța doamnă are și un nume, însă nu mă străduiesc niciodată să mă gîndesc la el, iar într-o zi am să-l uit de-a binelea. În general, nu rețin decît cu greu numele. Îmi amintesc de ea numai cînd îmi telefonează și asta se întîmplă cam de trei ori pe an. E o ființă aparte. Am stat în aceeași cameră, în clinică, timp de zece zile, cînd am născut-o pe Ilse. De atunci vine să mă vadă. Nu avem nimic comun, decît faptul că am născut în același timp, ceea ce se pare că pentru ea este de-ajuns.

Încă nu apucasem să șed și-mi simțeam genunchii tremurînd. Mi-am mai turnat un pahar de lapte și m-am așezat la măsuța din bucătărie, să frunzăresc ziarele. Mi s-a făcut deodată frig, ceea ce nu e de mirare ; transpirasem bătînd covoarele și nu-mi schimbasem rochia. Aveam senzația că nu voi mai fi în stare să mă ridic. Mă gîndeam la patul meu ; nimic nu mă împiedica să mă întind puțin. Dar nici vorbă nu putea fi, asta mi-ar fi dat peste cap tot sistemul.

Țin foarte mult la patul meu. Este mare, larg, cu o plapumă moale și caldă. De mic copil, mi-a plăcut să stau în pat. Era bîrlogul unde găseam mîngîiere și în care mă puteam ghemui după o zi tristă. Și, pe vremea aceea, cînd trăiau încă părinții, aproape toate zilele erau triste.

Cînd mă întind în pat, mai citesc zece minute, pe urmă îmi trag plapuma peste umeri și mă las în voia plăcerii de a simți cum lunec încetișor în beznă. Visez mult și în visele mele există încă certitudinea că va fi bine, există licărul de speranță pe care, trează, nu îl mai am. E firesc să mă simt bine în patul meu.

Mi se pare ciudat că Hubert se duce la culcare fără nici o plăcere. Îi cad pleoapele de somn și se încăpățînează totuși să stea la televizor. Uneori bea seara o cafea, ca să mai poată lucra. Îl observ ; nu lucrează, ci șade doar așa și privește în gol. Bineînțeles, pe urmă nu mai poate adormi. Spune că patul e un fel de coșciug și de aceea nu-i place. Are tot timpul senzația că i-ar putea rata ceva important, dar mă întreb ce oare ar mai fi de ratat ? Nu-l înțeleg. Pretinde că nu visează niciodată. Presupun că-și uită de îndată visele. Uneori îi ajută cînd îi povestesc, în pat, întîmplări mărunte, petrecute peste zi. Atunci se întîmplă să adoarmă într-o secundă. De cele mai multe ori însă se vîră în pat după ce am ațipit. Îl aud, simt patul cum se mișcă, aș vrea să-i mai spun ceva, dar alunec din nou în somn, unde, pentru mine, mai este o licărire de nădejde. Mă neliniștește faptul că Hubert nu vrea să doarmă. Nici eu nu mai dorm la fel de bine ca odinioară. Pe la patru mă trezesc și mă simt cu totul alt om decît peste zi. Mi-e teamă de ora aceasta, căci eul meu din zorii zilei este o ființă necunoscută, neîndurătoare, hotărîtă să mă distrugă.

E din ce în ce mai frig. Mă ridic, spăl paharul de lapte. Sună telefonul ; e o greșeală. Îmi iau un pulover și ies pe verandă, să fac un pic de ordine. E o verandă de lemn care îmi place foarte mult. Scîndurile vechi, cenușii au, în bătaia luminii, sclipiri ca de mătase. Hubert a vrut la un moment dat să o dărîme, dar m-am opus. Vara, acolo e mica mea căsuță de lemn. Stau mai cu

plăcere în verandă decît în grădină. Uneori, în treacăt, îi mîngîi pereţii ; e atît de plăcut să mîngîi lemnul vechi.

Trebăluiesc pînă la patru şi jumătate cînd, socotind ziua încheiată, mă spăl, mă schimb şi plec după cumpărături. Pe la şase, Hubert se întoarce, în zilele petrecute cu doctorul Melichar soseşte acasă întotdeauna mai devreme decît de obicei. E bine dispus, ochii îi strălucesc. Pe mine mă dor toate oasele de oboseală, dar mă bucur văzîndu-l astfel. Binecuvîntat fie doctorul Melichar, oricine ar fi el, îmi închipui însă că este un mare şmecher, altfel compania lui nu i-ar face atît de bine lui Hubert.

Atmosfera la masă e plăcută ; bem împreună o sticlă de vin roşu. Eu nu beau mult, dar mă ameţesc, rămînînd totuşi foarte lucidă. În seara asta Hubert nu se aşază la televizor, ci ia un volum de artă, care tocmai i-a sosit cu poşta. Poşta mi-a adus şi mie ceva şi, văzîndu-l pe Hubert atît de adîncit în lectura lui, urc la mansardă.

Nu putea fi vorba să desenez, dar trebuia să-mi fac datoria. De data aceasta n-am mai citit plimbîndu-mă prin cameră, ci m-am aşezat la masă. Nu sînt obişnuită să beau vin şi de aceea am o senzaţie stranie, ca şi cum capul nu-mi e aşezat direct pe umeri, ci pluteşte ceva mai sus, în aer, gol şi uşor.

2 aprilie

Zăpada s-a dus şi odată cu ea gerul, al cărui scrîşnet nu-l mai pot auzi. În martie a venit moină. Zăpada albăstruie şi grea a dispărut şi,

într-o bună dimineaţă, am găsit poiana dinspre miazăzi golaşă. Snopuri palide, gălbui de iarbă se iveau ici şi colo, scăpate de povara iernii şi ceva mai tîrziu au răsărit primele flori, dediţei şi ciuboţica cucului ; ba nu, la început numai dediţei. Am încercat să le pictez, dar albastrul lor gingaş nu mi-a reuşit. Sînt prea frumoase ca să fie pictate sau, în orice caz, nu e o treabă pentru mine.

Luna martie a fost în general neplăcută ; umezeala, neliniştea pe care o simţeam în jurul meu, fără să o aud, îmi făcea rău.

Privesc apa, umflată de topirea zăpezilor, ieşind din matcă şi îmi imaginez vuietul ei tumultos. Treptat, am încetat de a-mi mai imagina sunetele. Pînă şi în visele mele totul a amuţit. Lumea e din ce în ce mai tăcută şi mă îndepărtez din ce în ce mai mult de ea. Îmi dau seama că îmi fac rău, dar nu mă mai pot împotrivi. Nu m-am hotărît încă să cobor în sat. Vînătorul îmi aduce tot ceea ce îmi este necesar şi îmi sînt necesare din ce în ce mai puţine lucruri. E un adevărat efort să mă scol, să mă spăl, să-mi schimb rufăria şi să-mi fac modestul meu menaj. Fiecare mişcare mă oboseşte. Din cînd în cînd mă tund, cu o foarfecă grosolană de tăiat hîrtia, dar numai atunci cînd părul îmi ajunge pînă la umeri şi-l simt prea greu. Mi-l leg cu o panglică ca să nu-mi cadă pe frunte. Nu mai întrebuinţez ruj, buzele îmi sînt palide, aproape albe.

Rătăcesc prin pădure. Vînătorului nu-i place asta. Mi-a scris un bileţel : „Nu te-ndepărta prea mult ! E periculos !" „De ce ?" am întrebat. M-a privit rece, duşmănos. „Se învîrtesc pe-aici tot fe-

lul de derbedei", a scris el, „și eu răspund de dumneata." Am rîs. Pesemne că rîsul meu i-a sunat ca țipătul coțofenei sau croncănitul unui corb, căci mi-a smuls bilețelul din mînă și l-a înfundat în sobă. A plecat trîntind ușa ; am simțit după curentul de aer care mi-a izbit fața. Mi-am încălțat ghetele de munte și am plecat în pădure. În pădurea care pornește chiar din spatele casei și care-l acoperă pe cel de-al doilea temnicer al meu și cel mai de temut.

Mă gîndesc, de multe ori, că munților nu le face nici o plăcere să stea așa înghesuiți unii într-alții. Fiecare visează, cred, să stea singur în mijlocul unei stepe imense. Nu s-ar simți cîtuși de puțin izolați. Din cînd în cînd, ar veni un vultur în zbor, aducînd, agățate de ghearele lui, un grăunte de pămînt, un fir de iarbă, de pe un alt pisc. Intimitatea aceasta ar fi de-ajuns ca să-i încălzească inima de piatră. Trebuie să fie frumos să fii munte, dar eu nu sînt munte, sînt doar coropișnița amărîtă și nedumerită.

Încerc să pictez o pasăre, un pițigoi de munte, dar nu-mi reușește ; arată frumos și singuratic, singurul pițigoi din lume. Cu mulți ani în urmă, cînd l-am cunoscut pe Hubert, am desenat un graur ; arăta vesel și părea să asculte ceva. Am vîrît desenul într-un cufăr, pe care l-am trimis mai tîrziu la niște cunoscuți, la țară, pentru a-l pune la adăpost. A căzut o bombă tocmai în locul acela. În cufărul distrus se găsea și trusoul meu, pe care mi-l cumpărase bunicul, tacîmuri de argint pentru șase persoane, cîteva porțelanuri fine și graurul. Pentru celelalte lucruri m-am consolat repede, dar de graur îmi pare într-adevăr foarte rău. Pe vremea aceea

eram cu desăvîrșire indiferentă la orice pierdere materială. Pe măsură ce trece timpul, îmi dau seama că niciodată nu îmi va mai reuși un astfel de graur. Nici nu ar mai avea cum să îmi reușească.

Hubert îmi scrie că a găsit un local pentru biroul său și că este pe punctul de a-l amenaja. Locuința însă i-au luat-o alții, care au oferit mai mult. Dar are acum altceva în vedere. Ferdinand este sănătos, îmi trimite multe sărutări și o mică fotografie. Nu cred în sărutările acestea. Ferdinand m-a uitat desigur de mult sau, în cel mai bun caz, sînt pentru el un personaj de basm. Micuțul a împlinit patru ani. Am ascuns imediat fotografia.

În fiecare zi alerg prin pădure. Mergînd repede, trebuie să bag de seamă să nu mă împiedic de rădăcini și să cad ; în felul acesta, sînt preocupată și nu mai gîndesc. Urc pînă pe coama muntelui, cobor panta pe cealaltă parte, pînă la un mic lac alpin, în care se varsă pîrîul Prusch. Există un drum mult mai ușor pînă la lac, dar prefer acest ocoliș, drumurile lesnicioase nu sînt făcute pentru mine. Ticăloșii aceia de care îmi tot spune vînătorul nu i-am întîlnit nicăieri, numai niște tăietori de lemne și o dată, pe malul lacului, un pescar. Pe țărm sînt cîteva cabane de lemn, foarte depărtate una de alta. Presupun că aparțin unor familii din oraș, care vin să-și petreacă vara aici.

Lacul este de un verde intens și pare a fi foarte rece. În anumite locuri e aproape negru. Acolo trebuie să fie adînc. Nici vara nu cred că se poate face baie aici.

Stau pe mal, privind peștii. E de neconceput cum pot trăi în acest veșnic frig. Dar par tare veseli și foarte vioi. Le spun : „Plecați de la mal să

nu vă vadă cineva". Știu că nu există nici o posibilitate de comunicare, totuși le vorbesc. Se pare că omul trebuie să vorbească pentru a nu-și pierde mințile. Poate că eu le-am pierdut de mult, dar nu-mi dau seama. Uneori simt, din desiș, ochi spionîndu-mă. Micile animale sălbatice mă privesc țintă, așa cum privesc și eu peștii, fără ca nici unul dintre noi să nu știe ceva despre celălalt.

26 iulie

De aproape trei luni n-am mai scris nici un cuvînt. Primăvara este mult mai greu de suportat decît iarna. Hubert voia să vină la mine de Paște, dar l-am rugat să rămînă acasă. La ce bun să ne chinuim ? Simțul datoriei, este atît de puternic la el, încît singurul lucru care-mi rămîne de făcut ca să-l determin să nu vină, este să-i scriu că n-aș putea suporta vizita aceasta ; că mi-ar pricinui un rău imens. El acceptă tot ceea ce este bine pentru mine. Îmi imaginez cît de mult suferă din cauză că simte cum i se ia o piatră de pe inimă odată cu primirea scrisorii mele. Nu-mi face nici o plăcere să-mi imaginez suferințele lui ; nu din noblețe, ci pentru că ceea ce e dureros pentru el e, în egală măsură, și pentru mine. În privința asta, nimic nu s-a schimbat. Se pare că în curînd va primi într-adevăr locuința. Nu va fi însă niciodată locuința mea. Ce-ar putea realiza în viață un tînăr avocat avînd alături o soție surdă ; ce ar putea face, de-altfel, oricare alt bărbat cu o soție surdă și cum aș mai putea fi o mamă bună pentru micul Ferdinand ? E de neimaginat... Este destul că Hubert e nevoit să mă întrețină. Dar și asta va trebui să

înceteze într-o zi. Am început să primesc comenzi pentru ilustrarea unor cărți de copii și alte lucrări asemănătoare. Ultima oară mi s-a cerut să pictez fluturi, fluturi de o frumusețe standard, așa cum îi dorea editorul. Într-o bună zi voi înceta de a mai fi pentru Hubert o povară din punct de vedere bănesc, altminteri însă îl voi împovăra tot restul vieții.

Eram atît de fericiți împreună, o fericire poate puțin ireală, puțin nesigură, dar cu vremea totul ar fi mers din ce în ce mai bine. E cu putință, tot atît de bine, să nu fi fost în stare a suporta mult timp prea strînsa noastră apropiere și să ne fi întors fiecare la vechile obișnuințe, eu la pictură, Hubert la prietenii pe care-i ținea în jurul lui, așa cum un senior își ține nebunii la curte. Dar toate astea, firește, n-o să le știm niciodată. Îi doresc, în orice caz, să-și găsească o altă soție sau, cel puțin, nebuni de curte ceva mai hazlii.

Nu mai știu ce simt cînd Hubert se-apropie de mine. Îmi amintesc doar că micul Ferdinand avea totdeauna mînuțele calde și că mirosea foarte plăcut, chiar dacă nu era imediat după baie. Oamenii mari nu miros niciodată atît de frumos. De cînd sînt aici, n-am văzut nici un copil. Mă bucur că e așa.

În mai, iarna s-a întors. Expediasem fluturii și revenisem la Imperiul roman. Era frig și ningea. Vînătorul arăta din zi în zi mai mohorît, iar odată și-a bătut cîinele cu sălbăticie. Am văzut totul din verandă. Cîinele urla, urla fără glas ; era atît de îngrozitor, încît m-am chircit în pat și am plîns. Poate că urlam tot atît de tare ca bietul animal. Simțeam că mă sufoc. Spre seară, cîinele s-a stre-

curat în casă, tîrîndu-se pe burtă ; puțin mai tîrziu, dînd din coadă, își urma stăpînul în pădure. Mai șchiopăta nițeluș, dar era fericit. Mi-ar fi plăcut să-i omor pe-amîndoi. Și dintre ei, fără îndoială, animalul era cel dintîi care și-ar fi meritat soarta.

Nu știu ce s-a petrecut cu mine în seara aceea, dar două zile nu m-am putut ridica din pat ; am zăcut cu fața la perete. Nu-mi amintesc ce gînduri îmi frămîntau mintea, știu doar că era ceva înfricoșător.

A treia zi dimineața, vînătorul a împins cheia din broască și a deschis ușa cu un speraclu. „Pleacă", i-am strigat. Mi-a scris pe un petic de hîrtie : „Eu răspund pentru dumneata. Vrei să chem doctorul ?" — „Nu, i-am răspuns sfîrșită, ieși, te rog, și-am să mă scol." A plecat, luînd cu el bilețelele și cheia camerei. Către prînz, m-am dat anevoie jos din pat. Camera era înghețată. Mă simțeam îngrozitor de slăbită și vedeam totul ca prin ceață. Vînătorul mă auzise, pesemne ; a venit sus, a aprins focul și mi-a adus o farfurie de supă groasă, cenușie. Ședeam ghemuită în fotoliul de piele și nu puteam nici să țin lingura în mînă. Atunci vînătorul m-a hrănit cu lingura. Supa era bună, gustoasă.

De ce n-aș fi primit, în definitiv, o farfurie de supă de la el ? Cine sînt, la urma urmei ? În ochii lui spălăciți, ca de obicei, am văzut o umbră de amărăciune. Nu-mi dorește moartea, are nevoie de bani. Poate chiar îi e milă de mine. Nu vreau să exclud cu totul această eventualitate.

Asta se petrecea prin mai. Unele zile sînt lungi ca săptămînile, unele săptămîni zboară, ca o singură zi. Cînd îl văd pe vînător coborînd în sat îmbrăcat în costumul lui cel bun, știu că e duminică. Adesea însă nu bag de seamă și atunci pierd șirul zilelor. Din cînd în cînd, îmi aduce un ziar. Îl citesc, dar nimic nu mă interesează cu adevărat. În cele din urmă aprind focul cu el.

Ca să nu mai ajung în situația de a fi hrănită de vînător, am început din nou să trăiesc. Vreau să spun că mă scol cînd se luminează afară, îmi termin treburile și plecăm în pădure. Mai tîrziu, mă așez în fotoliu și citesc istoria înfloririi și decăderii Imperiului roman. În fiecare zi îmi hrănesc păsărelele care vin la geam, uneori mai desenez cîte ceva. Fac totul numai de teama să nu cad bolnavă și să depind iar de vînător. N-aș mai vrea să văd vreodată expresia aceea ciudată a ochilor lui, nu mai trebuie să ajung niciodată pînă acolo, încît să inspir milă pînă și unui om ca el.

4 iulie

De cîteva zile îmi merge mai bine. Umblu mult prin pădure, uneori simt că sînt încă tînără, că trăiesc. Miroase a fîn și mirosul fînului mi-a plăcut totdeauna.

Hubert îmi scrie că e pe punctul de a obține casa și mă roagă să am puțină răbdare. Scrie așa fel, ca și cînd ar fi de la sine înțeles că va veni într-o zi să mă ia, că vom reînnoda firul vieții noastre, ca și cum nimic nu s-ar fi întîmplat. Își închipuie oare cu adevărat că intrînd în casa aceea, voi putea auzi din nou, sau ce altceva se petrece în capul lui ? Nu știu de ce se agață de o asemenea amăgire și nici cui îi folosește. Cît timp nu sînt lîngă el, se poate gîndi la mine ca și cînd aș fi per-

fect sănătoasă, plecată doar într-o călătorie. Hubert are oroare de oameni bătrîni, urîţi şi bolnavi. Nu are curajul să privească realitatea în faţă. În clipa cînd m-a îndepărtat, cînd m-a trădat, n-a făcut decît să-şi rămînă sie însuşi credincios. Iată că am aşternut pe hîrtie ceea ce n-aş fi vrut să gîndesc niciodată şi cu atît mai puţin să scriu. Îndepărtată, trădată. Pînă şi vînătorul ştie că are o răspundere faţă de mine ; dar Hubert, care nu ar fi în stare să lovească un cîine, Hubert m-a trădat. Gîndul acesta trebuie să-l chinuie destul. Dacă va primi cu adevărat locuinţa, va avea probabil nevoie de ani întregi ca să o aranjeze. Femeia căreia îi scrie rar, dar plin de solicitudine, femeia aceea nu mai există decît în mintea lui.

Aş vrea să nu se simtă vinovat. Cine doreşte să trăiască, trebuie să aibă puterea ca, măcar o dată în viaţă, să făptuiască o trădare. Trebuie să te obişnuieşti cu gîndul acesta, aşa cum suporţi o infirmitate. Numai că Hubert nu s-ar putea obişnui cu aşa ceva.

Astăzi, în poiană, şedeam întinsă, cu ochii închişi. Soarele îmi bătea pe faţă şi m-a cuprins somnul. M-am trezit, cu senzaţia că cineva mă priveşte ţintă. Pisica şedea la trei paşi de mine şi mă fixa cu ochii ei gălbui. Vedeam că se petrece ceva în căpşorul ei. I-am vorbit în şoaptă, sau, cel puţin, credeam că e în şoaptă. Speriată, a făcut un salt înapoi. Cuvîntul este, pentru ea, doar preludiul bătăii. Aşa că am tăcut, iar ea s-a aşezat din nou, cuminte. Aş fi vrut s-o mîngîi — era atît de mult de cînd nu mai dezmierdasem pe cineva — şi am întins mîna. Cu salturi mari, s-a refugiat într-un tufiş. E mai bine pentru ea să nu ştie cît de

plăcut este să fii dezmierdat. Asta ar putea să o zdruncine într-atît, încît să-şi piardă judecata ei sănătoasă, de pisică. Trebuie să rămînă liberă şi vioaie, să-şi urască asupritorii ; numai ura şi prevederea o pot ţine în viaţă. Îi spun : „Să nu ai încredere în nimeni, pisicuţo, oamenii nu vor decît să te chinuie şi să-ţi omoare puii. Rămîn singură, pisicuţo, într-o zi te vor înhăţa şi-ţi vor vinde pielea, dar e mai puţin dureros să fii ucis de un duşman decît de un prieten. Întipăreşte-ţi toate astea în urechiuşele tale frumoase !"

Mă privea din tufiş, cu gîtul întins şi, în soarele amiezii, ochii îi sclipeau roşietici. Doream atît de mult să-i ating blăniţa moale, încît îmi simţeam mîna tremurînd. Dar nu m-am mişcat şi am închis din nou ochii.

6 august

Hubert a înţeles că totuşi nu e bine să vină să-şi petreacă aici concediul, aducîndu-l şi pe micul Ferdinand. Ar fi condiţii mult prea aspre pentru un copil. Hubert găseşte argumentele mele foarte judicioase ! Mă bucur că-şi poate domina conştiinţa încărcată în aşa fel, încît să nu facă prostii. Copilului, o astfel de întîlnire, i-ar pricinui numai rău. L-am rugat pe Hubert să nu mă viziteze pînă nu va fi terminat definitiv cu locuinţa ; nu aş mai putea suporta o asemenea surescitare. Acest schimb de scrisori e trist pentru noi, deşi, pentru cineva care priveşte lucrurile din afară, ar putea să pară de-a dreptul comice. Uneori mă simt şi eu în stare să privesc totul din afară şi atunci mi se par într-adevăr amuzante. Aici, cu timpul, ajungi să fii

cu totul în afara lumii. Lui Ferdinand îi merge straşnic, scrie Hubert. Asta o cred chiar şi eu, băiatul a fost doar slăbiciunea soacrei mele. Îl răsfaţă, desigur, mai mult decît aş fi făcut-o eu.

Mai sînt şi alte cauze care mă fac să doresc ca Hubert să nu vină. Cred că aş ţipa, dacă ar încerca să se apropie de mine. Ar fi cu totul şi cu totul nelalocul lui, mai ales că nu-mi dau seama cum sună acum ţipătul meu. Îmi închipui că sună cumplit şi mi-e teamă că l-ar îngrozi prea tare pe Hubert.

Mă gîndesc adesea la părinţii mei. Au murit amîndoi de tuberculoză, fără să facă prea multă zarvă. Mă ţineau departe de ei pe cît era posibil, nu m-au sărutat niciodată şi abia dacă mă atingeau. Cred că sufereau văzînd că adevăratul meu cămin era casa bunicului. Înainte vreme nici nu mă gîndeam la toate astea. Iar acum este prea tîrziu. Toţi cei cu care aş putea vorbi despre vremurile acelea, au dispărut. În copilărie, eram flămîndă de dragoste ; mîngîiam toţi cîinii, toate pisicile şi dacă nu aveam vreuna prin apropiere, sărutam pietrele şi trunchiurile copacilor. Pesemne că sufeream într-adevăr de lipsa mîngîierilor. Dar, pe de altă parte, nu suportam să fiu mîngîiată şi sărutată nici chiar cu sila. Eram fericită că bunicului nu-i trecea prin minte aşa ceva. Mă privea şi ştiam că mă iubeşte, sau, cîteodată, mergeam pe cîmp, ţinîndu-ne de mînă ; asta era tot.

În primii ani de căsnicie, Hubert era foarte tandru cu mine. Asta uneori mă speria puţin. Ţin minte că în copilărie am avut angină şi sufeream cumplit de sete. Cînd mi se dădea de băut însă, nu puteam să înghit.

Sper că n-a remarcat asta niciodată. Eram pe deplin fericită, în măsura în care un om matur poate fi fericit. Iată de ce îmi pare atît de rău că n-am putut să-mi apropii pisicuţa. Nu mai reuşesc să-mi amintesc chipul lui Hubert şi asta mă chinuie într-atît, încît nici nu mai vreau să încerc.

Ieri am făcut baie în lac. Mi-am simţit pur şi simplu trupul tăiat în două. După aceea am stat chircită, tremurînd, pe pajişte. Apa este ucigător de rece. Nu e deloc plăcut să te scalzi, fără să auzi clipocitul apei cînd te scufunzi. Ce fel de ţinut mai e şi ăsta unde, în august, apa îngheţată îţi arde trupul ?...

7 septembrie

Mă bucur că vara e pe sfîrşite. O vară întreagă, îngropată sub o tăcere ucigătoare. Furtuni pe care le văd doar, ropote de ploaie care nu ajung la auzul meu, vîntul tăcut care-mi zbîrleşte părul, cîntec de păsări care nu mai răsună pentru mine, cîini de vînătoare trecînd în goană pe dinaintea mea fără să le aud lătratul. Totul în jurul meu e ca o lume mută, într-un vechi tablou. Aştept iarna, să mă pot ghemui din nou în fotoliul meu de piele, să citesc şi să desenez. Cu siguranţă, voi suferi mai puţin. Am să îngheţ, cu încetul, şi eu nici măcar n-am să remarc.

De la un timp, la vînător vine o femeie. Îl vizitează aproape în fiecare seară, o femeie între două vîrste, zveltă, dar cu sînul mare, revărsat. Îi lipsesc doi dinţi în faţă şi are ochii tot atît de şterşi ca ai vînătorului. Cînd se lasă seara, dispare în

casă. Poate că o bate cu aceeași sălbăticie cu care-și bate cîinele ; nu pot auzi nimic din ceea ce se petrece acolo, jos. Cînd ne întîlnim, femeia mă privește pieziș, cu un amestec de obrăznicie și slugărnicie. Nu voi vorbi nimănui despre taina ei, dacă e cumva vreo taină la mijloc.

Nu renunț la ideea de a coborî în sat. Într-o zi m-am decis și am pornit la drum. Cînd am zărit însă din depărtare casele, m-am întors și am strecurat sub ușa vînătorului lista de cumpărături. Am pierdut momentul. Trebuia să o fi făcut de la început, oamenii s-ar fi obișnuit cu mine. Acum prea tîrziu, mult prea tîrziu pentru toate.

Lucrez la un desen, o coțofană, o pasăre frumoasă, strălucitoare. Pare mai singuratică decît oricare dintre păsările mele de pînă acum, mai tristă chiar și rece. Nu-mi place coțofana asta, deși mi-a reușit foarte bine. Numai că n-aș vrea s-o țin în camera mea. Mi-e frică de ea.

15 octombrie

Ieri am ajuns pe un platou, sus. Vînătorul nu se mai sinchisește pe unde rătăcesc. Pare să fi înțeles că bilețelele lui cu formula „Eu răspund pentru dumneata", nu mă mai impresionează. Acolo, sus, e pustiu, locul mi se potrivește. La coborîș am descoperit o poieniță plină cu tufe de coacăze. Nu erau încă roșii de tot, fiindcă nu se copseseră ; arătau ca niște boabe de mărgean. Am cules o mînă și le-am mîncat. Sînt teribil de amare și sterpezesc dinții.

Cînd am coborît spre lac, în fața uneia dintre cabanele de lemn, stătea un om, privind luciul

apei. Cel puțin așa cred, căci nu-i puteam vedea decît spatele și ceafa, acoperită de un păr arămiu, ondulat. S-a întors și mi-a spus ceva. I-am răspuns, străduindu-mă să articulez cît mai clar : „Sînt surdă. Dacă vrei să mă întrebi ceva, trebuie să scrii". S-a uitat fix cîteva clipe la mine, pe urmă a părut a se dumiri, fiindcă a scos din buzunarul hainei un pix și o bucățică de hîrtie și a scris cu litere de tipar : „E adevărat că nu auzi ?" Am aprobat dînd din cap. Părea să-l bucure acest lucru ;în orice caz m-a invitat, prin scris, firește, să beau cu el o limonadă. Mi-am dat seama că nu o face din milă, așa că am primit. Mi se părea o aventură extraordinară, să beau un pahar de limonadă în compania cuiva. Străinul avea o față cu totul deosebită, mare și foarte palidă, cu ochii depărtați și limpezi ca apa. Gura mare, cu buze fără culoare, cu dinți sănătoși, îngălbeniți de tutun. Ceea ce te frapa la el cel mai mult erau ochii, atît de depărtați și părul roșu-arămiu. Impresia pe care o face este mai curînd a unui om urît și oarecum înfricoșător. Dar nu-mi pot permite să aleg oamenii care sînt dispuși să bea cu mine o limonadă și să-mi vorbească, da, mai ales să-mi vorbească. Era pus pe vorbă și, în mod evident, îi făcea plăcere că nu-l puteam auzi ; arăta ca un om singuratic, care nu-și mai poate suporta singurătatea. La început m-a privit scrutător, dar din momentul cînd s-a convins că într-adevăr nu aud și nici nu puteam citi nici un cuvînt pe buzele lui, și-a dat frîu liber, fără să mă mai bage în seamă. Uneori cred că țipa, sau cel puțin așa mi se părea. Îmi venea greu să-l privesc și mi-am întors ochii spre lac. Cînd, după un timp, l-am privit din nou, mi-am dat seama că

pe chipul lui se petrecuse ceva înfricoşător. Era desfigurat, descompus, la drept vorbind nu mai era un chip omenesc. Părul i se lipise de frunte şi mici şiroaie de transpiraţie i se prelingeau sub guler. Răspîndea un miros iute, înţepător. M-am ridicat spunîndu-i : „Mulţumesc pentru limonadă, acum trebuie să plec". O secundă m-a privit ca şi cum ar fi vrut să mă oprească cu forţa, apoi s-a răzgîndit şi mi-a scris ceva pe hîrtie. Mîna îi tremura atît de tare, că abia am putut citi, deşi scrisese totul cu litere de tipar.

E o poveste foarte ciudată. Mă roagă să vin ori de cîte ori voi putea şi să-l las să-mi vorbească. Cum arăta disperat şi nu părea în toate minţile, m-am silit să-i zîmbesc şi i-am spus : „Pe mîine". Apoi am plecat, fără să privesc îndărăt. Cred că a rămas pe loc, privind în urma mea, pînă m-a pierdut din ochi.

Am stat şi am reflectat. Nu mai cred că e nebun, deşi ochii aceia nu pot fi ai unui om normal ; cred mai curînd că ascunde o taină care i-a devenit de nesuportat. Ar putea tot atît de bine să-şi descarce sufletul în faţa unui cîine sau a unui copac, ar fi chiar mai prudent, dar n-are poate destulă imaginaţie şi simte nevoia să se amăgească în asemenea clipe cu o prezenţă omenească. Vînătorul ar scrie desigur : „Poate că e un criminal ! Eu răspund !" Chiar dacă e un ucigaş, pe mine nu mă va ucide, fiindcă îi sînt necesară.

E o senzaţie curioasă, să te simţi din nou necesar, după atîta timp. Mă voi duce să-l văd din nou. Poate că mă voi putea obişnui cu chipul şi cu mirosul lui. Ciudat, cineva are nevoie de mine, sau

nu neapărat de mine, dar de prezenţa mea fizică. Limonada avea un gust greţos, lipicios. Acum nu-mi mai pot aminti gustul coacăzelor, şi îmi pare rău.

Am strîns foile citite şi le-am dus în pivniţă. Am privit cum le-au mistuit flăcările, una cîte una. Scrisul meu s-a schimbat foarte mult, nu mai este atît de înclinat şi literele mari le fac altfel ; nu mai seamănă cu scrisul meu de şcolăriţă. Privind foile cum ard, nu mă puteam gîndi la altceva.

Îmi simţeam iar capul bine aşezat pe umeri, dar eram tare obosită şi aş fi dorit ca săptămîna asta să fi trecut. Aşezată pe o ladă, cu faţa în mîini, am aşteptat pînă cînd flăcările au prefăcut totul în cenuşă.

Sus, Hubert era tocmai pe punctul de a deschide televizorul. M-am aşezat lîngă el pe sofa, dar pesemne că am adormit pe loc. Cînd m-am deşteptat, eram cu capul rezemat pe umărul lui ; mi-a spus că am dormit vreo oră. Mi-a turnat un pahar de coniac ; am văzut că şi el băuse. Asta se întîmplă foarte rar, Hubert bea numai cînd este într-o stare de euforie, niciodată ca să-şi alunge momentele de depresiune ; în ce mă priveşte, eu beau numai cînd mă aflu în societate.

A închis televizorul, deşi nu se terminase programul şi a mers la culcare odată cu mine. A fost ca de obicei, cînd alcoolul îl face să scape puţin hăţurile. Apoi a adormit imediat. Eu am mai stat un timp trează. Căci dormisem o oră în faţa televizorului.

JOI

Dat fiind că Hubert avea de lucru la tribunal în timpul prînzului, am hotărît să mă duc la coafor. Merg totdeauna cu plăcere după o zi de scuturătură, cînd părul mi-e plin de praf și fără viață. Mă bucura gîndul că nu trebuie să mă grăbesc ; nimic nu-mi displace mai mult decît să fac totul pe fugă.

Peste noapte a început fönul și mi-am dat seama după aceea că, de fapt, îl simțisem încă de ieri. Cerul era albastru și aerul nefiresc de cald. Fönul nu-mi displace. Vîntul de nord mă face să sufăr, mă simt bolnavă, zdrobită, mă doare tot ce poate să te doară la vîrsta mea. Fönul, dimpotrivă, mă face sprintenă, veselă și nefiresc de vioaie. Văd, aud, miros, mai bine ca de obicei. Seara sînt îndeobște frîntă de oboseală, dar am mintea la fel de limpede și nu pot adormi fără somnifer. În patul conjugal, a nu putea adormi, este chinuitor. De teamă să nu-l trezesc pe Hubert, nu îndrăznesc să citesc și nici să mă întorc de pe o parte pe cealaltă. Dacă văd că nu adorm cu nici un preț, mă strecor afară din cameră, urc la mansardă, mă uit la fotografii vechi sau citesc ceva. Asta are, cum e și firesc, darul să mă trezească de tot. În cele din

urmă mă-ntind pe divan, mă mai răsucesc un timp și, într-un tîrziu, totuși, adorm.

Mi-ar face plăcere să dorm din cînd în cînd în mansardă. Dar Hubert nici nu vrea să audă de-așa ceva. Nu-mi dau seama de ce această propunere a mea îl jignește, dar e evident că se simte jignit și de aceea abia dacă mai aduc vorba despre asta. Cînd sînt răcită, este de-a dreptul neplăcut. Nu pot să înțeleg de ce Hubert vrea cu orice preț să doarmă lîngă o femeie care, la fiecare două minute, își suflă nasul. După fiecare strănut sau acces de tuse, oftează încet, resemnat. În afară de asta, nu e nimic mai rău decît să fii silit să-ți sufli nasul cu discreție, metodă care nu poate să se bucure, dealtfel, de nici un succes. Cînd îl aud pe Hubert oftînd, simt de fiecare dată că-l urăsc pentru cîteva minute. De ce, pentru Dumnezeu, nu pot să mă instalez la mansardă și să fac ce-mi place cu nasul meu ? Cel puțin, dacă n-ar ofta ! Oftatul acesta nu are nici o noimă și este, pe deasupra, un fel de șantaj. Mă face să mă simt vinovată, într-o situație în care nu poate fi vorba de vinovăție.

Toamna și primăvara răcesc cu regularitate și atunci începe calvarul. Răceala mea nu durează, ce-i drept, mai mult de o săptămînă, dar ia totdeauna o formă deosebit de gravă. O asemenea săptămînă poate părea o veșnicie. Mă simt cu totul sfîrșită, mi-e silă de propriul meu trup. În astfel de zile, cînd îl văd pe Hubert, dimineața, așezîndu-se, palid și nedormit, în fața micului său dejun spartan, i-aș arunca o chiflă în cap. Nu o fac niciodată, firește, dar mi-ar plăcea să văd cum ar reacționa.

De la primul strănut, spun: „Azi cred că o să mă culc în mansardă". Hubert arborează un aer patern și răspunde: „Ai să rămîi frumușel aici. În mansardă trage și apoi divanul are un arc rupt. Ce, mă iei drept un Barbă-Albastră, a cărui nevastă trebuie să doarmă într-o mansardă rece, pentru că are guturai?" Adevărul e că în mansardă nu trage cu nimic mai mult decît în restul casei, iar arcul rupt al canapelei nu mă deranjează cîtuși de puțin. E nostim faptul că nu poate să suporte o despărțire oricît de scurtă. Dacă vreodată mi-ar trece prin minte să călătoresc singură, ar interpreta-o, desigur, ca o totală lipsă de atașament din partea mea. Apoi am uneori gînduri care nu-mi trec prin minte decît la mansardă și pe care, de fapt, n-ar trebui să le am. Să fi uitat oare totul cu adevărat, sau vrea să remedieze ceva? Înțelege să ispășească tot restul vieții, sau mă iubește, poate, mai mult decît atunci? Nu am să aflu niciodată și nu are, dealtminteri, nici o importanță, căci nu am în nici un caz intenția să călătoresc vreodată singură. Hubert preferă să tacă. Poate că născocește mereu motivări pentru toate acțiunile lui și ridică un eșafodaj care, oricare ar fi împrejurările, nu are voie să se prăbușească. Asta îi cere un mare efort. Nu ar trebui să-l urăsc nici măcar o clipă pentru oftatul acela resemnat, și totuși o fac.

Am mai trebăluit puțin, așa că nu am reușit să ies din casă înainte de ora nouă. Plicul era în cutie, nu mi-am dat însă osteneala să mă întorc din drum. Fönul făcea să-mi simt mintea foarte limpede și îmi închipuiam că știu o mulțime de lucruri. Și totuși aș fi vrut să nu am habar de nimic. Am izgonit toate gîndurile din mansardă și mi-am zis

că nu era cea mai potrivită zi pentru a merge la coafor. Fönul face ca părul meu să devină rebel, încărcat de electricitate, ca blana de pisică, lunecînd în toate părțile. Dar Lisa îi va veni totuși de hac într-un fel.

Lisa este coafeza mea și sînt întrucîtva îndrăgostită de ea. Este cea mai fermecătoare creatură care se poate imagina. Are un păr lins, brun, înnodat la ceafă într-un coc, o piele luminoasă, de culoarea cafelei cu lapte, o gură micuță, plină, ochi negri, alungiți, foarte blînzi. Aș putea s-o privesc ore în șir — este întruchiparea feminității. Totul la ea este armonios, vocea, mișcările, liniștea și grația care emană din toată ființa ei. Nu e deloc plinuță, ci doar ușor și delicat rotunjită. Bineînțeles Lisa are și ea oase, ca orice om, dar nu se remarcă și asta-ți face plăcere. Nu am văzut-o niciodată morocănoasă. Surîsul ei face să coboare în micul salon de coafură o pace desăvîrșită, transformîndu-l într-un templu, în care pare că se oficiază un ritual tainic, în cinstea unei zeițe de mult uitate.

Lisa lucrează toată ziua în salonul de coafură, seara îngrijește de soțul și fiica ei, gătește pentru ziua următoare, spală, calcă și nu ajunge niciodată să se culce înainte de ora unsprezece. Nu de la ea știu toate astea, dar pot să mi le imaginez. Lunea face curățenie, iar duminica o consacră în întregime familiei. Totuși mîinile ei sînt netede și fine, nici o unghie nu e ruptă. De trei ani nu încetez să o admir. Cum reușește, cum poate să o scoată la capăt, ce se petrece înăuntrul ei? De multe ori mă gîndesc că nu se petrece mare lucru și poate tocmai acesta este secretul desăvîrșirii Lisei. Nici o cută nu-i brăzdează fruntea. Cred că este și deș-

teaptă, deși nu se bagă de seamă. Și asta este o trăsătură plăcută. Tot ce spune este cuviincios și la locul lui, dar nu rostește niciodată o frază pe care să nu o întîlnești în paginile oricărei reviste ilustrate pentru femei. Poate că se bucură, pe lîngă toate celelalte, de o memorie ieșită din comun. Dintre femeile pe care le cunosc, e singura care a încercat toți detergenții ; în afară de asta, posedă arta de a aranja o masă — lucru care mie îmi dă totdeauna bătaie de cap. Știe, de asemenea, ce anume pălărie se asortează la cutare rochie, ce pantofi merg la ținuta respectivă și cum trebuie să fie poșeta. Toate acestea le-aș găsi ucigător de plicticoase, dacă nu ar veni din gura drăgălașă a Lisei. Așa, însă, sună ca însuși glasul înțelepciunii și au darul să mă facă să mă simt proastă și nepricepută.

În rest, Lisa nu este prea vorbăreață și anumite discuții le evită în mod sistematic. Așa, de exemplu, nu vorbește niciodată despre boli și despre politică. Singura remarcă pe care am auzit-o la ea vreodată în legătură cu politica, a fost că găsește condamnabil orice exces în acest domeniu. O remarcă, de asemenea, cuviincioasă și plină de bunsimț. În general lucrează plină de calm ; uneori doar îi tresare o sprînceană, sau un zîmbet îi adîncește colțul gurii. Desigur își are tainele proprii, pe care le păstrează numai pentru sine. E destul de mult din partea ei faptul că, mereu la fel de îndatoritoare, trebuie să aranjeze, cu mîinile-i frumoase, capetele nesuferite ale clientelor. Niciodată nu înfige un ac în piele, niciodată nu strînge prea tare un bigudiu și, cînd toate clientele au intrat sub cască, trece prin fața lor ca o zeiță binefăcătoare, reglează ici-colo temperatura la cască, aduce reviste și oferă tuturor zîmbetul ei. Dacă cineva fumează, încrețește un pic nasul micuț și vinovata stinge pe loc țigara ; atît de bine ne-a format Lisa. Poartă niște ghete cenușii înalte, cu șiret, care lasă degetele și călcîiele libere și care, la drept vorbind, sînt urîte ; ei însă îi dau un nu-știu-ce matern, care îi vine de minune.

Soțul Lisei pare puțin cam prostănac, dar foarte îngrijit și bine hrănit. Nu înțeleg ce-i place la el, poate doar faptul că este soțul ei. Dar astea sînt speculații fără rost ; în realitate nu știu nimic despre ea. Fetița ei seamănă tatălui, este cuminte și binecrescută. Păcat, nu pare a fi moștenit nimic de la Lisa. Dar nu cred că Lisa își face din asta o problemă. Soțul ei este tehnician radiofonist și cîștigă destul de bine, Lisa cîștigă și ea, mica familie are o mașină și tot felul de aparate casnice care, în ziua de azi, par indispensabile, în orice caz, are mult mai multe decît am eu. Iarna pleacă în concediu la schi, vara se duc undeva la Marea Adriatică și toți trei sînt foarte bine îmbrăcați. Aceasta este lumea Lisei, pe care eu nu o înțeleg și care mi-ar părea insuportabilă, dacă nu ar fi locuită de ea.

Astăzi am avut de așteptat puțin. Era ocupată cu părul albăstriu al unei doamne în vîrstă, care se admira, încîntată, în oglindă. Așa că am avut răgazul s-o studiez în liniște, întîi din față, apoi din profil, un profil aproape înduioșător, cu un năsuc poate puțin prea mic și cu buza inferioară ușor pronunțată. Odată am încercat să-i fac un portret, din memorie, firește, dar n-a ieșit nimic. Este prea diferită de insecte, de șopîrle și de păsări. Nu sînt în stare să desenez nici un iepure, de

o pisică nici vorbă nu poate fi. Sau, mai bine zis, le desenez, dar nu par reale, le lipsește o trăsătură esențială. Mă irită faptul că talentul îmi este atît de limitat. Chipul Lisei a căpătat, sub condeiul meu, înfățișarea unei larve alunecoase, stupide.

Doamna cea bătrînă a plecat și Lisa a venit să mă ia pe mine. Îmi spală întotdeauna părul ea însăși, un avantaj de care nu se bucură oricine. Nu-mi închipui că mă simpatizează în mod deosebit, mă consideră doar o clientă mai puțin obositoare, căci sînt de acord cu tot ce face. Mi-am aplecat capul pe spate, deasupra chiuvetei și m-am lăsat în grija degetelor ei fine, puternice.

Înainte mă duceam la coafor fără nici o plăcere. Nu suport să fiu atinsă de mîini străine și mai cu seamă nu-mi place să fiu trasă de păr. Cu Lisa, este cu totul altceva. Mîna ei nu-mi e străină. Uneori îmi închipui că mîinile acestea, cîndva, foarte demult, m-au legănat, atît îmi sînt de familiare.

În timp ce-mi rula părul pe bigudiuri, îi priveam pe furiș, prin oglindă, fața liniștită, preocupată. De ce oare nu pot să desenez fața aceasta ? Cred că se odihnește în timp ce se ocupă de mine, căci tac aproape tot timpul. Îmi simțeam sufletul plin de recunoștință. Lisa arăta ca un copil adîncit în jocul lui și, în același timp, ca o mamă aplecată asupra copilului. Copilul eram eu. Îmi făcea plăcere gîndul că nu știu aproape nimic în legătură cu ea și că nu o voi cunoaște, probabil, niciodată pe Lisa, cu adevărat. Cred că are cam douăzeci și șapte de ani. De îndată ce va începe să se schimbe, trebuie să caut o altă coafeză. Să sperăm că nu se va întîmpla prea curînd. Gîndul era supărător, dar

trebuia să admit că și Lisa va avea, într-o zi, riduri, bărbie dublă, întocmai ca toți ceilalți oameni. În clipa aceea nu mă puteam suferi, dar nu mai avea nici o importanță, mi se întîmplă de foarte multe ori. M-am obișnuit. În genere, nu sînt un om prea plăcut. Cred că însușirea mea cea mai de preț este aceea că nu sînt insistentă și las oamenii în pace ; tocmai calitatea asta izvorăște, de fapt, din cea mai profundă neputință. Desigur, nu-mi va folosi la nimic faptul că mă feresc de ceea ce e urît și înfricoșător. Vine o zi cînd pe toți ne ajunge din urmă marea urîțenie și marea spaimă. Atunci nu mai putem fugi și sîntem striviți de zid. În clipa aceea, ar fi bine să fii surd, orb, nesimțitor, dar nu poți să te bizui pe asta.

Lisa m-a așezat la cască și mi-a adus un vraf de reviste, punîndu-mi-le dinainte. Nu aveam chef să citesc și am închis ochii. În ultimul timp citesc din ce în ce mai puțin. Mă gîndesc uneori că cititul a fost inventat numai pentru a sustrage oamenii de la preocupările cu adevărat serioase. Numai că nu știu ce este cu adevărat important, și, cu felul meu de a gîndi, nici nu voi afla vreodată. Nici cu gînditul nu ajungi prea departe, dar mi-a devenit un fel de obișnuință. Uneori reușesc să nu mai gîndesc și atunci văd imagini. Se pare că asta este cu adevărat important pentru mine, chiar dacă nu le pot interpreta.

În timp ce căldura îmi învăluie capul, sub pleoapele lăsate îmi apare o imagine. O făptură monstruoasă, din hîrtie cafeniu-cenușie, ca larva unei insecte, atîrnată la capătul unui fir argintiu. Părea moartă și nu era totuși, căci din timp în timp, sub crusta cornoasă, se simțea zvîcnind ceva, pulsînd

chinuitor, agitat. Ceva era pe cale să iasă la lumină. Deodată, pielea a crăpat într-un loc și am zărit o strălucire albăstruie, metalică ; am holbat ochii. Nu voiam să văd ce se ivea acolo. Era prea devreme, trebuia să mai rămînă un timp în învelișul său. Cu larva aceea cafenie mă puteam obișnui într-un fel, ființa cea nouă m-ar fi putut înfricoșa și nu vreau să fiu înfricoșată.

Cînd eram copil, îmi amintesc foarte bine, mă înspăimînta gîndul că m-aș putea speria brusc de ceva. Îmi închipuiam că aș fi murit pe loc. Nu știam precis ce înseamnă „a muri" — eram încă prea mică — știam doar că, după o asemenea spaimă, s-ar fi putut să nu mai fiu. Frica aceasta nu a dispărut niciodată cu totul. M-am deprins doar cu ea și nu mai găsesc atît de înfricoșător gîndul că s-ar putea să nu mai exist.

Țineam ochii larg deschiși. Nu o zăream nicăieri pe Lisa ; fața ei mi-ar fi făcut bine. Am încercat să-mi abat gîndurile — mi-am propus să m-apuc cît de curînd de spălat geamurile. În lumina soarelui, sînt destul de tulburi și pătate. În afară de asta, ștersul geamurilor este o treabă care mă ajută îndeobște să dorm minunat. Nu se poate nega, din păcate, că eu, care înainte iubeam cu pasiune somnul, nu mai dorm decît în virtutea obișnuinței. Somnul nu mai este pentru mine izbăvirea de orice rău, ci doar o stîngace încercare de evadare.

Mi-am privit în oglindă chipul, care, îmbujorat de căldură, părea mai tînăr. Strălucirea aceasta mincinoasă avea să pălească în curînd. De îndată ce bigudiurile nu mai întind pielea, obrajii cad puțin, pielea se lasă, flască, peste mușchi. Nu ăsta

ar fi cel mai rău lucru. A fi tînăr nu înseamnă neapărat a avea pielea netedă, ci a avea speranță. În fiecare dimineață să te trezești cu nădejdea că vei trăi ceva nou, că fiecare oră, fiecare clipă poate aduce evenimentul cel mare, nebănuit, care va veni, oricum. Nu-mi mai aminteam de ziua aceea cînd nădejdea a murit pentru mine, sau poate nu a murit cu totul ? Mai există ceva de care mă agăț : speranța că, într-o zi, voi reuși să desenez o pasăre care nu e singură pe lume. Ceva o va spune, în felul în care-și va ține căpșorul, în încordarea ghearelor mici, sau poate numai în coloritul penelor. Oricum, pasărea aceasta doarme cuibărită în mine, trebuie doar să o trezesc. Un miracol pe care numai eu singură îl pot înfăptui. Ce se va petrece oare apoi, după clipa dorinței împlinite ? Poate tocmai din cauza aceasta nu vreau ca pasărea să iasă la lumină. Pe nimeni în lume nu interesează ca dorința mea să se realizeze, nici chiar pe mine. Este o speranță care s-a desprins de mine, care mă folosește doar ca pe un mijloc de a-și atinge ținta. Care țintă, oare ?

O umbră a lunecat pe luciul oglinzii și a trecut. Cu Hubert ce se petrece oare ? El ce nădăjduiește ? O vreme, a visat să-și clădească o casă. A moștenit apoi una, dar nu era casa lui și visul s-a năruit. Uneori, mă tem că Hubert nu mai speră nimic. Nu pot ști însă cu certitudine. Despre lucrurile acestea nu discutăm.

Lisa s-a apropiat și a învîrtit un buton și abia atunci am descoperit că sub casca mea devenise insuportabil de cald. Cum de știuse Lisa înaintea mea ? Minunată Lisa, care știe totdeauna exact ce este de făcut. Unde-i zboară oare gîndurile în

timp ce montează bigudiurile ? La niște perdele noi pentru dormitor, sau, poate, la un viitor strălucit pentru fetița, care-i seamănă atît de puțin ? Fetița visează desigur ca, seara, să fie învelită și dezmierdată de mămica ei. Desigur, uneori are voie să vină în patul Lisei, să-și încălzească degetele de la picioare. E o adevărată plăcere să știi că există fetițe atît de fericite. Mama mea nu a fost o mamă bună. Am venit pe lume doar din întîmplare, pentru a tulbura liniștea unei case, unde singurul lucru important era doar temperatura tatălui meu. Eu însămi nu sînt o mamă bună și nici o soție bună. Fac tot ce-mi stă în putință, dar cui îi folosește strădania mea ?

Sub cască nu-mi puteam întoarce capul și am zărit-o doar cu coada ochiului pe Lisa trecînd. O strălucire gingașă, liliachie, apoi a dispărut. Obosită, am închis ochii.

Larva era tot acolo. Nu mai atîrna la capătul firului de argint, ci se afla pe o masă. Vedeam, cu teamă, freamătul, pulsația, înfiorînd crusta cenușie. Ființa ce stătea să se nască se agita mereu mai puternic. Dintr-o clipă într-alta, învelișul cornos avea să plesnească. Am deschis iute ochii, dar era prea tîrziu. Un ochi de un roșu-purpuriu mă fixase o clipă. Era un ochi rău și m-am străduit să uit ființa aceea cuibărită sub pleoapele mele.

Apoi am auzit un declic și zumzetul monoton ce-mi învăluia capul a amuțit. Lisa a venit și mi-a ridicat casca și a reușit să-mi disciplineze întrucîtva părul rebel. Am pomenit ceva despre fön și Lisa a pretins că mama ei îl simte cu treizeci și șase de ore înainte. M-a mirat faptul că are o mamă. Mi-a așezat o oglindă la ceafă și din momentul acela, într-adevăr, nu-mi mai rămînea altceva de făcut decît să mă ridic și să plec departe de acest sanctuar feminin în argint și nuanțe pale de mov, departe de Lisa și de fața ei. I-am strecurat cîteva monede în buzunar ; mi-a mulțumit nu umil și nici arogant, ci firesc, exact așa cum ar trebui să mulțumească un om altuia, pentru un mic dar. Ochii negri îi sclipeau cald sub genele lungi. Am fost o clipă tentată să-i mîngîi obrazul de culoarea cafelei cu lapte, dar n-am făcut-o, bineînțeles. Dimpotrivă, m-am grăbit să ies pe ușă fără să întorc capul. Ar fi drăguț să o pot lua pe Lisa acasă, cu mine, să o țin sub un clopot de sticlă, dar, cu siguranță, ei nu i-ar face plăcere.

Afară era foarte cald și-mi simțeam urechile arzînd, așa cum mi se întîmplă ori de cîte ori ies de sub cască. Nu este plăcut nici iarna, pe ger, dar cînd e fön, devine de-a dreptul supărător. Știam că nimeni nu va băga de seamă. Pe cine interesa urechile mele ? Toți oamenii păreau foarte zoriți, începuse, pesemne, pauza de prînz. Doar cîțiva elevi ieșind din curtea liceului din apropiere, băieți și fete, aveau timp, își tîrau picioarele și sporovăiau într-o limbă necunoscută mie, argoul lor școlăresc. Cu siguranță că și Ilse vorbește la fel cu colegii ei, cu mine niciodată. În privința aceasta nu s-a schimbat nimic, din copilăria mea. Toți tinerii trăiesc în două lumi și au atîta suplețe, încît alunecă dintr-una în cealaltă fără nici un efort. Toți adolescenții aceștia îmi păreau nespus de apropiați, de înrudiți, numai că eu pășisem ceva mai departe, într-o lume mai aspră, mai rece, mai fără speranță. Foarte curînd și acești copii vor păși de asemenea mai departe și niciodată nu se vor mai

putea întoarce în această zi vîntoasă de februarie. Lumea nu se învîrtește în cerc, ci, dintr-un punct inițial strălucitor, intră în plină dogoare incandescentă, străbate răcoarea de azur, pentru ca mai apoi să o învăluie cenușiul crepuscului, cu puțin înainte de a coborî în negrul nopții.

Toate acestea nu erau de fapt gînduri, vedeam numai foarte clar o puzderie de stele căzătoare care, desprinse de steaua ce le dăduse naștere, se stingeau treptat în spațiul rece. N-aveau absolut nici un sens. Toate se succed neîncetat, nu poți face decît să le constați. Nu se întîmplă în mod intenționat și nu caută să părtinească sau să dezavantajeze pe cineva. Ar trebui să-mi amintesc mai des aceste lucruri, deși nu-mi dau seama ce găsesc consolator în ele.

Vîntul cald îmi mîngîia obrajii, ca și cum mi-ar fi spus : „Nu te necăji, asta-i viața". Mă vedeam fetiță, alergînd printr-un parc. Plîngeam și o droaie de copii alergau în urma mea, strigîndu-mi cuvinte urîte. Lacrimi de furie și spaimă mi se prelingeau în gură. Vîntul îmi zvînta lacrimile, lăsîndu-mi pe piele o senzație ciudată, poate din pricina sării. Copiii încetau să mai strige. Întotdeauna încetau brusc să strige și nu mai erau răi și înspăimîntători, ci deveneau bunii mei prieteni. Mă prindeau de mînă și alergam împreună împotriva vîntului cald. Aci îmi erau prieteni, aci dușmani, nici eu și nici ei nu știam niciodată pentru ce.

Și acum m-am trezit aproape alergînd și am intrat gîfîind într-o cafenea micuță, pe o stradă lăturalnică. Voiam să iau o gustare și pe urmă să mă duc s-o vizitez pe Serafine, la spital. Ciudat lucru, doamna consilier nu voise niciodată să gătească ea însăși, ci lăsa totul pe seama Serafinei care era bucătăreasă, jupîneasă, bonă și, în cele din urmă, îngrijitoare de bolnavi. Acum e în vîrstă de optzeci de ani și are timp, în sfîrșit, să fie ea însăși bolnavă. Nu era nimic de capul Serafinei, nu putea nici măcar să-ți fie simpatică, era un fel de nimeni. Hubert nu-i pomenește niciodată numele, deși, ani la șir, l-a hrănit, l-a dus de mînă și tot ea, mai tîrziu, i-a făcut ghetele și i-a călcat cămășile. La fiecare sfîrșit de lună îi trimite, cu regularitate, prin bancă, o sumă de bani, căci din mica ei pensie, nu și-ar putea plăti camera separată pe care o are la azilul de bătrîni. Cînd îi amintesc de ea, se enervează. Nu se duce niciodată s-o vadă și asta mă doare, chiar dacă trebuie să recunosc, că nici mie nu-mi face plăcere s-o vizitez.

Cînd sosesc, îi citesc în ochi decepția. Nu s-a obișnuit, este totdeauna la fel de decepționată. Sper cel puțin ca vizitele lui Ferdinand s-o bucure mai mult. În fundul sufletului, îmi ia în nume de rău vizitele acestea, deși nu refuză nimic din ceea ce-i aduc. Între noi două n-a fost niciodată vreo apropiere, poate fiindcă simțea că-i stau în cale doamnei consilier. La un moment dat, am propus s-o luăm la noi, dar Hubert a refuzat. Desigur, prezența ei i-ar fi amintit fără încetare trecutul, și Hubert nu vrea să i se amintească trecutul. Înțeleg prea bine ; dar această duritate a lui, care iese uneori la lumină, mă înspăimîntă. A izgonit-o pe Serafine, ăsta e adevărul. În asemenea chestiuni a fost întotdeauna foarte rezonabil.

La azilul de bătrîni îi merge bine și Hubert plătește destul pentru ea, așa încît îi mai rămîn și bani de buzunar. Rațiunea lui Hubert mă înfioară,

răceala și duritatea lui îmi amintesc de doamna consilier. Se lasă însă atît de rar surprinsă, încît, uneori reușesc s-o uit. Bătrînul Ferdinand n-ar fi trimis-o niciodată pe Serafine într-un azil de bătrîni și ne-ar fi pricinuit, desigur, prin asta, tot felul de neajunsuri. Bătrînul Ferdinand nu era un om tocmai rezonabil.

Șezînd la o măsuță de marmură, gîndurile mele rătăceau prin labirinturi subpămîntene, un mușuroi a cărui mișcare nu poate fi bănuită din afară. Galeriile subterane m-au înspăimîntat dintotdeauna. În timpul bombardamentelor, aș fi preferat să mă ascund în parc, decît să cobor în adăpost. De data asta pierdusem definitiv terenul de sub picioare și numai chelnerul a fost cel ce m-a readus la suprafață. Ușor înclinat asupra măsuței mele, m-a întrebat ce doresc. Am cerut două ouă la pahar și o ceașcă de ceai.

Cafeneaua este demodată, dar plăcută, un adevărat muzeu, cu canapele îmbrăcate în pluș decolorat și draperii de catifea brodată. Măsuțele sînt așezate departe una de alta, așa încît nimeni nu poate auzi ce se vorbește la masa vecină și nici nu poate citi ultimele știri peste umărul celui din față. Te simți izolat pe o insulă, unde nu auzi decît clinchetul ușor al lingurițelor și foșnetul discret al paginilor întoarse. Ori de cîte ori am treabă în oraș, fac un popas aici. Cafeneaua aceasta pare a avea o clientelă anume, oameni în vîrstă, cîteva funcționare care vin aici în pauza de prînz, uneori cîte un trecător rătăcit prin partea locului. Pentru mine este o enigmă cum poate trăi proprietarul ei din venitul acesta. În fund, este o încăpere

în care tinerii joacă biliard, dar zgomotul abia dacă se aude.

În nișa de lîngă mine se afla o tînără femeie, sau poate o fată ceva mai trecută, care scria o scrisoare. În ce mă privește, cred că sînt ani de zile de cînd nu am mai scris o adevărată scrisoare. Nu e de mirare, am renunțat la toate prieteniile dinainte, care nici nu au fost vreodată cu adevărat prietenii. Înainte de a mă fi lovit boala aceea curioasă, care — pentru doi ani — m-a izolat de oameni, aveam o mulțime de cunoștințe, ce păreau să manifeste interese comune cu ale mele ; doi ani însă au fost de ajuns ca să destrame asemenea legături. Uneori întîlnesc pe stradă vreuna dintre cunoștințele mele de atunci, ne salutăm politicos, schimbăm cîteva cuvinte și asta e tot. Probabil că pierd mult prin felul meu de a fi, prea retras, dar nu-mi pare rău.

Chelnerul mi-a adus ceaiul și ouăle și s-a îndepărtat fără zgomot. Îl cunosc de mult și observ că, de fiecare dată, este mai bătrîn, se mișcă mai încet. Într-o zi n-o să-l mai găsesc aici și o să-mi lipsească pentru cîtva timp. Ouăle aveau un gust stătut, ca de obicei, dar nu mă mai surprinde, din momentul cînd am aflat că nu sînt produsul cetelor gălăgioase de găini, ci al unor creaturi nefericite, încarcerate. Ouăle acestea sînt răzbunarea lor. Bineînțeles, sînt cu totul de partea acestor sărmani roboți. Ar trebui să aibă un gust cu mult mai prost, ca să ne pedepsească pentru fărădelegea noastră. Mi-am clătit gura cu ceai ; nu prea avea gust de ceai, dar cel puțin avea darul de a mă face să uit pe cel al ouălelor. Mi-am șters buzele și m-am privit în oglinda de poșetă. Totul era în ordine, pînă

şi urechile erau din nou palide ; m-am simţit deodată oarecum mai uşurată.

Am încercat tot ce-ţi poate oferi — ca mîncare — cafeneaua aceasta ; numai cafeaua este acceptabilă, ba aş putea spune chiar excelentă. Şunca are gust de carton conservat în sare, slănina prăjită este rîncedă, de cîrnaţi nici vorbă nu poate fi. Se mai pot comanda ouă à la russe, dar cine a făcut-o o dată, nu mai riscă a doua oară ; nu se poate mînca decît foaia de salată pe care e aşezat oul şi care are cu adevărat gust de iarbă. În alte cafenele, lucrurile nu stau mai bine, doar că e cu mult mai costisitor şi, cel puţin, aici, te simţi în largul tău şi nestingherit. Hubert pretinde că sînt mofturoasă, dar nu e adevărat, am doar nefericitul obicei de a-mi aminti de gustul adevărat pe care ar trebui să-l aibă mîncărurile.

Cîteva doamne în vîrstă înghiţeau cu lăcomie felii de tortă ; am încercat să nu mă uit la ele. Am luat nişte ziare şi am început să citesc. După ce am citit relatarea unuia şi aceluiaşi eveniment —un jaf — în trei versiuni total diferite, în care pînă şi numele făptaşului era scris în trei feluri, am renunţat. La urma urmei nu citesc ziarele ca să dezleg şarade.

Între timp, vizavi de mine, în mijlocul încăperii, se aşezase un domn. Mi-am dat seama imediat : era un trecător, pe care doar întîmplarea îl adusese aici. Un ins sigur de sine, dealtfel, căci se aşezase la o măsuţă în mijlocul cafenelei, ceea ce eu nu sînt niciodată în stare să fac.

A comandat cafea cu o voce care mi-a amintit ceva. Nu-mi puteam da seama ce anume. Era un bărbat în jur de cincizeci de ani, cu un păr bogat, grizonant, tăiat scurt, o figură masivă, cu obrajii puţin căzuţi şi o cută de grăsime care se încăpăţîna să atîrne peste gulerul hainei. Era de-a dreptul chinuitor. În clipa cînd i-am zărit profilul însă, l-am recunoscut. Era bătrînul doctor Hofstätter din Rautersdorf, care mă îngrijise în copilărie. Îl priveam fix şi eram pe punctul să mă apropii de el cînd, deodată, mi-am dat seama că doctorul trebuia să aibă acum vreo optzeci de ani. Asta m-a derutat. Dacă bărbatul din faţa mea nu era doctorul, atunci era fiul lui, tînărul cu care mergeam la vînătoare de arici. Pe vremea aceea era un băieţandru drăguţ, ciolănos, cu o statură atletică. De unde răsăriseră cărnurile astea ? Preluase, cu siguranţă, cabinetul tatălui său şi era acum un medic comunal din cale-afară de ocupat. Se vedea cît de colo că trăieşte la ţară. Dacă n-ar fi intervenit războiul şi moartea bunicului meu, poate chiar l-aş fi luat de bărbat pe omul acesta şi aş mai locui şi acum în Rautersdorf.

Era de neconceput. M-am înveselit deodată la gîndul că nu trăiesc în Rautersdorf, lîngă omul acesta şi lîngă copiii lui, ar fi fost cu siguranţă patru-cinci. Nu m-aş fi îmbolnăvit probabil, sau dacă totuşi s-ar fi întîmplat aşa ceva, n-ar fi fost atît de grav. Omul acesta nu m-ar fi trimis departe de casă, era destul de robust ca să poată trăi, avînd alături chiar şi o nevastă surdă. M-ar fi îngrijit cu devotament şi m-ar fi înşelat cu zel, aşa cum procedează — în asemenea împrejurări — orice bărbat normal.

Mă aşteptam să fiu oarecum emoţionată, dar nu simţeam nimic, şi o parte din fiinţa mea se amuza de eforturile celeilalte. Îmi aminteam clar nopţile

aceléa de vară cu mirosul lor de fîn cosit și foșnetul aricilor ; dar amintirile acestea nu aveau nici o legătură cu omul așezat la măsuța din mijlocul cafenelei. Dealtfel, îi și uitasem prenumele. Era tipul omului căruia i se spune „nenea doctoru'" și în același timp, ca unul care trece peste cadavre, dar acesta este un amalgam care se întîlnește la tot pasul.

Am chemat chelnerul cu un semn, am plătit, am îmbrăcat paltonul și am ieșit. Pe cînd treceam de-a lungul ferestrei, bărbatul și-a ridicat capul și m-a privit drept în ochi. Contrariat, și-a încruntat sprîncenele gînditor. Și pe vremea aceea, la vînătoare de arici, era cu mult mai lent decît mine. M-am ascuns sub poarta celei mai apropiate case și am așteptat. După aproximativ trei minute a apărut în ușa cafenelei, privind în josul străzii. Apoi a clătinat din cap și a intrat din nou în cafenea. Mă recunoscuse deci ; nu era greu deloc, eu nu m-am schimbat în măsura în care s-a schimbat el. Sau, în orice caz, aspectul exterior. Am părăsit poarta casei și mi-am continuat drumul, fericită de parcă aș fi scăpat dintr-un mare pericol. Rautersdorf a murit și nu trebuie să mai învie. În mintea mea, Rautersdorf este o plăsmuire proprie, un tablou de mari dimensiuni, pictat de mine însămi, la care nici o linie nu se mai poate schimba. În tablou, bunicul se îndreaptă către depozitul lui de lemne, cîțiva vînători se întorc acasă de la vînat, în ceața serii. O vacă este dusă la taur, copiii se bălăcesc prin băltoace, nucile verzi atîrnă pe crengi și bunicul își prepară infuzia de frunză de nuc pentru baia lui de picioare, ca să-i ia oboseala. Lunca Dunării strălucește, albă de ghiocei,

lanul de grîu sclipește auriu în arșiță, mierea picură din fagurii verzui și pe masă stă o pîine mare. În nopțile de vară, auzi greierii cum țîrîie, broaștele orăcăie și, din cînd în cînd, un măr cade în iarba udă de rouă.

Așa va rămîne tabloul meu, pentru totdeauna. Nu mai am nici o putere asupra lui, nimic nu mai poate fi schimbat. Este în el, desigur, un pic de vrăjitorie. Pe vremuri îmi plăcea să fac vrăji. Mai fac și acum, dar mult mai modest ; uneori cred chiar că mi-am pierdut iscusința, dar vrăjitoria — ca înnotul și mersul pe bicicletă — nu se uită niciodată cu totul. Și pentru Hubert fac nițele farmece. Sper că va muri înaintea mea, altfel nu știu cum ar scoate-o la capăt, fără modestele mele puteri oculte. Ferdinand a moștenit talentul meu. Nu sînt chiar convinsă că uzează numai de procedee onorabile, căci uneori are alura unui adevărat magician. Am zîmbit gîndindu-mă la Ferdinand, mi l-am adus aproape de oriunde va fi fost și l-am părăsit imediat. L-am simțit îndepărtîndu-se. Așa trebuie, vrăjitorii trebuie să meargă singuri, fiecare pe drumul lui.

Se pare că sînt cam zănatică, mi-am spus eu, și am simțit vîntul încurcîndu-se în părul meu și zdruncinînd edificiul artistic construit de Lisa. „Te iubesc !" i-am spus vîntului și o doamnă m-a privit cu asprime. I-am rîs în față și am trecut, lăsînd-o în urmă complet năucită.

Îmi face plăcere să cutreier prin oraș, este agreabil să parcurgi distanțe mari pe jos. Deodată însă, mi-am amintit de Serafine, și toată vraja s-a destrămat. Ziua fusese atît de frumoasă, mă simțisem ușoară, neobosită și foarte tînără. În clipa asta,

totul s-a terminat. Am început imediat să mă mişc mai încet şi m-am simţit deodată foarte bătrînă. Este foarte ciudat că mă simt uneori tînără, alteori bătrînă, niciodată la vîrsta mea reală. Umerii mi-au căzut, îmi tîram picioarele ca o femeie în vîrstă, foarte istovită.

Serafine stă într-o cameră de opt paturi, la clasa a treia. Anume au pus laolaltă femeile foarte bătrîne sau muribunde, ca să nu le deranjeze pe celelalte paciente. Faptul că se pot deranja între ele nu mai are nici o importanţă. În paturi zac femei chircite, ca nişte umbre şi altele uriaşe, puhave, toate bolnave de moarte. Eu am o anumită slăbiciune pentru bătrîni şi am răbdare cu ei, mai ales dacă stau cuminţi în paturile lor şi nu se învîrtesc de colo-colo. La spital însă vin cu o mare strîngere de inimă. Unele dintre bătrînele acestea vor muri aici, altele vor fi puse cît de cît pe picioare şi trimise din nou acasă, unde poate că toată lumea tremură la gîndul că se vor întoarce.

Miroase urît în salonul acesta, dar asta mă înspăimîntă mai puţin decît norul dens de dorinţă de a trăi, care mă învăluie. Sărmanele fiinţe împrăştie nu numai mirosul trupurilor lor bolnave, ci şi o îndîrjire aprigă, cu care se agaţă de viaţă. Unele au abandonat totul, au şi alunecat peste pragul morţii, cele mai multe însă se hrănesc cu speranţe disperate.

O vizitez pe Serafine cam la zece zile. Se află internată aici de vreo şapte săptămîni şi este a cincea vizită pe care i-o fac. Patul ei se află lîngă fereastră şi, îndreptîndu-mă spre ea, salut în toate părţile. Cîteva dintre bătrîne au început să mă cunoască, dar nu-mi dau seama niciodată care

anume. Cu vreo zece zile în urmă, Serafine începuse să se simtă mult mai bine, dădea impresia chiar că se va restabili din nou. În realitate, ea a încetat să trăiască odată cu moartea doamnei consilier. În clipa cînd nu a mai primit de nicăieri, nici un ordin, a fost total dezorientată. Rudele ei, undeva la ţară, muriseră de mult. Doamna consilier fusese totul pentru ea, mamă, stăpînă, soră şi, în cele din urmă, copilul ei.

Vecina ei de pat, una dintre acele femei uriaşe, umflate, îmi şopti :

— E pierdută, doamnă dragă, nu o mai duce mult.

Serafine nu era aşezată astăzi cu faţa la geam, ci se uita fix la pătură. Era semn rău, îndeobşte îi plăcea să urmărească din ochi îngrijitoarele, care umblau încoace şi-ncolo, prin curte.

— Am venit din nou, Fini, i-am spus. Ţi-am adus şi ceva bun.

M-a privit cu ochii duşi, ca şi cum nu mă vedea cu adevărat. Am pus mîna pe braţul ei slab, pătat, dar nu a făcut nici o mişcare.

— Fini, eu sînt, nora doamnei consilier. Nu mă mai cunoşti ?

— Doamna consilier... a repetat, indiferentă şi a început să mormăie ceva.

Mormăia foarte repede, şi nu am putut prinde nici un cuvînt. Astăzi nu-şi pusese nici proteza.

— Tu eşti, Anna ? întrebă deodată, pronunţînd cuvintele foarte clar, şi faţa ei mică, în formă de inimă, se îmbujoră în chip nefiresc. Unde mă aflu, la urma urmei, şi cine o să mulgă vaca ?

Am început să-i vorbesc încet, răspicat, i-am povestit ce i s-a întîmplat şi am asigurat-o că acum

îi merge mai bine. Totul era o minciună, dar ce altceva poţi spune în asemenea cazuri? Nimic decît minciuni. Ceea ce-i spuneam nu părea să o intereseze, întreba mereu dacă mama ei mai este bolnavă şi se îngrijora de soarta bietei vaci; pe mine mă numea o neglijentă, care nu e în stare de nimic şi căreia, în nici un caz, nu i se poate încredinţa o vacă. Cred că mă lua drept una din surorile ei moarte. M-a cuprins o mare descurajare. Cu Serafine se întîmplase ceva îngrozitor. Femeia întinsă în patul vecin se ridică deodată în capul oaselor, scoase de sub pătură un picior învineţit şi îmi spuse:

— De cinci zile o duce aşa, nu mai cunoaşte pe nimeni şi noaptea n-avem pic de linişte din pricina ei.

Am început să-i îndrug Serafinei fel de fel de lucruri, c-am să am grijă de vacă, că mamei ei îi merge mult mai bine şi că nu trebuie să-şi facă nici un fel de griji.

— Ţi-a căzut pe cap o bucată de lemn, i-am spus, dar te vei face din nou bine, iar vaca e zdravănă.

Îi vorbeam cu răbdare, cu lux de amănunte, încît am început şi eu să cred că sînt cu adevărat Anna, fiinţa aceea şleampătă, care are acasă o mamă bolnavă şi o vacă de îngrijit. După ce Serafine s-a mai liniştit, i-am curăţat o portocală. Mi-a smuls-o din mînă şi a înghiţit-o cu lăcomie. A început să tuşească şi sucul de portocale i-a curs pe bărbie şi pe gît. Am şters-o cu batista mea. Abia se liniştise şi a început să-şi înfunde în gură celelalte bucăţele de portocală pe care le pusesem pe noptieră. Ai fi spus că este înfometată. După aceea

s-a lungit pe spate, cu ochii duşi, şi degetele au prins să frămînte pătura. Părea că a uitat cu totul de mine. Vecina ei de pat mi-a spus că a văzut de multe ori încleştarea aceasta la muribunzi, şi că este începutul sfîrşitului. Mi-a spus-o cu voce atît de tare, ca şi cum Serafine nu ar mai fi putut auzi, sau ca şi cînd ar fi fost aproape moartă. Mi-a făcut rău — nu i-am răspuns.

Deodată, uitîndu-se ţintă la mine, Serafine îmi zise:

— Eşti tare drăguţă, te-a luat totuşi de nevastă ticălosul!

— Da, i-am răspuns, în cele din urmă n-a avut încotro!

A chicotit. Mi-a venit în gînd că se exprima într-un fel pe care doamna consilier nu i l-ar fi permis niciodată. Dar acum nici o doamnă consilier nu mai exista pentru ea, la ce bun să te mai porţi frumos, ca un om binecrescut? În clipa următoare, a început din nou să privească fix pătura şi s-o frămînte. Vecina ei mi-a spus încă o dată ceva despre semnul acesta, care nu dă greş, şi în vocea ei răsuna un fel de bucurie răutăcioasă. Am mai rămas un sfert de oră lîngă patul Serafinei, un sfert de oră fără sfîrşit. Arăta destul de tînără azi. Poate că în tinereţe să fi fost o fată drăguţă, gingaşă, deşi — de cînd o ştiu — pe faţa ei mică, în formă de inimă, nu am văzut niciodată decît prostie şi slăbiciune. Un nimic cumsecade, prost, muncitor, numit Serafine, care a trăit toată viaţa în umbra cuiva. Ce am ştiut însă eu din viaţa ei, la urma urmei, în afară de faptul că a fost sclava soacrei mele?

Cînd m-am ridicat să plec, s-a întors cu fața spre mine și mi-am dat seama că, în sfîrșit, mă recunoștea. Privirea îi era clară, lucidă și arăta, dintr-o dată, mult mai bătrînă ca înainte. M-a privit și a spus :

— Sînt un om pierdut ! Asta părea să-i fi făcut plăcere, căci a mai repetat de două ori : ...un om pierdut... un om pierdut...

Apoi a început din nou să privească pătura și degetele și-au reluat mișcările convulsive.

Am ieșit din salon, salutînd din nou în toate părțile. Poate că ar fi trebuit să caut un doctor, dar ce s-ar mai fi putut face, oare, pentru Serafine ? Și, în afară de asta, la ora de vizită nu e de găsit nici un medic în tot spitalul. Cred că se încuie în camerele lor pînă cînd ultimul dintre vizitatori a părăsit clădirea. Înțeleg cît le vine de greu să vorbească cu rudele pacienților.

Pe stradă, am simțit că mă dor picioarele. Alergatul prin oraș nu este totuși cea mai bună soluție. Am luat un taxi și m-am întors acasă. Îmi simțeam mintea la fel de încordată și clară, dar farmecul dimineții se risipise. Vizita la Serafine nu contribuise cu nimic, sau poate totuși ? Povestea cu vaca o însăilasem destul de bine. Numai că este din cale-afară de trist să născocești povești, pentru cineva care le va uita chiar în clipa următoare. Oricum însă, fuseseră singurele cuvinte rostite de mine vreodată, care o interesaseră cu adevărat pe Serafine. Înainte, fusesem silită să născocesc mereu minciuni, în legătură cu starea ei, în legătură cu Hubert, care este peste măsură de ocupat, dar îi trimite calde salutări. În mod cert, nu crezuse nici una dintre minciunile mele. Acum, în fața acestui

om pierdut, nu mai trebuia să-mi dau osteneala. Ar fi mai bine să o știu moartă și să nu mai fiu silită să calc niciodată în salonul acela înspăimîntător. Mi se părea de neconceput faptul că eu trebuia să mă apuc acum de gătit, în timp ce Serafine continua să-și încleșteze degetele pe pătură. Timpul, pentru mine și pentru ea, încetase de a mai avea același sens.

Hubert s-a întors acasă și m-a întrebat cum îmi petrecusem după-amiaza. Nu din curiozitate, numai din politețe. Ar fi fost mai bine pentru el să uite măcar pentru o dată de politețe, căci așa m-am văzut silită să-i spun că Serafine era pe moarte. Părea că nu-l atinge prea mult vestea aceasta, dar a mîncat mai puțin ca de obicei și s-a așezat numaidecît la biroul lui. Cum și așa nu-l puteam ajuta cu nimic, l-am lăsat singur și am urcat la mansardă.

24 octombrie

Vremea e calmă, frumoasă și rece. E calmă, pentru că vîntul nu adie deloc. L-am vizitat de două ori pe bărbatul acela străin în căsuța lui. În cameră se află o sobiță de fier, pe care o încălzește cu lemne, de aceea este cînd rece ca gheața, cînd dogoritoare.

Ca să nu mai complic lucrurile, îl voi numi pe acest om X. Nu mi s-a prezentat, și de ce ar fi trebuit să o facă ? Îmi scrie toate bilețelele cu litere de tipar. Bineînțeles, are totdeauna grijă să-și strîngă peticele de hîrtie ; dealtfel scrie foarte puțin. Am reușit să ne punem de acord, ca să-l ascult o oră, fără să trebuiască să beau însă limo-

nadă. Aş fi vrut să nu beau nimic, dar el a insistat să iau o cafea ; este, în orice caz, mai bună decît limonada. S-a gîndit că avantajul este numai de partea lui şi mi-a propus să mă plătească cumva cu ora, cam ca pe un meditator. Am refuzat ; nu vreau să mă simt obligată cu nimic. Şi, pe de altă parte, avantajul nu e numai de partea lui. Dar asta nu i-am spus-o. Nu e omul cu care să te simţi îndemnat să fii amabil. Nu vorbim niciodată despre mine, nu pare cîtuşi de puţin un om sensibil şi, dealtminteri, ora ce-o petrecem împreună nu-i ajunge pentru cîte are de spus. Pe urmă ne bem cafeaua ; el, istovit şi cu mîinile tremurînde, ceea ce nu mă surprinde, şi apoi plec. Mai neplăcut este că-mi pretinde să-l privesc, în timp ce-mi vorbeşte. Asta mi se pare scandalos ; dacă eu aş arăta, cînd vorbesc, aşa cum arată el, m-aş închide într-o odaie întunecoasă. De fapt, nu-mi dau seama exact dacă vorbeşte, ţipă sau şopteşte, dar cred mai curînd că ţipă tot timpul. Nu pot citi nimic pe buzele lui, dar pesemne că povesteşte lucruri înfricoşătoare. Lucruri pe care le-a comis, sau a căror victimă a fost, sau poate şi una şi alta.

Stăm unul în faţa celuilalt. Ne desparte masa. Îmi reazem bărbia în mîini şi încerc să-mi compun expresia unui om care ascultă cu atenţie. Începe totdeauna calm, stăpînit şi termină într-o iritare vecină cu demenţa. Faţa lui, de obicei de o paloare nesănătoasă, e năpădită de sînge şi arată oribil, încadrată de părul roşu-arămiu. Cînd pupilele se dilată, ochii trec de la albastru spălăcit la negru. Uneori par stropiţi cu praf de argint, dar cred că e un efect al luminii. Fiindcă nu-l pot auzi, stau şi-i studiez înfăţişarea. Ce e mai straniu la el sînt ochii, atît de depărtaţi unul de altul, încît nu par a fi omeneşti. Uneori, după ce faţa lui a devenit stacojie, îşi revine îndată şi capătă o nuanţă verzuie. Văd toate astea, urmăresc cum deschide gura, mai puţin sau mai mult, îi văd dinţii — destul de regulaţi — îi văd limba şi cerul gurii. Atunci ţipă, cu siguranţă, căci unui om care vorbeşte normal nu i se vede cerul gurii. În timp ce el vorbeşte, ţipă sau şopteşte, mîinile lui au o viaţă a lor proprie. Are nişte mîini mari, albe, butucănoase, acoperite de perişori roşietici. Pentru că mi-e atît de penibil să-i privesc chipul, îmi îndrept privirea spre mîini. Pumnii se strîng, izbind masa. Simt izbitura în tot trupul. Se aşază apoi din nou pe masă, greoaie, istovite şi fără vlagă. După o clipă de răgaz se-ncleştează din nou, una de cealaltă, se aruncă una asupra celeilalte. O mînă încearcă s-o sugrume pe cealaltă, să-i smulgă degetele pe rînd. Uneori, din încrîncenarea lor, se ivesc pe albul pielii stropi de sînge. X pare să nu observe nimic din toate acestea. Unghiile lui sînt tăiate ascuţit, ceea ce nu se potriveşte deloc cu mîinile lătăreţe şi îngălbenite de tutun. Cît timp vorbeşte, uită să-şi aprindă ţigara, dar camera este îmbibată de miros de fum rece. Eu nu fumez niciodată la el. Este destul că asist — atît de indiferentă — la scenele acestea de nebunie, să mai şi fumez, cred că l-ar aduce într-o stare de nervozitate extremă. S-ar putea întîmpla ca cele două fiare care sînt mîinile lui, să se repeadă la un moment dat la gîtul meu, în loc să se maltrateze între ele. Dar li s-a interzis. Stăpînul lor le-a ordonat să nu mă atingă. Sînt, deocamdată, lucrul cel mai de preţ

pentru el și nu vrea — în ruptul capului — să mă piardă.

Stau așadar nemișcată și privesc: țipetele lui, pentru mine mute, mă istovesc. Și înainte, îmi era groază să aud pe cineva țipînd, dar să văd pe cineva țipînd este aproape de nesuportat. Acum însă n-aș mai vrea să privesc în altă parte, ca la început. Înainte de orice, mi se pare foarte important să nu scap din ochi mîinile lui, care mă îngrozesc mai mult decît expresia feței. Sînt atît de nude, de sincere și cu totul lipsite de pudoare!

Ce mă determină să merg la el, asta nu știu. Poate faptul că mă face să particip la viață, o viață pe care aproape am uitat-o. Sau poate pentru că a avea în preajma mea un om, fie el oricît de îngrozitor, e în orice caz mai bine decît să fiu singură. Și pentru că mirosul camerei lui îmi amintește mirosul locuințelor omenești, un amestec de sudoare, de spaimă, de ură, de fum rece. „Ești chiar singură?" a scris X pe blocnotesul lui. I-am răspuns: „Da, sînt absolut singură". Răspunsul meu a părut să-l liniștească. Sînt într-adevăr singură și pe cale de a deveni asemeni coțofenei, și nu oricărei coțofene, ci aceleia desenate de mine, rece, rea și ruptă de lume. În timp ce X îmi toarnă cafeaua, mîinile chinuite îi tremură, chipul îi este livid, descompus. Atunci simt, cu uimire, un fel de milă, și știu că am tot atîta nevoie de el, cît are și el de mine.

Poate că acum voi fi, în sfîrșit, în stare să merg singură în sat, după cumpărături. Dealtfel de cîteva zile, dorm mai bine. Ca și cînd poveștile de groază istorisite de X ar avea misteriosul dar de

a-mi istovi puterile. Împăcată, fără gînduri, dorm toată noaptea somn de plumb. ..

Coțofana mea este, într-un fel, un tablou desăvîrșit. Mă înfior ori de cîte ori o privesc. Mîine am de gînd să o închid în dulap și să nu mă mai uit niciodată la ea, iar poimîine voi coborî în sat — de data asta voi reuși, cu siguranță.

26 noiembrie

Am o nouă comandă, pești și vietăți marine, pentru o carte de copii. Cartea e stupidă. Steluțele de mare, peștii și crabii plesnesc de drăgălășenie și generozitate. Cu siguranță, ilustrațiile mele nu vor merge la text, dar sînt sigură că nimeni n-are să bage de seamă. Ilustrarea unei asemenea cărți mă umple de-o bucurie răutăcioasă.

Hubert îmi scrie că a găsit o locuință compusă din trei camere, pe care urmează s-o aranjeze. Întrucît e o casă veche, amenajarea ei va dura ceva mai mult, pe lîngă asta o duce cam greu cu banii. După aceea, scrie el, vom fi însă din nou împreună. Bietul Hubert, ce va face oare cînd locuința va fi gata, în cele din urmă? Scrisorile lui sînt totdeauna un ușor reproș: Vezi bine, depun toate eforturile ca să refac lumea noastră, ar fi timpul să faci și tu ceva ca să termini cu surzenia asta supărătoare. I-am scris că, cel puțin pentru o perioadă, nu va mai trebui să-mi trimită bani.

Ori de cîte ori sînt plecată — și plec în fiecare zi, chiar pe vreme rea — cineva intră în camera mea. Nu-l interesează decît desenele mele, căci bag de seamă că le pune altfel decît erau așezate de mine. Însemnările mele sînt ascunse în saltea.

Aş vedea imediat dacă cineva s-ar atinge de ele. Dar, pe cel ce pătrunde în camera mea, nu-l interesează decît desenele mele şi conţinutul sertarului. Acolo ţin doar corespondenţa mea cu editurile ; scrisorile lui Hubert le ard imediat. Vizitatorul meu nu este prea inteligent. Şi cum vînătorul nu s-a sinchisit niciodată de lucrurile mele, trebuie să deduc că femeia lui este cea care cotrobăie. Mi-e, dealtfel, destul de indiferent. Vînătorul mă priveşte cu un fel de dezaprobare, lucru pe care îl făcea şi înainte, dar acum, văd în ochii lui că ştie şi mă judecă. Desigur m-a urmărit şi ştie unde mă duc. Îşi închipuie, cred, că X este amantul meu, pentru că simt cum mă priveşte, cu alţi ochi, ochii cu care se uită un bărbat la o femeie.

S-ar părea că abia acum şi-a dat seama că nu sînt o fiinţă fără sex. Nu e deloc plăcut. Poate chiar îşi pune întrebarea dacă nu e de datoria lui să-l informeze pe Hubert. Pe de altă parte, într-o asemenea eventualitate, s-ar putea ca Hubert să mă ia acasă şi asta ar însemna să piardă un venit. Ar încerca mai curînd un mic şantaj cu mine, dar nu ştie cum să procedeze. În orice caz, i-am atras atenţia lui X să nu mai ţipe atît de tare, eu în nici un caz nu l-aş putea auzi, dar cineva care s-ar furişa lîngă fereastră ar auzi fiecare cuvînt. S-a îngălbenit de spaimă. De atunci se străduieşte să vorbească mai încet, îi văd doar o mică parte din limbă şi cerul gurii. Stăpînirea aceasta se răsfrînge asupra mîinilor lui. Seamănă din ce în ce mai mult a mîini dornice să ucidă şi sînt acoperite de vînătăi. Uneori, mîinile îi încleştează gîtul, încercînd să-l sugrume, alteori i se înfig în păr. Am

început să particip la suferinţele lui ; orice ar fi făcut, orice ar avea pe conştiinţă, plăteşte cu vîrf şi îndesat.

Nu-mi pot imagina cum de s-a rătăcit pe-aici, e clar că nu e un om de la ţară şi nu are nimic comun cu meleagurile astea. Masa lui de scris, o mobilă veche, şubredă, este acoperită cu ziare. Nu văd nici o carte, doar ziare, toate cîte le poate găsi în sat. Poate că aleargă şi el prin pădure, ca şi mine sau poate stă toată ziua aici, citeşte şi reciteşte ziarele şi mă aşteaptă. Uneori are un aer umil, aproape slugarnic, şi-mi dau seama că nu e comportamentul lui firesc. Numai frica îl sileşte să se poarte astfel ; ţine cu orice preţ să-mi facă o impresie bună, ca să nu mă piardă.

Cînd plec, priveşte în urma mea cu ochi flămînzi, ca un cîine mare, urît, înnebunit de spaima că stăpînul lui nu se va mai întoarce niciodată. Cred că după aceea se aruncă pe pat şi adoarme, zdrobit. Poate că nu e în stare să doarmă decît după ce am fost eu acolo. Nu arată bine, a slăbit şi pielea pare a-i fi rămas prea largă. Cred că are vreo patruzeci de ani, nu pare mai bătrîn, dar e foarte trecut. Mă mir uneori, că nu cade de pe scaun, mort, în timp ce vorbeşte şi îmi imaginez uriaşul efort de voinţă pe care-l face ca să-şi domolească vocea. Faţa-i devine vînătă. Uneori în ochii lui nu se oglindeşte ura, ci un fel de bucurie sălbatică. Atunci sînt negri şi umezi şi mă cuprinde teama. În clipele acelea, mîinile lui sînt destinse, mulţumite, ca două animale sătule, care-şi amintesc de o pradă îmbelşugată.

Totul ar fi cum ar fi, dar n-ar trebui să rîdă. Cred că o dată o să-şi rupă grumazul. Îşi aruncă

tare capul pe spate, gîtul gros îi strălucește brobonat de sudoare, îi văd cerul gurii de un roșu aprins. Rîde fără încetare, convulsiv și scaunul i se apleacă pe spate într-un echilibru precar. Stau pe locul meu liniștită și mă uit la el cu privirea aceea care-l încredințează că nu pot auzi nici un cuvînt. În clipa următoare se apleacă mult peste masă și-mi vorbește drept în față, în timp ce ochii lui, ca ai unui animal încolțit, alunecă încoace și încolo ; știu atunci că povestește lucrurile cele mai îngrozitoare. Fața lui îmi este atît de aproape, că-i simt respirația. Fumează desigur nebuneste. Cred că înainte obisnuia să și bea și acum suferă cumplit că nu-și mai poate permite acest viciu. Alcoolul i-ar putea dezlega limba și în prezența altor oameni, care nu sînt surzi. Cînd plec, cămașa îi este atît de udă de sudoare, că i se lipește de trup.

Fug acasă amețită și camera mea mi se pare un colțișor de rai calm, unde miroase plăcut. Desenele mă privesc și știu că mă aflu din nou acasă. Sentimentul acesta i-l datorez lui X. Mă ghemuiesc în fotoliul de piele, lumina stinsă a amurgului umple odaia și mă simt tare obosită. În adîncul ființei mele, se naște un simțămînt cu totul nou. Nu știu ce se va alege dintr-asta. În fond e o senzație nedeslușită și mă las în voia ei. Este atît de plăcut să cedezi și să te lași purtat de val.

1 ianuarie

La dorința mea, Hubert nu a venit de Crăciun. A fost darul meu de sărbători, pentru el. Îmi scrie că Ferdinand era adorabil sub pomul de Crăciun.

Locuința nu este încă gata, se vopsește lemnăria ferestrelor și cu ocazia asta, Hubert a răcit. Ar fi fost poate mai bine să le fi lăsat pentru la primăvară, dar a și început să plătească chiria, așa că vrea să se mute cît mai curînd în casa cea nouă. Face toate eforturile ca să clădească viitorul nostru. Rîvna lui nu mi-o pot explica decît într-un singur fel — și anume că Hubert are atîtea pe cap, încît timpul zboară pentru el. Timpul meu trece altfel, dar el nu are de unde să știe, iar scrisorile mele nu lasă să se strecoare nimic. Îi scriu rar, și întotdeauna scrisori cuminți, concepute parcă de o fetiță de școală : „Sînt cu totul de părerea ta“ sau „Am început să mă simt mult mai bine“.

Cu cît îl văd mai des pe X, cu atît îl simt pe Hubert mai aproape. Abia acum îmi dau seama cît de mult mă îndepărtasem de el. Îmi amintesc de expresii omenești, de gingășiile lui Hubert, în timpul nopții. Și cum mai rîdeam uneori împreună. Acum nu aș mai fi în stare de toate astea. Chiar dacă aș putea din nou să aud, în nici un caz nu aș mai fi ca înainte. Ne despart experiențe trăite numai de mine, despre care nu i-aș putea vorbi niciodată. Trebuie totuși să-i ofer o ieșire, și pentru asta îi voi cere divorțul. Acum încă nu ar fi prea tîrziu pentru el. Nu pot crede că nu există în viața lui nici o femeie. Ce legătură mai am eu cu lumea bine orînduită a lui Hubert, eu, care stau aproape zilnic în fața lui X și mă las împroșcată de valul de ură și murdărie de care se eliberează el ? Dar ce știu eu despre lumea lui Hubert, cunosc doar o mică parte din ea, asupra celeilalte păstrează tăcere.

Uneori mă cuprinde teama ca orele petrecute cu X să nu mă schimbe în altcineva, pe care nu mi-l

pot imagina. Poate că X este într-adevăr un monstru, dar ce a fost înainte de a deveni așa ? Pe nesimțite, te poți transforma într-un monstru. O parte a personalității tale se metamorfozează, cealaltă se chircește, într-un ungher întunecat, tremurînd, nebună de spaimă. Mîinile lui sînt demente, cine știe ce vor face într-o zi !? Nici X nu poate bănui. Trebuie să mă bucur că această biată ființă hăituită, încarcerată înlăuntrul lui, se poate elibera pentru cîteva ore, strigîndu-și disperarea în fața lumii întregi. Lumea — pentru el — sînt eu, o femeie surdă care își ține fața întinsă spre el, ca și cum i-ar sorbi fiecare cuvînt.

De două săptămîni am început să merg singură după cumpărături — un pas înainte care, de fapt, nu știu dacă-mi mai poate ajuta la ceva. Este foarte simplu, întind bilețelul cu comanda peste tejghea, iar vînzătoarea îmi umple sacoșa. Sînt, dealtfel, atît de absentă, încît abia dacă mai simt mila și curiozitatea celor din jur.

Persoana mea a încetat să mai mă preocupe. Reacția oamenilor nu mă impresionează cu nimic mai mult decît dacă o cioară m-ar privi curioasă. Numai că ciorile n-ar face așa ceva, sînt păsări decente și pline de bun-simț. Ele ar întoarce capul, uitîndu-se pe lîngă mine, în depărtări.

Cînd m-am întors din pivniță, Hubert stătea tot la masa lui de lucru. Căutase o mîngîiere citind despre bătălia de la Ebelsberg. Mi-a spus :

— Este într-adevăr teribil de interesant ; azi n-o să mă uit la televizor, dar tu deschide-l dacă vrei.

I-am răspuns :

— Dacă n-ai nimic împotrivă, am să urc din nou, să mai desenez puțin.

— Cum vrei, mi-a replicat Hubert, dacă-ți face plăcere.

De fapt nu aveam nici un chef să urc la mansardă, dar altfel unde m-aș fi putut duce ? Mansarda nu mai e aceeași, de cînd trebuie să-mi recitesc aici vechile însemnări. Nu mai poate dura însă mult, scrisorile acestea vor înceta să vină, la un moment dat. Nu-mi amintesc cu exactitate, dar cred că nu mai sînt multe de primit. După aceea, voi ține, o zi întreagă, geamurile larg deschise și voi încerca să uit săptămîna aceasta.

M-am așezat la masă și, cu inima îndoită, am început să schițez un țiclete, un pițigoi mare. Am obiceiul să desenez cam zece minute, să mă ridic apoi, să umblu de colo-colo, să mă așez din nou, și să continui. Dar învîrtindu-mă prin cameră încoace și încolo, nu puteam să-mi imaginez clar țicletele. Curînd, am observat că lua trăsături de reptilă și nu-mi plăcea. Pițigoii mari au într-adevăr un trup alungit, teșit, dar acesta semăna din ce în ce mai mult a șopîrlă. În cele din urmă, s-a ivit o ființă hibridă și aveam tot timpul sentimentul că nu am vrut, inițial, să desenez nici o pasăre, nici o șopîrlă, ci o cu totul altă întruchipare, pe care însă nu mi-o puteam imagina. Era foarte chinuitor și după vreo două ceasuri am rupt bucăți creatura aceea monstruoasă și am aruncat-o la coș. Foarte rar mi se întîmplă să fac așa ceva. Desenele, chiar cele nereușite, au importanța lor ; acesta însă nu se putea numi un desen nereușit, ci doar ceva ce

nu aş fi vrut niciodată să desenez. Poate că niciodată nu voi mai fi în stare să desenez. Gîndul acesta m-a neliniştit în asemenea măsură, că a trebuit să iau un somnifer şi totuşi am stat mult timp aşa, oscilînd între somn şi veghe, amorţită, fără să adorm cu adevărat. Lîngă mine, auzeam respiraţia egală şi liniştită a lui Hubert. Lupta de la Ebelsberg îşi făcuse datoria.

VINERI

Cînd Hubert a plecat, după ce se odihnise douăzeci de minute la prînz, m-am aşezat pe canapeaua din hol şi am încercat să citesc ziarul. Canapeaua păstra căldura trupului lui Hubert, iar eu mă simţeam tare obosită, noaptea abia dacă închisesem ochii. Cerul era foarte înnourat şi în cameră se făcuse aproape întuneric. Este imposibil să citeşti ziarul, stînd culcat pe spate. După ce am făcut cîteva încercări nereuşite, răsfoindu-l cu zgomot, l-am lăsat să alunece pe covor şi m-am întors cu faţa la perete. Ştiam că nu mai sînt tînără, sau, în orice caz, nu îndeajuns de tînără ca să fiu în stare să primesc în fiecare zi un plic galben.

Voiam să nu mă mai gîndesc la asta. Scrisoarea era în mansardă şi mă simţeam foarte mîndră că avusesem destulă stăpînire ca să nu o fi deschis pe loc, să o citesc şi să o distrug. Scrisorile acestea nu au nimic a face cu activitatea mea de gospodină şi nu trebuie să tolerez ca ele să-mi tulbure cursul normal al vieţii. Într-adevăr, ore în şir reuşesc să uit de ele, ce e drept nu mai mult de cîteva ore. După ce totul se va preface în scrum, aş vrea să reflectez la toată povestea asta. Nu pentru că aş spera să pot ajunge la vreo concluzie. Meditaţiile

mele nu mă conduc niciodată spre ceva util. Este pentru mine doar o deprindere din copilărie. Cu siguranță, o deprindere pe care mi-a imprimat-o bunicul, altfel nu i-aş fi atît de credincioasă. O făcuse cu cele mai bune intenții, nu avea cum să ştie că nu am o minte înclinată spre gîndire şi, în cele din urmă, o viață întreagă de meditație s-a dovedit a nu-i fi folosit nici lui la nimic. În mintea lui domnea o perfectă ordine şi claritate. Îşi rînduise, îşi calculase în amănunt viața lui, a copiilor şi a nepoților. Scăpase din vedere un singur lucru, că în capul celorlalți nu domnea aceeaşi ordine, şi aceasta a fost cauza eşecului tuturor planurilor sale.

Dar continui să-i urmez sfatul, ca un automat, şi gîndesc chiar dacă, pentru mine, nu mai este nimic de gîndit.

De oboseală, a început să-mi fie frig. Trebuia fie să mă ridic să-mi iau o pătură, fie să rabd această senzație neplăcută. Înainte de a opta pentru vreuna din cele două alternative, am adormit. Am visat. Mă găseam într-un ținut ciudat, adică pluteam uşor, deasupra lui, înaintînd cu mîinile prin mici mişcări ca de aripioare. Eram primul om care ştia să zboare, descoperisem tocmai atunci. Era cel mai simplu lucru din lume. Era suficient să mă las în voia vîntului, aşa cum un înotător se lasă dus de curentul apei. Dedesubt, sclipea oglinda unei ape, de un albastru închis, încrețită de valuri mărunte. Departe, în zare, se profila povîrnişul de un verde crud al muntelui. O clipă mi-a fost teamă, dar frica s-a risipit imediat ; ştiam că nu mă pot prăbuşi. O uşoară bătaie din mîini şi am alunecat peste luciul apei, am urcat coasta muntelui. Aici era

răcoare, o răcoare plăcută. Cerul, de un albastru intens ca şi apa, se boltea, fără scamă de nor pe azuriul pur. Cît cuprindeam cu ochii nici o casă, nici un om, nici un animal. Încet, m-am rostogolit în văzduh, am dat de cîteva ori din aripi, şi am început să înaintez, cu capul lăsat pe spate, răcoarea plăcută îmi mîngîia tîmplele. Deodată, pădurea a dispărut şi m-am trezit plutind peste un oraş, un oraş urît, părăginit, cu casele în ruină. Într-o mică piață, o grămadă de oameni stăteau şi mă priveau — cu răutate şi neîncredere. Nici nu putea fi altfel, căci eram pentru ei o apariție ciudată, un duşman, chiar dacă nu făceam decît să plutesc lin pe deasupra capetelor lor. Zborul era interzis oamenilor — mi-am amintit din nou — de aceea nici nu puteau zbura. Nesocotisem porunca şi aveam să o calc mereu de aici înainte. Peste tot, dedesubt, erau sîrme şi stîlpi ; încercînd să iau înălțime, am început să mă zbat. A fost o greşeală, nu aveam voie să mă zbat. Ceva mă trăgea în jos. Nu mai puteam rezista. Acum nu mai pluteam, ci fîlfîiam zănatic, ca un liliac ; cîțiva oameni încercau să mă prindă de picioare, să mă tragă jos. Ştiam că m-ar fi ucis pentru că nesocotisem porunca, dar asta nu mă interesa. În clipa cînd n-aş mai fi putut pluti, n-aveau decît să mă ucidă. Mi-am lipit mîinile pe lîngă trup, aşteptîndu-mi sfîrşitul. Deodată s-a iscat din adîncuri un curent de aer care m-a ridicat din nou în înălțimi. Nu m-au putut ajunge. Curînd oraşul rămase îndărăt, jos, la picioarele mele, iar eu pluteam peste o pajişte înverzită. Aerul era din ce în ce mai răcoros, dar nu-mi era frig, căci şi trupul meu se răcea odată cu el. Cîmpia se întindea fără sfîrşit, ştiam că nu are margini. Nu vedeam

nici un copac pe care m-aş fi putut coborî din zbor, dar poate că aveam să izbutesc să dorm în văzduh. Desigur că puteam. M-am întins pe spate, cu mîinile încrucişate pe piept, cu ochii spre cer. Venise noaptea şi am început să încremenesc. De jur împrejur erau doar stele şi o lună mare, albă. Liniştită, am închis ochii şi am adormit.

Rateurile unei maşini în faţa casei m-au deşteptat. Eram posomorîtă, prost dispusă. Mi-am imaginat cu cîtă satisfacţie aş fi deschis focul, cu o armă, de la fereastră. Aşa cum se întîmplă ori de cîte ori mă trezeşte un zgomot, inima mea s-a comportat straniu, a tresărit, s-a contractat dureros, pînă cînd şi-a găsit ritmul obişnuit. Inima mea urăşte zgomotul şi nu se va obişnui niciodată cu el, pînă în ziua cînd, speriată de moarte, se va opri pentru totdeauna. Mi-am amintit de liniştea absolută în care am trăit un timp. Poate că fusese doar o formă a instinctului de conservare, dar atunci nu am înţeles. Am simţit o vagă nostalgie după vremurile acelea. Era de neimaginat, am refuzat să cred. Am ridicat ziarul de pe covor, l-am împăturit frumos, ca să nu-l supăr pe Hubert, şi l-am pus pe biroul lui. Asemenea neglijenţe îl fac să sufere şi e departe de mine dorinţa de a-l face să sufere.

Era ora trei. Visul îmi era proaspăt în memorie. La urma urmei, de ce nu aş fi încercat să zbor ? M-am întins pe covor, am început să mişc braţele ca pe nişte aripi, dar nu s-a întîmplat nimic. Cum s-ar fi putut întîmpla ceva, dacă nici eu însămi nu credeam ? Simţeam greutatea trupului meu ca pe o povară imensă. Era grea ca o piatră. O piatră nu poate zbura. Aveam senzaţia că picioarele îmi vor pătrunde prin pardoseală şi propria-mi greu-

tate mă va trage în jos, în pivniţă, apoi din ce în ce mai adînc, pînă în miezul dens al pămîntului. Acolo unde se cuvine să fie acest trup. Cu destulă greutate, am ridicat un picior şi am început să calc apăsat prin cameră, ca un colos. Era un spectacol trist şi în acelaşi timp atît de caraghios, încît am început să rîd. Era ruşinos, ca la vîrsta mea, să mă comport astfel. Deodată mi-am dat seama totuşi că nu e cîtuşi de puţin ruşinos şi că nimic din ceea ce aş fi putut făptui eu, nu era ruşinos. Ruşine este doar un cuvînt eliminat din vocabularul meu, şters, care şi-a pierdut conţinutul. Mi-a făcut plăcere gîndul că nu mai aveam a mă teme de nimic din partea oamenilor, că părerea lor despre mine îmi era cu totul indiferentă. Cel puţin această teamă, care îmi chinuise copilăria, mă părăsise. Poate că eliberarea se petrecuse cu mult înainte, dar abia acum o constatam. Durează, de fapt, destul de mult pînă cînd bag de seamă ce se petrece cu mine.

În timp ce mă apucasem să aranjez masa pentru drăguţa doamnă, mă gîndeam că, de fapt, n-ar fi trebuit să fac absolut nimic. Făceam totul doar din obişnuinţă. Ar fi trebuit pur şi simplu să nu-i deschid, sau aş fi putut să-i spun : „Întorceţi-vă acasă, nu mă simt în stare să vă văd astăzi" sau „N-aţi prefera un castravete murat în loc de cafea şi cozonac, m-aţi scuti de oboseală ?" Îmi imaginam mutra ei şi m-a bufnit din nou rîsul. Am făcut totuşi, cuminte, tot ce trebuia, am aranjat masa, am adus cozonacul cu stafide şi am pus pe o tavă cana cu apă. Drăguţa doamnă este punctualitatea personificată, puteai conta pe ea. M-am aranjat puţin în baie şi am observat că faţa de pernă îmi imprimase pe obraz două dungi adînci, de la tîmplă

pînă la ureche. Nu era nimic de făcut, asemenea cute nu dispar decît după o oră-două. M-am pudrat puţin, dar, de fapt, îmi era totuna. La urma urmei, de ce nu aş fi putut umbla aşa, cu obrazul brăzdat ? Triumful visului de adineauri nu dispăruse cu totul. Îmi închipuiam că de acum înainte îmi va fi mai uşor să înţeleg păsările şi insuccesul de ieri seară nu mi se mai părea a fi atît de grav. Apoi am auzit soneria.

A sosit drăguţa doamnă. Nu ştiu nici acum dacă-mi place cu adevărat sau nu, dar, ori de cîte ori o văd, mă surprinde — şi asta de cincisprezece ani.

Este, la fel ca mine, un om, o femeie, am avut amîndouă în acelaşi timp un copil, eu nu simt totuşi că am avea ceva comun. Şi mă întreb mereu : Ce o face să vină la mine ? Nu sînt cîtuşi de puţin o parteneră agreabilă, cel puţin pentru doamnele drăguţe, pentru care nu pot face vrăji, căci nu m-ar putea înţelege. De fapt, nu sînt în stare să stau de vorbă decît cu copiii şi cu bătrînii, oamenii maturi mă intimidează — îi simt atît de diferiţi de mine ! Şi drăguţa doamnă e un om în toată firea. Uneori, văzînd-o aşezată în faţa mea, îmi trece prin gînd : Imediat va adormi şi se va rostogoli sub masă. Nu i-aş lua-o în nume de rău, căci fiecare frază pe care o rostesc mă plictiseşte şi pe mine de moarte. Culmea este că nu cade niciodată sub masă, ci pare a fi cît se poate de încîntată de conversaţia noastră. Drăguţa doamnă rămîne o enigmă de nepătruns a vieţii mele. Pentru mine este un exemplar rar, aparţinînd unei specii dispărute : am încercat s-o studiez, dar nu am reuşit să dezleg misterul.

Drăguţa doamnă este drăguţă, aici nu mai încape nici o îndoială. Are un fizic agreabil, este înaltă, zveltă şi foarte îngrijită. Părul, blond natural, îl poartă coafat într-un fel foarte aparte, care nu ţine de nici o modă, are chipul prelung, cu trăsături plăcute, cu un aer meditativ. Ochii, de un albastru opac, sînt poate prea apropiaţi. Toată figura ei este oarecum îngustată, de parcă ar fi suferit o uşoară presiune laterală. Ochii mă supără întrucîtva, prea sînt mici şi apropiaţi, dar e un criteriu de ordin pur estetic.

Drăguţa doamnă are un soţ, îmi închipui că e un bărbat de treabă, destul de prezentabil şi care ar fi putut foarte bine să-i fie frate. Cei patru copii arată întocmai ca şi părinţii lor, învaţă bine, sînt cuminţi, dar nu de o cuminţenie nefirească. Toate astea le-am aflat din relatările ei şi din fotografii căci, de vizitat, nu o vizitez niciodată. Familia nu are televizor, serile şi le petrec cu diferite jocuri, lectură, muzică. Soţul este funcţionar într-un minister, dar găseşte timp ca să participe efectiv la viaţa familiei. Îmi povesteşte de excursii în timpul verii, de vacanţe de iarnă la schi, totul organizat de asemenea natură ca să poată lua parte şi cei doi copii mai mici. N-am auzit-o vorbind de nici o excursie în străinătate, iar concediul de vară şi-l petrec în acelaşi loc, undeva, la ţară. Copiii lor au între cincisprezece şi nouă ani şi toţi învaţă să cînte la cîte un instrument. Drăguţa doamnă este, cred, cam cu vreo zece ani mai tînără decît mine. Pare însă o femeie fără vîrstă, îi poţi da oricît, între treizeci şi cincizeci de ani.

Convorbirile noastre, imprimate pe bandă, ar constitui adevărate documente ale unei erori de neînțeles.

A intrat deci, și-a dezbrăcat astrahanul persan — un mantou foarte frumos, dar demodat — și am poftit-o în hol. Avea un deux-pieces albastru ca ochii ei, cu o linie decentă, din cea mai fină stofă. Purta un șirag de perle, pantofi negri cu tocuri joase și o poșetă neagră. Din poșetă a scos o mică gentuță de piele, din gentuță o batistă și și-a șters nasul. Își ștergea nasul într-un fel inimitabil, discret, cu fața întoarsă. Am rămas împietrită de admirație. Pe urmă, a pus batista la loc în gentuța mică, gentuța în poșetă și a închis poșeta. Mi-a zîmbit.

— Din păcate, azi vremea nu mai e atît de frumoasă ca ieri, a spus.

— Da, foarte neplăcut!

În prezența ei nu puteam folosi o altă expresie mai tare.

— Mă bucur de pe acum de sosirea primăverii, mi-a mărturisit, zîmbindu-mi drăgălaș.

M-am refugiat în bucătărie, sub pretext că trebuie să torn cafeaua. Înainte de a ieși, i-am pus pe masă două reviste, cele mai cuminți pe care le-am putut găsi în grabă. Eram foarte încurcată; în bucătărie, am încercat să-mi regăsesc stăpînirea de sine. Mi-am spus că drăguța doamnă nu e, la urma urmei, decît un om și că nu am deci nici un motiv să fiu tulburată. Am hotărît să mă stăpînesc, să nu fac nici un gest șocant și în nici un caz să nu o jignesc. Numai o brută ar putea face așa ceva și nu aș vrea să mă port ca o brută. Partea cea mai grea este că nu-mi dau seama ce consideră

ea șocant. În anumite privințe este sensibilă ca o — nici nu știu cine mai este în zilele noastre atît de sensibil; alteori însă spune anumite lucruri, care mă pun în încurcătură.

În cele din urmă, cafeaua aburea în cești, cozonacul era tăiat și conversația propriu-zisă putea începe.

Drăguța doamnă: Cafeaua este cu adevărat excelentă!

Eu: Cel puțin, am reușit să nu o fac amară?

Drăguța doamnă: Nu, nici vorbă de așa ceva!

Tăcere.

Drăguța doamnă: Ați văzut filmul „Doctorul Jivago“?

Eu: Nu, noi mergem foarte rar la cinematograf.

Drăguța doamnă: O adevărată capodoperă. Trebuie neapărat să-l vedeți; soțul meu a fost de-a dreptul entuziasmat.

Eu: Nu e prea lung?

Drăguța doamnă: Poate, dar e atît de pasionant, că nu bagi de seamă cum trece timpul. Și ce muzică!

Eu: Cinematografele au scaune atît de incomode!

Drăguța doamnă, cu o privire ușor consternată: Dar, vă rog!

Eu, pripit: Bineînțeles, asta nu e atît de grav, mă gîndeam doar...

Drăguța doamnă, trecînd, plină de tact, peste stinghereala mea: Și ce face simpatica dumneavoastră familie?

Este momentul în care pot, în sfîrşit, să mă destind puţin. Îi raportez că sîntem bine cu toţii şi, după aceea, mă interesez de familia ei. Întrebarea aceasta îmi prilejuieşte cam o jumătate de oră de relaxare. Ascult cu un zîmbet, sper cît se poate de potrivit, că soţul ei este ocupat pînă peste cap la minister, că seara se deconectează jucîndu-se cu copiii, cu trenuleţul electric, că micul Ewald a avut rujeolă, dar că acum s-a restabilit, că Hildegard, fiica cea mare este, ca şi Ilse, la schi, că Roswitha, fetiţa de treisprezece ani, zburdă acum fără amigdale şi că s-a îngrăşat cu două kilograme de la operaţie, că Reinhold, în vîrstă de unsprezece ani, este uneori cam neastîmpărat şi vorbeşte neîntrebat. În asemenea împrejurări i se taie porţia de compot la desert şi, în felul acesta, necuviinţa lui este readusă la ordine. Sînt convinsă de asta. În familia ei, totul a fost totdeauna readus la ordine. Drăguţa doamnă este fericită cînd are prilejul să descrie viaţa ei de familie, iar eu o ascult cu admiraţie, aşa cum se cuvine.

Uneori îmi fac o plăcere din a-mi imagina, în timpul unei astfel de conversaţii, că în familia asta se petrec lucruri îngrozitoare, maşinaţii secrete, mîrşăvii pe care abia de le poţi imagina. Privesc în ochii aceia micuţi, de un albastru blînd şi-mi dau seama că nici vorbă nu poate fi de aşa ceva. Drăguţa doamnă nu minte, nici ea, nici soţul ei şi nici copiii nu fac aşa ceva şi, dacă vreunul dintre copii cade în ispită, este lămurit, este corectat, se căieşte şi totul intră în normal. În genere, drăguţa doamnă este de părere că, în orice privinţă, copiii trebuiesc lămuriţi şi, dacă se citesc atîtea grozăvii prin ziare, vina o poartă doar părinţii,

care nu au avut grijă să-i lămurească la timp. De exemplu, a făcut aşa fel ca cei doi copii mai mari să participe la viaţa ei în timpul sarcinilor. Îi lăsa chiar să-i pună urechea pe pîntec, ca să simtă mişcările frăţiorului aflat acolo. Cu o uimire aproape evlavioasă, copiii au cunoscut minunatele căi ale naturii.

Totdeauna, cînd conversaţia ajunge în acest punct, mă fac roşie ca focul şi aduc cafea proaspătă. Sînt convinsă că nu o voi înţelege niciodată pe drăguţa doamnă. Cred că nu sînt îndeajuns de pură. Pe urmă, mi-a vorbit despre alte rude, mai îndepărtate, despre urcarea preţurilor şi despre surpriza adorabilă ce i-a pregătit-o Hildegard presînd nişte flori — culese în toiul verii — pe care, mai tîrziu, le-a lipit pe foi de hîrtie. Un dar de Crăciun de-a dreptul mişcător, şi soţul ei l-a găsit frumos. De fapt, încă nu puteam spune că mă plictisesc. Stăteam doar şi făceam eforturi să nu par prea surprinsă. Drăguţa doamnă şi-a mai şters nasul de două ori, discret, a deschis poşeta, apoi gentuţa, a închis gentuţa, apoi poşeta, a repetat că vremea nu e, din păcate, prea plăcută, adevărată vreme de februarie, dar că primăvara va veni, negreşit.

Şedea acolo, un tablou în nuanţe pastel, cu obrajii uşor îmbujoraţi, cu părul frumos aranjat — nici un fir rebel ; niciodată nu se rezema de spătarul scaunului, ci îşi ţinea şira spinării dreaptă. Eram pierită de admiraţie.

În ce mă priveşte, îmi pare o enigmă mai greu de dezlegat chiar decît păsările mele şi nici cu ele nu o prea scot la capăt. Presupun că sînt una dintre creaturile cele mai neştiutoare. Mult timp am

bănuit că soțul drăguței doamne o înşală în taină. Numai în felul acesta mi se părea că ordinea generală a lucrurilor ar fi fost restabilită. L-am văzut însă o dată şi am înţeles că trebuie să abandonez ideea aceasta mîngîietoare. Omul ăsta nu-şi înşală nevasta, este absolut incoruptibil şi probabil că nici nu se scobeşte în nas, cînd este singur. Aşa arată deci raiul pe pămînt. Că eu nu aş putea trăi într-un asemenea paradis, este numai vina mea. Sînt din ce în ce mai distrusă, mai prăpădită. Niciodată nu-mi apare mai clar ideea aceasta, ca după o vizită a drăguței doamne şi niciodată nu mă bucur mai mult că sînt atît de distrusă şi prăpădită, ca atunci. Mă întreb ce anume o atrage să mă caute ? Este şi va rămîne pentru mine o taină.

— A fost cu adevărat o după-amiază fermecătoare, spuse drăguța doamnă, ridicîndu-se.

— Mă bucur, răspunsei. Sper că ne vom vedea curînd !

— Desigur, spuse ea. Este atît de plăcut, din cînd în cînd, să stai de vorbă numai între femei. Sînt lucruri pe care nu le poţi discuta cu bărbatul şi cu copiii. Nu-i aşa ?

— Da, confirmai, sînt, desigur.

În vestibul şi-a pudrat uşor nasul lunguieț, a îmbrăcat mantoul de blană, şi-a pus pălăria şi mi-a întins mîna rece şi uscată. Am fost foarte atentă să nu i-o strîng prea tare şi i-am propus drăguței doamne să o însoţesc pînă la tramvai. Trebuia să ies la aer curat, fără întîrziere. Ploua mărunt, dar vîntul era călduț şi am făcut, pentru ultima oară, o remarcă asupra vremii, spunînd că nu era prea plăcută. Drăguța doamnă mirosea delicat a violete, parfum pe care azi îl simt foarte rar în nări

şi care mă umple de o nostalgie ciudată, căci îmi plac foarte mult violetele. Le iubesc cu pasiune, dar nimeni nu-mi dăruieşte niciodată violete, şi este firesc, căci, puse în vază, nu trăiesc. Parfumul de violete m-a determinat să-i mai fac un ultim semn cu mîna, cînd s-a urcat în tramvai ; mi-a răspuns zîmbindu-mi, cu zîmbetul ei de nepătruns, cu buzele subţiri, ochii mici şi obrajii prea înguşti.

Uşurată şi ameţită, m-am întors acasă. Trăgeam adînc în piept aerul umed. Lumina amurgului transforma casele şi grădinile în misterioase ruine şi sălbăticii.

Pînă şi casa noastră, mai bine zis casa lui Hubert, mi s-a părut străină. Aveam impresia că merg în vizită la soacra mea, şi am simţit un val de răceală ostilă venindu-mi în întîmpinare. Femeia aceasta a reuşit în viaţă aproape tot ce şi-a propus, dar pe mine nu a izbutit să mă înlăture decît pentru doi ani, mai precis pentru un an şi jumătate. Pentru asta, Hubert a pedepsit-o cu asprime şi pe nedrept, căci, dacă ea a avut ideea de a mă înlătura din drum, el a fost cel ce a pus-o în aplicare, unealtă fidelă a voinţei ei. Pe ea am iertat-o de mult, sau mai bine zis, nu am avut nimic să-i iert — ea nu-mi datora nici bunătate, nici îngăduinţă ; Hubert însă nu a iertat-o niciodată, pentru că el însuşi nu şi-a putut-o ierta. Este o nenorocire pentru el şi — ceea ce e mai grav — una despre care nu se poate vorbi.

Am deschis portiţa şi am intrat în grădina, care nu este a mea, şi în casa, care nu-mi aparţine. Doar mansarda este a mea şi orice altă mică încăpere, sub un acoperiş, mi-ar fi la fel de bună. Simţă-

mîntul acesta, că nicăieri nu ești acasă la tine, mi s-a părut deodată surprinzător de plăcut.

Am făcut ordine pe masă, am spălat vasele, în cameră plutea încă un vag parfum de violete. Drăguța doamnă fusese aici și luni în șir nu o voi mai vedea și nici nu mă voi gîndi la ea. Oricum, ziua trecuse și-mi rămăsese încă timp să urc la mansardă. Nu m-am gîndit nici o clipă la țicletele meu care, așa, pe nepusă masă, se transformase în șopîrlă și m-am apucat de îndată să desenez un uliu. De la un uliu nu te poți aștepta să aibă o figură prea prietenoasă ; voiam doar să-mi dovedesc că mai sînt în stare să desenez o pasăre. Mi-am amintit de visul acela care, treptat, se ștergea, și-mi închipuiam că știu ce simte un uliu, planînd, în zbor, singur și liber, sus, deasupra pădurilor. Nu vroiam să-l silesc să fie ceea ce nu putea fi, așa, cel puțin, avea să se bucure de singurătatea lui.

Am desenat vreo zece minute, apoi am sărit de pe scaun și am început să mă plimb de colo pînă colo. Nu puteam vedea uliul. A fost o lovitură care m-a făcut să mă prăbușesc în dezolare. Nu eram numai dezolată, ci răpusă. Se întîmplase ceva înspăimîntător cu mine. Nu puteam vedea uliul și nici nimic altceva. M-am așezat pe divan, eram înveninată de ură împotriva celui care îmi făcuse răul acesta. M-am apropiat de masă, am luat plicul din sertar și am început să citesc. Acum nu-mi mai putea face nici un rău.

17 februarie

Am deprins din nou gustul lacrimilor. X a plîns. Arăta ca un cîine care a primit un glonte în burtă.

Știu asta, căci am văzut o dată un cîine împușcat în burtă. N-am să uit niciodată. Era mult mai înspăimîntător decît să-l vezi pe X plîngînd, pentru că, în nenorocirea lui, animalul era nevinovat. Ieri, X a călcat convenția noastră. A sărit de la masă și a venit spre mine, hohotind. Vedeam cum hohotește și nu puteam face nici o mișcare. S-a aplecat asupra mea ; lacrimile lui mi-au picurat pe buze. Aș fi vrut să-l mîngîi, dar nu știam cum. Și apoi, nu ar îngădui să fie mîngîiat, ar socoti-o ca o jignire. A căzut atît de jos, încît nici o mîngîiere nu-l mai poate ajunge. Uneori, am impresia că vorbele, pe care nu i le pot auzi, îmi pătrund prin piele, căci, în ultima vreme, am coșmaruri. Nu am avut niciodată asemenea vise chinuitoare, îngrozitoare. Iadul nu este o plăsmuire. X trăiește în iad și vrea să mă tîrască și pe mine în bezna lui. Nu vrea să mai fie singur în infernul lui. Astă-noapte am visat că ne aflam unul în fața celuilalt, despărțiți printr-o ușă întunecată de sticlă și țipam, cu gurile larg deschise. Apoi am auzit pe cineva rîzînd în spatele meu și era atîta batjocură în rîsul acela încît m-am trezit. N-ar trebui să mai merg la X. A încălcat învoiala noastră, chiar dacă nu m-a atins. Lacrimile lui mi-au căzut pe buze. Omul acesta emană o dogoare înfricoșătoare. Nu mai pot să suport. Îi voi spune că nu mai pot veni.

1 martie

Este moină. Apa se scurge de pe acoperiș. Pisica are un pîntec foarte mare, care-i atîrnă ca un sac, prins de spinarea slabă. Are un aspect jalnic. Este și mai sălbatică decît înainte. Vînătorul îi va ucide

puii. Ca de obicei. Îmi dau seama că așa trebuie să fie, dar asta nu îndreaptă cu nimic lucrurile. Vînătorul pare să se fi certat cu femeia lui. E desfigurată, cu fața plină de pete verzulii și vinete. Și totuși, continuă să vină la el. Îmi amintește de cîine, nici unul nu are un alt loc unde s-ar putea duce.

Pîrîiașul aleargă la vale umflat, spumegînd. În curînd, poiana va fi din nou plină de brîndușe, ca și anul trecut. Sau, asta nu era anul trecut, ci acum o sută de ani. Mă surprinde faptul că sînt atît de sănătoasă. Nu am mai văzut soarele de cinci luni și toată valea mustește de umezeală. Mănînc puțin, dorm prost și totuși mă simt perfect sănătoasă. Nu mă doare nici măcar un dinte. Îmi petrec foarte mult timp în aer liber, poate asta e cauza. Nu-mi place să merg la plimbare, fug doar de neliniștea mea. Temnicerii mei, munții, veghează în jurul casei, întunecați și împietriți. Astăzi sînt de un negru-albăstrui, asta înseamnă că începe fönul. Sînt prinsă într-o capcană, uneori mi se pare că munții se strîng, mereu mai aproape. Într-o zi mă vor strivi. Și nu numai munții, totul în jurul meu a devenit amenințător.

Hubert nu a scris de mult. Cred că a terminat de aranjat locuința cea nouă și acum așteaptă un miracol. Miracolul ar trebui să-l înfăptuiesc eu, dar nu știu cum se săvîrșesc minunile. Poate că a început să mă uite, ar fi trebuit s-o facă de mult. Cred că doar micul Ferdinand îi mai amintește de mine. Copilul nu mai e al meu de mult, mi l-au luat, așa cum i se iau pisicii, puii. Ba nu, sînt nedreaptă, eu însămi mi l-am îndepărtat și l-am abandonat. Și la ce bun ? Era de prevăzut că nici

un an și jumătate de meditație nu mi-ar putea ajuta la nimic. Există, probabil, medici care se pricep la astfel de afecțiuni ; cei care m-au văzut pe mine nu erau pricepuți și nu mi-au putut veni în ajutor. Hubert nu a avut niciodată încredere în medici, și asta n-a făcut decît să-i întărească convingerile.

Continui să-l vizitez pe X. Nu a mai încercat să se apropie de mine și rămîne la celălalt capăt al mesei. Mîinile lui însă fac lucruri înspăimîntătoare. Se tîrăsc ca niște imenși crabi roșii ; nu se mai aruncă una asupra celeilalte. Par a-și căuta o victimă și bîjbîie oarbe, insensibile, fără să o poată găsi.

4 martie

Dezleg cuvinte încrucișate. Merge destul de bine. În afară de asta, nu-mi dau răgazul să mă gîndesc la mine. Mă uimește cît sînt de ciudate cuvintele. Lucrurile nu știu că li s-au dat denumiri pentru a le țintui astfel locului. Ca niște fluturi prinși în insectar. Tu ești un fluturaș alb, să nu îndrăznești să mă contrazici, te-am clasificat ! Micul trupușor neînsuflețit nu mai poate contrazice pe nimeni. Și totuși, nu putem țintui locului nimic, ne place doar să ne imaginăm că o facem, în marea noastră vanitate. De aceea ne înspăimîntă gîndul că lucrurile ar putea atinge, la un moment dat, limita răbdării, ar rupe vraja, s-ar ridica, și cu adevărata lor înfățișare s-ar năpusti, înfricoșătoare, asupra noastră. Fiecare formă ne-ar îngrozi, fiindcă ne-ar fi străină. Lucrurile ne-ar îngropa sub înfățișările lor necunoscute, le-am uita numele și am

deveni, la rîndul nostru, obiecte fără nume. A fi om este o situație destul de nesigură și, probabil, nu mai sîntem de mult ceea ce se numea cîndva om, atît doar că nu o știm. Curajul nostru este demn de admirat, chiar dacă izvorăște numai din spaimă și încăpățînare. Și totuși, la ce ne poate ajuta ? Dacă țin cu tot dinadinsul, pot rezolva, într-o zi, douăzeci de careuri dar, cu cît dezleg mai multe, cu atît înțeleg mai puțin despre lumea aceasta.

Tufele de tulcină au înflorit. Nu tai nici o floare, poate că ar începe să țipe fără ca eu să știu. În mod cert, atît cît îmi mai pot aminti, nu am auzit niciodată tulcină țipînd. Este, totuși, posibil, totul este posibil pentru un om care nu poate auzi. În ultimul timp, am început să prind pe o foaie de hîrtie musculițe și gîndăcei argintii și să-i arunc pe fereastră. Degetele mele refuză să-i strivească. Vor fi știind ele de ce. A fi strivit este pe cît de îngrozitor, pe atît de fără scăpare. Mă surprinde că nu toți oamenii știu acest lucru. Eu însămi, pe vremuri, am tăiat găini, și am spintecat pești. Îmi sileam mîinile să ucidă, mi se părea normal să o facă. Acum, fără îndoială, nu mai sînt normală, poate însă că voi redeveni și atunci mîinile mele vor putea ucide din nou. Atît doar, că nu știu dacă-mi doresc cu adevărat acest lucru.

Ieri am primit o vizită, prima de cînd mă aflu aici. Preotul a găsit drumul spre mine. Poate că ar fi venit mai demult, dacă m-ar fi văzut la biserică. Dar eu nu intru niciodată în biserici. Nici înainte nu intram, decît dacă puteam fi singură înăuntru, și nu mă rugam, stam pe o bancă, fără să

mă gîndesc la nimic. Îmi place atmosfera din interior și lumina difuză, pătrunzînd prin vitralii.

I-am făcut preotului o cafea și am avut cu el o scurtă convorbire, eu vorbeam, iar el îmi scria pe blocnotes cuvinte de mîngîiere. Era atît de evident că-i venea greu să-mi vorbească despre îndurare, speranță, încercări, încît mi-a făcut rău. Amîndoi eram la fel de încurcați. Nu aș fi vrut să-l jignesc, este tînăr și fără experiență și va avea multe de întîmpinat, aici. Nu cred că va mai veni vreodată, chiar un preot trebuie să admită, că nu mai e nimic de făcut. Ca să vină numai pentru a lua cafeaua cu mine, asta nu se poate, este prea tînăr și lumea ar începe să vorbească. Un preot tînăr trebuie să fie foarte atent la buna lui reputație. Arăta cumsecade și plin de solicitudine. Sînt sigură că vine dintr-un ținut îndepărtat și dorul de casă îl chinuie. Mi-a lăudat desenele și i-am dăruit o pereche de pițigoi. Pe cînd se pregătea de plecare, i-am surprins o privire furișă spre blocnotes ; i-am dat toate foile pe care le scrisese. S-a înroșit, le-a vîrît însă repede în buzunar și a ieșit.

Ca de obicei, am luat și însemnările acestea și le-am ars în pivniță. Hubert s-a întors acasă și am pregătit masa de seară. Mi-a spus cît îl bucură că săptămîna este pe sfîrșite. Poate că și eu m-aș bucura ca și el, dacă nu ar fi fost întîmplarea cu uliul. Nu cred să mai fi scris multe însemnări. În clipa cînd focul va fi mistuit totul, aș putea spera că lucrurile au reintrat în ordine. Atunci, poate, aș fi din nou în stare să văd, să desenez. Nădăj-

duiesc din tot sufletul să fie aşa, nu-mi pot închipui ce s-ar alege de mine, altfel.

Mai tîrziu, ne-am aşezat la televizor şi am văzut un film foarte vechi, care a avut însă darul să-mi aducă somnul. M-am culcat, Hubert a rămas încă o oră la masa lui de lucru, citind. Nu l-am auzit cînd a venit în pat şi am dormit adînc pînă pe la patru. Atunci a început, ca în fiecare dimineaţă, alunecarea aceea în toropeală ; prefer să nu mă mai gîndesc la asta.

SÎMBĂTĂ

De îndată ce m-am trezit, am simţit că fönul pusese din nou stăpînire peste tot ; eram obosită, dar mintea îmi era neobişnuit de clară. Pe vremuri, e foarte mult de atunci, după o noapte petrecută cu un bărbat, aveam senzaţia aceasta — obosită de moarte, dar cu mintea limpede. De nopţile acelea abia dacă-mi mai amintesc, sentimentul acelor dimineţi însă mi-a rămas viu în minte. Fönul are un efect asemănător. Muncesc mai repede ca de obicei, nu liniştită şi concentrată ca atunci cînd bate vîntul dinspre apus, nici energică şi veselă ca atunci cînd bate vîntul de răsărit, şi nici morocănoasă ca atunci cînd vîntul de nor îmi răscoleşte toate vechile dureri. Cînd începe fönul, tot ceea ce fac este superficial, febril. Mi se întîmplă chiar să sparg cîte un pahar şi văd atunci că mîinile îmi tremură puţin.

Sîmbăta dimineaţa este mai totdeauna foarte obositoare. Luăm masa mai devreme ca de obicei, dar mai întîi trebuie să fac curăţenie, să alerg după tîrguieli şi să-mi pierd timpul prin magazine. Sîmbăta toată lumea pare să cumpere pentru o săptămînă întreagă şi îmi piere cu totul pofta de mîncare, cînd văd gospodinele cum îndeasă în saco-

șele lor tot felul de lucruri. S-ar zice că o mare foamete amenință orașul. La zece, cînd m-am întors acasă, plicul era în cutie, galben, umflat, ca o broască rîioasă. Fără să-mi scot paltonul, am alergat la mansardă și l-am ascuns. După aceea am coborît în bucătărie și am stat așa, cam vreo trei minute, tremurînd. Apoi, am scăpat o farfurie din mînă și am decis să pun asta pe seama fönului.

La douăsprezece, Hubert s-a întors acasă ; nu a spus nici un cuvînt în legătură cu ruladele mele din carne de vacă, puțin cam tari și arse. Nu am spus nici eu nimic, căci și așa era ziua cînd arborează poza lui de domn uscățiv, auster, care nu pune nici un preț pe mîncare. Și, în afară de asta, ruladele mele sînt îndeobște excelente, iar Hubert nu găsește niciodată un cuvînt de laudă pentru ele.

Pare să fie o însușire nesănătoasă și caracteristic feminină, aceea de a aștepta să fie lăudate, cînd fac un lucru așa cum se cuvine. Și Hubert lucrează și el în fiecare zi și eu nu-l laud pentru asta. Probabil că nici nu i-ar plăcea să fie lăudat — sau poate, totuși ? În orice caz, chiar dacă i-ar plăcea, n-ar recunoaște-o. Cred că nu a fost lăudat niciodată de mama lui și acest lucru l-a marcat. În ce mă privește, am procedat altfel cu Ferdinand și cu Ilse și sper că a fost spre binele lor.

Ruladele mele din carne de vacă au fost, așadar, nereușite. Hubert nici nu a băgat de seamă, căci azi îmbrăcase haina lui de ascet, iar pe mine m-au lăsat, de asemenea, rece. De fapt, gătesc numai de dragul familiei mele. Dacă aș fi singură, m-aș mulțumi cu o felie de pîine cu unt. Toată cheltuiala ce o impune întreținerea unei gospodării burgheze este, de fapt, destinată în exclusivitate

bărbaților și ei se chinuie toată viața să-i poată face față. Unii nu țin prea mult la aceste lucruri, au ajuns la concluzia că merge și fără atîta gătit și curățenie. Hubert însă nu se numără printre aceștia, și asta numai datorită mamei lui, care a avut grijă să-l formeze, deși ea însăși nu trebuia să miște nici un deget și-și putea permite luxul să plătească o sclavă. Despre lucrurile astea nu-i vorbesc niciodată lui Hubert, m-ar putea lua drept neserioasă și apoi, nu știu niciodată pînă la ce punct înțelege de glumă. Uneori facem haz de cîte ceva, amîndoi, dar nu trebuie să împing niciodată lucrurile prea departe. În orice caz, nu gustă o glumă care i se pare că ar știrbi cît de puțin demnitatea lui. Și nu se poate ști niciodată cu precizie ce anume poate știrbi demnitatea unui bărbat. Eu nu am demnitate și nu am, deci, a mă teme că ar putea-o știrbi ceva. Nici măcar nu cunosc exact noțiunea de demnitate și cinste. În orice caz, în mine nu simt nimic din toate acestea. Bineînțeles, nu o mărturisesc cu voce tare, oamenii s-ar putea mira și trebuie să procedez totdeauna cu atenție, ca să nu șochez pe nimeni. Nu pentru mine, dar nu aș vrea ca atitudinea mea să le atragă neplăceri lui Hubert și lui Ferdinand.

Pe vremuri, lucrurile stăteau altfel. Hubert nu făcea atîta caz de demnitatea lui, rîdeam împreună și născoceam fel de fel de jocuri pe care acum pare să le fi uitat și de care îmi amintesc și eu din ce în ce mai vag. Mi se pare uneori că omul acesta, care stă ore întregi la biroul lui cerînd să nu fie deranjat, nu poate fi cel de atunci. Dacă aș mai putea vedea, ca prin gaura cheii, zilele de odinioară, mi-ar apărea, probabil, foarte ciudate ; atît

de ciudate, încît ar trebui să plîng, şi eu am uitat de mult cum se plînge.

M-am schimbat şi eu, dar nu de tot, căci de fiecare dată cînd Ferdinand laudă prăjiturile mele, aş fi în stare să sar în sus de bucurie. Fetiţa de odinioară mai trăieşte închisă în mine, fetiţa care vrea să-şi încălzească degetele de la picioare şi să zburde ca toţi ceilalţi copii. Dar a fost împiedicată şi aşa se întîmplă cu toate fetiţele care nu pot înceta de a mai fi fetiţe. Singură port vina, dacă nu mă pot acomoda prezentului.

Cam de trei ori pe an, Ferdinand mă invită să iau masa în oraş. Asta se întîmplă, desigur, în serile cînd Hubert nu vine acasă. Atunci benchetuim ca nişte adevăraţi nababi, bem vin şi simt în mine un spiriduş răutăcios, care se bucură că petrecerea noastră e plătită cu banii doamnei consilier, bani din care ea nu ar fi fost dispusă să-mi ofere nici o prăjitură. De fiecare dată pomenim numele bătrînului Ferdinand, şi sper din toată inima, că măcar din cînd în cînd a profitat de vreun moment favorabil şi şi-a făcut de cap, ca şi noi. Sînt convinsă că a făcut acest lucru, căci era un om înţelept. Acum nu a mai rămas din el decît o mînă de cenuşă ; a fost dorinţa lui să fie incinerat şi găsesc că e cea mai curată dezlegare care se poate da acestei ultime probleme ce ne-o pune viaţa. S-ar bucura să-şi vadă acum nepotul, leit chipul lui din tinereţe, şi să poată închina un pahar cu el. Ar fi putut foarte bine să trăiască încă, dar, la drept vorbind, nu cred că ar fi fost o fericire pentru el. Fireşte, nu ar fi trebuit să zacă într-o sală de spital, ci ar fi stat singur, dar nu ştiu dacă ar fi fost o mîngîiere. Doamna consilier şi-a dat sufletul în patul

ei, în braţele bătrînei ei sclave ; şi părinţii mei şi bunicul, toţi au murit în paturile lor. A venit să-i îngrijească o soră a mamei mele, acea Marie, care mai apoi s-a dus la mînăstire. Acolo s-a numit sora Rosalie, un nume care i se potrivea de minune. Cu siguranţă i-au tuns şi frumuseţea aceea de coadă blondă, groasă, lucru care-mi închipui că l-a durut foarte mult pe bunicul. Era o fată vioaie şi tare drăgălaşă. Nu am mai văzut-o de-atunci, niciodată.

Pe patul de moarte, mama arăta frumoasă, dar înspăimîntătoare, înspăimîntătoare pentru că avea nişte pete roşii în obraz, ca şi cînd ar fi fost fardată, iar în jurul ochilor i se adînceau cearcăne albăstrii, care păreau, de asemenea, a fi vopsite. Nu simţeam că aceea era mama mea. Cineva îi înfipsese o garoafă albă între mîinile împreunate. Îmi părea rău de garoafa aceea, că trebuia să intre în pămînt. Atît îmi amintesc şi îmi mai amintesc că rochia mea neagră, nouă, mă zgîria şi mă mînca. Maicile, la şcoală, îmi spuneau că mama ar fi acum în ceruri, lîngă tata. Nu credeam nici un cuvînt. Împlinisem paisprezece ani şi, la vîrsta asta, mulţi copii nu mai cred în nimic. În realitate, părinţii mei nu-mi fuseseră niciodată aproape, aşa că mi-era indiferent încotro plecaseră.

Mătuşa mea a lichidat toată gospodăria noastră, iar eu a trebuit să mă întorc la şcoală ; vacanţele mi le petreceam, ca de obicei, la bunicul. A fost un fel de eliberare să nu mai trebuiască să mă gîndesc la femeia aceea care tuşea mereu şi care era mama mea. În sfîrşit, puteam să trăiesc cu adevărat, puteam să mă bucur. Bunicul era obsedat de teama să nu fi moştenit şi eu boala părinţilor, mă

ducea mereu pe la medici, dar eram perfect sănătoasă. Părinţii mei se feriseră totdeauna să mă atingă ; nu le stătuse în putere să facă mai mult pentru mine, dar acum îmi dau seama cît fuseseră de generoşi.

Acasă nu puteam să rîd niciodată, căci totdeauna era cineva bolnav ; abia în casa bunicului am rîs pentru prima oară, el m-a învăţat s-o fac. Cînd şi el a încetat să rîdă, am amuţit din nou. Cu Hubert am descoperit din nou rîsul, dar nu pentru mult timp. O banală sirenă de pompieri, la miezul nopţii, a fost de ajuns ca să mă facă să-mi pierd auzul. Poate să fi fost o maşină de poliţie sau de salvare — nu ştiu exact. Nici accesele de tuse ale tatei, nici urletul sirenelor adevărate, atunci, în timpul războiului, nu izbutiseră asta. Nu înţeleg. Sirena de pompieri, sau ce o fi fost, a urlat şi, brusc trezită din somn, mi-am dat seama că nu mai aud vocea lui Hubert. Atunci am vrut să mor. Dorinţa-de-a-fi-departe-de-toate a luat locul morţii.

Mai tîrziu am înviat din morţi, însă cei ce învie nu mai aparţin cu adevărat nici uneia dintre lumi. Trebuia să înţeleg, dar atunci nu înţelesesem încă. Am luat copilul de la doamna consilier, copilul care de mult nu mai era al meu, i l-am luat şi pe Hubert — de data aceasta pentru totdeauna — şi mă uimea faptul că nici măcar nu mă bucura. Nu, nu mă bucuram, mă simţeam vinovată. Dar ce poţi face, dacă moartea nu vine cu adevărat, ci numai aparent ? Lupţi să-ţi recîştigi locul şi asta nu e simplu. Întorcîndu-mă atunci, am găsit în baie, în locuinţa cea nouă, un ruj de buze. Nu am discutat niciodată despre asta. Al cui era ? Pe cine

am înlocuit oare, pe cine trebuise Hubert să alunge din cauza mea ? Eu l-am împins la acest păcat, poate unul nu prea grav, dar nu sînt în stare să judec. Sigur este că am izgonit pe cineva de la locul său. Lucrurile sînt aşa cum sînt şi trebuie duse pînă la capăt. Toate gîndurile acestea ale mele nu mai ajută nimănui, nici măcar mie.

Este a patra sîmbătă din lună ; fiecare a patra sîmbătă, vin doi foşti camarazi de şcoală ai lui Hubert să joace taroc. Înainte, erau trei, dar acum un an, unul dintre ei a fost victima unui accident. Acum joacă în trei şi merge destul de bine şi aşa. În realitate nu joacă taroc, ci se joacă de-a şcoala. Pe vremuri, eram puţin geloasă, acum însă mă bucur, deoarece prin asta Hubert redevine tînăr şi poate rîde. Îţi dai seama imediat că sînt prieteni din şcoală, căci altfel nu au absolut nimic comun. Dacă s-ar cunoaşte acum, nici unul dintre ei nu s-ar simţi atras de ceilalţi. Cei doi se numesc Malina şi Gröschl ; nici pînă azi nu le-am aflat numele mici. Malina, arhitect de interioare, este un bărbat masiv, corpolent. Gröschl, profesor la o şcoală medie, un omuleţ mic, şifonat, care nu te priveşte niciodată în ochi, ci cată fix într-un colţ. Nu ştiu : este timid, sau are vreun motiv să-mi evite privirile ? Malina este mare amator de femei şi, în cele cîteva minute pe care le petrecem împreună, îmi face curte, în virtutea obişnuinţei, desigur. Pur şi simplu nu poate altfel. Are mîini calde şi pufoase, iar ochii sînt de un albastru suspect, umed, ca ai seducătorilor înnăscuţi.

Nu-i văd pe cei doi mai mult de zece minute. Odată cu paltoanele şi pălăriile, pun în cuier şi profesiunile respective, redevenind doi băieţandri

la vîrsta ingrată, acei Malina și Gröschl care ședeau totdeauna alături, în banca a cincea, despărțiți doar printr-un mic interval de Hubert și cel de-al patrulea, dispărut. Se numesc dintr-o dată Maltzi și Groschi și-l strigă pe Hubert Schnapsi, un nume care nu poate să i se fi potrivit vreodată. Lui îi face plăcere să se audă strigat astfel, dar e nerăbdător să mă vadă ieșind cît mai repede din cameră, ceea ce, dealtfel, doresc și eu. E grotesc faptul că există pe lume oameni care-l strigă pe Hubert „Schnapsi".

Se pare că ceva nu e în ordine acasă la Malina și Gröschl, căci întîlnirea are loc totdeauna la noi. Le aranjez, pe măsuța din hol, o tavă cu sandvișuri și dispar la mansardă. M-ar întrista mult ca Malina sau Gröschl să pățească ceva ; oricum nu se poate juca taroc în doi.

După ce am spălat vasele, i-am propus lui Hubert o plimbare. Face mult prea puțină mișcare și asta nu poate fi sănătos. Sîmbăta și duminica îl scot la aer. Se opune din toate puterile, invocă diferite treburi, migrenă sau oboseală, dar sînt de neînduplecat. Odată plecat, merge cu mult mai bine decît mine și îmi vine greu să țin pasul cu el. Avem avantajul de a locui atît de departe de centru, încît, în aproximativ zece minute, ajungem pe străzi și trotuare puțin umblate. Numai dacă nu ar fi atît de greu să-l conving pe Hubert, mai cu seamă că și eu, pe măsură ce trece timpul, doresc din ce în ce mai mult să rămîn în casă ; așa că am de luptat nu numai cu inerția lui ci, în primul rînd, cu a mea. Uneori mă întreb dacă numai simțul datoriei mă face să iau inițiativa aceasta, sau se amestecă și o oarecare dorință de a-mi impune voința. Dacă într-adevăr așa stau lucrurile, ajung la concluzia că dorința de a domina este o calitate din cele mai folositoare.

Am rătăcit tăcuți, o pereche de oameni căsătoriți, între două vîrste. Nu totdeauna se întîmplă așa. Uneori Hubert îmi povestește diferite întîmplări din tribunal, sau se interesează de desenele mele — „hobby"-ul meu, cum îl numește el. Găsesc înduioșătoare întrebările lui, mai ales că preocupările mele nu-l pot interesa cu adevărat. Despre copii nu vorbim aproape niciodată. E, poate, nefiresc, dar așa stau lucrurile. Văd limpede că aceste convorbiri îi sînt neplăcute lui Hubert. Este totdeauna gata să-i ajute cînd au nevoie de el, dar de fapt se întîmplă foarte rar să-i ceară vreun lucru. Ilse îi solicită ajutorul la unele probleme de matematică, mai grele, sau îi cere cîțiva bănuți de buzunar, în ceea ce-l privește pe Ferdinand, el nu are nevoie absolut de nimic. Cînd vine la noi, discută amîndoi despre curse de cai, fotbal și automobile. Mai bine zis Ferdinand îi face lui Hubert plăcerea de a sta de vorbă despre toate astea. Sînt subiecte care nu angajează la nimic. Despre biroul avocațial al lui Hubert sau despre studiile lui Ferdinand, nu se pomenește nimic. Sînt lucruri cunoscute prea bine de amîndoi. Despre fotbal, curse și mașini, abia dacă fiecare dintre ei are cîteva noțiuni, și asta face ca discuția să se desfășoare cît se poate de agreabil.

Ferdinand ar fi vrut de fapt să studieze Arheologia. Noi nu ne-am fi opus, Hubert din dorința de a rămîne neutru, iar eu, pentru că mi-ar fi plăcut să văd că unul dintre noi poate face în

viaţă ceea ce doreşte cu adevărat să facă. Ferdinand a fost cel ce a decis în cele din urmă să abandoneze. „Uite ce e mamă, mi-a explicat el, cu Arheologia nu se pot cîştiga bani, poţi să reuşeşti numai dacă ai ceva avere de acasă. Mă cunosc destul de bine. Am nevoie de bani, nu pentru că aş iubi banii, dar pentru că vreau să-i cheltuiesc. Am să cîştig odată foarte mulţi bani, ştiu precis, şi atunci am să-mi permit să trăiesc cît se poate de bine. Arheologia este un vis pe care trebuie să-l uit. Nu pot avea o profesiune care să-mi placă într-adevăr şi să-mi aducă şi bani pe deasupra, aşa că am ales banii şi o viaţă comodă. Dacă ar trebui să trag targa pe uscat prea mult timp, visul s-ar spulbera şi el. Nu sînt nici erou, nici fanatic, mă bucură numai acele lucruri pe care le pot obţine cu uşurinţă. Trebuie să mă înţelegi."

La argumentele lui nu mai exista replică. El cunoaşte cu siguranţă preţul renunţării şi gîndul îl mai chinuie uneori, dar a pus punct acestui capitol, aşa cum bătrînul Ferdinand a încheiat capitolul vieţii lui familiale neplăcute. Nu, nu vorbim despre copiii noştri, ne-au alunecat din mîini şi nu ne mai aparţin. Hubert ştie acest lucru de mult, ştie probabil mai multe decît pot bănui.

Astăzi am mers îndelung alături fără a scoate un cuvînt. Se făcuse din nou frumos, fönul era însă pe sfîrşite. Colinele din jurul oraşului erau albastre şi atît de aproape, încît ai fi vrut să întinzi mîna ca să le atingi, iar canalele răspîndeau un miros greu. Este un semn care nu dă greş niciodată că vremea are să se strice. Hubert pretinde totdeauna că nu simte fönul. Nu cred una ca asta. Este exact acelaşi lucru ca şi cu visele lui, pe care

nu şi le aminteşte, sau care nu-i pătrund în conştiinţă. Obişnuieşte să spună : „Visele uitate nu sînt vise şi schimbările de vreme pe care nu le simt, pur şi simplu nu există". Asupra acestui punct ne-am hărţuit un pic, bucuroşi de a fi găsit în fine un subiect care nu interesa în mod special pe nici unul dintre noi. Vedeam cîtă plăcere îi face să mă poată tachina puţin şi nu cedam, tocmai pentru a-i prelungi plăcerea aceasta. Plimbarea noastră a fost totuşi foarte plăcută. I-am arătat pe drum zece cîini, două pisici şi prima pătlagină care înflorise pe marginea unei gropi de nisip. Era, de fiecare dată, atît de uimit, că m-am întristat. Unde trăieşte oare soţul meu, ca să poată să se mire de cîini, pisici şi flori de pătlagină ?

La un moment dat mi-a luat mîna în mîna lui şi am mers aşa, ca o pereche de îndrăgostiţi, ceea ce sîntem de fapt, deşi, poate, o pereche cu totul neobişnuită. După cîteva minute, s-a simţit însă stînjenit şi, ca să-şi elibereze mîna, şi-a descheiat — ca din întîmplare — pardesiul. Poate că, într-un fel, a merge aşa, mînă în mînă, la vîrsta noastră, contravine ideii lui despre demnitate. Ne-am continuat drumul, mergînd alături, ca doi buni prieteni ; numai că prietenii ştiu mult mai puţine unul despre celălalt, şi de aceea le vine mult mai uşor.

La ora trei, eram înapoi. Am făcut o cafea, iar Hubert s-a aşezat la masa de lucru, ca şi cum acesta ar fi singurul colţ de lume în care se simte în siguranţă. I-am adus cafeaua şi m-am retras în hol, străduindu-mă să uit prezenţa lui, măcar pentru cîteva ore. Mă oboseşte peste măsură să-mi adun gîndurile mereu în jurul lui. Hubert, Ferdi-

nand și Ilse, cei vii, cei dispăruți, și în plus ființa care, începînd de luni, mă urmărește cu plicurile groase, galbene, ființa aceasta despre care știu prea mult, și prea puțin. M-am așezat pe canapea și am deschis un roman polițist, la întîmplare, undeva la mijloc, de fapt nu are nici o importanță. Citesc romane polițiste, deși nu mă interesează cîtuși de puțin; nici măcar nu-mi dau seama dacă le-am mai citit. Unul singur mi-ar fi de ajuns pentru toată viața. Tot atît de bine aș putea să mă apuc de băutură sau să mă droghez, sau să rog un om caritabil să-mi aplice, în fiecare zi, o lovitură de ciocan în moalele capului. Asta ar fi, bineînțeles, metoda cea mai eficace, alcoolul și drogurile nu sînt bune de nimic. Romanele polițiste sînt totuși mijlocul cel mai inofensiv de a scăpa de gîndurile fără rost. Au, în plus, avantajul de a nu te lăsa mahmur. Același motiv care mă face să mă cufund în lectura lor, mă îndeamnă să mă abandonez cu deliciu în somn. În somn, nu sînt inactivă, visez. În visele mele, totul este posibil și asta mă face să fiu fericită. Mă simt cu totul alt om, hoinăresc prin porturi necunoscute, mă ascund în ramurile înalte ale copacilor, avînd un scop tainic, pîndesc întîmplări nemaiauzite. Adesea mă cațăr prin poduri prăfuite, cu copoii gata să mă înșface, pe urmele mele. În ultima clipă, un perete se deschide și mă ascunde privirilor dușmane, sînt salvată și cobor în tărîmuri subpămîntene, unde nici un om nu mă mai poate descoperi. În vis sînt totdeauna foarte abilă și scap cu ușurință de toate cursele ce mi se întind.

Uneori, foarte rar, am altfel de vise. Unele nu le voi uita niciodată. Acum vreo zece ani am visat

într-o noapte, un parc întins, pe pajiștile căruia erau așezate imense recipiente de sticlă. Nimfe și vărsători unduiau înăuntru, cîntînd la harfă și flaut. Sunetul muzicii nu pătrundea prin pereții de sticlă, dar știam că erau acorduri sublime, ce nu erau destinate auzului omenesc. Cozile lor, acoperite de solzi, străluceau sidefii, părul lung, despletit, unduia pe luciul apei. Erau foarte frumoși. Cu respirația tăiată de încîntare, rămăsesem pironită locului, privindu-i. Deodată am știut că nu-mi era permis să stau aici, în preajma acestor făpturi. Atunci s-a făcut întuneric și un glas a rostit: „Ne-au părăsit, acum e sfîrșitul lumii". Am plîns prin somn, pînă ce Hubert m-a trezit. Nu știam unde mă aflu, totul în jurul meu era străin. Lumea pierise. Hubert mă mîngîia pe umăr; am încercat să nu mai plîng, ca să nu-l supăr. Sentimentul că am suferit o pierdere ireparabilă m-a urmărit însă zile în șir.

Dacă visul ar constitui o ocupație, aș fi ajuns de mult prim-maistru visător. După cum se vede, sînt înzestrată numai cu daruri care nu folosesc la nimic în lumea aceasta, în care sînt silită să trăiesc. De aceea încerc să mă adaptez și, uneori, citesc romane polițiste, atunci cînd adaptarea mi se pare prea anevoioasă. Dealtfel n-am apucat să citesc prea mult, și nici nu știu ce am citit, căci am auzit soneria și jucătorii de taroc și-au făcut apariția.

Totul s-a desfășurat după tipic — Gröschl a privit, pe lîngă mine, la suportul de umbrele, Malina mi-a sărutat mîna puțin cam prea îndelung, în timp ce trupul lui îmi spunea: „Îmi placi și tare m-aș mai culca cu tine, dar nu se poate, pen-

tru că soțul tău îmi este prieten din școală". L-am privit amabilă, ochii lui erau albaștri și foarte umezi. La drept vorbind nu-mi displace, e ca un motan voinic și frumos care, din cînd în cînd, trebuie să toarcă, cu sau fără voia lui.

Am așezat tava cu sandvișuri în hol și m-am retras în vîrful picioarelor. Auzeam trei voci bărbătești, aspre, dar prietenoase. De fiecare dată se întîmplă la fel ; ai impresia că nu s-au mai văzut de foarte mulți ani și se întîlnesc la o aniversare a promoției lor. Am urcat la mansardă.

Am scos din sertar broasca galbenă, veninoasă și m-am aplecat asupra ei. Este, dealtfel, o comparație stupidă. Broaștele sînt animale frumoase, simpatice ; am să încerc să desenez una cît de curînd, ca să ispășesc păcatul de a fi fost atît de nedreaptă cu ele.

Mi-am dat seama imediat că era ultimul plic și totuși mîinile-mi tremurau, răsfoind paginile. Se vede că fönul nu se sfîrșise încă.

19 aprilie

Azi am fost din nou la X. Pare schimbat, ca și cînd ar fi cu gîndul aiurea. Ședea, ca de obicei, în fața mea, dar — de data asta — tăcea. Așa ceva nu se mai întîmplase niciodată, înainte. Stătea dus pe gînduri și, doar din cînd în cînd, mișca buzele slab, ca și cînd ar fi vorbit numai pentru sine. Uneori înălța capul și mă privea, ca și cînd azi mă vedea pentru prima oară cu adevărat. Nu era plăcut să mă simt privită de el în felul acesta. Așteptam însă răbdătoare și chibzuiam cum trebuia să-i spun că veneam pentru ultima oară aici. Mă hotărîsem să pun capăt acestor vizite.

S-a ridicat deodată și a început să prepare cafeaua ; ceea ce nu mai făcuse, în ultima vreme. Ne beam cafeaua ; eram tocmai pe punctul să deschid gura și să-i spun că era ultima cafea pe care o beam împreună. Deodată, a început să scrie pe blocnotesul lui și am așteptat să văd ce voia să-mi comunice. Am citit : „Trebuie să dispar de aici, vino cu mine. Am nevoie de dumneata și nu ai să regreți niciodată." „Nevoie" era subliniat de două ori. Acum simțeam că nu mai sînt în stare să spun ceea ce voisem. Arăta ca un cîine înfometat, care-și cerșește osul. Sudoarea i se prelingea de pe frunte pe față și în lungul gîtului. Nici măcar nu încerca să se șteargă. I-am spus : „O să mă gîndesc, dă-mi răgaz pînă mîine". Părea gata să izbucnească în lacrimi de bucurie. Îmi era tare milă de el, dar, în același timp, îl detestam mai mult ca niciodată.

Ca să nu mai fiu silită să-l văd, am plecat. A rămas în prag, privind lung în urma mea.

Acasă, m-am ghemuit în fotoliul meu și am încercat să reflectez. La Hubert nu mă mai puteam întoarce, minunea pe care o așteptase din partea mea nu se petrecuse. Firește, aș putea rămîne aici pînă la sfîrșitul zilelor mele, să meditez, să fac ilustrații de cărți, să alerg prin pădure. Eram sătulă însă de toate astea. Nu mai vreau să aștept mereu un lucru despre care nu am certitudinea că se va petrece vreodată. Și, pe deasupra, am senzația că, pe nesimțite, mă schimb, într-un fel care mă înspăimîntă. Nu vreau să ajung să-mi fie teamă de mine însămi. Știam precis, X mi-a făcut propunerea cu cea mai mare seriozitate. Poate — cine

ştie — m-aş obişnui cumva cu el, deşi arată ca un ucigaş nebun. Dar şi ucigaşii nebuni au nevoie de un alt om, mai cu seamă dacă e surd şi-i pot urla în urechi toată ziua. Am trecut de treizeci de ani, m-am săturat de vînător, de valea asta şi de temnicerii mei, munţii.

20 aprilie

Alergam prin pădure, pradă gîndurilor mele fără noimă. Cînd m-am întors, nu luasem încă nici o hotărîre, căci toată vremea avusesem în faţa ochilor mîinile lui X şi-mi părea imposibil de suportat ca, o viaţă întreagă, să fiu nevoită să privesc aceste mîini. Pe de altă parte, orice altceva mi se părea la fel de imposibil. Cel mai bun lucru ar fi să mă cufund în pămînt, să nu mai exist.

Am coborît coasta muntelui şi am intrat pe drumeagul îngust. În faţa casei, vînătorul, cu puşca la ochi, trăgea într-un sac cenuşiu, aşezat nu departe de el, în poieniţă. Săculeţul părea să aibă viaţă, făcea mici salturi caraghioase. Mi-am dat seama imediat ce era înăuntru. Sunase ceasul pentru puii de pisică. Vînătorul trase şi sacul făcu un salt înainte ; apoi mai trase o dată şi încă o dată. Săculeţul cenuşiu tresărea şi se zbătea. Abia a patra oară n-a mai mişcat. Vînătorul s-a întors şi m-a privit, rînjind încurcat, apoi a ridicat sacul şi l-a tîrît în spatele casei. Pînza de sac era roşie, picuri grei se scurgeau pe pămînt.

N-am mai intrat în casă, am pornit-o imediat către X. Îmi simţeam capul gol, îmi era frig. Oriunde m-ar duce omul acesta îmi era totuna, numai să fie departe de aici.

Îmi strîng bagajul, dar nu cu gîndul să plec împreună cu X. Nu ştiu nici eu de ce mai scriu aceste ultime rînduri, poate pentru că bunicul obişnuia să spună că orice lucru trebuie dus la bun sfîrşit. Este ceea ce fac acum.

I-am spus lui X că aş pleca împreună cu el ; a rîs. Nu era plăcut să-l priveşti. De data aceasta, mîinile lui erau aşezate pe masă şi cînd le-am văzut mi-am dat seama că făcusem o nebunie, că nu voi putea trăi niciodată acolo unde vor fi şi mîinile acestea. Brusc, X a încetat să rîdă şi m-a privit fix. Nu puteam vedea ce se petrece în el, căci ochii lui erau acum negri, cu sclipiri argintii. El însă putea să-mi vadă ochii — şi în ochii mei se poate citi cu uşurinţă.

Eram atît de îngrozită că nu mai puteam face nici o mişcare. X îşi privea acum mîinile şi rîdea. Poate că de fapt nu rîdea, ci părea doar. Îşi privea mîinile, care se tîrau încet spre un pahar, bîjbîind oarbe ; şi cînd, în cele din urmă, l-au găsit, l-au prins şi l-au încleştat. Sticla s-a spart şi sîngele şiroia printre degete. Asta mi-a amintit ceva şi am început să ţip. Îmi pierdusem cumpătul, nu mai ştiam ce fac. X şi-a privit mîinile cu un fel de uimire, apoi s-a ridicat şi l-am văzut îndreptîndu-se spre mine, faţa i se învineţise, buzele i se mişcau foarte repede. O şuviţă de sînge se prelingea pe masă.

Atunci s-a petrecut miracolul care ar fi trebuit să se înfăptuiască. Am început să aud. La început nu mi-am dat seama, erau doar zgomote sălbatice, ieşind din gura lui. În cele din urmă am început

să le înțeleg. Asta m-a încurajat și am putut sări de la locul meu strigînd : „Se apropie cineva, dă-te înapoi sau țip !" Pașii se apropiau. Necunoscutul m-a privit îngrozit. Niciodată nu am văzut atîta groază pe un chip omenesc. Am ieșit în goană pe ușă, am fugit, cu răsuflarea tăiată, fără să privesc înapoi.

Vînătorul nu era acasă și m-am ascuns în pădure, în spatele casei. Văzduhul era plin de zgomote și eu rîdeam și plîngeam și-mi mușcam degetele. Mi-am împachetat în grabă lucrurile, iar mîine dimineață am să plec de aici cu primul tren. Vînătorul va trebui să mă-nsoțească pînă la gară, nu pot străbate singură drumul ăsta singuratic.

Din spirit de ordine, am dus lucrurile pînă la capăt. Nimeni nu mi-l va mai putea lua pe micul Ferdinand. Totul a fost un vis urît, pe care-l voi uita, așa cum voi uita tot ceea ce mi-a povestit necunoscutul, înainte de a ști că aud din nou. Voi uita, cu siguranță.

Am avut dreptate. Nu-mi mai amintesc, într-adevăr, nimic din toate acestea. Anumite lucruri trebuie să le uiți, dacă vrei să trăiești.

Dar există cineva care-și amintește totul pînă în cel mai mic amănunt și care nu are de unde ști că eu am uitat. Atîta amar de ani. El trebuie să-mi fi furat din cufăr însemnările, în seara aceea, cînd am coborît să vorbesc cu vînătorul despre plecarea mea. I-a fost destul de simplu să se strecoare pe întuneric, din verandă, în cameră. Cinci minute i-au fost de-ajuns.

Unde o fi fost toți anii aceștia, de ce apare abia acum ? Poate că a devenit un cetățean respectabil, ca atîția alții, și simplul fapt că își amintește de mine, îl face să-și simtă fruntea acoperită de o sudoare rece ?

M-am plimbat prin mansardă, în sus și-n jos, cumpănind toate posibilitățile. Cea mai inofensivă este că scrisorile acestea au fost trimise ca o amenințare, ca un avertisment. Semnificația lor adevărată s-ar putea să nu o aflu niciodată, după cum s-ar putea să o aflu în anii, în lunile următoare, sau chiar în zilele ce vin. Atunci însă va fi prea tîrziu, nu mă va crede niciodată că am uitat totul. E un nou joc de-a șoarecele și pisica, atît doar, că șoarecele nu mai vrea să se teamă. Nu are nici o importanță, un pericol ca oricare altul. Tot atît de bine s-ar putea ca mîine să mă lovească o mașină, sau să mi se descopere o boală incurabilă. Nu, nu este nici un motiv de îngrijorare.

Am coborît în pivniță și deodată în creierul meu s-a petrecut ceva. Vedeam imaginea unui bătrîn decis să pună capăt, în cele din urmă, fricii și urii. Își ștergea fruntea de ultimii stropi de sudoare și punea cîteva foi de hîrtie într-un plic galben. Mișca buzele, nu auzeam nimic, dar știu că șoptea : „Destul !" Imaginea era destul de neclară și a dispărut pe dată. Poate că însemna ceva, sau poate nimic.

M-am așezat din nou pe ladă și mi-a răsărit în minte uliul meu și gîndul că nu mai pot desena păsări. Am închis ochii ; sub pleoape se contura ceva, dar nu era o pasăre. Am așteptat și ființa aceea apărea din ce în ce mai limpede, mă privea cu ochii ei galbeni ca aurul și, spre uimirea mea,

am văzut că era un balaur. Mi-au plăcut totdeauna balaurii, dar, cum nu sînt animale adevărate, nu am cutezat niciodată să desenez vreunul. Dealtfel, înainte nu-mi apăruse nici unul, niciodată. Un balaur este o ființă care poate să arate singuratică. Îi stă bine așa. Un balaur nu se naște, el se ivește așa, dintr-o dată, fără să știi cum și de ce — asta se vede din înfățișarea lui. Arată de parcă ar fi iremediabil nedumerit.

Ședeam pe lada aceea veche, cu toate gîndurile îndreptate spre balaur. Încercam să rețin imaginea lui, așa cum îmi apăruse în prima clipă. Era foarte clară, îmi plăcea. Acestea sînt singurele lucruri pe care eu le înțeleg pe deplin. Lumea este un imens labirint, în care niciodată nu-mi voi găsi cu adevărat locul, cu capul meu plin de imagini, fără umbra vreunui gînd rațional. M-am simțit, deodată, foarte obosită, dar fără pic de teamă. Vedeam foarte clar balaurul, avea ochi minunați, galbeni, în care sălășluia o mare puritate și candoare. „Ce sînt eu, păreau a spune, ce sînt eu ?" „Ești un balaur, i-am răspuns, asta este o stare destul de neobișnuită și, de fapt, nici n-ar trebui să exiști, dar asta nu înțelegi. Și exiști, fără îndoială, din moment ce te văd."

Am urcat încet la mansardă, căci mă simțeam istovită. Am deschis larg fereastra. Fönul pătrunse înăuntru și purifică mica încăpere de toate iasmele ce trecuseră pe-acolo. M-am așezat și am început să-mi desenez balaurul. Mergea de minune, simplu, ușor. Cînd am terminat schița și am văzut că îmi reușise, m-am simțit fericită, fericită cum nu mai fusesem de mult. M-am întins pe divanul vechi, și am închis ochii. Nici un zgomot

nu pătrundea pînă aici. Nu mă gîndeam nici la jucătorii de taroc, nici la Ferdinand sau Ilse, nici la morți, nici la vii, nici la omul acela năpăstuit care, poate, uneltea ceva rău. Reușeam, în sfîrșit, să nu gîndesc nimic. În capul meu era o superbă liniște și pace. Așa îmi imaginez cerul. Am închis ochii, dar nu a apărut nici o imagine. Eram goală pe dinăuntru, o crustă care nu conținea nimic. Nu am adormit, pluteam doar așa, în liniște, în gol, și eram fericită.

Mult mai tîrziu, în pat, am adormit pe loc. Fără vise sau, cel puțin, nu-mi pot aminti vreun vis.

DUMINICĂ

Cînd m-am trezit, era din nou duminică. Hubert întorcea paginile cu zgomot, citea despre bătălia de la Ebelsberg. Ridicase storurile și în cameră era lumină, atît cît poate fi într-o dimineață de februarie. Copacul de peste drum, salcîm, anin sau ulm, părea, în aerul umed, un desen în cărbune. Hubert și-a pus deoparte cartea, a spus: „Bună dimineața" și m-a sărutat pe obraz. Mi-a urmărit privirea:

— Azi se vede foarte clar că este un acaț.

Pentru mine nu era chiar atît de clar, putea, tot atît de bine, să fie un ulm sau un anin. Plouase, pesemne, noaptea, de aceea copacul era umed și întunecat. O pasăre se lăsă din zbor pe ramurile lui, apoi o a doua, a treia, mierle, aripioare verzi sau mai știu eu ce, nu văd prea clar fără ochelari. Era o duminică ca oricare alta. Hubert zise:

— E uimitor că, ori de cîte ori vine o pasăre, o alta își ia zborul.

Am tăcut și el s-a întors la cartea lui. Eram fericită că arborele se afla încă acolo, la locul lui. Norii erau pe cale să-și pornească dansul lor și copacul avea să mă facă din nou să dorm. Hubert spuse:

— Se schimbă vremea, mă doare bătătura.

— Ce neplăcut, n-ai vrea cumva să-ți iei micul dejun în pat?

Se ridică drept în capul oaselor, în așternut și observai că avea pleoapele ușor înroșite; asta-i din cauză că fumează prea mult la partida de taroc.

— Cum adică, spuse Hubert cam iritat. Știi prea bine că nu iau niciodată micul dejun în pat.

— Dar poți să încerci o dată! i-am sugerat.

— Dar nu vreau! spuse Hubert. Toată viața mi-am luat micul dejun așezat la masă.

— Tocmai de aceea, i-am răspuns, a fost doar așa, o idee...

Liniștit, s-a întins la loc și a început din nou să citească. Am urmărit cum copacul se transforma iarăși într-un desen, fără adîncime. Nu vom ști niciodată exact dacă este un salcîm, un ulm sau un anin.

Azi nu aveam intenția să mă las vrăjită de el, așa că am coborît din pat. Important era să ne petrecem ziua cum se cuvine, pînă spre seară, ca să mă pot întoarce apoi la balaurul meu. O clipă m-am temut ca imaginea să nu se fi schimbat peste noapte, dar numai o clipă.

— Ce facem azi? spuse Hubert.

— Vine Ferdinand să ia masa cu noi, i-am răspuns cu o voce fermă. După aceea mergem să ne plimbăm și apoi la Arsenal.

Expunerea aceasta, poate puțin prea concisă, nu a avut darul să-l mulțumească. Tulburat, a clătinat din cap și și-a reluat lectura. Astăzi nu respectam regulile jocului, eram prea emoționată.

Ziua s-a scurs așa cum era prevăzut. Pe la unsprezece a venit Ferdinand și a stat de vorbă cu

taică-său, despre sporturile de iarnă, fotbal și automobile. Ceva mai tîrziu, a lăudat clătitele mele cu mere și m-am bucurat, dar așa, ca și cînd laudele nu mi-ar fi fost adresate anume. Pe urmă am băut împreună cafeaua și Ferdinand ne-a istorisit, foarte amuzant, de toate și nimic. În cele din urmă și-a luat rămas bun și m-a sărutat pe obraz. Mirosea plăcut, proaspăt, și m-am gîndit că, oricît de ciudat ar părea, acum e un bărbat, nu copilul pe care, cîndva, mă străduiam să-l recîștig.

De data asta ne-am învîrtit de trei ori în jurul blocurilor, căci vremea era cu adevărat proastă și apoi ne-am îndreptat spre Arsenal. Hubert s-a dus imediat la stereoscop, ca să cerceteze fotografia presupusului său tată, iar eu m-am plimbat, fără rost, prin sălile cunoscute. Admiram machetele corăbiilor vechi, mai cu seamă fregata „Novarra", și m-am oprit mai îndelung în fața figurinelor, cele ale croaților, archebuzierilor și ale soldaților prințului Eugen. Cum nu era nimeni prin apropiere, am stat puțin de vorbă cu ele. Nu mă puteau auzi și asta îmi amintea de un lucru pe care ar fi trebuit să-l uit. Le-am lăsat așadar în cuștile lor de cristal și am urcat în sala marelui cort turcesc. Toate erau la locul lor. Nu mă plictiseam, fiindcă aici nu mă plictisesc niciodată, și chiar dacă asta nu ar fi tocmai normal, nu mă deranjează.

L-am întîlnit pe Hubert mai tîrziu, în hol. Își cumpărase tocmai o broșură despre bătălia de la Dürnstein-Loiben, 1805. Era bine dispus și mulțumit.

— Ești sigur acum că este tatăl tău ? l-am întrebat.

— Aproape. Bineînțeles, fotografiile acestea ar trebui văzute mai des.

— Da, înțeleg, am spus, trebuie să le privești mai des.

Ne-am întors acasă. Hubert s-a așezat la birou și s-a adîncit îndată în lectura bătăliei de la Dürnstein-Loiben. Știam că a și uitat de mine. În momentul acela îmi era foarte drag. Nu o va afla niciodată. Îmi era într-adevăr foarte drag, umerii și capul lui, privite din spate, aveau ceva înduioșător. Îmi aminteau de neclintiții soldați de plumb.

Dar nu mai aveam timp să-l admir, trebuia să-mi văd de balaur.

— La revedere, Hubert, i-am spus.

Era inutil, dar, politicos, a mormăit ceva drept răspuns. Fără să mă privească. Dacă într-o zi, n-aș mai fi acolo — și asta, oricum s-ar putea întîmpla — mi-ar simți desigur lipsa, chiar dacă acum nu are timp pentru mine.

Am urcat la mansardă și m-am împiedicat de penultima treaptă, ceva mai ieșită în afară, mergeam cu pleoapele lăsate, ca să pot vedea mai bine ochii galbeni, inocenți, ai balaurului.

Lector: SUZI HIRSCH
Tehnoredactor: VICTOR MAŞEK

*

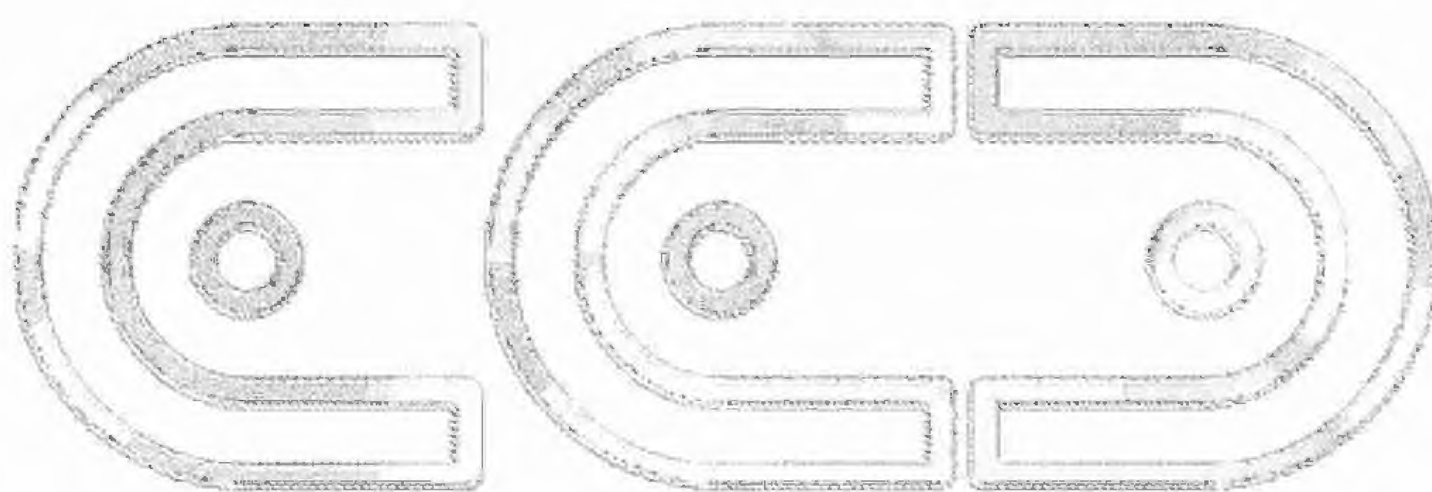
Tiraj 19.630 ex. Bun de tipar 05.07.1974. Coli tipar 7,75

*



Tiparul executat sub comanda
nr. 1/332 la
Intreprinderea Poligrafică
„13 Decembrie 1918",
Str. Grigore Alexandrescu nr. 89—97
Bucureşti
Republica Socialistă România







Scanare și prelucrare digitală



de

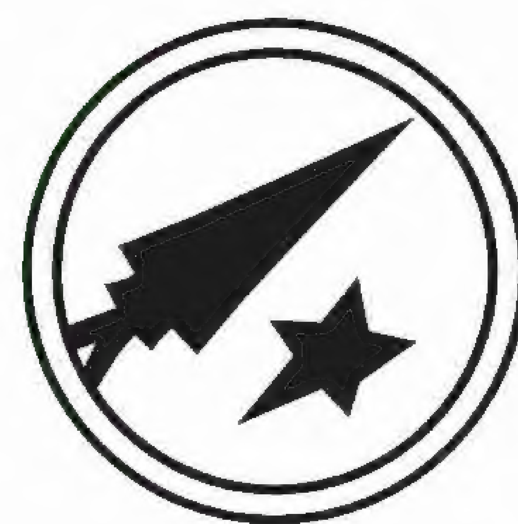




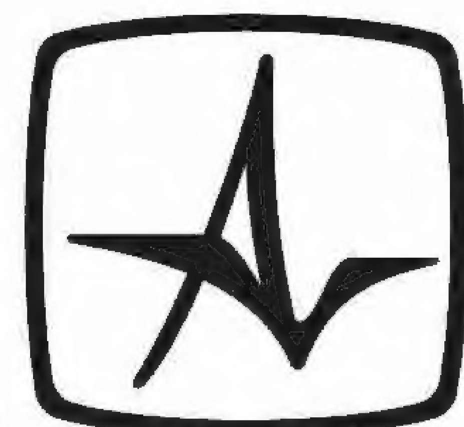
Anonim



și



CAT Graur





Antwerpen





2024

